

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

Journal of Legal Entity Management and Local Innovation

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 6 ฉบับ

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์ ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

วัตถุประสงค์

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น เดิมชื่อ "วารสารเสถภูมิวิชาการ" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษา ผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม การศึกษา และสหวิทยาการทางสังคมศาสตร์ที่เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม โดยมีรูปแบบการตีพิมพ์ฉบับพิมพ์ ISSN (Print): 2630-0842 ตั้งแต่ปีที่ 1 ฉบับที่ 1: 2558 และได้เริ่มจัดทำในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ISSN (Online): 2673-0928 ตั้งแต่ปีที่ 5 ฉบับที่ 1: 2562 เป็นต้นไป วารสารเสถภูมิวิชาการ แจ้งเปลี่ยนชื่อใหม่เป็น "วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ISSN (Print): 2697-6161 มีกำหนดเผยแพร่วารสารฉบับปกติ (Regular Issues) ปีละ 6 ฉบับ ตั้งแต่ปี 2563 เป็นต้นไป

บรรณาธิการ

ผศ.ดร.อนันต์ กระสังข์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

รศ.ดร.สมาน งามสนิท

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รศ.ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา

มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ

ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม

มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผศ.ดร.อุทัย สติมัน

มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

เลขานุการ: นางสาวณิชาภัทร เกิดฤทธิ

ศิลปกรรม: นายสุรชัย บุญพิทักษ์, นายคมสัน จันทร์แจ้ง

สำนักงานวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

เครือข่ายส่งเสริมการวิจัยและนวัตกรรมทางสังคมศาสตร์

99/173 ม. 1 ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 08-2872-3538 e-mail: selaphum.academic@gmail.com

ผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review)

ศ.ดร.บุญทัน ดอกไธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธงชัย สิงอุตม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.รัตนะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
รศ.ดร.วรกฤต เกื้อนช้าง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมชัย ศรีนอก	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.สัณญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รศ.ดร.สุรินทร์ นิยมางกูร	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
รศ.ดร.อภิวัฒน์ จันตะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.ภัทรพล ใจเย็น	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.จิรายุ ททรัพย์สิน	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.เต็มศักดิ์ ทองอินทร์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.พิเชฐ ทั้งโต	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.วันชัย สุขตาม	มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
ผศ.ดร.วาสิตา เกิดผล ประสบศักดิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี
ผศ.ดร.วิษุกร นาครชน	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.สมปอง สุวรรณภุมมา	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ผศ.ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุพรด บุญอ่อน	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.สุรพงษ์ แสงเรณู	มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด
ผศ.ดร.สุวัฒน์ อินทรประไพ	มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์
ผศ.ดร.อภิชาติ พานสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.อัจฉรา หล่อตระกูล	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
ผศ.ดร.อานนท์ เมธีวรรณ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
ผศ.ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
อ.ดร.จักรวาล สุขไมตรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

บทบรรณาธิการ

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ฉบับนี้เป็นวารสารปีที่ 6 ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2563 กองบรรณาธิการได้พิจารณาบทความโดยเสนอบทความต่อคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรอง (Peer Review) พิจารณาตรวจแก้ไขเพื่อความสมบูรณ์ของบทความก่อนการลงตีพิมพ์เพื่อคัดเลือกและกลั่นกรองบทความให้เกิดความความสมบูรณ์และมีคุณภาพมากที่สุด เพื่อควรค่าแก่การตีพิมพ์เผยแพร่ และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทางวิชาการและเพื่อเป็นการพัฒนาศักยภาพทางด้านการสร้างสรรค์ผลงานทางวิชาการ

สำหรับเนื้อหาของวารสารฉบับนี้ถือได้ว่ามีความโดดเด่นที่เน้นกระบวนการวิจัยที่เข้มข้น ประกอบไปด้วยจำนวนบทความวิจัยทั้ง 11 บทความ โดยภาพรวมหลักเป็นการพัฒนาจากงานวิจัยที่ศึกษากรณีเฉพาะ (Case Study) ที่แต่ละบทความได้เน้นกระบวนการวิจัยเชิงลึกในหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบของการสนทนากลุ่มการสอบถาม และการสัมภาษณ์ ประกอบกับบทความส่วนใหญ่แสดงถึงการทำงานร่วมกันของผู้มีพหุในลักษณะทีมงาน ทำให้บทความมีความละเอียดรอบคอบ ถี่ถ้วน มีการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะได้อย่างสมบูรณ์น่าสนใจ ขอขอบคุณคณาจารย์ นักศึกษา และผู้สนใจทั่วไปทุกท่านที่ให้ความสนใจร่วมส่งบทความเผยแพร่ ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น และขอขอบคุณกองบรรณาธิการ ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณากลั่นกรองบทความทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนุวัต กระสังข์

บรรณาธิการ

สารบัญ (Content)

หน้า
(Page)

กองบรรณาธิการ (Editorial Board)

คณะกรรมการกลั่นกรองบทความ (Peer Reviewers)

บทบรรณาธิการ (Editorial)

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลม ไฟ อากาศของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 วิษณุ สุทธิวรรณ	1
การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลกรมข้าวทหารบก ปฐมาภรณ์ ผาดี, วิจิตรา ศรีสอน	15
การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหาร ส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย พระภักดี มหาวิริโย, อนุวัต กระสังข์, เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ้ง	33
ปัญหาของชาวม้งลาวในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ อรรคเดช สนั่นอย, สันฐาน ชยนนท์	47
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการคืนป่า สู่ธรรมชาติต้นน้ำป่าสักจังหวัดเพชรบูรณ์ สุวัฒน์ อินทรประไพ	61
กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิคุณ (สุเทพ ดีเยี่ยม)	81
การวิเคราะห์ห้องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ สี่แยกอินโดจีนแบบบูรณาการ พระครูรัตนสุตาภรณ์, (ธีรเดช โพธิ์ทอง)	95
การเลือกตั้งซ่อมเขต 7 จังหวัดขอนแก่นกับชัยชนะของพรรคพลังประชาชน สมภพ วรวิวัฒน์วงศ์, ศิวัช ศรีโกคางกุล	109

สารบัญ (Content)

	หน้า (Page)
การเสริมสร้างพลังอำนาจสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ตรียพล โฉมไสว, ศักดา สถาพรพจนา, เนติ เฉลยวาเชศ	123
ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรและศักยภาพด้านการทหารของอาเซียนในการให้ ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและภัยพิบัติ สัณห์รัฐ จักรภัทรวงศ์, กীরติวรรณ กัลยาณมิตร, วิจิตรา ศรีสอน	137
เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะในสถานการณ์ปัจจุบัน พัททล เสวตวรรณ, พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์	155
ภาคผนวก	169
ขั้นตอนการดำเนินงานวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์	

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้
ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลม พายุ อากาศของนักเรียนชั้น
ประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1

The Development of Science Learning Achievement by Using
Learning's Packages with Instruction Using Inquiry Cycle (5Es) about
the Weather of Prathomsuksa 5/2 Students of Thaklong 1 School

วิษณุ สุทธิวรรณ*

Witsanu Suttiwan

Received: January 24, 2020 Revised: January 27, 2020 Accepted: January 29, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรม เรื่อง ลมพายุอากาศ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ให้มีประสิทธิภาพ 80/80 และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โดยใช้ชุดกิจกรรม ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมพายุอากาศ ตามเกณฑ์การเรียนรู้แบบรอบรู้ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 34 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมพายุอากาศ 2) ชุดกิจกรรม เรื่อง ลมพายุอากาศ 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ (%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพ 84.26/80.15 และ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้น

* หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี Bachelor of Education Program in Chemistry and General Science, Faculty of Education, Walaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

ประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 34 คน (ร้อยละ 100) สูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนเรียนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้

คำสำคัญ (Keywords) : การสอนแบบสืบเสาะ, ชุดกิจกรรม, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The purposes of research aim to develop the efficiency of learning's packages with instruction using inquiry cycle (5Es) about the weather of Prathomsuksa 5/2 students of Thaklong 1 School according to the criterion of 80/80, develop the science learning achievement by using learning's packages with instruction using inquiry cycle (5Es) about the weather of prathomsuksa 5/2 students according to the mastery learning. The research population consisted of 34 students who studying in prathomsuksa 5/2 in the 2 semester of the academic year 2018 of Thaklong 1 School, Klong Luang District, Pathum Thani Province. The research instrument were 1) lesson plan by using learning's packages with instruction using inquiry cycle (5Es) about the weather 2) learning's packages about the weather and 3) an achievement test. The statistics used for data analysis were percentage, mean and standard deviation. The findings were as follows: 1) the efficiency value (E_1/E_2) of learning's packages was at 84.26/80.15 and 2) the learning achievement of 34 students (100 %) were higher than the pre-test scores.

Keywords: Inquiry cycle, Learning's packages, Science learning achievement

บทนำ (Introduction)

วิทยาศาสตร์มีบทบาทสำคัญยิ่งในโลกปัจจุบัน และอนาคต เพราะวิทยาศาสตร์เกี่ยวข้องกับคนทั้งในชีวิตประจำวันและในโรงงานอาชีพต่าง ๆ ตลอดจนเทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้และผลผลิตต่าง ๆ ที่มนุษย์ใช้เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิตและการทำงาน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นผลของความรู้ทางวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับความคิดสร้างสรรค์และศาสตร์อื่น ๆ ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ช่วยให้เกิดความรู้ความเข้าใจปรากฏการณ์ธรรมชาติมากมาย มีผลทำให้เกิดการพัฒนาเทคโนโลยี

อย่างมาก วิทยาศาสตร์ทำให้คนได้พัฒนาวิธีคิด ทั้งความเป็นเหตุเป็นผล คิดสร้างสรรค์ คิดมี
 วิจารณ์ญาณ มีทักษะในการค้นคว้าหาความรู้ มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ
 สามารถตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่หลากหลายและมีประจักษ์พยานที่ตรวจสอบได้ วิทยาศาสตร์เป็น
 วัฒนธรรมของโลกสมัยใหม่ซึ่งเป็นสังคมของการเรียนรู้ (Knowledge-based Society) ดังนั้นทุก
 คนจึงจำเป็นต้องพัฒนาให้รู้วิทยาศาสตร์ (Science literacy for all) สามารถนำความรู้ไปใช้อย่างมี
 เหตุมีผล สร้างสรรค์ความมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560: 92-93) พระราชบัญญัติ
 การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 หมวด 4 แนวทางการจัดการศึกษา โดยมาตรา 22 ต้องยึดหลักว่า
 ผู้เรียนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการการ
 จัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ และมาตราที่ 24 ระบุไว้ว่า
 ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับ
 ความสนใจ และความถนัดบนพื้นฐานของความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน ฝึกทักษะ
 กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและ
 แก้ไขปัญหา จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดเป็น ทำ
 เป็น รักการอ่าน และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการจัดการศึกษาต้องมุ่งเน้นความสำคัญทั้ง
 ด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ คุณธรรมกระบวนการเรียนรู้ และความรับผิดชอบต่อสังคม
 โดยยึดผู้เรียนสำคัญที่สุด ทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียน
 สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับตนเอง
 ความสัมพันธ์ของตนเองกับสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2555 :7-8) ปัจจุบัน
 การศึกษาอยู่ในยุค 4.0 โดยผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการสอนทุกรูปแบบ ทั้ง
 สื่อสิ่งพิมพ์และสื่อดิจิทัล โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการสืบค้นและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ
 เนื่องจากข้อมูลในปัจจุบันมีจำนวนมาก ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการค้นหาและตรวจสอบ
 ความถูกต้องของข้อมูล การพัฒนาการศึกษาภายใต้กรอบประเทศไทย 4.0 สู่ศตวรรษที่ 21 เริ่มด้วย
 การฝึกให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูเปลี่ยนจากครูสอนเป็นพี่เลี้ยง ครูฝึก (Coach) การ
 เรียนแบบบูรณาการ สหวิชาการ เชื่อมโยงความรู้กับจินตนาการ เปลี่ยนแปลงไปสู่รูปธรรมให้ผู้เรียน
 มีทักษะที่ต้องการ เช่น การทำงานร่วมกัน ความคิดสร้างสรรค์ และการสื่อสารที่ดี ซึ่งการจัด
 การศึกษาต้องสร้างความพอใจให้ผู้เรียนและท้าทายสู่การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอยาก
 เรียน (จันทรา เทพอวยพร, 2562)

ผู้วิจัยได้ทำการจัดการเรียนการสอนวิชาวิทยาศาสตร์ให้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ส่วนมากแล้วในกระบวนการเรียนการสอน จะเน้นวิธีการสอนโดยการใช้ตำราเป็นหลัก ให้ความรู้และทำแบบฝึกหัดหลังสอน ทำให้วิธีการสอนข้างต้น รวมทั้งบทบาทในการเรียนการสอนส่วนใหญ่ นั้นจะอยู่ที่ครูเป็นหลัก นักเรียนจึงไม่มีโอกาสได้เรียนรู้และแก้ปัญหาด้วยตนเอง ส่งผลให้กระบวนการเรียนการสอนยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร กล่าวคือ นักเรียนยังไม่สามารถวิเคราะห์โจทย์ และแก้ปัญหาด้วยตนเองได้ ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำ จากผลการทดสอบปลายภาคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ปีการศึกษา 2561 เทอมที่ 1 ในรายวิชาวิทยาศาสตร์พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่โรงเรียนตั้งไว้ จากการศึกษาเอกสารชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์เป็นวิธีหนึ่งที่เหมาะสมที่จะช่วยให้นักเรียน ได้ฝึกฝนทักษะการคิด เป็นสื่อช่วยให้นักเรียน สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีการจัดการเรียนรู้ไว้อย่างเป็นระบบ เป็นการช่วยส่งเสริมให้นักเรียน มีความรับผิดชอบต่อตนเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงหาแนวทางในการแก้ปัญหาเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้ดีขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ให้มีประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ตามเกณฑ์การเรียนรู้แบบรอบรู้

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยออกแบบการวิจัยแบบกึ่งทดลอง โดยกลุ่มเป้าหมายคือนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่เป็นไปตามที่โรงเรียนตั้งไว้

2. กลุ่มเป้าหมาย

นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 จำนวน 34 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561
โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสอนแบบ
สืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ

3.1.1 ศึกษารายละเอียดของเนื้อหาตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง ลมฟ้าอากาศ กำหนดจุดประสงค์ในแผนการจัดการเรียนรู้ กรอบ
เนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ กิจกรรม จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้
รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ผ่านแผนการจัดการเรียนรู้หน่วยย่อย เรื่อง
ลมฟ้าอากาศ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	แผนการจัดการเรียนรู้ หน่วยย่อย	จำนวนครั้ง	จำนวนชั่วโมง
สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก	แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 1 เรื่อง การเกิดเมฆ หมอก และฝน	1	2
มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผล ต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสัณฐานของโลก มีกระบวนการ สืบ เสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสาร สิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 2 เรื่อง เมฆและชนิดของ เมฆ	1	2
	แผนการจัดการเรียนรู้ ที่ 3 เรื่อง น้ำค้างและ ลูกเห็บ	1	2

2.2.2 นำแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสอน
แบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อ
พิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตลอดจนข้อบกพร่องอื่น ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้
จริง

2.2 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ

2.2.1 ศึกษาขอบข่ายโครงสร้างเนื้อหาและรายละเอียดวิชาวิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 กำหนดจุดประสงค์ในชุดกิจกรรม กรอบเนื้อหาหรือสาระการเรียนรู้ กิจกรรม จุดประสงค์การเรียนรู้ การวัดผล การประเมินผลการเรียนรู้ และกำหนดโครงสร้างชุดกิจกรรม รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมย่อย เรื่อง ลมฟ้าอากาศ

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้	กิจกรรมย่อย	จำนวน ครั้ง	จำนวน ชั่วโมง
สาระที่ 6 กระบวนการเปลี่ยนแปลงของโลก	กิจกรรมย่อยที่ 1 ลักษณะของเมฆ หมอก และฝน	1	2
	กิจกรรมย่อยที่ 2 เมฆ หมอก และ ฝน เกิดขึ้นได้อย่างไร		
มาตรฐาน ว 6.1 เข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นบนผิวโลกและภายในโลก ความสัมพันธ์ของกระบวนการต่าง ๆ ที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ภูมิประเทศ และสิ่งแวดล้อมของโลก มีกระบวนการ สืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	กิจกรรมย่อยที่ 3 ชนิดของเมฆ	1	2
	กิจกรรมย่อยที่ 4 สรุปรวมเมฆ		
	กิจกรรมย่อยที่ 5 ลักษณะน้ำค้าง และ ลูกเห็บ	1	2
	กิจกรรมที่ 6 ลูกเห็บเกิดขึ้นได้อย่างไร		

3.2.2 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ที่สร้างเสร็จแล้วเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของเนื้อหา ตลอดจนข้อบกพร่องอื่น ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง และนำชุดกิจกรรมได้รับข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปใช้จริง

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ และสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่อง

ลมฟ้าอากาศ แบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ ตามทฤษฎีการเรียนรู้ของ Bloom (Bloom's Taxonomy) (Bloom, 1976: 7) รายละเอียดดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 โครงสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ชื่อกิจกรรมย่อย	วัตถุประสงค์	จำนวนข้อ
1. เมฆ หมอก และฝน	1. อธิบายการเกิดเมฆ หมอก และฝนได้ (ความเข้าใจ)	6
	2. ทดลองการเกิดเมฆ หมอก และฝนได้ (นำไปใช้)	6
2. ชนิดของเมฆ	1. ระบุชนิดของเมฆได้ (ความรู้)	6
	2. จำแนกชนิดความแตกต่างของเมฆชนิดต่างๆ ได้ (วิเคราะห์)	6
3. น้ำค้าง และลูกเห็บ	1. อธิบายการเกิดน้ำค้าง และลูกเห็บได้ (ความเข้าใจ)	6
	2. ทดลองการเกิดลูกเห็บได้ (นำไปใช้)	5
รวม		35

2.3.2 นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้มาวิเคราะห์หาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC (Item Objective Congruence) ตามวิธีของ Rovinelli & Hambleton (สมนึก ภัททิยธนี, 2546 : 125-139) แล้วคัดเลือกข้อสอบที่อยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงตามสาระ การเรียนรู้ที่ใช้ได้ โดยใช้ค่า IOC ตั้งแต่ .50 ถึง 1.00 ผลปรากฏว่า ข้อสอบอยู่ในเกณฑ์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาที่ใช้ได้ ซึ่งมีค่าตั้งแต่ .67-1.00

2.3.3 นำแบบทดสอบไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมาย และนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์หาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายข้อ จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคำนวณสำเร็จรูป คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าความยากง่าย ระหว่าง .36 - .75 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .22 - .61 เก็บไว้ จำนวน 30 ข้อ โดยครอบคลุมเนื้อหา และวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้ จากนั้นได้นำไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น

ทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 159-162) ค่าความเชื่อมั่นจากผลการวิเคราะห์เท่ากับ .88

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ผู้วิจัยประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียนขออนุญาตดำเนินการวิจัยโดยกำหนดระยะเวลาในการวิจัยภายในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 และดำเนินการตามแผนการวิจัยที่ตั้งไว้ โดยทดสอบก่อนเรียน จัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 3 ครั้ง 6 ชั่วโมง และทดสอบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์

4.2 นำค่าแผนที่ได้จากการจัดการเรียนรู้มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

5.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่

5.1.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ตามเกณฑ์ 80/80

5.1.2 หาคุณภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาหาค่าความยากง่าย (p) และค่าอำนาจการจำแนก (r) เป็นรายข้อ จากสูตรของ Brennan และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับโดยใช้สูตร KR20 ของ Kuder-Richardson

5.2 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ร้อยละ (percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.3 สถิติที่ใช้ตรวจสอบสมมติฐาน ได้แก่ การหาค่าเฉลี่ยของกลุ่มประชากร

ผลการวิจัย (Research Results)

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) ตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ประสิทธิภาพชุดกิจกรรม เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

ตารางที่ 4 ประสิทธิภาพชุดกิจกรรม เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

จำนวน นักเรียน 34 คน	คะแนนระหว่างเรียน จากกิจกรรมย่อย (E ₁)						คะแนนหลัง เรียน	ค่าประสิทธิภาพ E ₁ ,E ₂
	1	2	3	4	5	6		
คะแนน รวม	279.00	299.00	289.00	272.00	272.50	307.50		
คะแนน เฉลี่ย	82.06	87.94	85.00	80.00	80.15	90.44		
ร้อยละ	84.26						80.15	84.26/80.15

จากตารางที่ 4 พบว่าประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/4 มีค่าประสิทธิภาพ (E₁/E₂) เท่ากับ 84.26/80.15 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่ตั้งไว้

2. ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรม เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es)

ตารางที่ 5 ผลการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ

การทดสอบ	เกณฑ์	N	μ	σ	ร้อยละ
ก่อนเรียน	น้อยกว่า ร้อยละ 80	30	8.38	2.63	88.23
	มากกว่า ร้อยละ 80	4	17.01	1.53	11.76
หลังเรียน	น้อยกว่า ร้อยละ 80	0	0	0	0
	มากกว่า ร้อยละ 80	34	16.03	2.22	100

จากตารางที่ 5 พบว่าก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ นักเรียนจำนวน 30 คน มีคะแนนทดสอบก่อนเรียนค่าเฉลี่ย 8.38 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.63 คิดเป็น ร้อยละ 88.23 ไม่ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้แบบรอบรู้ และพบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของนักเรียนจำนวน 34 คน มีค่าเฉลี่ย 16.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2.22 คิดเป็น ร้อยละ 100 ของจำนวน

นักเรียนทั้งหมด ซึ่งผู้เรียนมีคะแนนทดสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนผ่านเกณฑ์การเรียนรู้

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 34 คน โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 จังหวัดปทุมธานี ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพชุดกิจกรรม เรื่อง ลมฟ้าอากาศ ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) พบว่ามีประสิทธิภาพชุดกิจกรรม (E_1/E_2) เท่ากับ 84.26/80.15 ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นกิจกรรมที่เน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการเรียน และมีความเข้าใจในการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม ทำให้เมื่อทำกิจกรรมระหว่างเรียน และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์มีคะแนนประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์วัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชีระพงษ์ นามสง่า (2550) ที่ใช้ชุดกิจกรรมในการจัดการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน 82.50/85.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน อันวาวุฒิ ดั่งชัยภูมิ และวิชญ์ สุทธิวรรณ (2562: 104-115) ได้พัฒนาชุดกิจกรรมชุดกิจกรรม เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต พบว่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม มีค่าเท่ากับ 80.52/81.35 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และอรรพรรณ มั่นใส และพจนีย์ เสงี่ยมจิตต์ (2557) ได้สร้างและพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ พบว่าชุดการสอนมีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.42/83.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/2 โรงเรียนเทศบาลท่าโขลง 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ พบว่านักเรียน จำนวน 30 คน (ร้อยละ 88.33) มีคะแนนทดสอบก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 8.30 และ 2.63 ตามลำดับ ไม่ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ และคะแนนทดสอบหลังเรียนของนักเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม ประกอบการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (5Es) เรื่อง ลมฟ้าอากาศ นักเรียนจำนวน 34 คน (ร้อยละ 100) มีคะแนนเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐานเท่ากับ 16.03 และ 2.22 ตามลำดับ ผ่านเกณฑ์การเรียนรู้ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่กลุ่มเป้าหมายได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่องลมฟ้าอากาศ คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยจัดทำขึ้นเป็นกิจกรรมให้เน้นผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติตามที่ได้จัดไว้ในชุดกิจกรรม มีการเน้นให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการคิด การสืบเสาะหาความรู้ค้นหาข้อมูลด้วยตนเอง เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถตามความต้องการของตนเอง ช่วยให้ทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถ ความสนใจ ตามเวลา และโอกาสที่เหมาะสมของแต่ละคน นอกจากนี้ชุดกิจกรรมยังสามารถนำไปใช้ได้ทุกสถานที่และทุกเวลา อีกทั้งยังสามารถเป็นการเตรียมความพร้อมให้ครูผู้สอนเพราะชุดกิจกรรมผลิตไว้เป็นหมวดหมู่สามารถนำไปใช้ได้ทันที อีกทั้งยังมีเนื้อหาความรู้ แบบบันทึกกิจกรรม พร้อมเฉลย อยู่ในชุดกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธันวาวุฒิ ดังชัยภูมิ และวิชญ์สุทธิวรรณ (2562: 104-115) จรียา ศรีสุดดี (2550), และปิติภัทร กิจบำรุง (2561: 61-71) ที่ได้ทำการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรม มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

การเลือกเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญควรคำนึงถึง เพศ วัย และระดับความสามารถในการทำชุดกิจกรรมของนักเรียนด้วย หากเนื้อหาใดที่นักเรียนสนใจ นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้นขณะที่นักเรียนปฏิบัติกิจกรรมผู้สอนควรดูแลอย่างใกล้ชิด และคอยแนะนำให้นักเรียนระมัดระวังอันตรายในการทำกิจกรรม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ โดยใช้แบบฝึกทักษะรูปแบบอื่น ๆ เพื่อที่นักเรียนจะได้เรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย และควรมีการบูรณาการการเรียนการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม ไปประยุกต์ใช้กับวิธีการสอนแบบอื่น ๆ เพื่อให้การศึกษาค้นคว้ามีข้อมูลทางเลือกที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **มาตรฐานและตัวชี้วัด กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และสาระภูมิศาสตร์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จริยา ศรีสุดดี. (2550). “การพัฒนาชุดการเรียนรู้ เรื่องบรรยากาศ กลุ่มสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1”. **วิจัยในชั้นเรียน**. นครปฐม: โรงเรียนวัดลาดสวาย.
- จันทรา เทพอวยพร. การศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: www.mahidol.ac.th, [20 มกราคม 2562.]
- ธันวาวุฒิ ดั่งชัยภูมิ และวิชณ สุทธิวรรณ. (2562). “การจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรม เรื่อง เซลล์ของสิ่งมีชีวิต ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชุมชนบ้านบึงคล้าวิทยา”. **วารสารสังคมศาสตร์วิจัย**. 10(1), 104-115.
- ธีระพงษ์ นามสง่า. (2550). การใช้ชุดการสอน เรื่อง ร่างกายของเรา อาหารและสารเสพติด เพื่อพัฒนา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2. **วิจัยในชั้นเรียน**. นครพนม: โรงเรียนบ้านหนองแสง
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). **วิธีการสร้างสถิติสำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 6)**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- ปิติภัทร กิจบำรุง. (2561). “การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง พลังงานไฟฟ้า สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกีฬาจังหวัดนครราชสีมา”. **วารสารวิจัยรำไพพรรณี**. 12(3), 61-71.
- สมนึก ภัททิยธนี. (2546). **การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4)**. กทม: ประสานการพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2555). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2555**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

อรรรรณ มั่นใส และพจนีย์ เสี่ยงมจิตต์. (2557). “การพัฒนาชุดการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้
วิทยาศาสตร์ เรื่อง การดำรงชีวิตของสัตว์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4”. **วารสารบัณฑิต
วิทยาลัย พิษณุพรรณ**. 9(2), 91-96.

Bloom, B.S. (1976). **Human characteristics and school learning**. New York:
McGraw-Hill Book.

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลกรมข่าวทหารบก

The Way of Life according to the Sufficiency Economy Philosophy of Soldier's Directorate of Intelligence

ปัทมาภรณ์ ผาดี* วิจิตรา ศรีสอน**

Pattamapron Phadee, Wijitra Srisorn

Received: January 27, 2020 Revised: February 2, 2020 Accepted: February 20, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตและเปรียบเทียบระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และศึกษาปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ของกำลังพลในกรมข่าวทหารบก ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 207 คน ตามสูตร Taro Yamane ได้มาโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling)

เครื่องมือการวิจัยใช้แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ t-test, F-test และเปรียบเทียบรายคู่ โดยใช้ LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัยพบว่า

1. กำลังพลกรมข่าวทหารบก มีระดับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.27 โดยเมื่อพิจารณาเป็นแต่ละด้านพบว่า ด้านที่มีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุด ตามลำดับ คือ ด้านการ

* หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Innovation and
Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

** วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and
Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

มีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต มีค่าเฉลี่ย 4.39 ส่วนด้านที่มีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง น้อยที่สุด ด้านการมีความรู้ในการดำเนินชีวิต มีค่าเฉลี่ย 4.21

2. การเปรียบเทียบระดับการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก ทั้ง 5 ด้าน ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้น สถานภาพสมรส และ รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน มีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากการศึกษาถึง ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก ทั้ง 5 ด้าน พบว่า กำลังพลส่วนใหญ่ขาดความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และค่าใช้จ่ายที่เสียไปเกิดจากความต้องการมากกว่าความจำเป็นและมีการนำทรัพยากรมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย โดยกรมข่าวทหารบกจำเป็นต้องจัดการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงให้กับกำลังพล เพื่อการแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้น

คำสำคัญ (Keywords): วิธี/แนวทางการดำเนินชีวิต, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง, หน่วยงานกรมข่าวทหารบก

Abstract

The research on “The Way of Life according to the Sufficiency Economy Philosophy of Soldier’s Directorate of Intelligence” has objectives to study: 1) the level of application of sufficiency economy philosophy in daily life of the personnel working at the Directorate of Intelligence, 2) the comparison between way of life based on sufficiency economy philosophy and personal factors of the personnel at the Directorate of Intelligence, and 3) the problems/obstacles and suggestion concerning the application of sufficiency economy philosophy in daily life of the personnel working at the Directorate of Intelligence. This is a quantitative research. The sample size, derived from Taro Yamane’s formula, includes 207 personnel working at the Directorate of Intelligence. The questionnaires were used to collect data.

The descriptive statistical data include percentage, mean, and standard deviation. The data were analyzed by using t-test, F-test and Least Significant Difference (LSD).

The results showed that

1) the overall value of the application of sufficiency economy philosophy on way of life of the personnel at the Directorate Intelligence is at the high level (mean= 4.27). When consider each dimension separately, it was found that the moderation dimension is at the highest level (mean=4.39), and the lowest one is knowledge on way of life (mean=4.21).

2) The difference in the overall personal factors of the personnel working at the Directorate Intelligence has no relationship with way of life based on sufficiency economy philosophy except for marital status and monthly income that have a difference on the application of sufficiency economy philosophy on way of life at the statistical significant value of 0.05.

3) The problems, obstacles, and suggestion concerning the application of sufficiency economy philosophy in daily life of the personnel working at the Directorate Intelligence, it was found that most of the personnel lack of knowledge on sufficiency economy philosophy. The personnel lavishly spent money on unnecessary things. To deal with these problems, the Directorate Intelligence must organize a training course on the principle of sufficiency economy philosophy.

Keywords: Way of life, sufficiency economy philosophy, Directorate of Intelligence

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันประเทศไทยของเรากำลังประสบกับปัญหาข้าวยากหลากหลาย ทำให้ประชาชนหลายคนต้องมีความเป็นอยู่อย่างยากลำบาก แต่สิ่งหนึ่งที่ช่วยให้คนไทยทุกคนนั้นหลุดพ้นจากความยากลำบาก คือ เศรษฐกิจพอเพียง คำว่า “เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นโครงการของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงมีพระราชดำรัสชี้แนะแนวทางการดำเนินชีวิตแก่ พสกนิกรชาวไทยมา

โดยตลอด นานกว่า 30 ปี ตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤติเศรษฐกิจเมื่อปี 2540 เพื่อให้ประชาชนรอดพ้นสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ, 2555)

จากการที่พระองค์ได้ทรงเน้นเศรษฐกิจพอเพียงในฐานะยุทธศาสตร์สำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยผ่านทางพระราชดำรัส พระบรมราโชวาท ตลอดจนทรงปฏิบัติให้เห็นเป็นตัวอย่างในโครงการส่วนพระองค์ต่าง ๆ แล้วที่สุดก็ได้เกิดมีการเห็นความสำคัญของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยในงานสัมมนาวิชาการประจำปี 2542 ของสถาบันวิจัย เพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงผลสรุปของการสัมมนา คือ มีความเข้าใจตรงกันว่าแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่ขัดแย้งกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์กระแสหลัก และสามารถใช้ได้กับทุกภาคการพัฒนา ตลอดจนสอดคล้องกับเอกลักษณ์ของสังคมไทย อย่างไรก็ตามยังคงต้องมีการปรับปรุงเพิ่มเติมขยายความโดยคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญ อาทิ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันที่ดี ความรู้ ความสมดุล และความซื่อสัตย์สุจริตเพื่อให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผล (ดร.ปรเมธี วิมลศิริ, สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559: 9)

เศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญและมีคุณค่าต่อประชาชนในทุกระดับ โดยเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาที่ชี้แนะแนวทางให้ประชาชนสามารถดำรงชีวิตแบบพออยู่พอกินและสามารถพึ่งพาตนเองได้ เศรษฐกิจพอเพียงจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อันจะนำไปสู่สังคมที่มีคุณภาพทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาท้องถิ่นและชุมชนจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม ทำให้ผู้คนในชุมชนดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข เพราะทุกคนพออยู่พอกิน ตามสมควรแก่อัตภาพ ไม่อดอยาก ไม่เบียดเบียนผู้อื่น สามารถช่วยเหลือตนเองและยังช่วยเหลือผู้อื่นได้อีกด้วย และก่อให้เกิดความสมดุลในทุก ๆ ด้าน

กรมข้าวทหารบกเป็นหน่วยงานรัฐที่มีกำลังพลจำนวนมาก มีการใช้งบประมาณไปในด้านต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหน่วยงานให้ดีขึ้นเป็นงบประมาณที่สูง จึงเห็นว่าหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีความสำคัญและเหมาะสมต่อการพัฒนากำลังพลในของกรมข้าวทหารบกเพราะปรัชญาที่ชี้ให้เห็นแนวทางการดำรงอยู่ยั่งยืนของกำลังพลทุกระดับชั้น สามารถปฏิบัติได้โดยการดำเนินไปในทางสายกลาง คือความพอเพียง ความจำเป็นที่ต้องมีระบบในตัวดีและอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผน และการดำเนินการทุกขั้นตอน ในขณะเดียวกันต้องเสริมพื้นฐานจิตใจให้มีความสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริตและให้ความรู้ที่เหมาะสม ดำเนินด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา ความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรับรองการ

เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว กว้างขวางทั้งทางด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี (สำนักปฏิบัติการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กองทัพอากาศ, 2560: 7)

การดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกำลังพลในกรมข่าวทหารบก เพื่อได้นำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางและปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลในกรมข่าวทหารบก ในการน้อมนำแนวปรัชญาตามพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวไปใช้ในการพัฒนาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อ กรมข่าวทหารบก

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลในกรมข่าวทหารบกมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลในกรมข่าวทหารบก จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของกำลังพลในกรมข่าวทหารบก
3. เพื่อศึกษาปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลในกรมข่าวทหารบกมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

วิธีการดำเนินวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากร

ประชากร ได้แก่ กำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยมีอายุตั้งแต่ 18–60 ปี จำนวน 17 แผนก รวมทั้งสิ้น จำนวน 430 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง

การคำนวณหาค่าขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามสูตรของ โดยกำหนดให้มีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับร้อยละ 5 หรือความเชื่อถือว่า .05 ได้จำนวนประชากรเป้าหมายที่ต้องการศึกษาวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ก. ลักษณะของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ เป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ปัจจัยบุคคล เป็นคำถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของข้าราชการกรมข่าวทหารบก ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการทำงาน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน และรายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือน ลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบและเติมคำในช่องว่าง

ตอนที่ 2 ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต ของข้าราชการกรมข่าวทหารบก มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคอร์ท โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาค่าน้ำหนัก ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินตามสภาพที่เป็นจริง ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

- 1) ด้านความพอประมาณ
- 2) ด้านการมีเหตุผล
- 3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี
- 4) ด้านการมีความรู้
- 5) ด้านการมีคุณธรรม

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นในเรื่องปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกรมข่าวทหารบก

ข. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร นิยามศัพท์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์เพื่อหาแนวทางในการกำหนดรูปแบบของแบบสอบถาม และข้อคำถาม

2) สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยจากการสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยนำปัจจัยส่วนบุคคลของข้าราชการกรมข่าวทหารบก ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการทำงาน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน และรายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือน มากำหนดเป็นตัวแปรอิสระและการใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมข่าวทหารบกมากำหนดเป็นตัวแปรตาม เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างทำการประเมินค่าตามความคิดเห็น

3) กำหนดองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของข้อคำถามโดยการสังเคราะห์หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ออกมาเป็นข้อคำถามวัดระดับ จำนวน 50 ข้อ

ค. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1) การหาค่าความเที่ยงตรง นำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยเลือกข้อที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ส่วนข้อใดมีค่าน้อยกว่า 0.5 ผู้นำวิจัยนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ดังนั้น ข้อคำถามทุกข้อจึงผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ได้แก่ ดร. สันติชนัฐ จักรภัทรวงศ์, พ.ต.อ.ดร. สุริยะ ประภาสาธก และ ดร.จักรวาล สุขไมตรี ที่ได้ตรวจสอบและเห็นว่ามีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาครอบคลุมในแต่ละด้านและครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยแล้ว

2) การหาค่าความเชื่อมั่น ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างที่จะวิจัย จำนวน 30 ชุด แล้วจึงนำข้อมูลที่ได้มาหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยวิธีการทดสอบประเภทการวิเคราะห์รายข้อ เพื่อทดสอบว่าข้อคำถามแต่ละข้อในแบบทดสอบสามารถยอมรับได้หรือไม่ หลังจากนั้นจึงพิจารณาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้วยวิธีการ ของครอนบาช (Cronbach's Alpha Coefficient) ทั้งนี้ วิเคราะห์แบบสอบถามด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ที่ได้จากข้อคำถามในภาพรวมทั้งฉบับ และแยกในรายด้านมีค่ามากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่ามากกว่าเกณฑ์ขั้นต่ำของระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ ได้ค่าความเชื่อมั่น ที่ระดับ .963

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากทางบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตหน่วยงานในการแจกแบบสอบถามให้กับข้าราชการกรมข่าวทหารบก

2) กำหนดรหัสหมายเลขแบบสอบถามเพื่อตรวจสอบการเก็บแบบสอบถาม

3) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 430 ชุด

4) ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนที่จะนำมาประมวลผลหากมีฉบับไหนไม่สมบูรณ์จะคัดออกและทำการเก็บเพิ่มให้ครบตามจำนวน

5) นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนแล้ว นำมาลงรหัสเลขโค้ดตามเกณฑ์ของเครื่องมือแต่ละตอน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ลงรหัสแล้ว มาบันทึกลงในโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อประมวลผลข้อมูลที่ได้จัดเก็บและคำนวณหาค่าสถิติแล้วนำผลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อตอบคำถามวิจัยและตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยนำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบ

ตารางประกอบความเรียงและนำผลการศึกษาที่วิเคราะห์ได้มาสรุปผลการวิจัยพร้อมทั้งอภิปรายผล และเขียนข้อเสนอแนะ ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิดผู้วิจัยนำมาวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับสถิติที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ข้อมูล และการทดสอบสมมติฐานการวิจัยสามารถจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ก. สถิติพรรณนา

1) ใช้ค่าร้อยละ และแจกแจงความถี่ บรรยายลักษณะของข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส ตำแหน่งงาน ระยะเวลาการทำงาน รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน รายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือน

2) ใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมข้าวทหารบก

ข. สถิติอ้างอิง

เพื่อเปรียบเทียบหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมข้าวทหารบก ตามการดำเนินชีวิตปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้สถิติ t-test ที่ระดับนัยความสำคัญทางสถิติ .05 กรณีที่ตัวแปรอิสระมี 2 กลุ่ม และใช้วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวในกรณีที่ตัวแปรอิสระมีมากกว่า 2 กลุ่ม เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ผู้วิจัยจะตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ L.S.D

ผลการวิจัย (Research Methods)

1. ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.52 มีอายุระหว่าง 30 – 39 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.24 มีการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.94 มีสถานภาพสมรสมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 61.35 มีตำแหน่งงานอยู่ในระดับ นายทหารชั้นประทวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 43.48 มีระยะเวลาในการทำงานสูงสุดอยู่ในช่วง 15 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 32.37 รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 15,000 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.04 และรายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือนส่วนใหญ่ อยู่ระหว่าง 15,000 – 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.04

2. ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข้าวทหารบก

1) ด้านการมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.39

2) ด้านการมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.28

3) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.25

4) ด้านการมีความรู้ในการดำเนินชีวิต ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21

5) ด้านการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.23

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบกทั้ง 5 ด้านโดยภาพรวม

หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านการมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต	4.3947	.44983	มาก
2. ด้านการมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต	4.2855	.39497	มาก
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี	4.2512	.43487	มาก
4. ด้านการมีความรู้ในการดำเนินชีวิต	4.2174	.48219	มาก
5. ด้านการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต	4.2333	.44175	มาก
ค่าเฉลี่ย	4.2764	.29827	มาก

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มี เพศ ต่างกัน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ กำลังพลกรมข่าวทหารบก ทุกเพศมีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน

สมมติฐานที่ 2 กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มี อายุ ต่างกัน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ กำลังพลกรมข่าวทหารบกทุกวัยมีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน

สมมติฐานที่ 3 กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มี **ระดับการศึกษา** ต่างกัน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ กำลังพลกรมข่าวทหารบกกระตือรือร้นระดับการศึกษา มีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน

สมมติฐานที่ 4 กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มี **สถานภาพสมรส** ต่างกัน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ กำลังพลกรมข่าวทหารบก มีสถานภาพสมรส ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เหมือนกัน

สมมติฐานที่ 5 กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มี **ตำแหน่งงาน** ต่างกัน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ กำลังพลกรมข่าวทหารบก มีตำแหน่งงานในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน

สมมติฐานที่ 6 กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มี **ระยะเวลาในการทำงาน** ต่างกัน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ กำลังพลกรมข่าวทหารบก มีระยะเวลาในการทำงาน ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน

สมมติฐานที่ 7 กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มี **รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน** ต่างกัน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แตกต่างกัน ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ กำลังพลกรมข่าวทหารบก มีรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไม่เหมือนกัน

สมมติฐานที่ 8 กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มี **รายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือน** ต่างกัน ระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน ดังนั้น จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย นั่นคือ กำลังพลกรมข่าวทหารบก มีรายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือน ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเหมือนกัน

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของ
กำลังพลกรมข่าวทหารบกทั้ง 5 ด้านโดยแยกปัจจัยบุคคล

หลักปรัชญา เศรษฐกิจ พอเพียง/ ปัจจัยบุคคล	P Value							
	เพศ	อายุ	ระดับ การศึกษา	สถานภาพ สมรส	ตำแหน่ง งาน	ระยะเวลา ในการ ทำงาน	รายได้ ส่วน บุคคล	รายจ่าย ส่วน บุคคล
1. ด้านการมี ความ พอประมาณ ในการดำเนิน ชีวิต	.490	.529	.705	.090	.530	.062	.001**	.386
2. ด้านการมี เหตุผลในการ ดำเนินชีวิต	.437	.304	0.85	.029*	.439	.638	.676	.722
3. ด้านการมี ภูมิคุ้มกันในตัว ที่ดี	.820	.214	.008**	.247	.398	.186	.126	.305
4. ด้านการมี ความรู้ในการ ดำเนินชีวิต	.149	.462	.590	.338	.540	.411	.135	.188
5. ด้านการมี คุณธรรมใน การดำเนิน ชีวิต	.658	.659	.527	.105	.108	.024*	.938	.713
ค่าเฉลี่ย	.415	.745	.200	.013*	.835	.399	.030*	.457

4. ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก

1) ปัญหา อุปสรรค การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต
ของกำลังพลกรมข่าวทหารบก

ด้านการมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ได้แก่ รายรับ - รายจ่ายไม่สอดคล้องกัน ด้านการมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ค่าใช้จ่ายที่เสียไปเกิดจากความต้องการมากกว่าความจำเป็น และมีการนำทรัพยากรมาใช้อย่างฟุ่มเฟือย ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ ค่านิยมและทัศนคติที่มีต่อองค์กร และสภาพแวดล้อมบางอย่างไม่เหมาะสมกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ ด้านการมีความรู้ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ด้านการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ความซื่อสัตย์ของกำลังพล

2) ข้อเสนอแนะ การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก

ด้านการมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ได้แก่ ต้องรู้จักประหยัด อดออมด้วยตนเอง ลดรายจ่าย เพิ่มรายได้ ด้านการมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ได้แก่ สนับสนุนให้รู้จักใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ได้แก่ ศึกษาการเตรียมตัวรับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ด้านการมีความรู้ในการดำเนินชีวิต ได้แก่ จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มาปรับใช้ในการดำเนินชีวิต

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยรวม

ผลการวิจัยพบว่า การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นแต่ละด้าน พบว่าระดับการดำเนินชีวิตของกรมข่าวทหารบกตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 ด้าน เรียงลำดับจากด้านจากด้านที่มีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ ด้านการมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต ด้านการมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต ด้านการมีความรู้ในการดำเนินชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับหลักคิดตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของกำลังพลของ (ฉัตรชัย สาริกัลยะ, 2553: 33) ที่กล่าวถึง การนำแนวคิดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการ กรมการเงินทหารบก พบว่า ภาพรวมของระดับการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และระดับสูงสุด คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ที่ประกอบด้วย ความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต และคุณธรรมต่างๆ ที่ช่วยกำกับการดำเนินชีวิตให้อยู่ในครรลองที่เหมาะสมไม่ว่าจะเป็นความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ความรับผิดชอบและความเสียสละ เป็นต้น และสอดคล้องกับจุดเน้นของหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ที่

ได้สรุปว่าคนในสังคม/ชุมชน/องค์กร จะต้องมีความเป็นพื้นฐานของจิตใจ เช่น มีความพากเพียร อดสาหัส มีระเบียบวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีสัมมาอาชีวะ มีธรรมะในจิตใจ มีความสามัคคี และรู้จักการปล่อยวาง เป็นต้น

2. การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของกำลังพลกรมข่าวทหารบก โดยจำแนกเป็นปัจจัยส่วนบุคคลรายด้าน

1. เพศ จากผลการศึกษาที่พบว่า กำลังพลกรมข่าวทหารบกทั้งเพศชายและเพศหญิง มีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจจะเนื่องมาจากสังคมไทยในยุคปัจจุบันกำลังพลเพศชายและเพศหญิงต่างมีการศึกษา ความรู้ ความสามารถไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตจึงไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัตนนา เนตรแจ่มศรี, 2550: 17) ที่ศึกษาเรื่อง “การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ : กรณีศึกษาประชาชนชุมชนเกาะเกร็ด จังหวัดนนทบุรี” ที่พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

2. อายุ จากผลการศึกษาที่พบว่า อายุของกำลังพลกรมข่าวทหารบก มีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องมาจากผู้ที่มีอายุมาก น่าจะมีวุฒิภาวะมากขึ้น มีความสามารถและความชำนาญในการปฏิบัติงานมากกว่า และได้ตัดสินใจนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ชัยศักดิ์ เสนาสุข, 2552: 133 - 134) ที่ศึกษาเรื่อง “การนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตของคนในชุมชน : ศึกษากรณี หมู่บ้านต้นกระโน อำเภอบางบาล จังหวัดราชบุรี” ที่พบว่า คนในชุมชนที่มีอายุแตกต่างกันมีการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตไม่แตกต่างกัน

3. ระดับการศึกษา จากผลการศึกษาที่พบว่า ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี สูงกว่า ระดับปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กรณีนี้อธิบายได้ว่า กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มีการศึกษาสูง จะมีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ได้มากกว่า แต่ก็ไม่ได้มีผลมากนัก กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มีระดับการศึกษาที่สูงอาจจะมีปัจจัยหลายด้านมาประกอบ เช่น รายได้ ตำแหน่งงาน ทำให้มีผลต่อการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิต กำลังพลกรมข่าวทหารบก ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์, 2554: 6) ที่ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มี

ความเกี่ยวข้องกับความเข้าใจ ทักษะคิด พฤติกรรมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสุขในชีวิตของเกษตรกร บุคลากรในภาคเอกชน และข้าราชการไทย” ที่พบว่า ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีความรู้เข้าใจและทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่า และผลการศึกษาอื่น ๆ

4. สถานภาพการสมรส จากผลการศึกษาที่พบว่า สถานภาพสมรสของกำลังพลกรมข่าวทหารบก มีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างกันเพียงด้านเดียว คือ ด้านการมีเหตุผลในการดำเนินชีวิต กรณีนี้ อธิบายได้ว่า กำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มีสถานภาพโสด และสถานภาพสมรส จะมีเหตุผลในการใช้จ่ายมากกว่า ที่มีสถานภาพแยกกันอยู่ เพราะกรณีหย่าร้างกำลังพลกรมข่าวทหารบก บางท่านอาจจะต้องรับภาระในการเลี้ยงดูบุตรเอง จึงต้องมีการวางแผนให้รอบครอบทุกครั้งก่อนมีการใช้จ่ายเงิน ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวรรณ โป๊ะสุวรรณ, 2553) ที่กล่าวว่า การวิเคราะห์และมีระบบ มีการวางแผน การตัดสินใจโดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องและผลที่จะตามมาจากการกระทำนั้น ๆ อย่างรอบคอบไม่ได้หมายถึงผลต่อตนเองเท่านั้น แต่ผลต่อผู้อื่น สังคมสิ่งแวดล้อมด้วย ไม่เฉพาะแต่ผลในระยะสั้นเท่านั้น แต่รวมทั้งผลในระยะยาวด้วย รวมถึงการสะสมความรู้ ประสบการณ์ ความสามารถในการวิเคราะห์ การรู้จักตนเอง การมองการณ์ไกลตลอดจนมีความเมตตาเห็นอกเห็นใจผู้อื่น การพิจารณาประเมินผลของการกระทำใด ๆ จากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้องด้วยการพิจารณาสภาพปัญหา สาเหตุ วิธีการแก้ไข ตลอดจนผลที่จะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้น ๆ ทั้งต่อตนเอง สังคม ด้วยความรู้ ความเข้าใจ วิเคราะห์ วางแผนและประสานงาน ดำเนินการอย่างมีระบบรอบคอบ

5. ตำแหน่งงาน จากผลการศึกษาที่พบว่า ตำแหน่งงานของกำลังพลกรมข่าวทหารบก ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กาญจนา บุญยัง, 2552) ที่ศึกษาเรื่อง “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในองค์การบริหารส่วนตำบล” ที่พบว่า ปัจจัยเด่นภาวะผู้นำของผู้บริหารของ อบต. เป็นปัจจัยแห่งความสำเร็จในการส่งเสริมให้นำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการปฏิบัติงาน กว้างคือ ผู้บริหาร อบต. ที่มีภาวะผู้นำสูงมีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารงานมากกว่าผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำน้อย

6. ระยะเวลาการทำงาน จากผลการศึกษาที่พบว่า ระยะเวลาในการทำงานของกำลังพลกรมข่าวทหารบก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือ ด้านการมีคุณธรรมในการดำเนินชีวิต กรณีนี้ อธิบายได้ว่า กำลังพลกรมข่าวทหารบก ที่มีระยะเวลาในการทำงาน 11 – 15 ปี จะมีระดับการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มากกว่า ระยะเวลาใน

การทำงาน ต่ำกว่า 5 ปี เพราะยังทำงานมานาน ยิ่งมีความรักและความผูกพันกับหน่วยงาน เหมือนเป็นครอบครัวที่ต้องช่วยกัน อีกทั้งกำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มีอายุนานจะมีสวัสดิการที่ดีกว่า และได้มากกว่ากำลังพลกรมข่าวทหารบกที่มีอายุน้อย

7. รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน จากผลการศึกษาที่พบว่า รายได้ส่วนบุคคลต่อเดือนของกำลังพลกรมข่าวทหารบก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพียงด้านเดียว คือ ด้านการมีความพอประมาณในการดำเนินชีวิต กรณีนี้ อธิบายได้ว่ากำลังพลกรมข่าวทหารบก ที่มีรายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน ตั้งแต่ 25,000 บาท ขึ้นไป มากกว่ารายได้ส่วนบุคคลต่อเดือน ต่ำกว่า 15,000 บาท ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทิพวรรณ กิตติวิบูลย์, 2554) ที่ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับความสุข ทัศนคติ พฤติกรรมการดำรงชีวิต ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสุขในชีวิตของเกษตรกร บุคลากรในภาคเอกชน และข้าราชการไทย” ที่พบว่า สภาพเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ 3 ตัวแปรตาม คือ ทัศนคติที่ดีต่อการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พฤติกรรมการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และความสุขของเกษตรกร บุคลากรในภาคเอกชน และข้าราชการไทย

8. รายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือน จากผลการศึกษาที่พบว่า รายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือนของกำลังพลกรมข่าวทหารบก ที่มีรายจ่ายส่วนบุคคลต่อเดือน ไม่มีความแตกต่างกัน นั้นแสดงว่า กำลังพลกรมข่าวทหารบกมีความรู้ความเข้าใจในเรื่อง ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาก และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างมีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีด้วย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า กำลังพลกรมข่าวทหารบกมีระดับการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง อยู่ในระดับมาก แสดงว่ากำลังพลกรมข่าวทหารบก มีความรู้ความเข้าใจและสามารถนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้ในการดำเนินเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้ดีขึ้นกว่าเดิม และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในความพอเพียงพอประมาณ มีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และมีความรู้คู่คุณธรรม อีกทั้งยังมีจิตสำนึกที่ดีเพื่อพัฒนาองค์กร ช่วยรักษาผลประโยชน์ และรู้จักใช้ทรัพยากรขององค์กรที่มีอยู่ให้คุ้มค่ามากที่สุด

2) องค์กรควรมีนโยบายในการจัดหลักสูตรอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงให้กับกำลังพล และสนับสนุนการน้อมนำหลัก

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการวิจัยสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป หากต้องการข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น ควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อขยายผลการศึกษา

รัตนา เนตรแจ่มศรี. (2550). การประยุกต์แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง ไปสู่การปฏิบัติ. ใน **กรณีศึกษา
ประชาชนชุมชนเกาะเกร็ด อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี**. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหาร
ศาสตร์.

สำนักปฏิบัติการ ศูนย์ประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ กองทัพอากาศ. (2560).

ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. [ออนไลน์]. ได้จาก: rdpscc.rtarf.mi.th/

สุวรรณ โป๊ะสุวรรณ. (2553). “การนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิตของข้าราชการกรมสวัสดิการทหารบก”. **ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง** บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหาร
ส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

Promotion of Life Quality According to Sufficiency Economy
Philosophy of People in Pasang Sub-District Administrative
Organization, Wiang Chiang Roong District of Chiangrai Province

พระภักดี มหาวิริโย * อนูวัต กระสังข์** เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง***

Phrapakdee Mahaviriyo, Anuwat Krasang, Kiettisak Suklueang

Received: January 30, 2020 Revised: February 24, 2020 Accepted: February 25, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย 2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย 3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.951 จากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จำนวน 382 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาความถี่ ค่าร้อยละ

* หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Public Administration Program in Public Administration Faculty of Social Mahachulalongkornrajavidyalaya University

** ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Department of Political science, Faculty of Social Sciences MahachulalongKornrajavidyalaya University

*** ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Department of Political science, Faculty of Social Sciences MahachulalongKornrajavidyalaya University

ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 คนแบบตัวต่อตัว วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยในหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก และระดับปานกลางตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 3.42$) ด้านความมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.40$) ด้านความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.37$) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X} = 3.33$) ด้านเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X} = 3.24$) ส่วนในการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ตามลำดับค่าเฉลี่ยคือ ด้านสาธารณสุข ($\bar{X} = 3.36$) ด้านท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.32$) ด้านครอบครัว ($\bar{X} = 3.31$) ด้านการงาน ($\bar{X} = 3.30$)

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

3. ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย คือ 1) ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง 2) มีการจ้างงานลดน้อยลงในพื้นที่ รวมถึงผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ผลเท่าที่ควรเพราะขาดแหล่งน้ำ 3) องค์การบริหารส่วนตำบลยังขาดความรู้ความเข้าใจ รวมถึงมีบทบาทน้อยต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ในส่วนของข้อเสนอแนะการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย คือ 1) ให้ทางองค์การบริหารส่วนตำบลออกมามีส่วนร่วมและช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น 2) องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการส่งเสริมอาชีพในชุมชนที่มีความสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น 3) ให้ทาง

องค์การบริหารส่วนตำบลร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลช่วยส่งเสริม พร้อมกับมาให้คำแนะนำดูแลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ (Keywords): การส่งเสริมคุณภาพชีวิต, หลักเศรษฐกิจพอเพียง, องค์การบริหารส่วนตำบล

Abstract

Objectives of this research were 1) to study promotion of life quality according to sufficiency economy philosophy of people in Pasang sub-district administrative organization, Wiang Chiang Roong district of Chiangrai province, 2) to study opinions of people towards promotion of life quality according to sufficiency economy philosophy of people in Pasang sub-district administrative organization, Wiang Chiang Roong district of Chiangrai province, and 3) To study problems, obstacles and suggestions in promotion of life quality according to sufficiency economy philosophy of people in Pasang sub-district administrative organization, Wiang Chiang Roong district of Chiangrai province. This research methodology was the mixed method, which has whole confidence values of 0.951. The quantitative research, used the questionnaires as research instrument collected the data. The samples group of 382 the people lived in the area of Pasang sub-district administrative organization, Wiang Chiang Roong district, Chiangrai province. The data were analyzed by frequency, percentage, mean standard deviation, t-test, F-test and one-way ANOVA coefficient analysis. The qualitative research, used the in-depth interviews with 12 key informants and analyzed using data by descriptive content analysis.

Findings of this research were as follows:

1. The promotion of life quality according to sufficiency economy philosophy of people in Pasang sub-district administrative organization, Wiang Chiang Roong district of Chiangrai province, in sufficiency economy philosophy by overall was at medium level ($\bar{X} = 3.35$). Each aspect was studied, it was found that

all aspects were at high and medium level chronologically orders as follows: morality condition aspect was at high level with the mean value at ($\bar{X} = 3.42$) reasonability aspect was at ($\bar{X} = 3.40$) moderation aspect was at ($\bar{X} = 3.37$) self-immunization aspect was at ($\bar{X} = 3.33$) and knowledge condition aspect was at ($\bar{X} = 3.24$) respectively. For promotion of life quality by overall was at medium level ($= 3.32$), when ensided in each aspect, it was found that all aspects were at medium level chronologically orders as follows: public health aspect was at high level with the mean value at ($\bar{X} = 3.36$) locality aspect was at ($\bar{X} = 3.32$) family aspect was at ($\bar{X} = 3.31$) and occupation aspect was at ($\bar{X} = 3.30$) respectively.

2. The comparison of opinions of the people towards promotion of life quality according to sufficiency economy philosophy in Pasang sub-district administrative organization, Wiang Chiang Roong district of Chiangrai province classified by personal factors, it was found that the people with different gender, age, education and income did not have different opinions on people towards promotion of life quality according to sufficiency economy philosophy. Therefore, the research hypothesis was rejected.

3. Problems and Obstacles to promote quality of life according to sufficiency economy. Pasang sub-district administrative organization, Wiang Chiang Roong district of Chiangrai province is 1) People who live in the area, mainly to the lack of knowledge on the issue of sufficiency economy, 2) the employment is dwindling in the area including agricultural products do not work as they should because of lack of water resources, 3) The Sub-district Administrative Organization (SAO) still lack of knowledge and understanding in promoting the quality of life according to sufficiency economy. The suggestions to improve the quality of life according to sufficiency economy in Pasang sub-district administrative organization, Wiang Chiang Roong district of Chiangrai province are 1) to provide the Sub-district Administrative Organization (SAO) to participate in the community and help boost the economy more, 2) should be encouraged in a community that is consistent with the sufficiency economy more, 3) The Sub-district Administrative Organization

(SAO) should cooperate with Sub-District Health Promoting Hospitals to help for providing advice on matters related to health care and environment

Keywords: promotion of life quality, sufficiency economy philosophy, Sub-district Administrative Organization

บทนำ (Introduction)

แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เป็นการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางและความไม่ประมาทโดยคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผลและการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีในตัวตลอดจนการใช้ความรู้ ความรอบคอบและคุณธรรมประกอบการวางแผน การตัดสินใจและการกระทำต่างๆ โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น มีการใช้หลักเหตุผลในการตัดสินใจเรื่องต่างๆ โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง การเตรียมตัวให้พร้อมรับต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงรอบตัว ในปัจจัยเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้นั้น จะต้องอาศัยความรู้และคุณธรรม เป็นเงื่อนไขพื้นฐาน เพื่อให้เกิด ความรอบรู้ ความรอบคอบและความระมัดระวังในการดำเนินชีวิต ในการทำงาน รวมถึงมีความซื่อสัตย์สุจริต ความอดทน ความเพียร การมุ่งต่อประโยชน์ส่วนรวมและการแบ่งปัน เพื่อให้บุคคลสามารถประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน และใช้จ่ายเงินให้ได้มาอย่างพอเพียงและประหยัด ตามกำลังของเงินของบุคคลนั้น โดยปราศจากการกู้หนี้ยืมสินและถ้ามีเงินเหลือ ก็แบ่งเก็บออมไว้บางส่วน ช่วยเหลือผู้อื่นบางส่วน และอาจจะใช้จ่ายมาเพื่อเป็นปัจจัยเสริมอีกด้วย (สำนักพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560: 1)

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตคือการที่บุคคลมีชีวิตดีมีความสุข มีความสมบูรณ์ในด้านทางด้านสุขภาพ ได้แก่ สุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี ในด้านสังคม ได้แก่ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีของประชาชนและด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ การประกอบอาชีพ ซึ่งทำให้เกิดมีรายได้ เป็นต้น รวมทั้งเป็นความรู้สึกรของการอยู่อย่างพอใจต่อองค์ประกอบต่างๆ ของชีวิตที่มีส่วนสำคัญอย่างมากที่สุดต่อบุคคล สามารถดำรงตนเองให้เป็นประโยชน์ทั้งต่อตนเองและสังคม เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีต่อสังคมและชุมชนรวมไปถึงการทำให้ประเทศมีการพัฒนาเพราะว่าการพัฒนาในส่วนต่างๆ

ในส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เป็นการบริหารการปกครองในส่วนท้องถิ่นที่ได้รับการกระจายอำนาจมาจากส่วนกลางสู่ท้องถิ่นซึ่งมีการบริหารจัดการในรูปแบบนิติบุคคล ซึ่งมีการมุ่งเน้นการบริหารงานตามยุทธศาสตร์ 7 ข้อ ซึ่งประกอบด้วย ดังนี้ คือ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานและแหล่งน้ำ
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านสาธารณสุข
3. ยุทธศาสตร์การพัฒนากฎหมายชีวิต
4. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านส่งเสริมการศึกษาและศาสนา วัฒนธรรม
5. ยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจ
6. ยุทธศาสตร์การ

พัฒนาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 7. ยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านการเมืองการบริหาร สำหรับในยุทธศาสตร์ทั้ง 7 ข้อนี้เป็นภาระงาน ซึ่งเป็นภารกิจที่องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางจะต้องปฏิบัติเพื่อเป็นการพัฒนาท้องถิ่นให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบำบัดทุกข์ บำรุงสุขให้กับประชาชนในชุมชนให้เกิดความสงบสุข (องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง: 4)

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ในหลักเศรษฐกิจพอเพียงนั้นทางองค์การบริหารส่วนตำบลมีการนำเป็นหลักในการพัฒนาคุณภาพชีวิตอย่างไรทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจอย่างยิ่งที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภovieangเชียงรุ่ง จังหวัดเชียงราย เพื่อที่จะได้ทราบ เกี่ยวการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงเพื่อที่จะได้ทราบปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเพื่อที่จะได้นำไปปรับปรุงแก้ไข พร้อมกับแนวทางในการบริหารจัดการคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงในระดับท้องถิ่นว่าเป็นอย่างไรต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภovieangเชียงรุ่ง จังหวัดเชียงราย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภovieangเชียงรุ่ง จังหวัดเชียงราย
3. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ ในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภovieangเชียงรุ่ง จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

2. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) มาจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภovieangเชียงรุ่ง จังหวัดเชียงราย จำนวน 382 คน จากจำนวนทั้งหมด 8,369 คน โดยใช้สูตรของ Taro Yamane (ธนิษฐ์ ศิลป์จารุ, 2551: 45)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพและรายได้

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยแยกเป็นเศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน และเป็นการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 4 ด้าน

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ ปัญหา และข้อเสนอแนะที่เกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

แบบสัมภาษณ์ คือ

1. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่างๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4. สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1) ขอหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้นำชุมชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย

2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 ชุด แล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง แล้วมาตรวจสอบความถูกต้อง ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ทั้งหมด 382 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

3) นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอน ดังนี้

1) ขอนหนังสือจากผู้อำนวยการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

2) กำหนดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนาการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อเปรียบเทียบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยจำแนกปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือ การทดสอบค่าที (T-test) ในกรณีตัวแปรต้นสองกลุ่ม และการทดสอบค่าเอฟ (F-test) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ในกรณีตัวแปรต้นตั้งแต่สามกลุ่มขึ้นไป เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีผลต่างเป็นสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference : LSD.)

ผลการวิจัย (Research Results)

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย ในหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (

$\bar{X} = 3.35$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านความพอประมาณ ($\bar{X} = 3.37$) ด้านความมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.40$) ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ($\bar{X} = 3.33$) ด้านเงื่อนไขความรู้ ($\bar{X} = 3.24$) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านเงื่อนไขคุณธรรม ($\bar{X} = 3.42$) อยู่ในระดับมาก และการส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$) เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านครอบครัว ($\bar{X} = 3.31$) ด้านการงาน ($\bar{X} = 3.30$) ด้านสาธารณสุข ($\bar{X} = 3.36$) ด้านท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.32$) ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ปัญหา อุปสรรค การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ส่วนใหญ่ยังขาดองค์ความรู้ในเรื่องของเศรษฐกิจพอเพียง มีการจ้างงานลดน้อยลงในพื้นที่ รวมถึงผลผลิตทางการเกษตรไม่ได้ผลเท่าที่ควรเพราะขาดแหล่งน้ำ อบต. ยังขาดความรู้ความเข้าใจ รวมถึงไม่ค่อยมีบทบาทมากต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

แนวการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย คือ อยากรให้ทาง อบต. ออกมามีส่วนร่วมและช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจภายในชุมชนให้มากยิ่งขึ้น และควรมีการส่งเสริมอาชีพในชุมชนที่มีความสอดคล้องกับแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงให้มากขึ้น รวมถึงให้ทาง อบต. ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลช่วยส่งเสริม พร้อมกับมาให้คำแนะนำดูแลในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพและสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

โดยรวมทั้ง 9 ด้าน สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้ พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ของเศรษฐกิจพอเพียง ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านเงื่อนไขความรู้ ด้านเงื่อนไขคุณธรรม ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางยังมีการผลักดันน้อย เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วภาครัฐ และผู้นำชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อน สอดคล้องกับ

งานวิจัยของ (พระมหาพุฒิสรรค์ ปณณวชิโร, 2557) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลหมอ อำเภอบราสาท จังหวัดสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

พบว่า การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ของคุณภาพชีวิต ได้แก่ ด้านครอบครัว ด้านการงาน ด้านสาธารณสุข ด้านท้องถิ่น ส่วนใหญ่อยู่ในระดับ ปานกลาง อาจเนื่องมาจากการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซางยังมีการผลักดันน้อย เพราะโดยส่วนใหญ่แล้วภาครัฐ และผู้นำชุมชนเป็นผู้ขับเคลื่อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระชนพล กนตสีโร, 2561) ได้ทำการวิจัยเรื่องการส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอดงยาง จังหวัดภูเก็ต ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระกัมรินทร์ เขมจารี, 2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามการบริหารของเทศบาล ตำบลป่าต๋ม อำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อำพล ใจคิด, 2559) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักทฤษฎี 4 ของเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ระดับปานกลางทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาชนะพงษ์พันธ์ สีสั่งข์, 2551) ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสภาพและปัญหาของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาอนุชิต อนุจารี, 2556) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาสังคมตามหลักสภาราษฎรธรรม ขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดศรีสะเกษ ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการศึกษาข้อมูลพื้นที่ที่มีความละเอียดชัดเจน เพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน สำหรับกำหนดแนวทางในการแก้ไขและพัฒนาในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรจะมีการปลูกฝังค่านิยมในประชาชนในชุมชนใช้ชีวิตบนพื้นฐานความพอเพียง มีความรู้และคุณธรรม เพื่อสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง

3. มีการประชาสัมพันธ์นโยบายของภาครัฐเกี่ยวกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบ เพื่อให้ประชาชนในพื้นที่ได้แสดงความคิดเห็นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนต่อไป

4. ภาครัฐสนับสนุนทางด้านงบประมาณและควรสนับสนุนให้มีตัวแทนปราชญ์ของแต่ละชุมชนมาให้ความรู้ ตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. การส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงองค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีการประชุมร่วมกันกับผู้นำท้องถิ่นเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างจริงจัง โดยเน้นหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรทำการศึกษาบริบทภายในชุมชนอย่างทั่วถึงและกำหนดแนวทางที่จะส่งเสริมคุณภาพชีวิตภายในชุมชนเพื่อให้เกิดความครอบคลุมยิ่งขึ้น

3. มีการติดตามผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นอย่างสม่ำเสมอ

4. การส่งเสริมในเรื่องของคุณภาพชีวิตประชาชนอย่างจริงจัง โดยเน้นประชาชนในเขตขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหลัก

3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้นำชุมชนต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

2. ควรมีการส่งเสริมในด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงภายในท้องถิ่นเพิ่ม เช่น ด้านสังคม ด้านความเชื่อศรัทธา

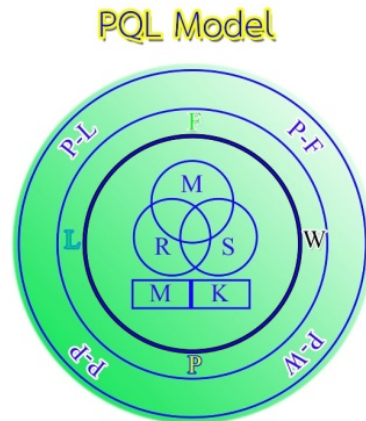
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับค่าความสัมพันธ์ของการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

4. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงก่อนที่จะนำไปส่งเสริมในพื้นที่ท้องถิ่น

5. ควรศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของผู้นำท้องถิ่นต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย

การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ประกอบด้วย เศรษฐกิจพอเพียง 5 ด้าน และคุณภาพชีวิต 4 ด้าน ซึ่งในแต่ละด้านมีข้อค้นพบดังนี้

PQL (Promotion Quality Life) Model Detail data:

1. M in cycle center is Moderation	9. L in cycle second is Local
2. R in cycle center is Reasonability	10. P-F in Out line cycle is Promotion Family
3. S in cycle center is Self-immunization	11. P-W in Out line cycle is Promotion Work
4. M in Square center is Morality condition	12. P-P in Out line cycle is Promotion Public health
5. K in Square center is Knowledge condition	13. P-L in Out line cycle is Promotion Local
6. F in cycle second is Family	
7. W in cycle second is Work	
8. P in cycle second is Public health	

องค์ความรู้ที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัย “การส่งเสริมคุณภาพชีวิตประชาชนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงขององค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย” สรุปได้ว่า

1) สัญลักษณ์วงกลม 3 ห่วง ซึ่งประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ 3 ตัว คือ M, R, และ S นั้นมีคำอธิบาย ดังนี้ M = Moderation หมายถึง ความพอประมาณ ความพอดี R = Reasonability หมายถึง ความมีเหตุผล S = Self-immunization หมายถึง การมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี

สัญลักษณ์สี่เหลี่ยม 2 ช่อง ซึ่งประกอบด้วยตัวอักษรภาษาอังกฤษ 2 ตัว คือ M, และ K นั้นมีคำอธิบาย ดังนี้ M = Morality Condition หมายถึง เงื่อนไขคุณธรรม ความมีคุณธรรม K = Knowledge Condition หมายถึง เงื่อนไขความรู้ ความรอบรู้

เมื่อสัญลักษณ์ทั้งหมดนำมารวมกัน ก็จะหมายถึง 3 ห่วง 2 เงื่อนไข นั่นก็คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขององค์พระบาทสมเด็จพระมหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร ในหลวงรัชกาลที่ 9 ซึ่งเป็นหลักการดำรงชีวิตของประชาชนในทุกระดับให้ดำเนินไปในทางสายกลาง

2) ตัวอักษรภาษาอังกฤษ 4 ตัว ที่อยู่ล้อมรอบในวงกลมชั้นที่ 2 คือ F, W, P และ L นั้นมีคำอธิบาย ดังนี้ F = Family หมายถึง ครอบครัว ซึ่งประกอบไปด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย เป็นต้น W = Work หมายถึง การงาน อาชีพ หรือภาระหน้าที่ที่ควรรับผิดชอบ P = Public health

หมายถึง สาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วย การดูแลสุขภาพไม่ว่าจะเป็นร่างกาย จิตใจ ความรู้สึก เป็นต้น L = Local หมายถึง ท้องถิ่น ถิ่นฐานที่อยู่อาศัย เช่น หมู่บ้าน ตำบล อำเภอ จังหวัด

สัญลักษณ์นี้เป็นหลักคุณภาพชีวิต ไม่ว่าจะเป็น ครอบครัว การงาน สาธารณสุข ท้องถิ่น ล้วนแล้วแต่เป็นคุณภาพชีวิตของเราที่ควรได้รับทั้งสิ้น

3) ตัวอักษรภาษาอังกฤษ 4 คู่ ที่อยู่ล้อมรอบในวงกลมชั้นที่ 3 คือ P-F, P-W, P-P และ P-L นั้นมีคำอธิบาย ดังนี้

P-F = Promotion Family หมายถึง การส่งเสริมในด้านครอบครัว มีการส่งเสริมในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับครอบครัว เพื่อให้ครอบครัวซึ่งประกอบด้วย พ่อ แม่ ลูก ปู่ ย่า ตา ยาย มีคุณภาพชีวิตที่ดีในการดำรงชีวิต

P-W = Promotion Work หมายถึง การส่งเสริมในด้านการงาน มีการสนับสนุนให้ประชาชนมีอาชีพ มีหน้าที่ในความรับผิดชอบ รวมถึงการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม ด้วยตนเอง

P-P = Promotion Public health หมายถึง การส่งเสริมในด้านสาธารณสุข เป็นการส่งเสริมเพื่อให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี ทั้งสุขภาพร่างกาย จิตใจ ความรู้สึกที่ดี ในการอยู่ร่วมกันในสังคม

P-L = Promotion Local หมายถึง การส่งเสริมในด้านท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนภายในท้องถิ่น มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่น รวมไปถึงจารีตประเพณีของท้องถิ่นให้คงอยู่สืบไป

ดังนั้นการส่งเสริมคุณภาพชีวิตตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นการส่งเสริมที่เน้นให้ประชาชนที่อาศัย เป็นครอบครัว ได้มีอาชีพการงานสุจริต มีสุขภาพที่ดี รวมถึงอยู่ในท้องถิ่นที่ดีด้วย

เอกสารอ้างอิง (References)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎามนตรี. (2560).

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ SPSS. พิมพ์ครั้งที่

9. กรุงเทพมหานคร: บิซิเนสอาร์แอนด์ดี.

พระมหาพสุตสรณ์ ปญญาวิโร (สมบุญ). (2557). “บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการส่งเสริมการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในตำบลหมอ อำเภอปราสาท จังหวัด

สุรินทร์”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.**

บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระชนพล กนตสีโล (เรือนเพชร). (2561). “การส่งเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

พระกรัณรักษ์ เขมจาโร (ร่มเงิน). (2559). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนตามการบริหารของเทศบาลตำบลป่าตุม อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

อำพล ใจคิด. (2559). “การพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุตามหลักภวนา 4 ของเทศบาลนครระยอง จังหวัดระยอง”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

พระมหาชนะพงษ์พันธ์ สีสังข์. (2551). “การศึกษาสภาพและปัญหาของการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารวัดของเจ้าอาวาสในจังหวัดนครราชสีมา”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.**

พระมหาอนุชิต อนุจารี (ณัดเรื่อย). (2556). “การพัฒนาสังคมตามหลักสารณียธรรมขององค์การบริหารส่วนตำบลเข้ อำเภออุทุมพรพิสัย จังหวัดศรีสะเกษ”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**

องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง. **แผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี (2561- 2564).** องค์การบริหารส่วนตำบลป่าซาง อำเภอเวียงเชียงรุ้ง จังหวัดเชียงราย. (ม.ป.ท). (อัดสำเนา).

ปัญหาของชาวม้งลาวในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์
ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

The problems of Laos Hmong people in KhegNoi sub-district,
KhaoKho district, Phetchabun province that affect national security

อรรคเดช สนลอย* สันฐาน ชยนนท์**
Akadate Sonloy, Sunthan Chayanon

Received: January 28, 2020 Revised: February 6, 2020 Accepted: February 20, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การศึกษาค้นคว้าอิสระนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวม้งลาวในเขตพื้นที่ ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ 2) แนวทางการแก้ไขปัญหาของชาวม้งลาว ในเขตพื้นที่ ตำบลเข็กน้อยอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้ให้ข้อมูลแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 6 นาย ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-Depth Interview) จำนวน 37 คน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation) และการใช้แบบสัมภาษณ์ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาของชาวม้งลาว ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ประกอบด้วย 4 ปัญหาด้วยกัน ได้แก่ 1. ปัญหายาเสพติด พบว่า ชาวม้งลาวเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับขบวนการค้ายาเสพติด นับตั้งแต่การขนย้ายจากแนวชายแดนเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ ในขณะที่บางส่วนเป็นผู้เสพเอง โดยยาเสพติดที่ชาวม้งนิยมเสพยา 4 ชนิด คือ ผิ่น ผงขาว กัญชา และยาบ้า 2. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ พบว่า ชาวม้งลาวบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ส่วนใหญ่เป็นการแผ้วถางป่า เพื่อใช้ทำไร่เลื่อนลอย สำหรับการปลูกพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด ซึ่งเป็นพืชระยะสั้นให้ค่าตอบแทนสูง และนำที่ดินมาขายให้กับนายทุน เพื่อสร้างรีสอร์ท และบ้านพักตากอากาศ 3. ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า พบว่า ชาวม้งลาวลักลอบตัดไม้ เพื่อหารายได้ เช่น การหาฟัน การเผาถ่านการใช้ไม้เพื่อสร้างบ้านเรือน และส่งขายให้กับนายหน้าค้าไม้ เจ้าของโรงเลื่อย เจ้าของโรงงานแปรรูปไม้ และ 4. ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าพบว่าปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่า ชาวม้งล่าเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคลบางกลุ่มที่นิยมบริโภคผลิตภัณฑ์จากสัตว์ป่า ในขณะที่ชาวม้ง

* หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา
Master of Political Science Program in Politics and Government, College of Innovation and
Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

** วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and
Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

งบางส่วนทำการล่าเพื่อเชื่อว่าเป็นยาบำรุงกำลัง จากที่กล่าวมาแล้ว ปัญหาทั้งหมดล้วนส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ซึ่งสามารถกำหนดแนวทางแก้ไขโดยใช้รูปแบบ หรือ Model 2PLT ซึ่งประกอบไปด้วย 1. รัฐควรกำหนดนโยบาย (Policy) เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกหน่วยงานดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน 2. การมีส่วนร่วม (Participating) โดยการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบในผลกระทบ และในสิ่งที่เกิดขึ้น 3. การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) โดยกำหนดมาตรการและบทลงโทษให้มีความชัดเจนต่อผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้อง และ 4. การฝึกอบรม (Training) ส่งเสริมอาชีพสร้างจิตสำนึกทั้งนี้ ต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ (Keywords): คำสำคัญ: ชาวม้งลาว, ความมั่นคงของชาติ, รูปแบบ Model 2PLT

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the problems and causes of problems of Laos Hmong people in the area of KheNoi Sub-district, Khao Kho District, Phetchabun Province that affect national security, 2) the solutions for Laos Hmong people in KheNoi Sub-district, Khao Kho District, Phetchabun Province that affect national security. This is a qualitative research. The key-informers consisted of 6 persons who were selected based on a purposive method. The in-depth interview was conducted with 37 persons. The data were also collected by non-participative observation method. Found that the problems of Laotian Hmong that affects to the national security consists of 4 problems. 1. The drug problems, found that the Laos Hmong people are involved in the drug trade since moving from the border to the interior of the country while some are the users. There are 4 types of drugs that Hmong people like to use are opium, heroin, hemp and amphetamine. 2. The problems of encroaching on the forest land, found that most of the Hmong Laos invades the forest areas is for a forest clearing to be used for floating shifting cultivation for growing monoculture such as corn, which is a short term plant and high compensation, and for selling a land to the investors to build a resort and a vacation home. 3. The problems of illegal logging, found that the illegal logging by the Laos Hmong people is to earning money such as finding firewood, charcoal burning, using wood to build a house and sell it to the wood broker, sawmill owner and wood processing plant owner and 4. The wildlife poaching problems, found that the Hmong people hunt to meet the needs of certain groups of people that are popular with consuming wildlife products while some of Hmong people hunt for belief that it is a tonic. As stated in above, all the problems affect to the

national security. The solution for the said problems is called 2PLT Model that consists of: 1) Policy, the government should set up the policy with the same direction, 2) Participation, every related unit should have obligation and be responsible for the consequences, 3) Law enforcement, there must be a measure and a distinct legal punishment for those wrongdoers and those involved individuals, and 4) Training, the promotion of occupation, the building of consciousness based on the national strategy and changing situation.

Keywords: Problem Laos Hmong, national security, Model 2PLT

บทนำ (Introduction)

ชาวม้งลาว เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขาในกลุ่มหนึ่งที่มีจำนวนประชากรมากเป็นอันดับสองในจำนวนชาวไทยภูเขาทั้งหมดที่มีอยู่ อาศัยอยู่ในพื้นที่ 13 จังหวัด คือ เชียงใหม่ เชียงราย พะเยา น่าน กำแพงเพชร ตาก พิชณุโลก เพชรบูรณ์ แพร่ แม่ฮ่องสอน ลำปาง สุโขทัย และเลย มีรากฐานวัฒนธรรม ประเพณีเป็นของตนเองมายาวนานจนได้รับขนานนามว่า “อิสระชนแห่งขุนเขา” (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2545 : 16) ม้งลาวมีปัญหาต่าง ๆ เช่นเดียวกับชาวเขาเผ่าอื่น ๆ แต่ยังคงมีความฉลาดและพัฒนาตนเองรวดเร็วกว่า ปัญหาของม้งลาว คือปัญหาด้านการเรียกร้อง สิทธิต่าง ๆ ในยุคสงครามเย็น ชาวไทยภูเขาในกลุ่มชาติพันธุ์ม้งลาวได้เข้าร่วมกิจกรรมกับผู้อพยพการเมืองคอมมิวนิสต์ (ผกค.) ในพื้นที่ทางภาคเหนือจนสามารถตั้งเป็นกองกำลังติดอาวุธขนาดใหญ่ เคลื่อนไหวแบบจรยุทธ์ ต่อสู้กับฝ่ายเจ้าหน้าที่ตำรวจ ทหาร พลเรือน เป็นระยะเวลายาวนาน ซึ่งคนพื้นราบเรียก ชาวม้งกลุ่มนี้ว่า “แม้วแดง” กรณี “แม้วแดง” จึงเป็นบทเรียนจากอุดมการณ์ชาตินิยมและผลกระทบที่เกิดจากกลุ่มชาติพันธุ์ชนกลุ่มน้อย จนรัฐบาลต้องใช้นโยบายการเมืองนำการทหารเข้ามาแก้ไขปัญหา (อมรา พงศาพิชญ์, 255 : 190) แต่ก็มีชาวม้งบางส่วนที่ทำประโยชน์ให้กับทางราชการในหลายกรณี เช่น การเข้าร่วมเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย (ผรท.) ช่วยทางราชการปราบปรามผู้ก่อการร้ายที่ยังหลงผิดกรณีความขัดแย้งระหว่างไทยกับลาวในพื้นที่ 3 หมู่บ้าน (บ้านใหม่ บ้านกลาง บ้านสว่าง) จังหวัด อุตรดิตถ์ และกรณีบ้านร่มเกล้า จังหวัด พิษณุโลก เป็นต้น ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 จนถึงปัจจุบันไทยได้ประสบปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดซึ่งรัฐบาลต้องประกาศสงครามกับปัญหาดังกล่าว และกระแสดังกล่าวได้มองภาพของชาวไทยภูเขาในกลุ่มชาติพันธุ์ม้งลาว คือ ต้นตอของการแพร่ระบาดของยาเสพติดอันนำไปสู่การเกิดความขัดแย้งทางด้านทัศนคติต่อกันขึ้นในระดับหนึ่ง กลุ่มชาติพันธุ์ม้งลาวมีอยู่ในประเทศไทยและประเทศเพื่อนบ้านคือ จีน ลาว พม่า และ เวียดนาม จากการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองของลาวเมื่อ พ.ศ. 2518 ส่งผลให้ชาวม้งลาว บางส่วนอพยพลี้ภัยจากลาวไปอยู่ประเทศที่สาม และมีบางส่วนอพยพหลบหนีจาก ศูนย์อพยพตามชายแดนของไทยเข้าสู่ที่พักสงฆ์ถ้ำกระบอก อำเภอพระพุทธบาท จังหวัด สระบุรี จนเป็นชุมชนขนาดใหญ่เป็นระยะเวลา ยาวนาน ปัจจุบันทางราชการสามารถสลายชุมชนแห่งนี้ได้สำเร็จ และทำพิธีปิดชุมชนไปแล้ว เมื่อ 26 พฤษภาคม พ.ศ. 2548 แต่เกิดปัญหาการอพยพข้ามชาติของชาวม้งลาว เข้ามาพักพิงที่บ้านห้วย

น้ำขาว ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ อีกจำนวนมาก การอพยพข้ามชาติดังกล่าว ได้มีการนำเสนอทางสื่อต่าง ๆ ว่ามีกลุ่มผู้มือดมการณ์ทางการเมืองที่เป็นปฏิปักษ์กับรัฐบาลประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว) ปะปนเข้ามา จึงเป็นปัญหาที่ล่อแหลมต่อความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ (สัญญาวิวัฒน์, 2554 : 14)

ชาวไทยภูเขากลุ่มชาติพันธุ์ม้งลาว มีการพัฒนาการทั้งด้านการเมืองการปกครองและการเรียกร้องสิทธิมนุษยชนมากขึ้น มีการจัดตั้งองค์กรต่าง ๆ ในลักษณะองค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) โดยเฉพาะองค์กรทางชาติพันธุ์ของตนทั้งภายในประเทศและมีความเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับองค์กรทางชาติพันธุ์ม้งลาวระหว่างประเทศ (ชีवाल ทองดีเลิศ, 2553 : 1-7) จนทำให้มีเครือข่ายกว้างขวางและเป็นที่น่าสังเกตว่าในบริบทที่ผ่านมาคนไทย ซึ่งเป็นชนส่วนใหญ่และกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเขา ต่างมองพฤติกรรมของแต่ละฝ่ายในลักษณะ ของคนต่างวัฒนธรรม แม้ว่ากลุ่มชาติพันธุ์ชาวเขาจะพยายามปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม และคนส่วนใหญ่ก็ตาม จากเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ได้เกิดความขัดแย้ง ระหว่างคนต่างชาติพันธุ์ระหว่างชนกลุ่มน้อยกับชนส่วนใหญ่ จนรัฐบาลในหลายประเทศต้องนำนโยบายต่าง ๆ มาใช้แก้ปัญหา เช่น นโยบายการผสมกลมกลืน (Assimilation Policy) นโยบายการบูรณาการ, การรวมพวก (Integration Policy) นโยบายกีดกันชนกลุ่มน้อยทางกฎหมาย (Legal Protection Policy) นโยบายย้ายประชากร (Population Transfer Policy) นโยบายการควบคุมต่อเนื่อง (Continued Subjugation Policy) นโยบายการกำจัดให้สิ้นซาก (Extermination Policy) นโยบายการแยกพวก (Segregation Policy) (สมชาย วิษณุวงศ์, พล.ต. , 2552 : 103)

สำหรับประเทศไทยได้นำนโยบายต่างๆ มาแก้ไขปัญหชาวไทยภูเขา แต่ผลการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะปัญหายาเสพติด ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า และ ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่า ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ถึงแม้ว่าทางรัฐบาลจะมีนโยบายและมาตรการในการแก้ไขปัญหาชาวไทยภูเขาโดยตลอด แต่ก็ยังไม่สามารถหาแนวทางปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้ลุล่วงได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ปัญหาของชาวม้งลาวในประเทศไทย ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติกรณีศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบกับผู้วิจัยมีประสบการณ์ในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับชาวไทยภูเขามาก่อนจึงทำให้เกิดแรงบันดาลใจในการศึกษาครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวม้งลาวในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อยอำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหของชาวม้งลาวในเขตพื้นที่ ตำบลเข็กน้อยอำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ประชากรที่ศึกษาและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ศึกษา ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนในพื้นที่ ชาวไทยภูเขากลุ่มชาติพันธุ์ม้งลาวอาศัยอยู่หนาแน่นเฉพาะในพื้นที่ ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ (ศึกษา ตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2562 จนถึง เดือนกันยายน 2562) เนื่องจากเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคงด้านชายแดนที่ กล่าวคือ ประสบปัญหาการแพร่ระบาด ยาเสพติดและปัญหาความความมั่นคงชายแดน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง ที่ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้เป็นอย่างดี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กำนัน ,ผู้ใหญ่บ้าน, ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน, อ.บ.ต. , เจ้าหน้าที่สาธารณสุข, พยาบาลวิชาชีพ, เจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบลเข็กน้อย, เจ้าหน้าที่ตำรวจ,ทหาร และชาวม้งลาวที่อาศัยอยู่ในตำบลเข็กน้อยจำนวน 56 คน โดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจงจากคุณลักษณะเฉพาะ และเป็นบุคคลสำคัญๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ที่สามารถให้ข้อมูลได้อย่างละเอียด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลประกอบด้วย (1) การสัมภาษณ์ (in-depth) ซึ่งจะครอบคลุมการสัมภาษณ์แบบต่าง ๆ ได้แก่ การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) การสัมภาษณ์เจาะลึก(in-depth Interview) และการสัมภาษณ์เชิงบรรยาย (narrative interview) (2) การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสังเกตประกอบด้วย การสังเกตอย่างมีส่วนร่วม (participant observation) และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (non-participant observation)

3.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ และเอกสารหลักฐานของทางราชการ รวมทั้งผลการสัมมนาทางวิชาการ แนวความคิดทฤษฎี ผลงานวิจัยและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง นำมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำไปสู่การพิจารณากำหนดแนวความคิดในการปฏิบัติให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

การทำวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาของชาวม้งลาวในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ผู้วิจัยจึงมีความสนใจทำวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)ได้มี การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็น 2 ลักษณะ คือ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จากปัญหาการวิจัย ที่ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ว่า ปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวม้งลาว ในเขตพื้นที่ ตำบลเข็กน้อยอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ และแนวทางการแก้ไขปัญหาของชาวม้งลาว ในเขตพื้นที่ ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ สามารถตอบปัญหาการวิจัยได้ดังต่อไปนี้คือ

ผลการศึกษาปัญหาและสาเหตุของปัญหาของชาวม้งลาวในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อยอำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ดังรายละเอียดนี้

1) ปัญหายาเสพติด พบว่า สถิติการแพร่ระบาดของยาเสพติดในหมู่ชาวไทยภูเขากลุ่มชาติพันธุ์ม้งลดลงอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเจ้าหน้าที่ติดตามตัวผู้ต้องสงสัยหรือกระทำผิดเป็นไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจากชาวม้งมักหลบหนีออกนอกพื้นที่ไปอยู่กับญาติในพื้นที่อื่น และช่วยกันปกปิดประกอบกับม้งมีภาษา และวัฒนธรรมเป็นของตนเอง อีกทั้งสภาพภูมิประเทศและพื้นที่ที่ยังเอื้ออำนวยกับการลักลอบขนย้ายยาเสพติด เพราะเป็นพื้นที่ป่าภูเขา ซึ่งชาวม้งมีความชำนาญและสามารถเดินทางในพื้นที่ได้อย่างชำนาญ ผู้มีความผิดบางส่วนเกรงกลัวความผิด จึงตัดสินใจเข้าร่วมกับขบวนการต่อต้านลาว (ขตล.) อาศัยหลบหนีแฝงตัวอยู่ตามตะเข็บชายแดนทั้งฝั่งด้านพม่าและลาว สำหรับการแพร่ระบาดของยาเสพติด แม้ว่าประเทศไทยได้ให้ความสนใจ และพยายามแก้ไขในหลายแนวทาง โดยกำหนดรูปแบบของความช่วยเหลือเป็นโครงการต่างๆ เช่น การปลูกพืชในพื้นที่สูงทดแทน ตลอดจนการใช้มาตรการกีดกันทางด้านเศรษฐกิจก็ตาม ที่ผ่านมานโยบายในการปราบปรามยาเสพติดก็ยังไม่สามารถกระทำได้ในทุกพื้นที่ รวมทั้งเกิดคดีวิสามัญฆาตกรรมโดยฝ่ายเจ้าหน้าที่และการฆ่าตัดตอนของกลุ่มผู้ประกอบการค้ายาเสพติดด้วยกัน ส่งผลให้ชาวไทยภูเขากลุ่มชาติพันธุ์ม้งเกิดความเกรงกลัวและคับแค้นจิตใจที่ญาติของตนถูกฆ่า รวมทั้งผู้บริสุทธิ์บางส่วนถูกฆ่า จึงมีการดำเนินการเรียกร้องผ่านทางองค์กรสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศในเวลาต่อมา

2) ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ พบว่า การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้และการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าของชาวม้งลาวส่วนใหญ่ เพื่อใช้เป็นที่อยู่อาศัยและทำการเพาะปลูก โดยเฉพาะในพื้นที่ติดต่อกับชุมชนและตามแนวชายแดนที่มีชาวม้งและชาวเขาอาศัยอยู่ ซึ่งบางพื้นที่ทำในรูปแบบการค้าทั้งที่ดิน การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้และเข้าครอบครองที่ดิน เพื่อปลูกสร้างที่อยู่อาศัยและใช้พื้นที่ดินทำกิน ก่อนเมื่อใช้ประโยชน์จากพื้นที่ดินจนขาดความอุดมสมบูรณ์ จึงนำขายต่อให้กับนายทุนอีกทอดหนึ่ง เพื่อสร้างเป็นสถานที่ท่องเที่ยว รวมไปถึงสถานที่พักผ่อน รีสอร์ท และบ้านพักตากอากาศ อย่างไรก็ตาม การกำหนดแนวเขตพื้นที่ป่าที่กระทำอย่างไม่ชัดเจนหรือไม่กระทำเลยในหลาย ๆ พื้นที่ ทำให้เกิดความสับสนทั้งโดยเจตนาและไม่เจตนาทำให้เกิดการพิพาทในเรื่องที่ดินทำกินและที่ดินป่าไม้อยู่ตลอดเวลา

3) ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า พบว่า การลักลอบตัดไม้ทำลายป่าส่วนใหญ่เป็นการแผ้วถางป่า เพื่อใช้ทำไร่เลื่อนลอย รวมไปถึงการแผ้วถางป่าเพื่อการปลูกพืชไร่อยู่ตามภูเขาสูง การลักลอบตัดไม้ทำลายป่า ตัวแปรสำคัญของปัญหา คือ นายทุนผู้อยู่เบื้องหลัง (พ่อค้าไม้) เจ้าของโรงเลื่อยเจ้าของโรงงานแปรรูปไม้ รวมไปถึงผู้รับสัมปทานทำไม้ ในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาชัย จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ประสบปัญหาทรัพยากรป่าไม้ถูกบุกรุกทำไร่เลื่อนลอย กลายเป็นเขาหัวโล้นจำนวนมาก

4) ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าพบว่า พื้นที่แห่งนี้มีชาวม้งลาว อาศัยอยู่ในพื้นที่และบริเวณใกล้เคียง ซึ่งชาวม้งลาวเหล่านี้ยังคงมีการล่าสัตว์เพื่อนำมาบริโภคในครัวเรือนและนำไปจำหน่าย จากการวิจัยพบว่ายังมีการล่าสัตว์ป่า เพื่อนำมาเป็นอาหารอยู่เป็นประจำ รวมทั้งร้านค้าก็ยังมี การนำซากของสัตว์ป่ามาจำหน่ายอยู่เป็นประจำ โดยยังคงพบซากของสัตว์ป่าอยู่ตามบ้านเรือน เช่น เขา นก และเขี้ยว เป็นต้น

สามารถนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหของชาวม้งลาวในเขตพื้นที่ ตำบลเข็กน้อยอำเภอเขาค้อจังหวัดเพชรบูรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติดังนี้

1) ปัญหายาเสพติด ควรมีมาตรการป้องกันอาชญากรรมให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด พฤติกรรมการใช้ยาและสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ตลอดจนการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น

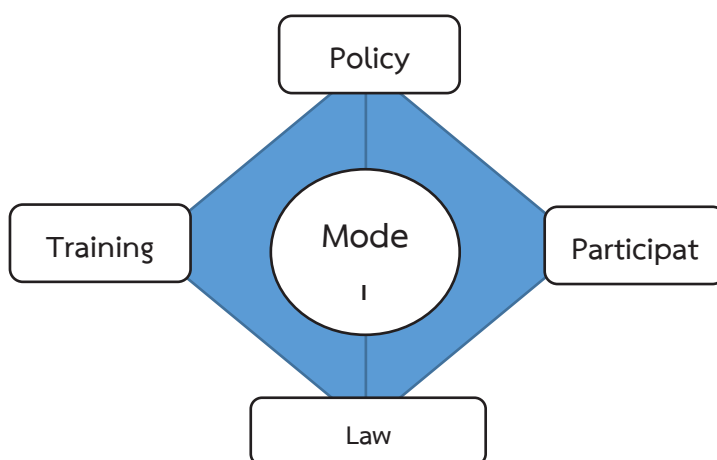
2) ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ควรออกกฎหมายให้ชาวม้งที่อาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติและที่ได้บุกรุกเข้าไปแล้ว หยุดการบุกรุกต่อไป โดยกำหนดแนวเขตให้มีความชัดเจนและแน่นอนว่าให้ทำที่ใด รวมทั้งให้เป็นผู้มีหน้าที่รักษาป่าด้วย หากยังมีการฝ่าฝืนก็ให้กำหนดบทลงโทษอย่างไรก็ตาม การดำเนินการของเจ้าหน้าที่นั้น จะต้องมีกฎหมายที่กำหนดแนวทางการปฏิบัติออกมาให้ชัดเจน

3) ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าควรถูกกำหนดและให้สิทธิในที่ดินทำกินให้แก่ชาวม้งเป็นประเภทใดก็ได้ เพื่อสร้างความมั่นคงและเป็นหลักประกันในการหาแหล่งทุน เพื่อการพัฒนาที่ดินต่อไป

4) ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าควรมีการทำการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2562 ว่ามีกฎระเบียบข้อบังคับที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ต่องานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าหรือไม่เพียงใด

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติสามารถกำหนดแนวทางแก้ไข โดยใช้รูปแบบ หรือ Model 2PLT ซึ่งประกอบไปด้วยรายละเอียดดังนี้

1. รัฐควรกำหนดนโยบาย (Policy) เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกหน่วยงานดำเนินการไปในทิศทางเดียวกัน

2. การมีส่วนร่วม (Participating) โดยการให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการดูแลรับผิดชอบในผลกระทบ และในสิ่งที่เกิดขึ้น
3. การบังคับใช้กฎหมาย (Law enforcement) โดยกำหนดมาตรการและบทลงโทษให้มีความชัดเจนต่อผู้กระทำความผิดและผู้ที่เกี่ยวข้อง
4. การฝึกอบรม (Training) ส่งเสริมอาชีพ สร้างจิตสำนึก ทั้งนี้ ต้องมีความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การทำวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาของชาวม้งลาวในประเทศไทยที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ กรณีศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นสำคัญเพื่อนำไปอภิปรายผลดังนี้

1. ปัญหายาเสพติด ปัญหายาเสพติดประเทศไทยเผชิญกับการลักลอบค้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้านจากการเป็นประเทศทางผ่านและประเทศปลายทางโดยเฉพาะบริเวณพื้นที่ชายแดนฝั่งไทยและประเทศเพื่อนบ้านอาศัยช่องทางพื้นที่ชายแดนในการลักลอบขนส่ง ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวมีแนวโน้มรุนแรงและซับซ้อนมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการแพร่ระบาดในกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงสำคัญ โดยภาครัฐได้ดำเนินการแก้ไขด้วยมาตรการปราบปรามเพื่อลดอุปทานยาเสพติด มาตรการบำบัดรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพและมาตรการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มเสี่ยง แต่พบว่าอุปทานหรือปริมาณยาเสพติดในประเทศไทยยังไม่ลดลงรวมทั้งการจับกุมกระทำได้อย่างขึ้นเนื่องจากขบวนการค้ายาเสพติดได้ปรับเปลี่ยนลักษณะการจัดองค์กรรูปแบบ และวิธีการลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งปัญหาดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อเนื่องไปสู่ปัญหาอื่นๆ ด้วยอาทิ ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาครอบครัว ชุมชน และสังคม สอดคล้องกับการศึกษาของนพดล ศักดิ์เจริญชัยกุล (2548) ที่ได้ทำการศึกษามาตรการป้องกันปัญหายาเสพติดในชุมชนชาวเขา : ศึกษาเฉพาะกรณีชุมชนชาวเขาเผ่าม้ง ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาพบว่า ผู้เสพยาเสพติดชาวม้งส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง มีอายุระหว่าง 46-65 ปี พฤติกรรมการใช้ยาและสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชนชาวเขา สาเหตุที่ผู้เสพยาเสพติดชาวม้งติดยาเสพติดส่วนใหญ่เนื่องมาจากการเจ็บป่วยและช่วยให้คลายปวดเมื่อยร่างกายจากการทำงานและจะใช้วิธีการเสพโดยการสูบ ส่วนปริมาณยาเสพติดที่ใช้และจำนวนครั้งที่เสพส่วนใหญ่จะใช้ฝิ่นและเสพ 1-3 ครั้งต่อวัน สำหรับเงินที่ใช้ซื้อยาเสพติดส่วนใหญ่จะใช้ตั้งแต่ 100-200 บาทต่อวัน และจำนวนผู้เสพยาเสพติดส่วนใหญ่เห็นว่ามีตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป ยาเสพติดที่แพร่ระบาดในชุมชนส่วนใหญ่เห็นว่ามี 4 ชนิด คือ ฝิ่น ผงขาว กัญชา และยาบ้ารูปแบบการลำเลียงพื้นที่ภาคเหนือการลำเลียงยาเสพติดจากแหล่งผลิตภายนอกประเทศกลุ่มผู้ผลิตจะว่าจ้างกลุ่มผู้ลำเลียงซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ตามแนวชายแดนในลักษณะเป็นคาราวานลำเลียงยาเสพติด มีกองกำลังติดอาวุธคุ้มกัน เดินทางผ่านภูมิประเทศเข้าช่องทางธรรมชาติตามแนวชายแดน ส่วนใหญ่เลือกลำเลียงชาวเวลากลางคือ ไปพักเก็บตามหมู่บ้านบริเวณชายแดน หรือนำไปส่งมอบที่จัดนัดพบตามที่ได้นัดหมายไว้ กลุ่มขบวนการจะลำเลียง

ยาเสพติดจากแหล่งผลิตในรัฐภาค ประเทศเมียนมามาก่อนลำเลียงเข้าสู่ สปป.ลาว ด้านแขวงบ่อแก้วใช้เส้นทางบก และทางแม่น้ำโขงเป็นเส้นทางลำเลียง ก่อนนำไปเก็บพักบริเวณหมู่บ้านริมแม่น้ำโขงเพื่อรอลำเลียงเข้าสู่ประเทศไทยต่อไป การลำเลียงจากชายแดนเข้าสู่ตอนในจากพื้นที่ภาคเหนือกลุ่มผู้ลำเลียงชาติพันธุ์เช่น อาข่า มูเซอ จะลำเลียงเฉพาะจากแนวชายแดนเข้าสู่พื้นที่ตอนในที่ห่างจากชายแดนมากนัก จากนั้นจะเป็นกลุ่มผู้ลำเลียงชาติพันธุ์ม้ง จะทำหน้าที่ลำเลียงต่อจากพื้นที่ชายแดนเข้าสู่พื้นที่ตอนในของประเทศ เช่นเดียวกับการลำเลียงจากพื้นที่ชายแดนภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่สวนใหญ่การลำเลียงยาเสพติดในบริเวณมากมักพบกลุ่มชาติพันธุ์ม้ง (คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ป.ป.ส., 2552 : 4) และสอดคล้องกับการศึกษาของจันทร์ศิริ วาหงส์ (2546) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยการค้าและการลำเลียงยาเสพติด ในกลุ่มชาวไทยภูเขา เผ่าม้ง พบว่าปัจจัยสำคัญที่ชาวเขาเผ่าม้งและเผ่าลีซอเข้าร่วมขบวนการค้ายาเสพติด คือปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ คือฐานะยากจน มีหนี้สิน รายได้ไม่แน่นอน ปัจจัยด้านวัฒนธรรมคืออยากได้บ้าน อยากได้รถ อยากมีอำนาจ การเลียนแบบ เช่นถูกเพื่อนชวน การทำตามคนในครอบครัว เพราะเห็นว่าเป็นทางหาเงินที่ง่ายค่าตอบแทนคุ้มการค้าชาวเขาเผ่าม้งส่วนใหญ่ เข้าร่วมขบวนการค้าในลักษณะร่วมลำเลียงในกลุ่มเครือข่ายมาก่อนหลังจากนั้นเมื่อมีความไว้วางใจระหว่างเจ้าของยากับผู้ลำเลียงก็จะขยับขึ้นเป็นผู้ประสานหรือเจ้าของยาและหาผู้รับจ้างลำเลียงต่อไป เนื่องจากมีความเสี่ยงต่อการถูกจับน้อยกว่า แม้ว่าจะได้รับค่าตอบแทนต่ำกว่าก็ตาม การลำเลียงยาเสพติดของชาวเขาเผ่าม้งจะดูถูกขยาเป็นหลัก หากถูกขยาโดยเสี่ยงทางกระดุกไก่อ่ ครอบ 3 ครั้ง และยังไม่ดี ก็จะไม่เลิกค้าขายกันไป เนื่องจากถือว่าไม่ใช่คู่ค้า และการลำเลียงส่วนใหญ่เป็นการนำยาจากต้นทางไปยังลูกค้า และมีการขนเงินค่ายาเสพติดกลับเป็นบางครั้ง บางครั้งรับแต่ค่าจ้างขนยา มีความไว้วางใจกันระหว่างเจ้าของยาเสพติดและผู้ลำเลียงค่อนข้างสูง จะเห็นได้จากส่วนใหญ่ผู้ลำเลียงจะมารับค่าขนยาเสพติดภายหลัง

2. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ เหตุผลในการบุกรุกทำลายป่าคือเพื่อหารายได้โดยปลูกพืชไร่และหาของป่าโดยพืชเชิงเดี่ยวเช่นข้าวโพดเป็นพืชระยะสั้นให้ค่าตอบแทนเร็วทั้งนี้การบุกรุกทำลายป่าดังกล่าวของราษฎรมีการขายที่ดินที่บุกรุกให้กับผู้อื่นหรือนายทุนซึ่งอาจมีการบุกรุกเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ การบุกรุกพื้นที่ป่าไม้นอกจากทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงแล้ว ยังทำความเสื่อมโทรมให้กับป่าธรรมชาติอีกด้วย ป่าไม้ที่ถูกทำลายเพื่อให้พื้นที่เพื่อการอยู่อาศัย จะพบว่าป่าไม้บริเวณที่ค่อนข้างราบใกล้แหล่งน้ำหรือลำน้ำตามธรรมชาติ จะเป็นแหล่งที่นิยมและถูกคัดเลือกและทำลายเพื่อเป็นที่อยู่อาศัยเป็นส่วนใหญ่ต้นไม้ทุกขนาดตลอดจนพืชพรรณดั้งเดิมทุกชนิดของป่าบริเวณนั้นจะถูกถางทำลายหมดสิ้นไป ป่าไม้ที่ถูกทำลายเพื่อให้ทำการเกษตรกรรม จะพบว่าบริเวณพื้นที่ป่าไม้ที่ดินค่อนข้างลึกไม่มีหินโผล่ตั้งแต่พื้นที่ที่ค่อนข้างราบไปจนถึงสูงชัน จะถูกเลือกและใช้เป็นพื้นที่เกษตรกรรมโดยเฉพาะพื้นที่ป่าไม้ที่มีเส้นทางคมนาคมตัดผ่านจะถูกทำลายก่อนในพื้นที่ต้นไม้ทุกขนาดตลอดจนพืชพรรณดั้งเดิมทุกชนิดของป่าบริเวณนั้นจะถูกทำลายหมดสิ้นไปการใช้ที่ดินมีทั้งเป็นพื้นที่เกษตรกรรมถาวรและแบบหมุนเวียน ป่าไม้ที่ถูกทำลายและทิ้งร้างไว้ไม่ใช่ประโยชน์อีกต่อไป พื้นที่เหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นพื้นที่ป่าไม้ที่ถูกถางเพื่อทำเกษตรกรรม เมื่อดินเสื่อมคุณภาพให้

ผลผลิตไม้ค้ำค่า จะถูกทิ้งร้างไว้ หากพื้นที่กลับอุดมสมบูรณ์ขึ้นใหม่เนื่องจากมีหญ้าหรือพันธุ์ไม้เบิกนำขึ้น อาจจะกลับมาทำเกษตรกรรมใหม่ได้ แต่ส่วนมากแล้วจะทิ้งร้างว่างเปล่าและมักจะมีไฟป่าเกิดขึ้นทุกปี ป่าไม้ที่ถูกทำลายพื้นที่เหล่านี้ยังคงมีไม้ใหญ่ดั้งเดิมยืนต้นอยู่แต่พื้นล่างจะถูกเผาทำลายด้วยไฟป่าทุกปี พื้นที่เหล่านี้ได้แก่พื้นที่ป่าไม้ที่ถูกคัดเลือกไว้เพื่อจะทำลายและขยายพื้นที่เกษตรกรรมในอนาคต หรือพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่เกษตรกรรม ปัจจุบันมีการเตรียมพื้นที่ด้วยการเผาทำลายหรือพื้นที่ที่อยู่ใกล้เคียงพื้นที่ร้างว่างเปล่าหรือเส้นทางคมนาคมที่เป็นแหล่งล่าสัตว์หรือแหล่งผลิตผลอื่นๆ ที่ต้องใช้ไฟเผาเพื่อให้เกิดการระบัดหรือแตกต้นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของไพโรจน์โลกนิม (2550 หน้า 76) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องมาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและเขตพื้นที่ป่าไม้ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีการใช้ประโยชน์จากป่าเพื่อหารายได้เช่นการใช้ไม้เพื่อสร้างบ้านเรือน ฟืน เกือบของป่าล่าสัตว์เพื่อเป็นอาหารและขายปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า การปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอาจทำให้มีความสมดุลในการดำเนินชีวิตไม่ฟุ้งเฟ้อทำให้ความต้องการทางการใช้จ่ายลดลงส่งผลทำให้ไม่ต้องดิ้นรนต่อสู้ในเรื่องที่ไม่จำเป็นซึ่งเป็นต่อการบุกรุกทำลายป่า นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธวัชชัยไตรทิพย์ (2551) ที่ได้ทำดัชนีนิพนธ์เรื่องการพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสิ่งแวดล้อมชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสิ่งแวดล้อมชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมีประสิทธิภาพเหมาะสมสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้นำสิ่งแวดล้อมชุมชนให้ดีขึ้นทั้งด้านความรู้ เจตคติและการปฏิบัติ

3. ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าเป็นปัญหาที่นับวันยิ่งทวีความรุนแรงขึ้นอย่างต่อเนื่องและไม่สามารถหาแนวทางแก้ไขได้อย่างถาวร แม้จะมีการออกกฎหมายป้องกันและควบคุมอย่างเข้มงวดทั้งนี้เนื่องมาจากปัญหาการทุจริตคดโกงที่เกิดขึ้นในองค์กรผู้กระทำผิดกฎหมายจึงมักจะได้รับความร่วมมือจากเจ้าพนักงานผ่านกระบวนการติดสินบนส่งผลให้ปริมาณผืนป่าในประเทศไทยลดลงอย่างรวดเร็วการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าผ่านกระบวนการติดสินบนนั้นเป็นการคอร์รัปชันที่เกิดขึ้นก่อนการกระทำความผิด (ex-ante corruption) โดยผู้กระทำผิดกฎหมายจะจ่ายหรือติดสินบนล่วงหน้าแก่เจ้าพนักงานเพื่อให้สามารถกระทำความผิดได้ถือเป็นการแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ระหว่างผู้กระทำผิดกฎหมายและเจ้าพนักงานซึ่งการได้รับความร่วมมือจากคนภายในองค์กรข้างต้นส่งผลให้ปัญหาดังกล่าวยากที่จะแก้ไขได้อย่างถาวรดังนั้นการออกนโยบายเพื่อแก้ไขปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าผ่านกระบวนการติดสินบนนั้นจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำไปสู่การลดลงของปัญหาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไพโรจน์ โลกนิม (2550) ที่วิจัยเรื่อง มาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและเขตพื้นที่ป่าไม้ ผลการศึกษาพบว่าประชาชนมีการใช้ประโยชน์จากป่า เพื่อหารายได้เช่น การใช้ไม้เพื่อสร้างบ้านเรือน ฟืน เกือบของป่าล่าสัตว์ เพื่อเป็นอาหารและขาย ปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันการบุกรุกทำลายป่า การปฏิบัติตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง อาจทำให้มีความสมดุลในการดำเนินชีวิต ไม่ฟุ้งเฟ้อ ทำให้ความ

ต้องการทางการใช้จ่ายลดลง ส่งผลทำให้ไม่ต้องดิ้นรนต่อสู้ในเรื่องที่ไม่จำเป็น ซึ่งหมายรวมถึงการบุกรุกทำลายป่า

4. ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าพบว่าประเด็นปัญหาที่มีความสัมพันธ์กับการเข้าไปลักลอบล่าสัตว์ป่ากลุ่มชาติพันธุ์ม้งปัญหาความยากจนของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในพื้นที่ดังจะเห็นได้ว่าสภาพทางเศรษฐกิจของกลุ่มชาติพันธุ์ม้งในพื้นที่โดยรวมยังมีฐานะยากจนรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่ายจึงทำให้มีความจำเป็นต้องหารายได้มาเพิ่มเติมและหาอาหารมาประทังในครอบครัวทั้งนี้เพื่อความอยู่รอดของสมาชิกในครัวเรือนในครอบครัวที่มีสมาชิกอยู่ในวัยที่กำลังเรียนหนังสือจึงมีความจำเป็นต้องมีค่าใช้จ่ายสำหรับการศึกษาและสำหรับครัวเรือนที่ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองยิ่งต้องดิ้นรนในการหาเลี้ยงครอบครัวมากขึ้นปัญหาการว่างงานการไม่มีอาชีพทรงในช่วงที่ว่างจากอาชีพหลักจึงทำให้เกิดปัญหาการเข้าไปลักลอบล่าสัตว์ป่าระดับการศึกษาของราษฎรในพื้นที่อยู่ในระดับต่ำไม่มีความรู้ความเข้าใจในการอนุรักษ์สัตว์ป่าได้ดีเท่าที่ที่ควรจึงกระทำการล่าสัตว์ป่ามีค่านิยมหรือความเชื่อเกี่ยวกับคุณประโยชน์จากสัตว์ป่าในทางที่ผิดๆ พื้นที่ป่ามีขนาดใหญ่พื้นที่มีอาณาเขตติดต่อกับพื้นที่ทำกินของราษฎรโดยตลอดทำให้ราษฎรสามารถเข้าไปลักลอบล่าสัตว์ป่าได้อย่างสะดวกหลบหลีกจากการจับกุมของเจ้าหน้าที่ได้โดยง่ายประกอบกับจำนวนเจ้าหน้าที่ผู้มีหน้าที่ในการปฏิบัติงานป้องกันและปราบปรามการลักลอบล่าสัตว์ป่ามีจำนวนน้อยขาดอุปกรณ์ในการปฏิบัติงานเช่นยานพาหนะอาวุธปืนวิทยุสื่อสารทำให้ประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานไม่ได้ผลดีเท่าที่ควรไม่สามารถดูแลพื้นที่ได้อย่างทั่วถึงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอำนาจ ม่วงปรังค์ (2546) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการลักลอบล่าสัตว์ป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเคียวหวายเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยในการลักลอบล่าสัตว์ป่าก็เพื่อนำเนื้อสัตว์ป่ามาบริโภคมากกว่าที่จะนำเนื้อสัตว์ป่าไปจำหน่ายและเพื่อใช้ประโยชน์ด้านอื่น ๆ ดังนั้นในการจะลดปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าในพื้นที่จึงควรเน้นการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับความสำคัญของการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่า และให้ข้อมูลที่ถูกต้องว่าสัตว์ป่าได้มีสรรพคุณในการเพิ่มสมรรถภาพทางเพศแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1.1. ปัญหายาเสพติด ควรมีมาตรการป้องกันอาทิเช่นให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด พฤติกรรมการใช้ยาและสภาพการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการป้องกันปัญหาเสพติดในชุมชนเขาเผ่าม้ง ตลอดจนจนถึงการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.2. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ ควรออกกฎหมายให้ชาวม้งที่อาศัยอยู่ในเขตป่าสงวนฯ และได้บุกรุกเข้าไปแล้ว หยุดการบุกรุกต่อไป โดยกำหนดแนวเขตให้แน่นอนว่าให้ทำที่ใดและให้เป็นผู้มีหน้าที่รักษาป่าด้วยหากฝ่าฝืนก็มีโทษหนัก และให้การจัดการของเจ้าหน้าที่นั้น จะต้องมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติออกมาให้ชัดเจน

1.3. ปัญหาการลักลอบตัดไม้ทำลายป่าควรให้สิทธิในที่ดินทำกินให้แก่ชาวม้งเป็นประเภทใดก็ได้เพื่อสร้างความมั่นคงและเป็นหลักประกันในการหาแหล่งทุนเพื่อการพัฒนาที่ดินต่อไป

1.4. ปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่าปัญหาการลักลอบล่าสัตว์ป่า ทำการศึกษาวิจัยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่าพ.ศ. 2535 ว่ามีกฎระเบียบข้อบังคับที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ต่องานด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรสัตว์ป่าหรือไม่เพียงใด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ปัญหาหาเสพติด หน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนควรกำหนดแนวทางการแก้ปัญหาหาเสพติดในประเทศไทยที่ยั่งยืน

2.2. ปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้ภาครัฐ ควรกำหนดมาตรการในการควบคุมพฤติกรรมกรรมการบุกรุกพื้นที่ป่าไม้

2.3 ปัญหาด้านความมั่นคง ควรมีการศึกษาวิจัยปัญหาความมั่นคงด้านอื่นๆ ในลักษณะบูรณาการ (Integration) เพิ่มเติม เพื่อการแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงอย่างครบวงจร

เอกสารอ้างอิง (References)

- นิวัติ เรืองพานิช. (2552). การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า. กรุงเทพฯ: ฝ่ายประชาสัมพันธ์ และเผยแพร่ สำนักงานเลขาธิการกรม กรมป่าไม้.
- ไพโรจน์ พรหมสาส์น และคณะ. (2552). เอกสารการสอนชุดวิชาปัญหาการเมืองในภูมิภาคและชนกลุ่มน้อยในประเทศไทย หน่วยที่ 8-15. กรุงเทพฯ: แสงจันทร์การพิมพ์.
- ไพโรจน์ โลกนิยมและคณะ (2550). “มาตรการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินในเขตพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติและเขตพื้นที่ป่าไม้”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).
- ธวัชชัย ไตรทิพย์. (2551). “การพัฒนารูปแบบการฝึกอบรมผู้นำสิ่งแวดล้อมชุมชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”. *คุชกนิพนธ์สาขาวิชาสิ่งแวดล้อมศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*.
- สิทธิเดช วงศ์ปรัชญา. (2550). ชนกลุ่มน้อยชาวไทยภูเขากับความมั่นคงของชาติ : กรณีศึกษา กลุ่มชาติพันธุ์ม้ง . กรุงเทพฯ: สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานเกษตรจังหวัดเพชรบูรณ์. (2561). “กระทรวงเกษตรฯ ลุยแก้ปัญหาเขาหัวโล้น เดินหน้าโครงการทับเบิกโมเดล เร่งพลิกฟื้นคืนผืนป่า เพื่อสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจให้ผลผลิตของเกษตรกร”. แหล่งที่มา www.moac.go.th/news-preview-402991791934. (25 กรกฎาคม 2562)

- สำนักงานคณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). “สรุปสาระสำคัญ
แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11”. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2545). นโยบายความมั่นคงแห่งชาติ 2546-2549. กรุงเทพฯ:
สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อำนาจ ม่วงปรำงค์. (2546). “ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการลักลอบล่าสัตว์ป่าในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์
สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดจันทบุรี” . วิทยานิพนธ์ปริญญาโท.
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ
โดยการคืนป่าสู่ธรรมชาติต้นน้ำป่าสักจังหวัดเพชรบูรณ์
Public Participation in Water Resource Management through
Reforestation to the Pasak Upstream Nature of Phetchabun

สุวัฒน์ อินทรประไพ *

Suwat Intarapapai

Received: February 8, 2020 Revised: February 28, 2020 Accepted: February 28, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

งานวิจัยนี้นำเสนอเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยการคืนป่าสู่ธรรมชาติต้นน้ำป่าสักจังหวัดเพชรบูรณ์ซึ่งมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสัก 2) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเครือข่ายอนุรักษ์น้ำลุ่มน้ำป่าสัก 3) เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการต้นน้ำลุ่มน้ำป่าสักโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน 4) เพื่อศึกษาการปฏิบัติการจัดการกิจกรรมคืนป่าสู่ธรรมชาติของชุมชนต้นน้ำตำบลท่าอิบุญ 5) เพื่อติดตามการบริหารจัดการต้นน้ำลุ่มน้ำป่าสักของชุมชนต้นน้ำป่าสักตำบลท่าอิบุญ กลุ่มตัวที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณคือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าอิบุญ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์จำนวน 383 คนได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มคือ ผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้น้ำของตำบลท่าอิบุญ จำนวน 29 คน และ 60 คน เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม สัมภาษณ์เชิงลึกและประเด็นการสนทนากลุ่ม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิธีเชิงพรรณนาวิเคราะห์ ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต้นน้ำป่าสักด้านการบริหารจัดการตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ อยู่ในระดับปานกลางโดยด้านการได้รับสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอก อยู่

* คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์ Faculty of Humanities and Social Sciences Phetchabun Rajabhat University

ในระดับน้อยด้านระบบชลประทาน อยู่ในระดับน้อย ด้านการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต้นน้ำป่าสัก อยู่ในระดับปานกลางการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต้นน้ำป่าสัก ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับปานกลางด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลางด้านการรับประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลางด้านการประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ อยู่ในระดับปานกลางการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านคืบหน้าการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่า อยู่ในระดับมาก โดยด้านการคุ้มครองดูแล อยู่ในระดับมาก ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการคุ้มครองดูแลและรักษาสัตว์ อยู่ในระดับมาก รูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำประกอบด้วยจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำของชุมชนสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและป่าประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการน้ำควรมีการจัดตั้งเครือข่ายการจัดการน้ำเพื่อให้เกิดแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของชุมชน สร้างความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติจัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำของชุมชนประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชนและส่งเสริมสนับสนุนด้านอาชีพแก่ประชาชน การปฏิบัติกิจกรรมคืบหน้าสู่ธรรมชาติชุมชนต้นน้ำ พบว่า ชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการ ร่วมกิจกรรมปลูกป่ามีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การทำงานที่ได้รับมอบหมายและมีการแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ส่วนการติดตามการบริหารจัดการน้ำต้นน้ำป่าสัก พบว่า ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ชุมชนได้รับความรู้สามารถพึ่งพาป่าและน้ำได้ชุมชนจัดตั้งเครือข่ายชุมชนคนรักน้ำรักป่าและแต่งตั้งคณะกรรมการเพื่อดำเนินกิจกรรมของชุมชนและชุมชนเข้าใจเรื่องการมีส่วนร่วมมีความตระหนักเห็นคุณค่าของน้ำและป่าการติดตามการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำป่าสัก ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนได้มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การรักษาหรืออนุรักษ์ทรัพยากรป่า ชุมชนได้รับความรู้สามารถพึ่งพาป่าและน้ำได้ ได้ร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายอนุรักษ์น้ำรักป่า เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาความต้องการร่วมกันได้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่าย ชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและความตระหนักเห็นคุณค่าของน้ำและป่า

คำสำคัญ (Keywords): การมีส่วนร่วม, การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ, การคืบหน้าสู่ธรรมชาติต้นน้ำป่า

Abstract

This current study aimed to 1) discovery problems in water resource management in the Pasak basin, 2) determine water resource management of the Pasak Conservation Groups, 3) determine the public participation based Pasak upstream management, 4) examine activities of reforestation to the upstream nature of the villages in Tha Ibun sub-district, and 5) follow up the Pasak upstream management of the villages in Tha Ibun sub-district.

According to stratified sampling, the quantitative study gained the number of 383 as the samples from the people who live in Tha Ibun sub-district, Lomsak district, Phetchabun province. Meanwhile, the qualitative study purposively selected 29 of the stakeholders using water in live in Tha Ibun sub-district for interviews and another 60 for group discussion. In addition, the tools included a paper questionnaire, an in-depth interview, and a group discussion; the statistics used to analyze the data comprised frequency, percentage, mean, standard deviation and descriptive analysis.

The results showed the problems in water resource management in the Pasak basin varied as follows: Interest management of water resource in the area leveled moderate; Supports from external agencies leveled low; Irrigation system leveled low; Public relations about the Pasak upstream management leveled moderate. Meanwhile, the public participation based Pasak upstream management varied the following the results: Participation in decision-making was moderate; Participation in water resource management operations was moderate; Beneficiary from water resource management was moderate; Evaluation on water resource management was moderate; Participation in reforestation and forest conservation leveled high; Forest protection was high; Participation in wild animal protection and treatment was high.

The model of the public participation based Pasak upstream management consisted of a board of water resource management from villages, arranging any forms of knowledge and understanding of water and forest resource management, making public relations to persuade people to join water resource management, inculcating the awareness of coexistence between humans and nature, establishing a community learning center of water resource management, cooperating state sector and private sector, and promoting optional careers to the areal people.

The implementation on the activities of reforestation to the upstream nature of the villages showed the villagers were enthusiastic about the reforestation activities, responsible to the assigned duties, and confident to exchange ideas and opinion. Meanwhile, the follow-up of the Pasak upstream management showed the villagers participated in water resource management, the communities realized and relied on forests and water more, the communities willingly established a network and its committees to operate activities, and the communities came across the matter of participation and the awareness of the value of water and forests.

The follow-ups to the Pasak upstream management and the upstream forest showed the people in the area had been trained on water resource management and forest conservation, they realized how to rely on forest and water resources and also put hands to establish the community network of forest and water lovers to offer solutions to common needs, for doing this a network management committee was set up, and finally the communities had seen the importance of participation and awareness of water and forest values.

Keywords: Water Resource Management, Reforestation to the Upstream Nature, Participation

บทนำ (Introduction)

ก่อนที่จะกล่าวถึงเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำจะขออันเชิญกระแสพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเกี่ยวกับเรื่องน้ำมีความว่า“หลักการสำคัญว่าต้องมีน้ำบริโภคน้ำใช้น้ำเพื่อการเพาะปลูกเพราะว่ามีชีวิตอยู่ที่นั่นถ้ามีน้ำทุกคนอยู่ได้ถ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้ไม่มีไฟฟ้าคนอยู่ได้แต่ถ้ามีไฟฟ้าไม่มีน้ำคนอยู่ไม่ได้” วิชัย สุภาโส ต.ม.ป.ป.(30 มิถุนายน 2559) กระแสพระราชดำรัสที่อันเชิญมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าเป็นทรัพยากรที่มีความจำเป็นและสำคัญต่อสิ่งมีชีวิตต่างๆ ในโลกมนุษย์ต้องอาศัยน้ำเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตอยู่และจากบทความของ UNESCO SOURCE No.84 November 1996 (พ.ศ.2539) เกี่ยวกับเรื่องน้ำ.. มีความว่า “โลกอีก 50 ปีข้างหน้าจะประสบปัญหาวิกฤตการณ์การขาดแคลนนํ้าอย่างรุนแรงสาเหตุเนื่องจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของประชากรโลกและขาดแคลนการแก้ไขปัญหาเรื่องน้ำที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง” จากปัญหาดังกล่าวเราจำเป็นต้องทำการพัฒนาแหล่งน้ำให้ได้ผลและเป็นเรื่องความจำเป็นที่สำคัญที่สุดก่อนการพัฒนาใดๆ เนื่องจากถ้าเราปราศจากน้ำเราก็ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้

ประเทศไทยได้เผชิญกับปัญหากล้นเป็นประจำทุกปีซึ่งปัญหากล้นที่เกิดขึ้นส่วนใหญ่เกิดจากปริมาณน้ำฝนไม่เพียงพอการกระจายของฝนไม่ทั่วถึงและความสามารถในการกักเก็บน้ำของดินต่ำซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อการเกษตรแหล่งกักเก็บน้ำแหล่งน้ำธรรมชาติและสร้างความเดือดร้อนให้แก่ประชาชนเนื่องจากประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศประกอบอาชีพเกษตรกรรมกล้นแล้งจึงส่งผลกระทบโดยตรงแก่ประชาชนที่ใช้น้ำทั้งอุปโภคและบริโภคและสร้างความเสียหายต่อการดำเนินกิจกรรมทางการเกษตรเช่นพื้นดินขาดความแห้งแล้งพืชขาดน้ำและชะงักการเจริญเติบโตผลผลิตที่ได้ลดลงและมีคุณภาพต่ำ ชูลิต วัชรสินธุ์ ม.ป.ป.(19 พฤศจิกายน 2558) สถานการณ์น้ำในรอบ 30 ปีที่ผ่านมาประเทศไทยได้ประสบปัญหาด้านทรัพยากรน้ำทั้งกล้นแล้งอุทกภัยและน้ำเสียบ่อยครั้งขึ้นและมีแนวโน้มรุนแรงเพิ่มมากขึ้นทุกปีก่อให้เกิดความเสียหายและมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมากโดยเฉพาะด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมซึ่งต้องอาศัยผลผลิตทางการเกษตรเป็นวัตถุดิบดังนั้นจึงต้องแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำอย่างเป็นระบบโดยมีการบริหารจัดการทรัพยากรดินและน้ำแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มมูลค่าน้ำในการผลิตมีการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดและวางแผนการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสมดุลเพื่อแก้ไขปัญหาอุทกภัยกล้นแล้งและคุณภาพน้ำในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมเยียนราษฎรท้องที่ต่างๆ ของพระบาทสมเด็จพระ

พระเจ้าอยู่หัวเป็นประจําทุกปีนั้นทำให้ทรงทราบถึงสาเหตุแห่งความยากจนของราษฎรโดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการทำมาหากินในท้องถิ่นทุรกันดารหรือตามหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญว่าราษฎรส่วนใหญ่ซึ่งเป็นชาวไร่ชาวนามักประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนน้ำทั้งน้ำกินและน้ำใช้เพื่อการเกษตรจึงไม่สามารถประกอบอาชีพทางการเกษตรให้ได้ผลตามที่มุ่งหมายทำให้ราษฎรซึ่งตั้งหลักแหล่งอยู่ในท้องถิ่นห่างไกลเหล่านั้นมีแต่ความยากจนและขาดแคลนอาหารสำหรับบริโภค

สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ (19 พฤศจิกายน 2558) ด้วยเหตุนี้ในการเสด็จพระราชดำเนินเยี่ยมราษฎรตามหมู่บ้านต่างๆ ทุกครั้งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะทรงสอบถามข้อมูลจากกำนันผู้ใหญ่บ้านและราษฎรที่มาเฝ้าฯรับเสด็จถึงเรื่องเกี่ยวกับการประกอบอาชีพสภาพการทำนาและการเพาะปลูกอย่างอื่นสภาพฝนและแหล่งน้ำธรรมชาติในบริเวณนั้นมีเพียงพอใช้หรือขาดแคลนเป็นประการใดบ้างเพื่อประกอบพระราชดำริเมื่อทรงศึกษาข้อมูลจากราษฎรอย่างละเอียดแล้วถ้าปรากฏว่าสภาพภูมิประเทศและแหล่งน้ำธรรมชาติของบริเวณหมู่บ้านและตำบลใดพอมิ่ลู่ทางก่อสร้างโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรที่เหมาะสมขึ้นได้ก็จะพระราชทานแนวพระราชดำริกับเจ้าหน้าที่ของหน่วยราชการที่เกี่ยวข้องให้นำไปพิจารณาความเหมาะสมก่อนวางโครงการในชั้นรายละเอียดและดำเนินการตามขั้นตอนต่างๆ จนถึงการก่อสร้างต่อไป

จังหวัดเพชรบูรณ์มีทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมหลายชนิดดังนี้แหล่งน้ำธรรมชาติประกอบด้วยแม่น้ำป่าสักกลุ่มน้ำเชิญกลุ่มน้ำเข็ก ซึ่งเป็นแหล่งต้นน้ำของแม่น้ำสายต่างๆ ป่าไม้ในจังหวัดเพชรบูรณ์มีเนื้อที่ 2,006.51 ไร่คิดเป็นร้อยละ 100.00 ของพื้นที่จังหวัดเป็นป่าสงวนแห่งชาติจำนวน 13 แห่งอุทยานแห่งชาติ 3 แห่งเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า 2 แห่งเขตห้ามล่าสัตว์ป่า 2 แห่งสวนรุกขชาติ 3 แห่งวนอุทยาน 1 แห่งสามารถจำแนกตามเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ได้แก่เขตเพื่อการอนุรักษ์คิดเป็นร้อยละ 58.59 ของพื้นที่ป่าไม้ทั้งหมดเขตเพื่อประโยชน์ทางเศรษฐกิจร้อยละ 28.67 และเขตพื้นที่เหมาะสมแก่การเกษตรร้อยละ 6.67 (20 กันยายน 2561) ปัจจุบันพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์มีสภาพที่เป็นพื้นที่แหล่งต้นน้ำลำธารต้นเงินเนื่องมาจากการบุกรุกพื้นที่ป่าของประชาชนจากการทำไร่เลื่อนลอยปัจจุบันประเทศไทยมีพื้นที่ 321 ล้านไร่ปัจจุบันมีพื้นที่ป่าไม้คงเหลือ 102.1 ล้านไร่คิดเป็นร้อยละ 31.57 ของประเทศซึ่งตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 กำหนดให้พื้นที่ป่าไม้น้อยร้อยละ 40 ของประเทศหรือ 128.3 ล้านไร่ยังขาดพื้นที่ป่าไม้อยู่ 26.2 ล้านไร่โดยเฉพาะจังหวัดเพชรบูรณ์เป็นพื้นที่วิกฤตรุนแรงมีการบุกรุกอย่างรุนแรงและมีแนวโน้มการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้มากยิ่งขึ้นซึ่งปัญหาดังกล่าวจะส่งผลให้

เกิดอุทกภัยแล้งและระบบนิเวศได้รับความเสียหายทำให้ประชาชนในพื้นที่เดือดร้อนเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2557 พลตรีบรรเจิดฉางปุนทองผู้บัญชาการกองกำลังรักษาความสงบเรียบร้อยกองพลทหารม้าที่ 1 เป็นประธานประชุมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายทรัพยากรป่าไม้โดยมีหัวหน้าส่วนราชการที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมประชุม ณ ห้องประชุมบก.พล.ม.1 ค่ายพ่อขุนผาเมือง อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบูรณ์ภาครัฐได้ทำการประชุมเพื่อกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบุกรุกทำลายป่าในพื้นที่จังหวัดเพชรบูรณ์เพื่อหยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่าและทวงคืนผืนป่าจากผู้บุกรุกครอบครองให้ได้ตามเป้าหมายกำหนดไว้ฟื้นฟูสภาพป่าให้มีสภาพที่สมบูรณ์และปลูกจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมซึ่งขณะนี้จังหวัดเพชรบูรณ์ได้เร่งดำเนินการปราบปรามตามคำสั่ง คสช.. โดยดำเนินการจับกุมผู้บุกรุกป่าครอบครองหรือมีเจตนาจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมายที่บัญญัติไว้จะดำเนินการลงโทษตามกฎหมายอย่างเด็ดขาดโดยทันทีสำนักข่าวประชาสัมพันธ์จังหวัดเพชรบูรณ์

จากสภาพปัญหาดังกล่าวพบว่ามีสาเหตุสำคัญมาจากประชาชนมีความยากจนการขาดที่ดินทำกินของประชากรการขาดเอกสารสิทธิ์ในที่ดินเนื่องจากประชาชนที่อาศัยอยู่บางส่วนได้อาศัยที่ป่าสงวนแห่งชาติเป็นที่ทำกินโดยไม่มีเอกสารสิทธิ์การขาดอาชีพและรายได้ที่เพียงพอต่อการดำรงชีพรวมทั้งการขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นตนเพื่อยังประโยชน์ระยะยาวและอย่างยั่งยืน จันทนา อินทปัญญารวิวรรณ เทนอิสสระ ณัฐธัชย์ นุชชม เมษายน 2553 วนอุทยานนครสวรรค์ ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงปัญหาการจัดการน้ำจึงหาแนวทางการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ป่าให้ธรรมชาติในพื้นที่ป่าสงวนป่าทั่วไปเพื่อการแก้ไขที่สาเหตุภัยแล้งภัยน้ำท่วมกล่าวคืออย่างไรจึงจะให้มีการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของต้นน้ำป่าสักมีความสมดุลรวมทั้งลุ่มน้ำป่าสักและลำธารห้วยคลองต่างๆ ที่มีสภาพเสื่อมโทรมต้องจัดการแก้ไขปัญหาดูแลให้มีการอนุรักษ์และจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กันไปจึงจำเป็นต้องสร้างรูปแบบมีส่วนร่วมของประชาชนชุมชนในเขตจังหวัดเพชรบูรณ์และองค์กรที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสถาบันการศึกษาวัดในพระพุทธศาสนาและราษฎรในพื้นที่เพื่อกำหนดรูปแบบวิธีการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรน้ำลุ่มน้ำป่าสักซึ่งเสมือนเป็นสายเลือดเลี้ยงชีพของประชาชนจังหวัดเพชรบูรณ์รวมทั้งการแก้ปัญหที่เกิดขึ้นกับประชากรและชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดอย่างต่อเนื่องและยั่งยืนสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำป่าต้นน้ำป่าสัก
2. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของเครือข่ายอนุรักษ์ต้นน้ำป่าต้นน้ำป่าสัก
3. เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต้นน้ำป่าสักโดยการมีส่วนร่วมของชุมชน
4. เพื่อศึกษาการปฏิบัติการจัดกิจกรรมคืนป่าสู่ธรรมชาติของชุมชนต้นน้ำตำบลท่าอิบุญ
5. เพื่อติดตามการบริหารจัดการน้ำต้นน้ำป่าสักของชุมชนต้นน้ำป่าสักตำบลท่าอิบุญ

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลท่าอิบุญ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ ประกอบด้วย 12 หมู่บ้าน มีประชากรทั้งหมด 7,265 คน (<http://tha-ibun.org/> เข้าถึงเมื่อ วันที่ 18 มกราคม 2562) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้จำนวน 383 คน โดยผู้วิจัยได้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane (สุจินต์ ธรรมชาติ, 2549: 48) ดังนั้น ตัวอย่างที่ได้สามารถเป็นตัวแทนของประชากรได้อย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้นจึงได้กลุ่มตัวอย่าง 383 คน ตัวอย่าง จากจำนวนประชาชนที่อาศัยชุมชนตำบลท่าอิบุญ รูปแบบของเทคนิคการวิเคราะห์ IOC (Index of Congruence) (สุวริย์ ศิริโกการภิมย์, 2546: 129-130) โดยมีรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ IOC ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป หากมีค่าต่ำกว่า 0.60 ก็ถือว่าใช้ไม่ได้ หากค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา Alpha Coefficient (α -Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1990: 204) สำหรับแบบสอบถามที่ทดลองใช้กับประชากรกลุ่มอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างผู้วิจัยได้รับคืนจำนวน 30 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .9777

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยวิธีเจาะจง โดยเจาะจงเลือกผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้น้ำของตำบลท่าอิบุญ จำนวน 29 คน ขึ้นจนกว่าข้อมูลจะอิ่มตัว ได้แก่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น เครือข่าย ชม คนรักน้ำรักป่า ประชาชนผู้ใช้น้ำ ผู้นำชุมชน พัฒนาการตำบล

การรสนทนากลุ่ม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยโดยวิธีเจาะจง โดยเจาะจงเลือกผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียในการใช้น้ำของตำบลท่าอิบุญ โดยการจัดทำการรสนทนากลุ่ม จำนวน 3 ครั้ง ครั้งละ 20 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน ได้แก่ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น เครือข่ายชม คนรักน้ำรักป่า ประชาชนผู้ใช้น้ำ ผู้นำชุมชน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) ศึกษาการปฏิบัติกิจกรรมการคั้นป่าของชุมชนต้นน้ำตำบลท่าอิบุญและติดตามการบริหารจัดการน้ำต้นน้ำป่าสัก เพื่อให้ทราบถึงผลการปฏิบัติกิจกรรมการคั้นป่าสู่ธรรมชาติต้นน้ำและติดตาม การบริหารการจัดการน้ำต้นน้ำป่าสักผู้วิจัยจึงทำการเก็บข้อมูลกับประชาชนในกิจกรรมการคั้นป่าและติดตามการบริหารจัดการน้ำต้นน้ำป่าสัก การปฏิบัติกิจกรรมการคั้นป่าสู่ธรรมชาติต้นน้ำ ประชากรคือ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ตำบลท่าอิบุญ จำนวน 7,265 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ตำบลท่าอิบุญที่เข้าร่วมกิจกรรมคั้นป่าสู่ธรรมชาติต้นน้ำป่าสัก จำนวน 60 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างโดยการเจาะจงเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้คือแบบสังเกตแบบไม่มีโครงสร้างการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย (Research Results)

ประชาชนในตำบลท่าอิบุญ อำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คือเพศชาย 208 คน คิดเป็นร้อยละ 45.03 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 51-60 ปีจำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 47.00 ระดับการศึกษา ส่วนใหญ่ คือ ประถมศึกษา จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 56.9 รายได้ ส่วนใหญ่ คือ 5,001-10,000 บาท จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 42.06 อาชีพ ส่วนใหญ่ คือ อาชีพทำนาทำสวนทำไร่ จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 63.4 อาศัยอยู่ในพื้นที่เฉลี่ย 18 ปี

ผลการศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต้นน้ำป่าสัก ผลการวิจัย พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 3.402 โดยมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนงานบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในด้านต่างๆ ของชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่ 3.488 รองลงมาคือการได้มีส่วนร่วมในการคิดหาแนวทางที่จะช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น อยู่ใน

ระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ และการเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์หรือหาหรือมาตรการบริหารจัดการน้ำของชุมชนมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดมีค่าเฉลี่ยที่ 3.344

ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 3.391 โดยได้เข้าฝึกอบรมเพื่อเรียนรู้เทคนิคการปฏิบัติงานในโครงการเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.477 รองลงมาคือได้ประสานงานกับหน่วยงานรัฐเพื่อขอรับการสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยที่ 3.446 ด้านการรับผลประโยชน์จากการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 3.483 โดยการใช้ตัวอย่างเพียงพอ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่ 3.493 รองลงมาคือ การใช้ตัวอย่างเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ยที่ 3.485 และการใช้น้ำตามความต้องการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ มีค่าเฉลี่ยที่ 3.470 ด้านการประเมินผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยที่ 3.769 โดยการพร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อส่วนรวม มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่ 4.362 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมให้ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีค่าเฉลี่ยที่ 4.253 และการมีส่วนร่วมในการรับทราบผลการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมีค่าเฉลี่ยที่ 3.347 ด้านการคืนป่าการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนทำอัญญด้านการคืนป่า ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 4.202 โดยการมีส่วนร่วมประชาสัมพันธ์เชิญชวนคนอื่นปลูกต้นไม้ในพื้นที่ของชุมชนมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยที่ 4.412 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการปลูกป่าในพื้นที่สาธารณะของชุมชน มีค่าเฉลี่ยที่ 4.326 และการมีส่วนร่วมในการคืนป่าสู่ธรรมชาติของชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่ 3.921 ด้านการคืนป่าการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนทำอัญญด้านการคุ้มครองดูแล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยที่ 3.902 โดยการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพยากรป่าไม้โดยมีการจุดไฟเพื่อล่าสัตว์เป็นเหตุให้เกิดไฟป่ามีค่าเฉลี่ยมากที่สุดมีค่าเฉลี่ยที่ 4.148 รองลงมาคือการส่วนร่วมในการรักษาทรัพยากรป่าไม้ทำให้รับรู้ถึงปัญหา การอนุรักษ์พลังงานสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้นทำให้ท่านรู้สึกต้องการเข้าไปมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ยที่ 3.898 และการมีส่วนร่วมโดยไม่ได้เก็บหรือทำด้วยประการใดๆ มีการตัดไม้มาใช้สอยในครัวเรือนให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่ 3.791 ด้านการคุ้มครองดูแลและรักษาสัตว์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.939 โดย การมีส่วนร่วมโดยมิได้ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวน คน สัตว์ รณรงคให้มีการรักษาสัตว์ป่าของชุมชน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่

4.182 รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการคุ้มครองดูแลรักษาโดยมิได้เข้าไปดำเนินกิจการใดๆ ในการหาผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดที่ 4.060 และการมีส่วนร่วมโดยมิได้นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไปวันแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่ชุมชนอนุญาตมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือมีค่าเฉลี่ยที่ 3.783

ผลสัมภาษณ์เชิงลึก

รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนจากการวิจัย
โดยสัมภาษณ์และสนทนากลุ่ม พบว่า การที่ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการน้ำน้อยเนื่องจากการขาดความตระหนักถึงคุณค่าของปริมาณน้ำและคุณภาพน้ำ รวมทั้งขาดงบประมาณสนับสนุนซึ่งรูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถสรุปได้ ดังนี้ จัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่า ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการน้ำควรมีการจัดตั้งเครือข่ายการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำเพื่อให้เกิดแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของชุมชน สร้างความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนด้านอาชีพแก่ประชาชน

ผลการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนต้นน้ำป่าสักตำบลท่าอิบุญ พบว่า ในขณะที่ชาวบ้านมาร่วมดำเนินกิจกรรมปลูกต้นไม้ป่าสู่ธรรมชาติต้นน้ำป่าสักชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ร่วมกิจกรรมปลูกป่า ทั้งนี้ ก่อนมาร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากวิทยากรและผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ครั้นนี้ ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมผู้นำชุมชนได้ชี้แจงและมอบหมายหน้าที่ให้แก่ทุกคนรับผิดชอบพร้อมกับตอกย้ำเรื่องความสำคัญของการปลูกป่าประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในปีปฏิบัติกิจกรรมทำให้มีความรู้เกี่ยวกับกิจกรรมปลูกป่าต้นน้ำป่าสู่ธรรมชาติมากยิ่งขึ้น

การติดตามการบริหารจัดการน้ำต้นน้ำป่าสัก ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนได้มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การรักษาหรือนุรักษ์ทรัพยากรป่า ชุมชนได้รับความรู้สามารถพึ่งพาป่าและน้ำได้ ได้ร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายอนุรักษ์รักษาป่าและน้ำ เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาความต้องการร่วมกันได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่ายของชุมชน ชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและตระหนักเห็นคุณค่าของน้ำและป่า

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากผลการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการคืนป่าสู่ธรรมชาติต้นน้ำป่าสักจังหวัดเพชรบูรณ์ มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

1) ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำต้นน้ำป่าสัก จากผลการวิจัย พบว่า ด้านการบริหารจัดการตามการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรน้ำในพื้นที่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งเป็นไปตามหลักการพื้นฐานของการมีส่วนร่วมที่ว่า การมีส่วนร่วมจะยิ่งมีเพิ่มมากขึ้นเมื่อมีการสื่อสาร 2 ทาง เพื่อให้ผู้มีส่วนร่วมได้รับข้อมูลข่าวสารอย่างถูกต้องและสมบูรณ์ หากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้รับข้อมูลไม่ถูกต้องและครบถ้วนหรือสื่อสารได้ไม่ดีพอก็จะไม่เข้าใจดีพอว่า โครงการจะทำให้เกิดผลดี ผลเสียอย่างไร อาจนำไปสู่การไม่ยอมรับโครงการ (โกวิทย์ พวงงาม 2553 : 349) และปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิผลของการมีส่วนร่วมของประชาชน ได้แก่ การที่รับข้อมูลข่าวสารถูกต้องชัดเจน การได้รับการสนับสนุนจากภายนอก เช่น การพัฒนาความคิด การให้ความรู้ การได้รับข้อมูลข่าวสารถึงผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำหรือไม่ทำกิจกรรมสอดคล้องกับ พิเศษ เสนาวงษ์ และคณะ (2547) ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ สมรักษ์ กิ่งรุ่งเพชร (2541: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของชาวสมุทรสงครามในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง จากการศึกษาพบว่า ประชาชนชาวจังหวัดสมุทรสงคราม มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เนื่องจาก ประชาชนไม่ค่อยเห็นความสำคัญในการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลอง ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรม ทั้งนี้เพราะส่วนราชการดำเนินการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชาชนขาดความเข้าใจ และรู้ถึงข้อดีข้อเสียของการอนุรักษ์แม่น้ำแม่กลองอย่างจริงจัง เนื่องจากต้องทำมาหากิน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เสน่ห์ ใจสิทธิ์ (2556 : 112) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าต้นน้ำของชุมชนในพื้นที่หน่วยจัดการต้นน้ำแม่แตง แนวทางการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์พื้นที่ต้นน้ำ ควรมีการประชาสัมพันธ์และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาป่าชุมชนให้ประชาชนเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญการดูแลพื้นที่ป่าต้นน้ำ โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำเวทีประชาคมในชุมชนเพื่อหาแนวทางการแก้ปัญหาร่วมกันเพื่อไปสู่การปฏิบัติในการอนุรักษ์ป่า โดยจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นเข้าร่วมอบรมการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จัดทำแผนพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมร่วมกับหน่วยจัดการต้นน้ำ ให้ชุมชนศึกษากระบวนการและบทบาทดำเนินกิจกรรมกลุ่มในการอนุรักษ์ป่าชุมชน การส่งเสริมการให้ความรู้แก่เด็กและเยาวชนในการอนุรักษ์ป่า ให้ชุมชนมี

ส่วนร่วมในการตรวจสอบผลการดำเนินงานและติดตามประเมินผลการทำงานของชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ป่าไม้อุดมสมบูรณ์ผดุงตามฤดูกาล มีของป่าตลอดปี

ด้านการค้ำป่าการคุ้มครองดูแลรักษาทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนทำอินญ์ด้านการค้ำป่า ผลการวิจัย พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานทัศนของนักวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ อติสรณ์ กองเพิ่มพูน (2543 : 5) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ หมายถึง การใช้ทรัพยากรป่าไม้อย่างมีคุณค่า และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ก่อให้เกิดประโยชน์กับมวลมนุษยชาติมากที่สุด ทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมทั้งการจัดการ การป้องกัน การบำรุงรักษา และการเผยแพร่ความรู้ การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ โสมศรี มหุทธราฤทธิไกร (2538 : 52-101) กล่าวว่า การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติป่าไม้มีหลักเกณฑ์ที่สำคัญคือบริเวณที่เป็นป่าอยู่แล้ว ก็พยายามรักษาให้คงสภาพเป็นป่าต่อไป การบำรุงรักษาป่าไม้ มีสภาพเป็นป่าอยู่ตลอดไปทำได้โดยการกำหนดพื้นที่ป่าเป็นป่าสงวนแห่งชาติ อุทยานแห่งชาติ และวนอุทยานออกกฎหมายเกี่ยวกับป่าไม้โดยตรง เช่น พระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ และพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้นเร่งสำรวจพื้นที่ป่าไม้ของชาติ เพื่อให้มีการใช้ที่ดินป่าไม้ตรงตามสมรรถนะของที่ดินเพิ่มงบประมาณ กำลังคน และควบคุมให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันปราบปรามการลักลอบตัดไม้ทำลายป่า เพื่อให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพการป้องกันไฟป่า โดยจัดเจ้าหน้าที่ดูแลสอดส่องทำแนวกันไฟ และจัดเตรียมอุปกรณ์ในการดับไฟป่าบริเวณป่าที่ถูกทำลายไปแล้วก็พยายามแปรสภาพให้กลับคืนเป็นป่าอีก ทำได้โดย การปลูกป่า การลดความต้องการใช้ไม้จากแหล่งภายในประเทศ การให้การศึกษาแก่นักเรียนเพื่อให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับป่าไม้อย่างถูกต้อง การให้การประชาสัมพันธ์โดยทางวิทยุ ป้ายโฆษณา เอกสารสิ่งพิมพ์ การจัดอบรม และการประกวดคำขวัญเกี่ยวกับป่าไม้ สอดคล้องกับ ไพฑูรย์ ตียมโนปกรณ์ (2531) กล่าวว่า ป่าไม้เป็นทรัพยากรพื้นฐานที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องมาจากป่าไม้อำนวยประโยชน์ทั้งทางตรงและทางอ้อมมากมาย เป็นแหล่งเกื้อกูลรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อมธรรมชาติอื่นๆ ให้คงอยู่ถาวร โดยเฉพาะความสัมพันธ์กับธรรมชาติดิน น้ำ และสัตว์ป่า นอกจากนี้แล้ว ป่าไม้ยังเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีลักษณะอาจที่จะสูญสิ้นไปได้ (Exhaustible) และสามารถปรับปรุงฟื้นฟูสภาพป่าที่ถูกทำลายให้กลับคืนใหม่ได้ (Replaceable) ตลอดจนสามารถออกเงยมีผลผลิตอย่างไม่รู้จักหมดสิ้น (Sustained Yield) ถ้ามีการอนุรักษ์และมีการจัดการใช้ประโยชน์จากป่าไม้อย่างถูกต้องและเหมาะสมซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กรกฎ ทองชะโชค (2550 : 11) ได้วิจัยเรื่อง

“การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลปลักหนู อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลปลักหนู มีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ คือ มีการตัดสินใจร่วมกัน มีการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิกกันอย่างใกล้ชิดแบบแนวราบเป็นกันเอง ส่งผลให้การบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลปลักหนูมีประสิทธิภาพ ได้รับรางวัลพระราชทาน ธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต จากการวิจัยประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการป่าไม้ เปิดโอกาสให้ทุกคนใช้ประโยชน์จากป่าอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้นำเน้นย้ำคุณค่าของป่าไม้ โดยใช้วัดและโรงเรียนในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช สิทธิกิจโยธิน (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน กรณีศึกษา ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงครามพบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน การจัดการมีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ ด้านร่วมแสดงความคิดเห็น ด้านร่วมทำโครงการและด้านร่วมปฏิบัติตามโครงการและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน

ด้านการคุ้มครองดูแลและรักษาสัตว์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วิชัย เทียนน้อย (2542: 174) กล่าวว่า การจัดการสัตว์ป่าเป็นงานหนัก ต้องอาศัยงบประมาณ กำลังคน และความร่วมมือของทุกฝ่าย จึงจะสามารถประสบความสำเร็จตามที่กองอนุรักษ์สัตว์ป่าได้คาดหวังไว้แต่ตามสภาพความเป็นจริงแล้วไม่ว่าอุทยานแห่งชาติ หรือเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าก็ตาม ซึ่งมีพื้นที่กว้างใหญ่ไพศาล แต่เจ้าหน้าที่เพียงไม่กี่ท่าน จึงเปิดโอกาสให้พรานชาวบ้านและพรานบรรดาศักดิ์จากในเมืองลักลอบเข้าไปล่าสัตว์ป่าอยู่เสมอ กรอบกับกฎหมายที่กำหนดบทลงโทษเกี่ยวกับการลักลอบล่าสัตว์ไม่รุนแรง จึงทำให้การลักลอบสัตว์ป่ายังคงดำเนินต่อไป ถ้าหากปล่อยไว้ สัตว์ป่ายังถูกทำลายต่อไปอย่างที่เป็นอยู่ ความเสื่อมทรามของทรัพยากรสัตว์ป่าของประเทศไทยคงจะเพิ่มมากขึ้น เมื่อถึงเวลานั้นสัตว์ป่าหลายชนิดคงจะเหลือไว้แต่ซากหรือรูปให้เยาวชนรุ่นหลังได้ชื่นชมต่อไปอย่างแน่นอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทวี หนูทอง (2523: 1) ถึงแม้ว่าประเทศไทยจะมีพื้นที่ไม่กว้างใหญ่ไพศาลนัก แต่มีทรัพยากรธรรมชาติมากมายหลายชนิดที่อำนวยผลประโยชน์ในทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่ประชาชนในประเทศและความมั่งคั่งของชาติ จากพื้นที่ดินของประเทศนี้ได้จำแนกออกเป็นที่ดินเพื่อการเกษตร ป่าไม้ เมืองที่อยู่อาศัย และที่สาธารณะอื่นๆ เพื่อให้มีการใช้ประโยชน์จากที่ดินให้เป็นประโยชน์มากที่สุด ปัญหาการเพิ่มขึ้นของประชากรใน

ประเทศทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงของพื้นที่การใช้ประโยชน์จากที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดถูกนำไปใช้ให้หมดไปเป็นอันมาก ป่าไม้เป็นทรัพยากรธรรมชาติชนิดหนึ่งที่ถูกทำลายให้ลดจำนวนน้อยลงเพื่อนำที่ดินไปใช้ในการเกษตรกรรม สัตว์ป่าซึ่งมีการเกี่ยวข้องกับป่าไม้และชีวิตมนุษย์ก็ได้ถูกทำลายไปเป็นอันมากจนบางชนิดได้สูญพันธุ์ไป บางชนิดก็หาได้ยากใกล้จะสูญพันธุ์ และบางชนิดก็ลดจำนวนน้อยลง ฉะนั้นสัตว์ป่าจึงเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญ รัฐบาลจึงได้กำหนดมาตรการการอนุรักษ์สัตว์ป่าไว้โดยการจัดตั้งพื้นที่ดินสำหรับสัตว์ป่า เพื่อให้เป็นที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่าโดยปลอดภัย และมีโอกาสขยายพันธุ์ตามธรรมชาติเพิ่มจำนวนมากขึ้น พื้นที่ดินดังกล่าวคือ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตห้ามล่าสัตว์ป่า และแหล่งสงวนอื่นๆ ซึ่งรวมเนื้อที่แล้วประมาณ 13,931,596 ไร่ หรือประมาณร้อยละ 4.29 ของเนื้อที่ประเทศ และความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติสัตว์ป่านี้มีแนวโน้มว่าการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการอนุรักษ์สัตว์ป่าจะเพิ่มมากขึ้นต่อไปอีก

3) รูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน

ผลการวิจัย พบว่ารูปแบบการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วยจัดตั้งคณะกรรมการบริหารจัดการน้ำของชุมชน สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการน้ำและป่า ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมบริหารจัดการน้ำ ควรมีการจัดตั้งเครือข่ายการจัดการน้ำเพื่อให้เกิดแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ของชุมชน สร้างความตระหนักถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมธรรมชาติ จัดตั้งศูนย์เรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการน้ำของชุมชน ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชน ส่งเสริมสนับสนุนด้านอาชีพแก่ประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับนานาทัศนะของนักวิชาการต่าง ๆ ได้แก่ ปราโมทย์ ไหมกล้า (2525: 6) น้ำมีความจำเป็นทั้งในภาคเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ ได้แก่ การอุปโภค บริโภค การประกอบอาหาร ชำระร่างกาย การเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์ เป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของปลาและสัตว์น้ำอื่นๆ ในภาคอุตสาหกรรมต้องใช้น้ำในขบวนการผลิตโดยใช้ล้างของเสียหล่อเครื่องจักรและระบายความร้อน น้ำจึงเป็นทรัพยากรที่สำคัญอย่างมากและเป็นทรัพยากรที่ทรงคุณค่า จึงมีความจำเป็นที่ทุกฝ่ายต้องรับรู้ ตระหนักและเข้าใจอย่างลึกซึ้งต่อวงจรการเกิดน้ำในระบบนิเวศธรรมชาติของป่าต้นน้ำ เป็นหน้าที่ของทุกคนและทุกภาคส่วนต้องช่วยกันปกป้อง ดูแลรักษา อนุรักษ์ป่าต้นน้ำ การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า เพื่อให้มีปริมาณและคุณภาพน้ำใสสะอาดไหลตลอดทั้งปี อีกทั้งในอนาคตจำนวนประชากรเพิ่มมากขึ้น การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการพัฒนาความเป็นอยู่ให้สูงขึ้นจำเป็นต้องใช้น้ำปริมาณเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ในขณะที่ปริมาณน้ำ

มีจำนวนจำกัดทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ เนื่องจากสาเหตุหลายประการ จึงจำเป็นต้องมีการจัดการทรัพยากรน้ำให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุดซึ่งสอดคล้องกับ กานตพันธุ์ พิศาล สุขสกุล (2551: 1) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียของข้าราชการในเทศบาลนครของประเทศไทย” ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของข้าราชการในการจัดการน้ำเสียซึ่งเป็นนโยบายสาธารณะประเภทหนึ่งมีลักษณะเช่นเดียวกับปัจจัยที่ส่งผลในการขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติตามที่มีการนำเสนอทางวิชาการไว้ในหลายปัจจัย เช่น การติดตามการปฏิบัติงาน ความชัดเจนของนโยบาย งบประมาณ สภาพแวดล้อมของการปฏิบัติ เป็นต้น แต่ผลการวิจัยได้แสดงลักษณะเฉพาะของการปฏิบัติงานในองค์กรเทศบาลนคร และลักษณะเฉพาะของการระบอบทัศน์ในการจัดการสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบาย ลักษณะดังกล่าวได้ส่งผลต่อการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการน้ำเสียได้รับอิทธิพลจากปัจจัยที่แตกต่างกับแนวคิดทางวิชาการที่มีการศึกษาไว้ และไม่สามารถนำแนวคิดทางวิชาการมาใช้ได้โดยประยุกต์ให้มีความสอดคล้องซึ่งกันและกัน

4) ผลการปฏิบัติกิจกรรมการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำของชุมชนต้นน้ำป่าสัก พบว่า ในขณะที่ชาวบ้านร่วมดำเนินกิจกรรมปลูกต้นไม้ป่าสู่ธรรมชาติต้นน้ำป่าสักชาวบ้านมีความกระตือรือร้นในการทำงาน ร่วมกิจกรรมปลูกป่า ทั้งนี้ ก่อนมาร่วมกิจกรรมได้รับความรู้จากวิทยากรและผู้วิจัยได้ให้คำแนะนำวิธีการบริหารจัดการทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนประชาชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีความรับผิดชอบต่อน้ำที่การงานที่ได้รับมอบหมาย ครั้นนี้ ก่อนที่จะดำเนินกิจกรรมผู้นำชุมชนได้ชี้แจงและมอบหมายหน้าที่ให้แก่คนรับผิดชอบพร้อมกับตอกย้ำเรื่องความสำคัญของการปลูกป่าประชาชนผู้เข้าร่วมกิจกรรมได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันในที่ปฏิบัติกิจกรรมทำให้มีความรู้กิจกรรมปลูกป่าคืนป่าสู่ธรรมชาติยิ่งขึ้นซึ่งสอดคล้องกับ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2531) ป่าไม้ในแง่ของกฎหมาย หมายถึง “ที่ดิน รวมตลอดถึง ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง ทะเลสาบ เกาะ และที่ชายทะเลที่ยังมิได้มีบุคคลได้ครอบครองตามกฎหมาย” ในทางนิเวศวิทยาป่า คือ “สังคมของพืชและสิ่งมีชีวิตอื่นๆ ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่นั้น” สัตว์ต่างๆ ซึ่งรวมทั้งนก แมลง สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และอื่นๆ ต่างก็อาศัยป่าเป็นถิ่นที่อยู่อาศัย พืชและสัตว์ในป่าหลายชนิดเป็นแหล่งพันธุกรรมที่มีคุณค่าสำหรับการเพาะเลี้ยงในอนาคต ทวี ทองสว่าง และทัศนีย์ ทองสว่าง (2523 : 6) กล่าวว่า ป่าไม้ หมายถึง พันธุ์ไม้ทุกชนิดที่อยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน มีปริมาณต้นไม้หนาแน่นเพียงพอ มีพื้นที่กว้างขวางพอที่จะมีอิทธิพลต่อดินฟ้า

อากาศในท้องถิ่นนั้นๆ และสภาพทางนิเวศน์มีความแตกต่างจากพื้นที่ดินภายนอกโดยทั่วไป ดังนั้น เมื่อทรัพยากรป่าไม้ เป็นทรัพยากรที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมนุษยชาติ ดังนั้น มนุษย์ทุกคนจึงควรที่จะตระหนักถึงความสำคัญและมีการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้เพื่อไม่ให้ทรัพยากรอันมีค่าได้สูญไป จะได้ดำรงอยู่ตลอดไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธวัช สิทธิกิจโยธิน (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน กรณีศึกษา ตำบลคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงครามพบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลนการจัดการมีส่วนร่วม 3 ด้าน คือ ด้านร่วมแสดงความคิดเห็น ด้านร่วมทำโครงการและด้านร่วมปฏิบัติตามโครงการและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจทำให้เกิดความแตกต่างในการมีส่วนร่วมการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติป่าชายเลน

5) การติดตามการบริหารจัดการน้ำต้นน้ำป่าสัก ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนได้มีความรู้เรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ การรักษาหรืออนุรักษ์ทรัพยากรป่าชุมชน ได้รับความรู้สามารถพึ่งพาป่าและน้ำ ได้ร่วมกันจัดตั้งเครือข่ายชุมชนคนรักน้ำรักป่า เพื่อนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาความต้องการร่วมกันได้ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารเครือข่ายชุมชนเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมและตระหนักเห็นคุณค่าของน้ำและป่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกรกฎ ทองชะโชค (2550: 11) ได้วิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลปลักหนู อำเภอนาหวี จังหวัดสงขลา” ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลปลักหนู มีลักษณะเด่นที่น่าสนใจ คือ มีการตัดสินใจร่วมกัน มีการสื่อสารระหว่างคณะกรรมการกับสมาชิกกันอย่างใกล้ชิดแบบแนวราบเป็นกันเอง ส่งผลให้การบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลปลักหนูมีประสิทธิภาพ ได้รับรางวัลพระราชทาน ธงพิทักษ์ป่าเพื่อรักษาชีวิต จากการวิจัยประชาชนมีส่วนร่วมการบริหารจัดการป่าไม้ เปิดโอกาสให้ทุกคนใช้ประโยชน์จากป่าอย่างเท่าเทียมกัน โดยผู้นำเน้นย้ำคุณค่าของป่าไม้ โดยใช้วัดและโรงเรียนในการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ป่าและสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรยุทธ หลิมตระกูล (2544 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ : ศึกษาเฉพาะกรณี ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า พัฒนาการของการจัดการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน เกิดจากปัจจัยที่เกี่ยวข้องกัน 2 ประการ ได้แก่ การต่อต้านการแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ จากบุคคลภายนอก และความต้องการรักษาทรัพยากรป่าไม้ไว้ในชุมชนเพื่อสนองความต้องการเกี่ยวกับการอุปโภคบริโภคน้ำ

กระบวนการในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของชุมชนในช่วงแรกใช้ความสัมพันธ์ทางเครือญาติ การเคารพผู้อาวุโส และความเชื่อทางศาสนาและพิธีกรรม ต่อมาเมื่อมีการบุกรุกจากบุคคลภายนอก ได้ปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ในการรักษาป่า โดยการจัดตั้งองค์กรชุมชนรักษาป่านำไปสู่ความเป็นประชาคมที่เข้มแข็งในที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานมี 3 ประการ ได้แก่ การมีผู้นำที่จริงจังและเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม การที่ชุมชนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้สูง และการสนับสนุนจากเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผลการศึกษาเชิงปริมาณพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน อยู่ในระดับต่ำถึงปานกลาง เนื่องจากในขั้นตอนของการมีส่วนร่วม ในขั้นตอนของการวางแผนและการติดตามและประเมินผล มักจำกัดอยู่ในกลุ่มผู้นำท้องถิ่น โดยประชาชนส่วนใหญ่เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนของการปฏิบัติตามแผนและการรับผลประโยชน์เท่านั้น ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ อาชีพหลัก ความรู้สึกเป็นเจ้าของป่าชุมชน และการได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชน รองลงมาได้แก่ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านและการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชน ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพาน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จำนวนที่ดินทำกิน การเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชน และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับป่าชุมชน นอกจากนี้ ยังพบว่า การมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของประชาชนซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างเพศชายมีส่วนร่วมมากกว่าเพศหญิง ผู้มีอายุมักมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีอายุน้อย ผู้มีการศึกษาสูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีการศึกษาน้อย ผู้ที่อยู่อาศัยในชุมชนมานานมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่อยู่อาศัยมาไม่นาน ผู้ที่ประกอบอาชีพภาคเกษตรกรรมมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ประกอบอาชีพนอกภาคเกษตรกรรม ผู้มีรายได้สูงมีส่วนร่วมมากกว่าผู้มีรายได้ต่ำ ผู้ที่มีที่ดินทำกินมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่มีที่ดินทำกินน้อย ผู้ที่ใช้ประโยชน์จากป่ามีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่ได้ใช้ประโยชน์จากป่า ผู้ที่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มในชุมชนมาก่อนมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ไม่เคยเป็นสมาชิกกลุ่มมาก่อน ผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนมากมีส่วนร่วมมากกว่าผู้ที่ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนน้อย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำโดยการคืนป่าสู่ธรรมชาติ ต้นน้ำป่าสักจังหวัดเพชรบูรณ์ ควรมีการกำหนดแนวทางการสร้างความตระหนัก ในการใช้ประโยชน์จากน้ำและป่า

2) ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

- ควรให้ชุมชนเป็นผู้กำหนด กฎ กติกา แนวทางปฏิบัติกิจกรรมในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและป่าต้นน้ำโดยชุมชนดำเนินการเอง

- หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินกิจกรรมของชุมชน

3) ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการอนุรักษ์และรักษาทรัพยากรน้ำและทรัพยากรป่าต้นน้ำของชุมชน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กรกฎ ทองชะโชค. (2550). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารจัดการป่าชุมชนตำบลปลักหนู อำเภอนาหว้า จังหวัดสกลนคร”. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- กานตพันธุ์ พิศาลสุขสกุล. (2551). การมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำเสียของข้าราชการในเทศบาลนครของประเทศไทย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- โกวิท พวงงาม. (2546). อบต.ในกระบวนทัศน์ใหม่: พัฒนาสร้างเครือข่ายและเสริมความเข้มแข็ง. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิญญูชนจำกัด.
- ชนากานต์ ไชยโตน. (2556). การแก้ไขปัญหากัญญ์แล้ง จังหวัดขอนแก่น. มหาวิทยาลัยพิษณุโลก : การแก้ไขปัญหากัญญ์แล้ง และคุณภาพน้ำแบบบูรณาการ.
- ทวี ทองสว่าง และทัศนีย์ ทองสว่าง. (2539). การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพฯ: สหมิตรออฟเซต.

- ทวี หนูทอง. (2540). **การจัดการทรัพยากรสัตว์ป่า**. ขอนแก่น : ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ปราโมทย์ ไม้กลัด. (2551). **การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ไพฑูรย์ ดิยมนิกรณ์. (2531). **ทรัพยากรป่าไม้**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร.
- วิชัย เทียนน้อย. **การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ**. พิมพ์ครั้งที่ 4 กรุงเทพฯ : อักษรวัฒนา, 2542.
- โสเมศรี มหุทราฤทธิไกร. (2538). “ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับการอนุรักษ์ป่าไม้ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในเขตอำเภอมะนัง จังหวัดลำปาง”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาประถมศึกษา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่**.

กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน
Government Sector Mechanics in Developing areas Administration in
Accordance with Indochina Intersection Strategies

พระครูปลัดสุวัฒนพุทธิกุล (สุเทพ ดีเยี่ยม)*

Phrakrupaladsuwattanabuddhikun (Suthep Deeyiam)

Received: February 9, 2020 Revised: February 27, 2020 Accepted: February 28, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การวิจัยเรื่องกลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อค้นหากลไกภาครัฐในการบริหารจัดการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน 2) เพื่อศึกษาการแปลงยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนไปสู่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ และ 3) เพื่อประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ของสี่แยกอินโดจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์หากลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับกลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน จำนวน 20 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้เกี่ยวข้อง จำนวน 10 ท่าน

ผลการวิจัยพบว่า 1) กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน ในการบริหารจัดการพัฒนาเชิงพื้นที่ โดยใช้ทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ การจัดหาคู่มือการทำงานในองค์กร 1.1) วางแผนงานจัดแบ่งงานและกำหนดโครงสร้างขององค์กร 1.2) จัดการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างประชาชน หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน 2) การแปลงยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนไปสู่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ พบว่า เพื่อให้ประชาชนสามารถสร้างอาชีพ หารายได้ด้วยตนเองโดยไม่ต้องพึ่งพาความช่วยเหลือจากรัฐบาล คือ การสร้างความรู้ความเข้าใจในแผน เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจในกระบวนการทุกระดับตั้งแต่ประชาชน ผู้นำ

* สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาลัยสงฆ์พุทธชินราช Program in Public administration Mahachulalongkornrajavidyalaya
University Buddhachinaraj Buddhist College

ท้องถิ่นจนถึงระดับจังหวัด เพื่อให้มีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน พร้อมทั้งจัดทำแผนงานที่ให้สอดคล้องเชื่อมโยงไปในทิศทางเดียวกันในทุกระดับ การกำหนดกลไกการติดตามประเมินผลให้เป็นระบบและตัวชี้วัด และมีการจัดทำสรุปรายงาน ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบ 3) การประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ของสี่แยกอินโดจีน ในการพัฒนาพื้นที่สี่แยกอินโดจีน ได้รับนโยบายที่ชัดเจนจากภาครัฐ มีทิศทางที่ชัดเจนในการส่งเสริมพัฒนา เช่น ก่อสร้างถนนหนทาง วางระบบสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ที่มีความชัดเจนเป็นรูปธรรม มีแนวทางและทิศทางที่ชัดเจน เพื่อให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นแกนกลางในการพัฒนาพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง

คำสำคัญ (Keyword): กลไกภาครัฐ, ยุทธศาสตร์, สี่แยกอินโดจีน

Abstract

The research on Government Sector Mechanics in Developing areas Administration in Accordance with Indochina Intersection Strategies has the objectives 1) to search for governmental mechanisms in spatial development management according to the Indochina intersection strategy 2) to study the transformation Strategy for Indochina intersection to spatial management, and 3) to assess the performance of spatial management of Indochina intersection. It is a qualitative research method. The researcher has focused on the analysis of government mechanisms in spatial management in accordance with the Indochina intersection strategy. By in-depth interview Important informant Which is a person with expertise and experience in government mechanisms in spatial management according to the strategy of Indochina Intersection, amount 20 persons and specific group discussion With 10 persons involved

The results of the research are as follows: 1) Government mechanism for management of spatial development in accordance with the Indochina intersection strategy. In the management of spatial development By using human resources, funds and equipment. To recruit personnel to work in the organization as follows:

1.1) Plan work, organize work breaks, and define organizational structure. 1.2) Organize knowledge exchange meetings between people Government and private agencies. 2) The strategy of Indochina intersection to spatial management found that to enable people to create careers. Find income by yourself without relying on government assistance, which is to create knowledge and understanding in the plan. To clarify and understand the process at all levels, from people Local leaders up to provincial level In order to have an understanding in the same direction. As well as making plans that are consistent, linked in the same direction at all levels. Establishing systematic monitoring mechanisms, indicators and have a summary report. Publicize to the public Related agencies know 3) Evaluation of performance in the spatial management of Indochina intersection. In the development of Indochina intersection areas Receive clear policies from the government. There is a clear direction to promote development such as road construction. Laying out basic utilities. That is clear and concrete. Have clear guidelines and directions. In order to make Phitsanulok province as a center for the development of 9 provinces in the lower northern region.

Keywords : Government mechanisms, strategies, Indochina intersection

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันบริบททางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ทำให้อาเซียนต้องเผชิญสิ่งท้าทายใหม่ๆ อาทิ โรคระบาด การก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ อีกทั้งยังมีความจำเป็นต้องรวมตัวกันเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถทางการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงและในเวทีระหว่างประเทศ ผู้นำอาเซียนของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศได้แก่ อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ ไทย บรูไนดารุสซาลาม ลาว พม่า และกัมพูชา จึงเห็นพ้องต้องกันว่า อาเซียนควรจะร่วมมือกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น จึงได้ประกาศปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียนฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II หรือ Bali Concord II) และ

ปฏิญญาเชบูว่าด้วยการเร่งรัดการจัดตั้งประชาคมอาเซียน (Cebu Declaration on the Acceleration of the Establishment of an ASEAN Community by 2015) ภายในปี พ.ศ. 2558 ซึ่งกำหนดให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียน(ASEAN Community) ที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน(ASEAN Political – Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community : ASCC) โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง และขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีระหว่างประเทศ ในทุกด้านรวมถึงความสามารถในการรับมือกับปัญหาใหม่ๆ ในระดับโลกที่ส่งผลกระทบถึงภูมิภาคอาเซียน อาเซียนจะได้รับผลกระทบอย่างไรจากการรวมกลุ่มทางเศรษฐกิจในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า การเปิดเสรีอาเซียนไม่เพียงก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในทางเศรษฐกิจการค้าเท่านั้น แต่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมตามมาด้วย การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน (สมชัย จิตสุชน, 2558) จึงไม่ควรจำกัดเพียงเรื่องการค้าอย่างเดียว ต้องให้ความสำคัญกับการเตรียมการและรับมือกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมเช่นกัน

จากการที่อาเซียนได้ตั้งเป้าหมายการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจภายในปี 2558 เพื่อสร้างตลาดและฐานการผลิตเดียวกัน และมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน และแรงงานฝีมืออย่างเสรี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนที่เสรีมากขึ้น ดังนั้นจึงพิชฌุโลก มีอัตราการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็วในทุกด้าน และได้รับการสนับสนุนจากนโยบายรัฐบาลให้เป็นเมืองศูนย์กลางแห่งภาคเหนือตอนเหนือ ยุทธศาสตร์ที่ตั้งของจังหวัดพิชฌุโลกได้รับการกล่าวขานในพัฒนาจังหวัดพิชฌุโลกและกลุ่มจังหวัดใกล้เคียง เป็นพื้นที่พัฒนาแห่งสี่แยกอินโดจีน ส่งผลให้เป็นเมืองสำคัญ เชื่อมต่อระหว่างประเทศในกลุ่มอนุภาคลุ่มน้ำโขง การพัฒนาเส้นทางคมนาคมหลัก ทำให้จังหวัดพิชฌุโลก เป็นจุดตัดของเส้นทางจากเหนือสู่ใต้ และจากตะวันออกสู่ตะวันตก มีบทบาทสำคัญในการเป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ การค้า การบริการและการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมกับประเทศเพื่อนบ้านในอนาคต สภาพการณ์ที่เรียกขาน “สี่แยกอินโดจีน” ในส่วนของภาครัฐได้เตรียมความพร้อม ทั้งด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ การพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม และการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับผลจากการพัฒนาดังกล่าวไว้แล้วในระดับหนึ่ง (พลเดช ปิ่นประทีป, 2540) ผลของการรวมตัวเป็นประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่มีการเคลื่อนย้ายคน สินค้า การบริการ เงินทุน และการเคลื่อนย้าย

แรงงานอย่างเสรี ซึ่งจะก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรมข้ามชาติ ทั้งการค้า ยาเสพติด การค้ามนุษย์ การก่อการร้าย อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ด้วยเหตุผลดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยและทีมงานจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยกลไกภาครัฐในการบริหารจัดการการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน เพื่อการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาล เพิ่มศักยภาพการปรับตัวให้สอดคล้องกับกระแสโลกาภิวัตน์ การค้าเสรีและเป้าหมายของยุทธศาสตร์การพัฒนาต่างๆ เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประชาชนทุกภาคส่วนได้รับประโยชน์อย่างเท่าเทียมกัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษากลไกภาครัฐในการบริหารจัดการการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน
2. เพื่อศึกษาการแปลงยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนไปสู่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่
3. เพื่อประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ของสี่แยกอินโดจีน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน เป็นการศึกษาวิเคราะห์ทั้งในเชิงพื้นที่และเอกสาร การจัดกระบวนการวิจัย ด้วยการถอดบทเรียนและการบูรณาการข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในพื้นที่การศึกษาที่กำหนดไว้ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องในครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้รวบรวมข้อมูลจาก วิทยานิพนธ์ รายงานวิจัย ตำราทางวิชาการ วารสารและหนังสืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการตามโครงการวิจัยดังกล่าวโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับกลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน จำนวน 20 ท่าน และการสนทนากลุ่มเฉพาะ กับผู้เกี่ยวข้องจำนวน 10 ท่าน

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการวิเคราะห์กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน

กลไกในการบริหารจัดการพัฒนาเชิงพื้นที่นั้น พบว่า ทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และวัสดุ อุปกรณ์ การจัดหาบุคลากรเข้าทำงานในองค์กร จึงเป็นกระบวนการหนึ่งของผู้บริหารที่ต้องดำเนินการต่อจากการวางแผนและการจัดองค์กร เมื่อได้มีการวางแผนงาน จัดแบ่งงานและกำหนดโครงสร้างขององค์กรแล้ว ผู้บริหารก็ต้องทำการจัดหาคนเข้าทำงานตามตำแหน่งต่างๆ อย่างเหมาะสม ด้วยการจัดการองค์กรควรจะมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อการทำงานที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน เมื่อทุกคนในองค์กรรู้จักงานและหน้าที่ของตน การปฏิบัติงานภายในขอบเขตที่องค์กรมอบหมายให้ แต่ละงานที่ดำเนินการจะสามารถสัมฤทธิ์ผลได้ ก็ต่อเมื่อผู้บริหารที่มีอำนาจในการมอบหมายอำนาจหน้าที่นั้น ปัจจัยในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน คือนโยบายของรัฐบาลซึ่งเป็นเครื่องมือในการกำหนดทิศทาง แนวทางการพัฒนา การแก้ไขปัญหา ด้วยการจัดทำแผนบริหารราชการในการพัฒนาประเทศทั้งระยะสั้น 3 ปี ระยะกลาง 5 ปี และแผนระยะยาว 10 ปี การลงมือปฏิบัติหรือการทำงานของหน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ต้องอยู่ภายใต้กฎหมายระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อให้การดำเนินงานในโครงการต่างๆ เป็นไปด้วยความราบรื่น เป็นหน้าที่ของผู้บริหารทุกระดับที่ต้องวางแผนเพื่อใช้เป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติงาน และเป็นแนวทางเพื่อมุ่งสู่ผลสำเร็จที่คาดหวังในอนาคต โดยเฉพาะการได้รับความร่วมมือกันของทุกฝ่าย จะสร้างสัมพันธภาพในการทำงาน ด้วยการอาศัยความเข้าใจ หรือการตกลงร่วมกัน มีการรวบรวมกำลังความคิด วิธีการเทคนิค และระดมทรัพยากร มาสนับสนุนงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน เต็มใจที่จะทำงานร่วมกัน ซึ่งเป็นการบังคับให้องค์กรต่างๆ ต้องวางแผนการดำเนินงานตามแนวที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดการระมัดระวังในการใช้จ่าย การให้ข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการตัดสินใจ

2. วิเคราะห์การแปลงยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนไปสู่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่

การวิเคราะห์การแปลงยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนไปสู่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ พบว่า นโยบายขับเคลื่อนยุทธศาสตร์เพื่อให้การลงทุนโครงสร้างพื้นฐานตามนโยบายของรัฐบาลในเขตพื้นที่สี่แยกอินโดจีน ที่ก่อเกิดมีความคุ้มค่า มีศักยภาพในการกระตุ้นการเติบโตทางเศรษฐกิจได้อย่างรวดเร็วและมีความยั่งยืน ดังนี้

2.1 การเตรียมความพร้อมเพื่อให้บริการสารสนเทศท้องถิ่น จึงควรมีการดำเนินการ
ศูนย์ข้อมูลท้องถิ่น มีความสมบูรณ์ และให้ประโยชน์สูง จัดอันดับและจำแนกประเภทหรือกลุ่มไว้
แล้วทำบัญชีแหล่งสารสนเทศไว้ พร้อมทั้งแนวทางการติดต่อและการใช้บริการ

2.2 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งและสาธารณูปโภคร่วมกับภาครัฐ
โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมการเดินทางและวิถีชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น

2.3 ให้บริการข้อมูลการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนล่างแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่สนใจทั้ง
ชาวไทยและชาวต่างชาติ มีศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว

2.4 การศึกษาจึงต้องเน้น ถึงความพยายามในการปรับปรุงคุณภาพชีวิต ซึ่งคุณภาพ
ชีวิตที่ได้รับการพัฒนาให้ก้าวหน้า มั่นคง และยั่งยืน จะช่วยยกระดับสถานภาพของเศรษฐกิจของ
ประเทศ ชุมชน และครอบครัว ทำให้เกิดรายได้ในครอบครัว ชุมชน และสังคมดีขึ้น

2.5 ทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องมีความตระหนัก
โดยเฉพาะระหว่างหน่วยงานของรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชน เข้ามามีส่วนร่วม ใน
การปกป้อง ค้ำครอง พื้นฟูการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ส่งเสริมการศึกษา
วิจัย ค้นหาวิธีการและพัฒนาเทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการกับทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2.6 การส่งเสริมกระบวนการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนเพื่อเผชิญปัญหา
วิกฤต ด้วยการพัฒนาศักยภาพให้คนในชุมชนรวมกลุ่มกันร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และร่วม
รักษาผลประโยชน์ของชุมชนด้วยตนเอง ตลอดจนการจัดทำแผนความต้องการของชุมชน รวมทั้ง
การสร้างประชาคมภายในชุมชนและการสร้างเครือข่ายของชุมชน

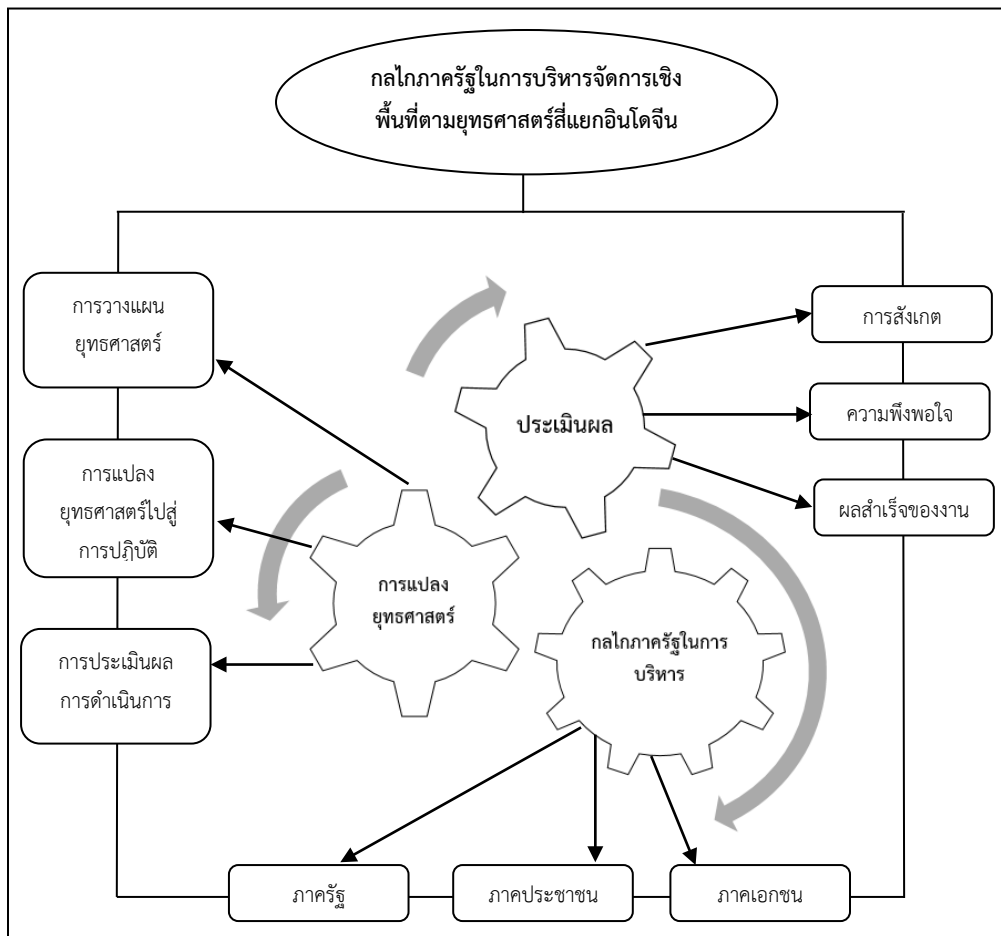
3. การประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ของสี่แยกอินโดจีน

การพัฒนาพื้นที่สี่แยกอินโดจีนถือได้ว่าการวางแผนการทำงานที่มีความเป็นไปได้ มี
วัตถุประสงค์เป้าหมายที่ชัดเจนคือ การสร้างจังหวัดพิษณุโลกให้เป็นศูนย์กลางแห่งการเชื่อมโยง
ความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการค้า การบริการและเชื่อมโยงทางวัฒนธรรม กับประเทศเพื่อนบ้านใน
อนาคต ปัจจุบันเราเห็นการเปลี่ยนแปลงที่รูปธรรมที่ชัดเจนตามนโยบายและแผน คือการสร้างสิ่ง
ถนน บางเส้นก็ขยายถนนให้กว้างมากขึ้นรองรับการขนส่งทางบก ถึงแม้จะเกิดสิ่งปลูกสร้างต่างๆ
มากมาย ในเขตพื้นที่จังหวัดพิษณุโลก ก็ยังมีข้อจำกัดในการปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
เช่น สภาพอากาศ ตัดไม้ทำลายป่า การขุดหน้าดิน เป็นต้น การกระทำเหล่านี้เป็นการทำลาย

สภาพแวดล้อม จะก่อให้เกิดความเสียหายต่อที่อยู่อาศัย ต่อความหลากหลายทางชีวภาพ และ ปัญหาความแห้งแล้ง ซึ่งส่งผลเสียต่อการกักเก็บก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (Carbon dioxide) ใน บรรยากาศ โดยพืชพันธุ์ที่ป่าที่ถูกทำลายโดยมากจะเกิดความเสียหายจากการพังทลายของหน้าดิน และพื้นที่มักด้อยคุณภาพลงจนกลายเป็นที่ดินที่ทำประโยชน์ไม่ได้ ซึ่งการวางแผนจะช่วยลดการ สูญเสียจากการทำงานที่ซ้ำซ้อน ทำให้มีการกำหนดขอบเขตในการทำงานที่แน่นอน และมีนโยบายที่ ชัดเจน เป็นเครื่องช่วยให้มีการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ เพราะได้มีการศึกษาสภาพเดิมในปัจจุบัน แล้ว โดยกิจกรรมที่ดำเนินการต้องเป็นตัวกระตุ้นก่อให้เกิดการพัฒนาเมืองและเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมด้านต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พฤติกรรมการเดินทางและวิถีชีวิตให้มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น พร้อมรองรับการพัฒนาโครงการรถไฟฟ้าความเร็วสูง โครงการระบบขนส่งมวลชนเมืองพิษณุโลก โครงการศูนย์โลจิสติกส์ และโครงการเขตอุตสาหกรรมนวัตกรรมอาหารและผลิตภัณฑ์สมุนไพร ประกอบด้วยการบูรณาการส่งเสริมและสนับสนุนชุมชนได้มีการเรียนรู้ แลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อ การพัฒนาอาชีพและเศรษฐกิจชุมชน

องค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัย

จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และการค้นคว้าทางด้านเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยค้นพบว่า กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน เพื่อให้เห็น ภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ และแสดงให้เห็นเป็นตัวแบบ (Synthesis Model) โดยสรุปองค์ความรู้ใน 3 ประเด็น คือ 1) กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการ พัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน 2) การแปลงยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนไปสู่การ บริหารจัดการเชิงพื้นที่ และ 3) ประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ของสี่แยก อินโดจีน ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ดังนี้

จากแผนภาพผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย เรื่อง กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน อธิบายได้ 3 ประเด็น ดังนี้

1. กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน เป็นการบริหารจัดการของภาครัฐอย่างมีระบบ ที่ต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์กรเป็นส่วนประกอบ และอาศัยการวางแผนอย่างมีขั้นตอนเนื่องจากการจัดการเป็นการบริหารองค์รวมผู้นำที่มีความสามารถจะต้องอาศัยกลยุทธ์ในการจัดการองค์การที่มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับองค์การและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ไม่ล้มเหลว เนื่องจากกลยุทธ์ที่ดีจะนำความสำเร็จมาสู่องค์กรได้ ที่ได้มีการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อใช้ในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ด้วยการร่วมมือจะทุกภาคส่วนอันได้แก่ (1) ภาครัฐ ทำหน้าที่กำหนดนโยบายเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ (2) ภาคประชาชน ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาพื้นที่ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้ประชาชนมีความรู้สึกของการเป็นเจ้าของ และเข้ามาช่วยกันอย่างกระตือรือร้น จะทำให้เกิดการ

พัฒนาเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน และ (3) ภาคเอกชน เพื่อส่งเสริมบทบาทเป็นพลังขับเคลื่อนของเศรษฐกิจภาคเอกชนในระบบเศรษฐกิจของประเทศ สถานประกอบการต้องกำหนดความได้เปรียบในการแข่งขัน จุดแข็ง และจุดอ่อนของตน เน้นลงทุนในด้านธุรกิจหลัก มุ่งพัฒนา เปลี่ยนแปลง และสังคมไทยให้เจริญขึ้นทั้งด้านวัตถุ จิตใจ และคุณธรรม ร่วมคิดวางวิสัยทัศน์ กำหนดทิศทางการพัฒนาประเทศที่จะมุ่งไป โดยให้มีความสอดคล้องกับบริบทสังคมโลกปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต

2. การแปลงยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนไปสู่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ ด้วยการวางแผนกิจกรรม กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย นโยบาย และวิธีปฏิบัติที่ดีที่สุดไว้ล่วงหน้า เพื่อเป็นแนวทางสำหรับดำเนินงานให้บรรลุผล หากมีการวางแผนที่ดี จะส่งผลถึงขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน งานนั้นย่อมประสบผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย โดยเฉพาะการประเมินผลการดำเนินงานจะเป็นการตรวจสอบผลสำเร็จของงาน ก่อให้เกิดการพัฒนางาน การป้องกันความผิดพลาด และปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

3. ประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ของสี่แยกอินโดจีน เป็นการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับผลของการดำเนินงานของกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ว่าได้ผลตามที่กำหนดไว้เพียงใด ด้วยการให้ข้อมูลด้านความคืบหน้า การชี้ปัญหา และข้อขัดข้องด้านประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และผลกระทบที่เกิดจากการดำเนินงานของกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประโยชน์ในด้านการจัดการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดการหรือการบริหารโครงการ การประเมินผลการดำเนินงานนี้จะให้ประโยชน์แก่ฝ่ายบริหารได้ดี หากได้รับการสนับสนุนให้มีระบบการติดตาม และประเมินผลขึ้นในองค์กรเพราะการประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการด้านการจัดการที่ส่งผลให้เกิด การพัฒนาในเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน ลดปัญหา ลดการขัดแย้ง เกิดการพัฒนาอย่างมั่นคงสืบต่อไป

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง “กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน” มีการประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน พบว่า การวางแผนช่วยลดการสูญเสียจากการทำงานที่ซ้ำซ้อน ทำให้มีการกำหนดขอบเขตในการทำงานที่แน่นอน และมีนโยบายที่ชัดเจน เป็นเครื่องช่วยให้มีการตัดสินใจอย่างมีหลักเกณฑ์ เพราะได้มีการศึกษาสภาพเดิมในปัจจุบันแล้ว กำหนดสภาพใหม่ในอนาคต ซึ่งได้แก่การตั้งวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมาย แล้วหาเส้นทางที่จะทำให้อำนาจสำเร็จตามที่มุ่งหวัง ซึ่งช่วยให้ผู้บริหาร

สามารถเตรียมรับสถานการณ์ที่ไม่แน่นอน สามารถแก้ไขปัญหา อุปสรรค และความยุ่งยากที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนป้องกันการขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นในหน่วยงานที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำงาน สอดคล้องกับ (ดำรงศักดิ์ แก้วทองคำ และคณะ, 2550) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาสี่แยกอินโดจีน : มาตรการจัดระบบแรงงานต่างด้าวในจังหวัดพิษณุโลก จากการวิจัยพบว่า ควรมีการวางแผนการมาตการจัดระบบแรงงานต่างด้าวไว้ก่อนมีการพัฒนาสี่แยกอินโดจีนอย่างเป็นทางการภายใต้การบริหารงานแบบบูรณาการใน 3 ลักษณะ ดังนี้ (1) มาตรการในการบริหารจัดการให้เข้าสู่ระบบที่สามารถควบคุมได้โดยพิจารณาจากปัญหาการขยายตัวทางเศรษฐกิจของจังหวัด ปัญหาสังคมและอาชญากรรม ปัญหาการสุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อม ปัญหาความมั่นคงและหลักมนุษยธรรม ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัญหาการแย่งงานคนไทยทำ (2) มาตรการตรวจสอบปราบปราม สกัดกั้น แลจับกุมดำเนินคดีอย่างเข้มงวดต่อผู้ฝ่าฝืนกฎหมาย ทั้ง พ.ร.บ. การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ. 2521 และ พ.ร.บ. คนเข้าเมือง พ.ศ. 2522 และ (3) มาตรการกำหนดความชัดเจนของบทบาท หน้าที่และภารกิจของแต่ละหน่วยปฏิบัติในระดับภูมิภาค (จังหวัด) การบังคับบัญชาในพื้นที่โดยตรงเพื่อให้ทราบบทบาทหน้าที่ในขั้นต้นและให้กระทรวงแรงงาน สำนักงานจัดงานจังหวัดเป็นผู้รับผิดชอบหลักในการประสานความชัดเจนอีกครั้งหนึ่งของการปฏิบัติในรายละเอียดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จะกำหนดตามข้อเท็จจริงหรือศักยภาพของตนเองจึงจะเกิดประสิทธิภาพในการบูรณาการปฏิบัติในพื้นที่ตามนโยบายของรัฐบาลและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อจังหวัด

2. ผลการแปลงยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีนไปสู่การบริหารจัดการเชิงพื้นที่ พบว่า ในการบริหารของผู้บริหาร โดยการควบคุมการทำงานของผู้บริหาร มีการจัดตั้งคณะกรรมการ หรือ คณะทำงานขึ้นมาเพื่อรับผิดชอบโครงการ หรือกิจกรรมต่างๆ ติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานของฝ่ายต่างๆ ให้เป็นไปตามนโยบายและเป้าหมายที่ต้องการ ทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว ประหยัดเวลา และทรัพยากร เกิดการประสานสัมพันธ์ภายในองค์กร ทำให้การปฏิบัติเป็นไปด้วยความราบรื่นและสามารถตรวจสอบความสำเร็จของเป้าหมายได้ ซึ่งสอดคล้องกับ (ธวัชชัย ธรรมรักษ์, 2553) ได้ศึกษาเรื่อง ยุทธศาสตร์การบริหารการปกครองแบบพิเศษเมือง ปริณตล ศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวของจังหวัดปทุมธานี จึงควรแบ่งพื้นที่ออกเป็น 2 ลักษณะ ลักษณะแรก คือ พื้นที่ชนบทที่มีจำนวนประชากรยังไม่หนาแน่น ประชาชนประกอบอาชีพทางการเกษตร สมควรคงรูปแบบการบริหารการปกครองในลักษณะเดิม โดย เน้นให้ผู้ว่า CEO เป็นผู้บริหารสูงสุด เพื่อบูรณาการการทำงานในพื้นที่ การใช้นโยบายแบบทวิลักษณ์ (Dual track) รวมทั้งพื้นที่ในจังหวัดใกล้เคียง ลักษณะ

ที่ 2 พื้นที่ที่มีความเจริญ ประชาชนอยู่อย่างหนาแน่น หรือแออัด และมีความเกี่ยวข้องติดต่อกับ กรุงเทพมหานคร สมควรส่งเสริมประสิทธิภาพทางการบริหารการปกครองเพื่อให้เกิดความเชื่อมโยงของการพัฒนาหรือ แก้ไขปัญหา ซึ่งส่วนใหญ่เป็นปัญหาที่เป็นผลกระทบมาจากภายนอกจังหวัด ปทุมธานี มิใช่ ปัญหาที่เกิดจากคนหรือในพื้นที่จังหวัดปทุมธานีเอง จึงสมควรให้ราชการส่วนกลางได้เข้าไป ช่วยในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยกำหนดพื้นที่สำคัญของปริมณฑลรอบ กรุงเทพฯ (Greater Bangkok Region) และคณะกรรมการบริหารพื้นที่สำคัญของปริมณฑลรอบ กรุงเทพฯ (Greater Bangkok Region Board) ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีหรือรองนายกรัฐมนตรีที่ได้รับมอบหมายเป็นประธานคณะกรรมการ เพื่อบูรณาการการแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในภาพใหญ่ รวมทั้งบูรณาการบุคลากร งบประมาณ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ของหน่วยงานต่างๆ ที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อบูรณาการแก้ไขปัญหาที่เป็นปัญหาสำคัญของเมืองอย่างฉับพลัน ให้ตรงต่อความต้องการของประชาชน รวมทั้งเป็นช่องทางให้การบริหารราชการส่วนกลางได้สามารถเข้าไปช่วยเหลือในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนได้ทัน ท่วงที ทำให้สังคมส่วนรวมเป็น “สังคมที่มีความสุขอย่างยั่งยืน” (Green and Happiness Society) มีการบริหารงานแบบบูรณาการกันอย่างแท้จริง

3. ผลการประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ของสี่แยกอินโดจีน

พบว่า ได้มีการวางยุทธศาสตร์ให้จังหวัดพิษณุโลกเป็น "สี่แยกอินโดจีน" ตั้งแต่สมัยรัฐบาล พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ เป็นนายกรัฐมนตรี เพื่อให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นแกนกลางในการพัฒนาพื้นที่ 9 จังหวัดภาคเหนือตอนล่าง โดยให้มีความสอดคล้องกับบริบทของประเทศในปัจจุบันและแนวโน้มในอนาคต วางเป้าหมายในแต่ละมิติ แต่ละด้านอย่างเป็นรูปธรรม ด้วยการทำงานร่วมกันทุกส่วนงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้ดำเนินการอย่างแข็งขันและจริงจังในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และมีความพร้อมที่จะรับมือกับศักราชใหม่ของอาเซียนที่จะรวมกันเป็นตลาดเดียว ทำให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ต้องตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ที่ต้องรับผิดชอบมากขึ้น ต้องอาศัยทั้งคน ระบบ และบริบท ซึ่งเกี่ยวโยงและสัมพันธ์กัน เช่นเดียวกับ 3 ภาคส่วนที่ต้องประสานงานและร่วมมือกัน สรุปและสร้างแนวทางในการดำเนินกิจการ ช่วยประสานงานความร่วมมือกันทุกด้าน ทำให้การควบคุมการดำเนินงานของฝ่ายจัดการดำเนินไป อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งโดยปกติจะดำเนินการจัดทำงบประมาณ ทุกปีต่อเนื่องกันไป จึงจะเกิดการพัฒนายั่งยืนสืบต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับ (ปรารธนา สติธยวิภาวี, 2554) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่และทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ผลการวิจัยพบว่า การใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์สำหรับการจัดการทรัพยากรยังขาดการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน ดังนั้นความร่วมมือ

ของทุกภาคส่วน รวมถึงตัวแทนจากหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง และภาคธุรกิจเอกชน ในการจัดตั้งหน่วยงานกลางในการจัดการทรัพยากรโดยใช้ระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ โดยทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ถึงปัญหาและการพัฒนา วางแผน และบริหารจัดการทรัพยากรให้เหมาะสมตามศักยภาพ โดยจัดทำฐานข้อมูลให้เป็นมาตรฐานระดับสากลเดียวกัน การถ่ายทอดและใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีร่วมกัน และประมวลผลของข้อมูลในภาพรวม และของแต่ละหน่วยงาน ภาคส่วนจะทำให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อมูลให้ทันสมัยได้ตลอดเวลา โดยให้ความสำคัญกับความเที่ยงตรงและการเก็บข้อมูลในหลายช่วงเวลาที่แตกต่างกันร่วมกัน พัฒนาการทำฐานข้อมูลให้สามารถมาประยุกต์ เช่น ประเมินการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรธรรมชาติ และคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้รวมถึงการคาดการณ์ปริมาณขยะมูลฝอย และปริมาณความต้องการอุปโภคบริโภคได้ เป็นต้น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

- 1) นำประสบการณ์ที่เกิดขึ้นไปสร้างการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ด้วยการมีส่วนร่วมของสังคมทุกภาคส่วน
- 2) ให้ภาครัฐที่ดำเนินการเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นทุกขั้นตอน ไม่ใช่ขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่ง
- 3) การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “กลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปในประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ควรทำการวิจัยปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน
- 2) ควรทำการศึกษาวิจัยโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน

เอกสารอ้างอิง (References)

- ดำรงศักดิ์ แก้วทองคำ ร่วมฉัตร บุญภักดี และ วณมาลิน ดอนเขียวไพร. (2550). การพัฒนาสี่แยกอินโดจีน : มาตรการจัดระบบแรงงานต่างด้าวในจังหวัดพิษณุโลก. พิษณุโลก : มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธวัชชัย ธรรมรักษ. (2553). ยุทธศาสตร์การบริหารการปกครองแบบพิเศษเมือง ปริณตลศึกษากรณีจังหวัดปทุมธานี. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ปรารธนา สติยวิภาวี. (2554). การพัฒนาศักยภาพด้านการจัดการพื้นที่และทรัพยากรเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พลเดช ปิ่นประทีป. (2540). พิษณุโลก 2020 : วิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์การพัฒนาสี่แยกอินโดจีน. พิษณุโลก : หจก. สุรสีห์กราฟฟิค.
- สมชัย จิตสุชน, AEC กับผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และช่องว่างทางรายได้, (ออนไลน์), แหล่งที่มา ; <http://aseanwatch.org/2012/12/18/aec>, (12 กันยายน 2558)

การวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่
ที่แยกอินโดจีนแบบบูรณาการ
Enhancing the Morality and Ethics of Juvemil
by Using Cultural Capital

พระครูรัตนสุตาภรณ์, (ธีรเดช โพธิ์ทอง)*

Phrakrurattanasutaphorn, (Teeradet Photong)

Received: February 9, 2020 Revised: February 27, 2020 Accepted: February 29, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่แยกอินโดจีนแบบบูรณาการ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและประเด็นกิจกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่แยกอินโดจีน 2) เพื่อพัฒนากระบวนการในการสร้างชุดกิจกรรมร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนที่แยกอินโดจีน และ 3) เพื่อถอดบทเรียนในการสร้างชุดกิจกรรมในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่แยกอินโดจีน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้วิธีการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research-PAR) โดยมีเครื่องมือในการวิจัย คือ เป็นจัดประชุมเสวนากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ การจัดประชุมเสวนา เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ ประเด็นกิจกรรมและการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่แยกอินโดจีนแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับกลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ที่แยกอินโดจีน อาทิ กลุ่มเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและประเด็นกิจกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่แยกอินโดจีน มีองค์ประกอบและประเด็นกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา คือ ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชนและภาควิชาการต้องร่วมมือกันพัฒนาศักยภาพของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องต้องสามารถจัดการทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเป็นระบบ ต้องดำเนินการต่อ

* สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

จากการวางแผนและการจัดองค์กร เมื่อได้มีการวางแผนงาน จัดแบ่งงานและกำหนดโครงสร้างขององค์กรแล้ว ผู้บริหารก็จะต้องทำการจัดหาคนเข้าทำงานตามตำแหน่งต่างๆ อย่างเหมาะสม ด้วยการจัดการองค์กรควรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อการทำงานที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน 2) พัฒนาระบบการในการสร้างชุดกิจกรรมร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนสี่แยกอินโดจีน ทุกภาคส่วนไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และวิชาการ หลังจากที่ได้เสวนาระดมความคิดเห็นแล้ว มีความเห็นตรงกันว่าทุกภาคส่วนต้องทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งข้อมูลซึ่งกันและกัน มีการประชุมวางแผนการทำงาน ติดตามผลงานและรายงานผลอย่างเป็นประจำ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ต้องให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการอย่างเต็มที่ ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนทำกิจกรรมเพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน โดยการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง 3) ถอดบทเรียนในการสร้างชุดกิจกรรมในการพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน ในการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และแนวโน้มการพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน จังหวัดพิษณุโลกเป็นถือเป็นเมืองใหญ่แห่งหนึ่งที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือตอนล่างเป็นศูนย์กลางของศูนย์ราชการ ศูนย์กลางโลจิสติกส์และโครงข่ายการคมนาคมขนส่ง มีแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย เมืองน่าอยู่และปลอดภัย จึงทำให้จังหวัดพิษณุโลกเป็นเมืองที่ชุมชนมีความเข้มแข็งยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคม มีความสะดวกสบายและปลอดภัยในการดำเนินชีวิต ระบบการตลาดของสินค้าผักและผลไม้ ในปัจจุบันนี้ยังไม่มีประสิทธิภาพดีพอ ทั้งนี้สาเหตุส่วนหนึ่งอาจมาจากการที่ผักและผลไม้เป็นสินค้าที่เน่าเสียได้ง่าย ความสดไม่ การพัฒนามีใช้เพียงสนใจถึงความเติบโตของเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ต้องคำนึงถึง ของสังคม คุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ความสมดุลของ สิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ (Keyword) : ยุทธศาสตร์, การพัฒนาเชิงพื้นที่, สี่แยกอินโดจีน

Abstract

Research paper on composition analysis and strategy formulation for integrated spatial development of Indochina intersection The objectives are 1) to study the components and issues of spatial development activities in Indochina intersection, 2) to develop the process of creating a set of joint activities of stakeholders in driving the Indochina intersection, and 3) to remove lessons in

Create activity sets in spatial development at Indochina intersection. It is a Qualitative Research using participatory action research. (Participatory Action Research-PAR), with research tools, which are a meeting with key informants (Key Informants) is a forum. To study the composition analysis Activity Issues and Strategic Strategies for Integrated Spatial Development of Indochina Which are personnel with expertise and experience in government mechanisms in spatial management in accordance with the strategy of Indochina intersection such as public network, private sector and public sector The results of the research are as follows: 1) Composition and issues of spatial development activities in Indochina intersection. There are components and issues for development activities, namely government, civil society, private sector, and academic sector, must cooperate to develop the potential of all relevant sectors. Must be able to systematically manage human resources, funds, and materials Must continue from planning and organization When planning an event Allocated work and organization structure Executives will have to recruit people to work appropriately. Organization management should have a clear objective. For work aimed at the same goal. 2) Develop the process of creating a set of joint activities of stakeholders to drive the Indochina intersection. Every sector, whether public, private, public or academic, after the discussion. There is an agreement that all sectors must work together in a systematic manner. There is information sharing with each other. Have a working plan meeting Follow up the work and report regularly. Use the resources that are most efficient and effective. Must provide full assistance to those affected by the project Promoting the integration of people in the community, doing activities to listen to community problems. By opening public spaces for ongoing activities. 3) Take lessons in creating a set of activities in spatial development in Indochina intersection. In the analysis of strategies and trends of spatial development of Indochina intersection Phitsanulok Province is considered as one of the major cities

located in the lower northern region, being the center of government centers. Logistics center and transportation network There are many tourist attractions. Livable and safe city Therefore, Phitsanulok Province is a city with strong, economic and social sustainability. Convenient and safe for life. Marketing system of fruit and vegetable products Currently, this is not good enough performance Some of the reasons may be that vegetables and fruits are perishable products. Freshness, not development, is not just about economic growth. But must consider the society, the good quality of life of the people, the balance of the environment Send feedback History Saved Community

Keywords : Strategy, Spatial Development, Indochina Intersection

บทนำ (Introduction)

การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ เป็นแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่กำหนดยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแสดงถึงวิสัยทัศน์ พันธกิจ และจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต โดยสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาอำเภอและนโยบายในการพัฒนาท้องถิ่น การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นกระบวนการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดสภาพการณ์ที่ต้องการบรรลุและแนวทางในการบรรลุบนพื้นฐานของการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ ทั้งนี้จะต้องสอดคล้องกับศักยภาพของท้องถิ่น และปัญหาความต้องการของประชาชนในพื้นที่

การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่จึงมีความสำคัญต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเป็นแผนพัฒนาที่มุ่งไปสู่สภาพการณ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต เป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ให้มุ่งไปสู่สภาพการณ์อันพึงประสงค์ได้อย่างเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง โดยสามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่ในพื้นที่อย่างจำกัดให้มีประสิทธิภาพ การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจึงเป็นการกำหนดทิศทางการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่ต้องกำหนดถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุและแนวทางในการที่จะทำให้บรรลุถึง

สภาพการณ์นั้น และการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ดีจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างรอบด้านและเป็นระบบ เพื่อให้แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างแท้จริงอย่างรอบด้าน กล่าวคือ การวางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่จะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการคำนึงถึงสภาพการณ์ที่ต้องการจะบรรลุและการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในมิติด้านการพัฒนา ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม องค์กร (การบริหารจัดการ) และการเปลี่ยนแปลงขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตลอดจนมิติในเชิงพื้นที่ (สำนักงานประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ, 2554) ทั้งพื้นที่ใกล้เคียงขยายไปสู่พื้นที่ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับประเทศ ระดับทวีปและระดับโลก สาเหตุที่ต้องมองอย่างรอบด้าน เพราะว่าในโลกของความเป็นจริงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคมและองค์กรในระดับภูมิภาค ระดับประเทศ ระดับทวีปและในระดับโลก ล้วนส่งผลกระทบต่อเขตของการพัฒนาเชิงพื้นที่ไม่ทางตรงก็ทางอ้อม จึงกล่าวได้ว่า ปรากฏการณ์ทั้ง 4 ด้านที่เกิดกับเขตพื้นที่ 4 ระดับนี้ ล้วนถือเป็นสภาพแวดล้อมที่ควรต้องคำนึงถึงในกระบวนการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งสิ้น

สำหรับการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีนแบบบูรณาการในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยจะเน้นที่การวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ ภาคประชาชน ภาคราชการ ตลอดจนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นโดยออกแบบกระบวนการเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการทำแผนกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ ผลการวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รูปแบบยุทธศาสตร์การพัฒนาและกระบวนการเรียนรู้ในเชิงพื้นที่ของชุมชน พร้อมทั้งทราบปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอันจะนำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขวางแผน และดำเนินการพัฒนาเชิงพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objection)

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและประเด็นกิจกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีน
2. เพื่อพัฒนากระบวนการในการสร้างชุดกิจกรรมร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนสื่อกอินโดจีน
3. เพื่อถอดบทเรียนในการสร้างชุดกิจกรรมในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์องค์ประกอบ ประเด็นกิจกรรมและการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีนแบบบูรณาการ โดยมีเครื่องมือในการวิจัย คือ เป็นจัดประชุมเสวนากับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) คือ การจัดประชุมเสวนา ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์เกี่ยวกับกลไกภาครัฐในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์ที่สื่อกอินโดจีน อาทิ 1) กลุ่มเครือข่ายภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) (สุรพล พรหมกุล, 2554) จำนวน 23 ท่าน เพื่อศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบ ประเด็นกิจกรรมและการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีนแบบบูรณาการ

ผลการวิจัย (Research Results)

1. ผลการศึกษาองค์ประกอบและประเด็นกิจกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีนพบว่า การวิเคราะห์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีน ควรมีองค์ประกอบและประเด็นกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนา คือ ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชนและภาควิชาการต้องร่วมมือกันพัฒนาศักยภาพของทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ต้องสามารถจัดการทรัพยากรมนุษย์ เงินทุน และวัสดุอุปกรณ์ได้อย่างเป็นระบบ ต้องดำเนินการต่อจากการวางแผนและการจัดองค์กร เมื่อได้มีการวางแผนงานจัดแบ่งงานและกำหนดโครงสร้างขององค์กรแล้ว ผู้บริหารก็จะต้องทำการจัดหาคณะทำงานตามตำแหน่งต่างๆ อย่างเหมาะสม ด้วยการจัดการองค์กรควรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เพื่อการทำงานที่มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ควรมีการรายงานผลการดำเนินงานเป็นระยะ การจัดทำรายงานควรที่จะเสนอเนื้อหาที่เป็นข้อเท็จจริง สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ไม่ลำเอียง ต้องค้นคว้า ตรวจสอบข้อเท็จจริงจากเอกสารสนเทศอื่นๆ ให้ถูกต้องแม่นยำก่อนการเขียนรายงาน ให้ผู้บริหารสามารถหามาตรการในการป้องกันและแก้ไขผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นนั้น อย่างเหมาะสมก่อนดำเนินการในขั้นตอนต่อไป สามารถแน่ใจว่าได้คาดการณ์ประเด็นปัญหาสำคัญอันเกิดขึ้นอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

2. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาระบบการในการสร้างชุดกิจกรรมร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนที่สื่อกอินโดจีน พบว่า หลังจากที่ได้เสวนาระดมความคิดเห็นแล้ว มี

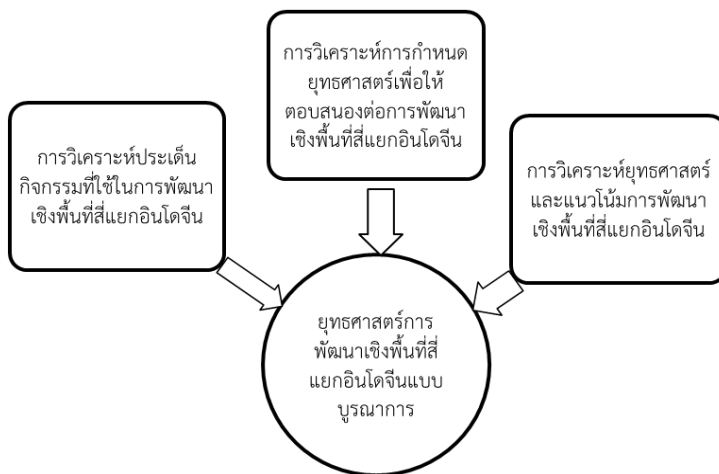
ความเห็นตรงกันว่าทุกภาคส่วนต้องทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งข้อมูลซึ่งกันและกัน มีการประชุมวางแผนการทำงาน ติดตามผลงานและรายงานผลอย่างเป็นประจำ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ต้องให้ความช่วยเหลือผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการอย่างเต็มที่ ส่งเสริมการรวมตัวของคนในชุมชนทำกิจกรรมเพื่อรับฟังปัญหาของชุมชน โดยการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ต้องเชื่อมโยงหน่วยที่รับผิดชอบแบบบูรณาการทุกภาคส่วน โดยให้ภาคประชาชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย สนับสนุนการจัดการองค์ความรู้และการทำวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ โดยสนับสนุนบทบาทนักวิจัยท้องถิ่นร่วมกับนักวิจัยของสถาบันการศึกษาในการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม ที่ผสมผสานภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

3. การถอดบทเรียนในการสร้างชุดกิจกรรมในการพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน
พบว่า ผู้วิจัยต้องลงพื้นที่บริเวณสี่แยกอินโดจีน ต้องสอบถาม ร่วมสนทนา สังเกตการณ์ กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบบริเวณสี่แยกอินโดจีน แล้วนำประเด็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์การพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชนและภาควิชาการ ต้องพัฒนาศักยภาพของทุกภาคส่วน เพื่อถอดบทเรียนในการสร้างชุดกิจกรรมในการพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจวิเคราะห์พื้นที่ การสัมภาษณ์ โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง และทำการจัดประชุมเสวนาแล้ว ได้นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาทำการวิเคราะห์การพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน

ประเด็นต่อมาในการพัฒนาเชิงพื้นที่บริเวณสี่แยกอินโดจีน คือ เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตรเพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการผลิต การค้า และการแปรรูปสินค้าเกษตรที่สำคัญของภูมิภาคอาเซียนรองรับกระบวนการผลิต การแปรรูป และการตลาดสินค้าเกษตรไปสู่คุณภาพและมาตรฐานสินค้าปลอดภัยและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการสินค้าเกษตร ต้องพัฒนาอย่างเร่งด่วนคือ ภาษา ไม่ว่าจะเป็นภาษาอังกฤษ จีน และภาษาอาเซียน เพื่อการทำงานร่วมกับบุคลากรที่มาจากหลากหลายประเทศ เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน และโอกาสความก้าวหน้าทางธุรกิจ ตรงจุดนี้การปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาด้านนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดหาบุคลากรและปัจจัยอื่น

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

การวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีนแบบบูรณาการ เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน ผู้วิจัยจึงสรุปองค์ความรู้ที่ได้รับจากการวิจัยในครั้งนี้ และแสดงให้เห็นเป็นแบบ (Synthesis Model) โดยสรุปองค์ความรู้ใน 3 ประเด็น 1) ผลการวิเคราะห์ประเด็นกิจกรรมที่ใช้ในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีน 2) ผลการวิเคราะห์การกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้ตอบสนองต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีน 3) ผลการวิเคราะห์ยุทธศาสตร์และแนวโน้มนการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีน ซึ่งทั้ง 3 ประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้สรุปเป็นแผนภาพองค์ความรู้ ได้ดังแผนภาพดังนี้

จากแผนภาพผู้วิจัยสรุปผลการวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีนแบบบูรณาการ เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีนแบบบูรณาการ จำเป็นที่ผู้วิจัยต้องลงพื้นที่บริเวณที่สื่อกอินโดจีน ต้องสอบถาม ร่วมสนทนา สังเกตการณ์ กับผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบบริเวณที่สื่อกอินโดจีน แล้วนำประเด็นเหล่านั้นมาวิเคราะห์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีน ได้ดังนี้

การวิเคราะห์การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่สื่อกอินโดจีน คือ ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาควิชาการต้องพัฒนาศักยภาพของทุกภาคส่วน ด้านภาษาอย่างเร่งด่วนไม่ว่าจะเป็น

ภาษาอังกฤษ จีน และภาษาอาเซียน เพื่อการทำงานร่วมกับบุคลากรที่มาจากหลากหลายประเทศ เพิ่มศักยภาพทางการแข่งขัน และโอกาสความก้าวหน้าทางธุรกิจ ตรงจุดนี้การปกครองส่วนท้องถิ่น และมหาวิทยาลัยควรเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาด้านนี้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องการจัดหาบุคลากรและปัจจัยอื่น ต่อมาคือ พัฒนาระบบขนส่งมวลชนจังหวัดพิษณุโลก ยกกระตือรือร้นสนามบินพิษณุโลกเป็นสนามบินนานาชาติ (Phitsanulok International Airport) มีเป้าหมายการพัฒนาให้ตอบสนองการเดินทางของประชาชน และเป็นศูนย์การขนส่งสินค้าทางอากาศระดับภูมิภาค สนับสนุนให้ภาครัฐและภาคเอกชนลงทุนด้านการคลังและการกระจายสินค้า ต่อมาคือ เครือข่ายท่องเที่ยวของจังหวัด ต้องมีการประสานงานกันอย่างเป็นระบบกัน ความร่วมมือระหว่างองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ภารกิจสามารถบรรลุวัตถุประสงค์โดยเฉพาะ การแสวงหาความร่วมมือกับท้องถิ่น หรือองค์กรภาคเอกชน เพราะแต่ละกลุ่มและแต่ละองค์กรมีความรู้ความถนัดที่ต่างกัน

การพัฒนาเชิงพื้นที่บริเวณสี่แยกอินโดจีนต้องมีการจัดการระบบโลจิสติกส์ Logistics เป็นไปในลักษณะการเคลื่อนย้ายสินค้าต้องเป็นแบบบูรณาการเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ มีลักษณะองค์รวมในการจัดการวัตถุดิบ และสินค้า ต้องมีปฏิสัมพันธ์เชิงระบบในการสอดคล้องประสานกัน โดยอาศัยข้อมูลข่าวสารที่ส่งต่อกันอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ จะต้องมีการจัดการให้ทุกกระบวนการมีความเป็นปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และต้องเป็นแบบเชิงระบบ จังหวัดพิษณุโลกต้องพัฒนาสี่แยกอินโดจีน บนฐานการบูรณาการเศรษฐกิจสร้างสรรค์และสังคมมั่นคง ขับเคลื่อนการพัฒนาโดยอาศัยทุนทางธรรมชาติ เศรษฐกิจฐานชีวภาพ และมรดกทางวัฒนธรรม สร้างเสริมการเติบโตและความสามารถในการแข่งขันด้วยการส่งเสริมความหลากหลายภาคบริการ ยกกระตือรือร้นคุณภาพชีวิต สร้างสภาพแวดล้อม สังคม เมือง และชุมชนที่เอื้อต่อวิถีความเป็นอยู่ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จัดทำแผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ในระดับจังหวัด เป็นการกำหนดภาพรวม ทิศทางแนวทางการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ของจังหวัด ให้สอดคล้องเชื่อมโยงกับนโยบายรัฐบาล

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

การวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีนแบบบูรณาการ มีการประเด็นอภิปรายผลดังนี้

1. องค์ประกอบและประเด็นกิจกรรมการพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน ดังนี้ การพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีน คือ กระบวนการเพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการค้า การลงทุน และโอกาสทางธุรกิจบริเวณพื้นที่สี่แยกอินโดจีน มีองค์ประกอบและประเด็นกิจกรรมที่จะใช้ในการ

พัฒนา เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะนำมาใช้ในการดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จ การดำเนินงานควรให้ผลได้อย่างต่อเนื่องระยะยาว ด้วยการบูรณาการกระบวนการผลิตบนฐานศักยภาพและความเข้มแข็งของชุมชนอย่างสมดุล เน้นการผลิตเพื่อการบริโภคอย่างพอเพียงภายในชุมชน สร้างความร่วมมือกับภาคเอกชนในการลงทุนสร้างอาชีพและรายได้ที่มีการจัดสรรประโยชน์อย่างเป็นธรรมแก่ชุมชน กระจายอำนาจให้กับองค์กรได้ทำหน้าที่ได้อย่างเต็มกำลังความสามารถ โดยการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรกับงานอย่างใกล้ชิดและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน รวมทั้งการส่งเสริมบทบาทสตรีในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจชุมชนและนำไปสู่การแก้ปัญหาความยากจน การพัฒนาทักษะทางภาษาไม่ว่าจะเป็นจีนหรืออังกฤษ ต้องให้การสนับสนุนประชาชนในการพัฒนาทักษะทางภาษา ในเรื่องของการจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถในการสอนภาษาเพื่อให้ความรู้แก่ประชาชนในราคาที่ถูกหรือไม่เสียค่าใช้จ่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภาควิชาการสถาบันการศึกษาต่างๆ ควรมีบุคลากรที่มีคุณภาพมีความรู้และความสามารถในการถ่ายทอดสื่อสารเป็นอย่างดี การพัฒนาเชิงพื้นที่บริเวณสี่แยกอินโดจีนต้องมีการจัดการระบบโลจิสติกส์ Logistics เป็นไปในลักษณะการเคลื่อนย้ายสินค้าต้องเป็นแบบบูรณาการเชื่อมต่อกันอย่างเป็นระบบมีประสิทธิภาพ โดยอาศัยข้อมูลข่าวสารที่ส่งต่อกันอย่างรวดเร็วทันต่อเหตุการณ์ จะต้องมีการจัดการให้ทุกกระบวนการมีความเป็นปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และต้องเป็นแบบเชิงระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Thomas J. Peters & Robert H. Waterman, Jr., 1982) ได้ศึกษาเรื่อง “ยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กรที่มีประสิทธิภาพในอนาคต” ผลการวิจัยพบว่า องค์กรในอนาคตที่บริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเทคนิคการจัดองค์กร ได้แก่ 1) มุ่งเน้นการปฏิบัติ (a bias for action) การทำองค์กรให้คล่องตัว การทดลองปฏิบัติและการทำระบบให้ง่าย 2) มีความใกล้ชิดกับลูกค้า (Close to the Customer) บริการ คุณภาพ และความเชื่อมั่น รวมทั้งความเป็นนักหาช่องว่างและการฟังความเห็นของลูกค้า 3) มีความอิสระในการทำงานและรู้สึกเป็นเจ้าของกิจการ (Autonomy and Entrepreneurship) 4) เพิ่มผลผลิตโดยอาศัยพนักงาน (Productivity Through People) 5) สัมผัสกับงานอย่างใกล้ชิดและความเชื่อมั่นในคุณค่าเป็นแรงผลักดัน (Hand on and Value driven) 6) ทำแต่ธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญและเกี่ยวเนื่อง (Stick to Knitting) 7) รูปแบบเรียบง่าย ธรรมดา พนักงานอำนวยความสะดวกหรือส่วนกลางมีจำกัด (Simple form and Lean staff) สายงานที่จัดตามประเภทของสินค้าพร้อมกับได้กระจายอำนาจให้กับแต่ละสายงานอย่างเต็มที่ 8) เข้มงวดและผ่อนปรนในเวลาเดียวกัน (Simultaneous loose tight properties) การทำให้พนักงานเกิดความศรัทธาและเชื่อมั่นร่วมกันในคุณค่าของลูกค้า คุณภาพของสินค้าและบริการ การสื่อสารแบบไม่มีพิธีรีตอง และการต้องคิดค้นสิ่งแปลกๆ ใหม่ๆ เป็นต้นขณะเดียวกัน ก็ได้เปิดโอกาสให้พนักงานมี

ความอิสระในการทำงานอย่างเต็มที่ และได้ใช้สิ่งที่ผ่อนปรนไปให้กลับมาควบคุมการทำงานของพนักงานด้วยการมีวินัยในการทำงานด้วยตนเองแทน

2. ผลการพัฒนาระบบการในการสร้างชุดกิจกรรมร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการขับเคลื่อนสี่แยกอินโดจีน พบว่า 1) การขับเคลื่อนสี่แยกอินโดจีนเป็นศูนย์กลางการค้าบริการ โลจิสติกส์ เพื่อให้ตอบสนองต่อการพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีนเป็นศูนย์กลางการค้าบริการ โลจิสติกส์ และการขนส่ง 2) พัฒนาระบบการผลิต การตลาด และการบริหารจัดการสินค้าเกษตรเชิงคุณภาพ เพื่อให้เกษตรกรมีความมั่นคง พึ่งพาตนเองได้และมีความภาคภูมิใจในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม 3) ส่งเสริมการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ศิลปวัฒนธรรม กีฬา และนันทนาการ เพื่อสร้างรายได้พัฒนาศักยภาพให้แก่ประชาชนสามารถบริหารจัดการสินค้าและบริการการท่องเที่ยวของท้องถิ่นเพื่อรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และเป็นการสร้างความร่วมมือผนึกกำลังประชาชน ภาคเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้ยั่งยืน 4) เป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา การบริการทางวิชาการ ด้านสุขภาพ และ ICT การทำให้พิษณุโลกเป็นศูนย์กลางด้านการศึกษา และการบริหารทางวิชาการ เริ่มต้นด้วยการจัดการและการให้บริการการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องและทั่วถึง เพื่อพัฒนาให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็งทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง 5) อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม และแหล่งน้ำ อย่างยั่งยืน เร่งรัดจัดทำแผนแม่บทการจัดการทรัพยากรน้ำของกลุ่มน้ำต่างๆ ขึ้น ให้ครอบคลุมถึงยุทธศาสตร์ในทุกด้านและทุกพื้นที่อย่างสมบูรณ์บูรณาการ 6) ส่งเสริมความเข้มแข็งทางสังคม ความมั่นคงตามหลักการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี โดยการเปิดพื้นที่สาธารณะในการจัดกิจกรรม มีการติดตามและประเมินผลงานและกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ชุมชนที่เข้มแข็งจึงเป็นกลไกสำคัญในการส่งเสริมความเข้มแข็งทางสังคม โดยมีกระบวนการเรียนรู้และการจัดการความรู้ร่วมกันของคนในชุมชนด้วยทุนทางทรัพยากรและศักยภาพของชุมชน มีการผลิตเพื่อเลี้ยงตัวเองอย่างพอเพียง ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ดิเรก ถึงฝั่ง, 2549) ได้ศึกษาเรื่อง“ยุทธศาสตร์การบริหารงานของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (CEO) ศักยภาพการแข่งขันของจังหวัดในประเทศไทย” พบว่า มีแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์จังหวัดให้สะท้อนความต้องการของพื้นที่ได้อย่างแท้จริงและต้องมีความสามารถด้านการบริหารจัดการ (Chief Executive Officer) มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ (Chief Emotional Officer) และมีจิตใจที่ร่าเริงมองโลกในแง่ดีผู้ที่ทำงานด้วยความสุข (Chief Entertainment Officer) มีความรู้ความสามารถมีวิสัยทัศน์ยอมรับการเปลี่ยนแปลงมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความสามารถในการประสานงานให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีการวิจัยและติดตามประเมินผลงานอย่างต่อเนื่องมีการจัดระบบฐานข้อมูลของจังหวัด

ทุกด้านอย่างครบถ้วนและทันสมัยอยู่เสมอมีการกระจายอำนาจให้กับบุคคล/หน่วยงานต่างๆ ที่รับผิดชอบอย่างแท้จริงและมีการบริหารจัดการงบประมาณที่มีประสิทธิภาพโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้

3. ผลการสร้างชุดกิจกรรมในการพัฒนาเชิงพื้นที่ที่แยกอินโดจีน พบว่า ต้องเริ่มต้นจากการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเป็นประการแรก ให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมการดำเนินการบริหาร โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ทั้งด้านการวางแผน การดำเนินนโยบาย และการติดตามผลภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และภาควิชาการต้องทำงานร่วมกันอย่างบูรณาการ ใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากที่สุด ต้องเชื่อมโยงหน่วยที่รับผิดชอบแบบบูรณาการทุกภาคส่วน โดยให้ภาคประชาชน และภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กาญจนา อาสนะคงอยู่และ เอกชัย โกมล, 2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนายุทธศาสตร์เชิงวัฒนธรรมในเขตเมือง กรณีศึกษา จังหวัดพิษณุโลก จากการวิจัยพบว่า เทศบาลนครพิษณุโลกมีการกิจและบทบาทในการให้บริการสาธารณะ และพัฒนาท้องถิ่นให้ตอบสนองความต้องการของประชาชน การดำเนินการบริหารเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน มากำหนดโครงการแนวทางร่วมกันในการพัฒนาพิษณุโลก โดยสร้างภาคีการพัฒนาระหว่างองค์กรท้องถิ่น ประชาคมเมือง และภาคเอกชน อีกทั้งเน้นหลักการบริหารจัดการที่ดี จากผลการพัฒนาเทศบาลนครพิษณุโลก ในระยะเวลาที่ผ่านมาเทศบาล ได้มีการนำแผนงานโครงการไปสู่การปฏิบัติในภาพรวมได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลโดยสามารถสรุปภาพรวมแบ่งเป็นตามยุทธศาสตร์ แผนงานและโครงการต่างๆ ในมิติทางวัฒนธรรม พิษณุโลกเป็นเมืองที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมายาวนานนับตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์มาจนถึงทุกวันนี้ ปัจจุบันนี้เมืองพิษณุโลกนับว่าเป็นศูนย์กลางทั้งในทางการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษา ศิลปวัฒนธรรม การคมนาคม การสื่อสาร การโทรคมนาคมการทหารและการท่องเที่ยวของภาคเหนือตอนล่าง สำหรับการพัฒนาจังหวัดพิษณุโลกให้สวยงามด้วยการใช้ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยเพื่อสร้างคุณค่าและเอกลักษณ์ของเมืองศิลปวัฒนธรรมในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestion)

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) การกำหนดนโยบาย และแนวทางการดำเนินนโยบายขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นควรสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล

- 2) สร้างระบบบูรณาการทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเรื่องการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน
- 3) ควรให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย
- 4) การปฏิบัติงานต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น ทุกขั้นตอน โดยเฉพาะการตรวจสอบและร่วมวางแผน
- 5) การพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อส่วนร่วม
- 6) การจัดกิจกรรมที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้ พัฒนาตนเองให้สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยเรื่อง “การวิเคราะห์องค์ประกอบและการกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาเชิงพื้นที่สี่แยกอินโดจีนแบบบูรณาการ” ผู้วิจัยขอเสนอให้ผู้สนใจได้นำไปศึกษาวิจัยครั้งต่อไปประเด็นดังต่อไปนี้

- 1) ควรทำการวิจัยปัญหาและอุปสรรคการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน
- 2) ควรทำการศึกษาวิจัยโดยการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ตามยุทธศาสตร์สี่แยกอินโดจีน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กาญจนา อาสนะคงอยู่และ เอกชัย โกมล. (2553). การพัฒนายุทธศาสตร์เชิงวัฒนธรรมในเขตเมืองกรณีศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. รายงานการวิจัย **ทุนอุดหนุนการวิจัยด้านวัฒนธรรม กรมส่งเสริมวัฒนธรรมประจำปีงบประมาณ 2553. กรมส่งเสริมวัฒนธรรม.**
- ดิเรก ถึงฝั่ง. (2549). “ยุทธศาสตร์การบริหารงานของผู้ว่าราชการจังหวัดแบบบูรณาการ (CEO) เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของจังหวัดในประเทศไทย”. **ปริญาคุณวุฒิบัณฑิต รัฐประศาสนศาสตร์. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.**
- สำนักงานประสานความร่วมมือระหว่างประเทศ. (2554). **การพัฒนาแนวพื้นที่พัฒนาเศรษฐกิจ (Economic Corridors Development), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, กันยายน 2554.**
- สุรพล พรหมกุล. (2554). **ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร : โอ.เอส.พรี้นติ้ง เฮ้าส์.**

Thomas J. Peters & Robert H. Waterman, Jr. (1982). **Management**, 5th ed.

“Development Strategy for the effective organization in the future”. USA :

John Wiley & Sons.

การเลือกตั้งซ่อมเขต 7 จังหวัดขอนแก่นกับชัยชนะของพรรคพลังประชาชน The By-Election of 7th Electoral District, Khon Kaen Province and the Victory of Palang Pracharath Party

สมภพ วรวิวัฒน์วงศ์* ศิวัช ศรีโกคางกุล**

Somphop Worawiwattanawong, Siwach Sripokangkul

Received: February 9, 2020 Revised: February 20, 2020 Accepted: February 24, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

พรรคเพื่อไทยสามารถครองที่นั่งในจังหวัดขอนแก่นเป็นเวลานานนับจากเป็นพรรคไทยรักไทยในอดีต ในกรณีของเขตเลือกตั้งที่ 7 ซึ่งครอบคลุมอำเภอหนองเรือและอำเภอมัญจาคีรีเช่นกัน สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในเขตนี้ถูกผูกขาดจากพรรคเพื่อไทยมาโดยตลอด อย่างไรก็ตาม จากกรณีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้วันธ เตาะเจริญสุข ส.ส. เขต 7 พ้นสภาพการเป็น ส.ส. เนื่องด้วยเหตุที่วันธถูกคำพิพากษาให้ประหารชีวิต จึงมีการเลือกตั้งซ่อมใหม่เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า สมศักดิ์ คุณเงิน จากพรรคพลังประชาชน ชนะ ธนิช มาลีพิทักษ์ จากพรรคพรรคเพื่อไทยด้วยคะแนน 40,252 ต่อ 38,010 คะแนน ดังนั้น บทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้สมศักดิ์ คุณเงิน ชนะ ธนิช มาลีพิทักษ์ ส่วนวิธีดำเนินการอาศัยการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก ตลอดจน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับแกนนำพรรคเพื่อไทยและพรรคพลังประชาชน พรรคละ 1 คน ชาวบ้านในอำเภอหนองเรือและอำเภอมัญจาคีรี จำนวนอำเภอละ 3 คน รวมถึงเจ้าหน้าที่จากอาสาสมัคร We watch จำนวน 5 คน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่เกิดขึ้นพร้อมกันอย่างน้อย 6 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัญหาของการเลือกตั้งซ่อมในระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย 2) ปัญหาด้านเอกภาพในการคัดเลือกผู้สมัครของพรรคเพื่อไทย 3) คุณสมบัติโดดเด่นของสมศักดิ์ คุณเงิน 4) ความไม่ร่วมมือของพรรคฝ่ายค้าน 5) ธรรมชาติของการหาเสียงในช่วงเลือกตั้งซ่อมของพรรคฝ่ายรัฐบาล และ 6) ความไม่ชอบมาพากลของการเลือกตั้ง ส่งผลให้พรรคพลังประชาชนชนะการเลือกตั้งในพื้นที่เขต 7 จังหวัดขอนแก่น

คำสำคัญ (Keywords): พรรคเพื่อไทย, พรรคพลังประชาชน, การเลือกตั้ง, จังหวัดขอนแก่น

* หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น Master of Public Administration Program, College of Local Administration, Khon Kaen University

** วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น College of Local Administration, Khon Kaen University

Abstract

Since the transformation from the former “Thai Rak Thai Party” to “Pheu Thai Party”, this party had been granting by majority of the suffrages in the area of Khon Kean Province including the seventh electoral district of Mancha Khiri District and Nong Rua District where most of the constituencies had also voted for the candidates of this Party. However, as the result of the Constitutional Court’s judgment for the capital punishment of Nawat Torcharoensuk, who was the former representative of the aforementioned district, the by-election had been held on December 22, 2019. The election returns were the victory of Mr. Somsak Khun-gnern from Palang Pracharath Party over Thanik Maseephitak from Pheu Thai Party 40,252 to 38,010. Therefore, under the aim on the studying of the factors of the mentioned victory, this article had been created in accordance to the application of the method of documentary research, in-depth interview with each mainstay of the Pheu Thai Party and Palang Pracharath Party, three Nong Rua District citizens, three Mancha Khiri District citizens, and five We Watch volunteers. The result of this study revealed six key factors as follows: 1) problems in the by-election system in Thailand, 2) unity in the selection of the candidates within the Pheu Thai Party, 3) the outstanding qualification of Mr. Somsak Khun-gnern, 4) lack of unity of the opposition parties, 5) the nature of the election campaign for the by-election of the coalition government parties, and 6) some unclean behaviors in election. All of the aforementioned factors had been considered as reasons for the victory of Palang Pracharath Party in the seventh electoral district of Khon Kaen Province.

Keywords: Pheu Thai Party, Palang Pracharath Party, Election, Khon Kaen Province

บทนำ (Introduction)

ทันทีที่ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยให้วันวิเศษ เตชะเจริญสุข สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดขอนแก่นพ้นสภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร (ส.ส.) เขต 7 จังหวัดขอนแก่น (ครอบคลุมอำเภอหนองเรือและอำเภอมัญจาคีรี) เมื่อวันที่ 13 พฤศจิกายน พ.ศ. 2562 เนื่องด้วยเหตุที่นายวันวิเศษถูกคำพิพากษาให้ประหารชีวิต ในกรณีจ้างวานฆ่าอดีตปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ข้าราชการเตรียมความพร้อมต่อการเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรแทนตำแหน่งของวันวิเศษในจังหวัดขอนแก่นต่างได้รับการกล่าวขานถึงเป็นจำนวนมากจากหลากหลายภาคส่วนในสังคมไทย เนื่องจากจังหวัดขอนแก่นถือว่าเป็นหนึ่งในจังหวัดฐานเสียงสำคัญของพรรคเพื่อไทย (ไทยโพสต์, 25 พฤศจิกายน 2562) หากย้อนกลับไปถึงการเลือกตั้งระดับชาติในจังหวัดขอนแก่นก่อนหน้านี้ พรรค

ไทยรักไทย (หรือต่อมาคือพรรคพลังประชาชนและพรรคเพื่อไทย) คว่ำชัยชนะในการเลือกตั้งทั่วไป ในปี 2544 โดยได้ ส.ส. จำนวน 9 คนจาก 11 คน ส่วนการเลือกตั้งในปี 2548 พรรคไทยรักไทย ได้รับชัยชนะยกทั้งจังหวัดจำนวน 11 คน ต่อมาการเลือกตั้งในปี 2550 ส.ส. ของพรรคพลังประชาชนทั้ง 11 คนได้เป็นตัวแทนของชาวขอนแก่นทั้งจังหวัดเช่นกัน ตลอดจนการเลือกตั้งในปี 2554 พรรคเพื่อไทยชนะการเลือกตั้งในขอนแก่นยกทั้งจังหวัด โดยได้ ส.ส. จำนวน 10 คนจาก ทั้งหมด 10 คน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563)

ขณะที่การเลือกตั้งทั่วไปในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ถือเป็นการเลือกตั้งอีกครั้งหลังจากที่สังคมไทยว่างเว้นจากการเลือกตั้งมาเป็นเวลากว่า 5 ปี นับจากการทำรัฐประหารของพล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา ตั้งแต่วันที่ 22 พฤษภาคม พ.ศ. 2557 ก่อนการเลือกตั้งดังกล่าว รัฐบาลภายใต้การนำของพล.อ.ประยุทธ์และคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) ได้ทำทุกวิถีทางเพื่อที่จะสืบทอดอำนาจต่อไป ไม่ว่าจะเป็นกระทำการผ่านรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ซึ่งออกแบบป้องกันไม่ให้พรรคการเมืองขนาดใหญ่ โดยเฉพาะพรรคเพื่อไทย ให้ได้เป็นรัฐบาลผ่านรูปแบบระบบการเลือกตั้งแบบจัดสรรปันส่วนผสม รวมถึง การให้อำนาจสมาชิกวุฒิสภา ซึ่งมาจากการแต่งตั้งของ คสช. จำนวน 250 คน สามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้ จากนั้น มีการจัดตั้งพรรคพลังประชารัฐ ซึ่งเป็นพรรคที่แสดงจุดยืนว่าจะสนับสนุนให้พล.อ.ประยุทธ์เป็นนายกรัฐมนตรีต่อไป โดยดึงอดีตนักการเมืองจากพรรคการเมืองจำนวนมากเข้ามาสังกัด ตลอดจน การที่ คสช. ออกกฎระเบียบมากมายเพื่อบั่นทอนศักยภาพของพรรคการเมืองอื่น ๆ ตรงกันข้ามกับที่เอื้อให้กับพรรคพลังประชารัฐ อีกทั้งการใช้มาตรา 44 ต่ออายุและการแต่งตั้งบุคลากรจำนวนมากเข้าไปดำรงตำแหน่งในองค์กรอิสระเพื่อรับประกันให้เป้าหมายของ คสช. บรรลุผล (Kongkirati & Kanchoochat, 2018)

ที่สำคัญ ปฏิเสธไม่ได้ว่า กว่า 5 ปีภายใต้รัฐบาลพล.อ.ประยุทธ์ยังได้กระทำหลายประการเพื่อสร้างความได้เปรียบให้กับตนเองและความเสียเปรียบให้กับฝ่ายตรงข้ามก่อนการเลือกตั้ง ไม่ว่าจะเป็นการอาศัยกลไกรัฐและนโยบายรัฐบาลเพื่อการหาเสียงฝ่ายเดียวของพล.อ.ประยุทธ์ โดยเฉพาะการใช้เจ้าหน้าที่จากกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.) เข้าไปยังหมู่บ้านต่าง ๆ ทั่วประเทศเพื่อนำนโยบายของรัฐบาลไปอธิบายพูดคุยให้ชาวบ้านเข้าใจ พร้อมกับสอดส่อง/ปิดปากชาวบ้านที่กระดังกระเดื่องต่อรัฐบาล (ชนิษฐา เทพจร, 2561) รวมถึงอาศัยนโยบายประชารัฐจำนวนมากเพื่อหวังครองใจชาวบ้านรากหญ้า ยิ่งก่อนการเลือกตั้งไม่นานนัก มีทั้งการแจกเงินผ่านบัตรคนจน ช่วยเหลือค่าน้ำ-ค่าไฟ นาน 10 เดือน ช่วยเหลือค่าเช่าบ้านเดือนละ 400 บาท และ ช่วยเหลือค่าเดินทางไปรักษาพยาบาล 1,000 บาท ฯลฯ (ข้าวสด, 2 ธันวาคม 2561) ควบคู่กับการขึ้นเงินเดือนให้อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือ (อสม.) จากเดือนละ 600 บาทเป็น 1,000 บาท ครอบคลุมจำนวน อสม.ถึง 1,054,729 คน นโยบายการแก้ปัญหาหนี้สินนอกระบบ และการคืนโฉนดที่ดินทำกินให้ประชาชนทั่วประเทศ ตลอดจนนโยบายและโครงการอื่น ๆ ที่รัฐบาลใช้หาเสียงฝ่ายเดียว (ประชาชาติ, 17 พฤษภาคม 2561) ในขณะเดียวกัน ประชาชนจำนวนมากที่ต่อต้าน คสช. ต่างถูกกลั่นแกล้งและดำเนินคดี กล่าวคือ เมื่อครบรอบสี่ปีหลังการทำ

รัฐประหาร คสช. ได้ดำเนินคดีกับประชาชนไปแล้วไม่น้อยกว่าจำนวน 640 คน โดยแบ่งเป็นคดีมาตรา 112 จำนวน 131 คน ประชาชนถูกตั้งข้อหาขู่วางเพลิงปลุกปั่นตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 116 จำนวน 78 คน ประชาชนถูกตั้งข้อหากระทำความผิดพระราชบัญญัติว่าด้วยการลงประชามติรับรัฐธรรมนูญจำนวน 41 คน และประชาชนจำนวนอีก 390 คน ถูกตั้งข้อหาฝ่าฝืนประกาศและคำสั่งหัวหน้า คสช. ที่ห้ามชุมนุมทางการเมือง มีประชาชนที่ถูกเรียกรายงานตัวและปรับทัศนคติ มีผู้ที่ถูกข่มขู่ คุกคามและติดตาม อย่างน้อย 1,138 คน กิจกรรมสาธารณะถูก คสช. หรือเจ้าหน้าที่ทหารปิดกั้นและแทรกแซง อย่างน้อย 264 กิจกรรม มีกลุ่มองค์กรชาวบ้าน/ชุมชน หรือประชาสังคม ที่ถูกปิดกั้นการใช้สิทธิเสรีภาพในการแสดงออกและการชุมนุมอย่างน้อย 66 กลุ่ม (ประชาไท, 19 พฤษภาคม 2561)

จากข้อมูลบางส่วนข้างต้น ทำให้ไม่แปลกใจที่นักวิชาการจำนวนหนึ่งวิเคราะห์ก่อนการเลือกตั้งว่า พรรคพลังประชารัฐจะชนะพรรคเพื่อไทย เช่น ผลสำรวจประชามติของสังคีต พิริยะรังสรรค์ คณบดีวิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต ระบุว่า พรรคพลังประชารัฐจะชนะและได้คะแนน 8.310 ล้านเสียงหรือนับเป็น 21.5% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ส่วนพรรคประชาธิปัตย์จะได้รับ 7.045 ล้านเสียงหรือนับเป็น 18.3% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งและอันดับสามคือพรรคเพื่อไทยจะได้รับ 6.532 ล้านเสียงหรือนับเป็น 16.9% ของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง (โพสต์ทูเดย์, 17 กุมภาพันธ์ 2562) ไม่เพียงเท่านั้น แกนนำพรรคพลังประชารัฐคนหนึ่งถึงขั้นประกาศว่า “รัฐธรรมนูญดีไหนมาเพื่อพวกเรา” (คม ชัด ลึก, 19 พฤศจิกายน 2561) ส่วนสุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ ประธานยุทธศาสตร์พรรคพลังประชารัฐประจำภาคอีสาน กล่าวมั่นใจว่า พรรคพลังประชารัฐจะชนะถล่มทลายในภาคอีสานและชนะทั้ง 10 เขตของจังหวัดขอนแก่น ซึ่งหากไม่เป็นไปตามนี้ ตนเองประกาศจะเลิกเล่นการเมือง (ข่าวสด, 6 กุมภาพันธ์ 2562) ขณะที่เอกราช ช่างเหลา ประธานยุทธศาสตร์พรรคพลังประชารัฐภาคอีสานตอนบน กล่าวมั่นใจเช่นกันว่า พรรคพลังประชารัฐจะคว้าที่นั่งในภาคอีสานตอนบนจำนวนมากและชนะทุกเขตเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่น (แนวหน้า, 5 กุมภาพันธ์ 2562)

อย่างไรก็ตาม ผลการเลือกตั้งทั่วไปปรากฏว่า แม้พรรคพลังประชารัฐจะสามารถรวบรวมเสียงกับบางพรรคการเมืองขนาดกลางและขนาดเล็กจนสามารถจัดตั้งรัฐบาลได้ แต่คะแนนของพรรคถือว่าน้อยมากเมื่อเทียบกับคะแนนรวมของพรรคการเมืองที่ประกาศต่อสาธารณะว่า ไม่เอาการสืบทอดอำนาจของ คสช. (ศิวัช ศรีโสภากุล, 2562ก) ในส่วนของจังหวัดขอนแก่นนั้น พรรคพลังประชารัฐชนะเพียง 1 เขตจาก 10 เขต คือ เขตเลือกตั้งที่ 2 ส่วนเขตอื่น ๆ ผู้สมัครพรรคพลังประชารัฐพ่ายแพ้ด้วยคะแนนค่อนข้างห่าง ยกเว้นเพียงเขต 7 ที่สมศักดิ์ คุณเงิน อดีต ส.ส. หลายสมัย และเป็นคนพื้นเพอำเภอหนองเรือ พ่ายให้กับวัธ เตาะเจริญสุข เพียงประมาณ 3,000 คะแนน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) นั้นแสดงให้เห็นว่า คนขอนแก่นจำนวนมากไม่สนับสนุนพรรคที่สนับสนุนการสืบทอดอำนาจของ คสช. ในแง่นี้ การเลือกตั้งซ่อมเขต 7 ในวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2562 จึงเป็นความหวังในการแก้ตัวของพรรคพลังประชารัฐ โดยพรรคได้ส่งสมศักดิ์ แข่งกับผู้สมัครของพรรคเพื่อไทยคือ ธนิช มาสีพิทักษ์ อดีต ส.ส. บัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทยและคนพื้นเพอำเภอ

มัญจาคีรี ในช่วงการเลือกตั้งนั้น ทั้งสองพรรคการเมืองต่างระดมสรรพกำลังลงพื้นที่ แกนนำพรรคลงพื้นที่ทั้งปราชัยย่อยและปราชัยใหญ่อย่างต่อเนื่อง นักวิเคราะห์หลายฝ่ายระบุว่า คะแนนของทั้งสองคนนี้ค่อนข้างสูสี ยากจะคาดเดาว่าใครจะชนะ ส่วนผลสำรวจประชามติของสถาบันที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในภาคอีสานเปิดเผยก่อนการเลือกตั้งหนึ่งสัปดาห์ว่า ธนิกมีคะแนนความนิยมอยู่ที่ร้อยละ 48 ส่วนของสมศักดิ์อยู่ที่ร้อยละ 46 (สัมภาษณ์, 15 ธันวาคม 2562)

กระนั้นก็ดี ผลการเลือกตั้งปรากฏว่า สมศักดิ์ ได้คะแนน 40,252 คะแนน ชนะ ธนิก มาลีพิทักษ์ ที่ได้ 38,010 คะแนนหรือห่างกัน 2,151 คะแนน ดังนั้น บทความนี้จึงต้องการตอบคำถามว่า เพราะเหตุใดสมศักดิ์ คุณเงิน จากพรรคพลังประชารัฐจึงชนะธนิก มาลีพิทักษ์ จากพรรคเพื่อไทย ทั้งๆ ที่พื้นที่เขต 7 เป็นของพรรคไทยรักไทยเรื่อยมาจนถึงพรรคเพื่อไทยตั้งแต่ปี 2544-2562 (ทั้งจากการเลือกตั้งระดับชาติและระดับท้องถิ่น) โดยผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์ถึงแต่ละปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้สมศักดิ์ชนะการเลือกตั้งซ่อมดังกล่าว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objective)

เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้สมศักดิ์ คุณเงิน จากพรรคพลังประชารัฐ ชนะ ธนิก มาลีพิทักษ์ จากพรรคเพื่อไทย ในการเลือกตั้งซ่อมเขต 7 เมื่อวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ. 2562

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

อาศัยการวิจัยเชิงเอกสารเป็นหลัก (documentary research) ประเภทของเอกสาร ได้แก่ หนังสือวิชาการ บทความวิชาการ บทความวิเคราะห์ข่าว หนังสือพิมพ์ ตลอดจน การสัมภาษณ์เชิงลึกกับแกนนำพรรคเพื่อไทยและพรรคพลังประชารัฐ พรรคละ 1 คน ชาวบ้านในอำเภอหนองเรือ และอำเภอมัญจาคีรี จำนวนอำเภอละ 3 คน รวมถึง เจ้าหน้าที่จากอาสาสมัคร We watch ซึ่งเป็นองค์กรพัฒนาเอกชนคอยทำหน้าที่สอดส่องการทุจริตการเลือกตั้งจำนวน 5 คน โดยผู้วิจัยอาศัยการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดประเภทของข้อมูล ตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลมากกว่าหนึ่งทาง และคัดเลือกนำคำสัมภาษณ์ที่สำคัญเพื่อนำเสนอในบทความวิจัยนี้

ผลการวิจัย (Research Results)

หากพิจารณาถึงสาเหตุที่ทำให้ ธนิก มาลีพิทักษ์ ผู้สมัครจากพรรคเพื่อไทยพ่ายแพ้ จะพบว่า มีหลายปัจจัยสำคัญด้วยกัน ปัจจัยเหล่านี้เมื่อเกิดขึ้นพร้อมกัน จึงมีส่วนอย่างยิ่งยวดต่อผลการเลือกตั้งซ่อมในครั้งนี้

ประการที่ 1 เป็นปัญหาของการเลือกตั้งซ่อมในระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย กล่าวคือ หากเปรียบเทียบกับ การเลือกตั้งทั่วไป ผู้ที่มีสิทธิเลือกตั้งแต่อาศัยอยู่นอกราชอาณาจักรและนอกเขตเลือกตั้งสามารถลงทะเบียนเพื่อใช้สิทธิเลือกตั้งล่วงหน้าได้ เนื่องจากฐานคิดนี้บ่งบอกว่า สิทธิในการเลือกตั้งถือเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานและเป็นทรัพยากรร่วมของสังคม อย่างไรก็ตาม การเลือกตั้ง

ซ่อมของสังคมไทยกลับไม่อนุญาตให้บุคคลเหล่านี้มีสิทธิใช้เสียงของตนเองได้ ดังนั้น เสียงที่หายไปจำนวนมากของผู้มีสิทธิเลือกตั้งจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อผลคะแนน

หากพิจารณาให้ชัดเจนขึ้น จะพบว่า ในการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 มีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งจำนวน 95,049 คน จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมดจำนวน 132,765 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.59 ที่น่าสนใจคือ คะแนนของสมศักดิ์ชนะนวัธในอำเภอหนองเรือ โดยชนะ 15,290 คะแนน ต่อ 13,854 คะแนน แม้ว่าธนิช มาสีพิทักษ์ จะชนะที่อำเภอมัญจาคีรี โดยชนะ 12,986 คะแนน ต่อ 10,062 คะแนน จะเห็นได้ว่า ความห่างของชัยชนะถือว่าไม่มากเท่าไรนัก (สมศักดิ์ได้คะแนนมากกว่าในอำเภอหนองเรือ 1,436 คะแนน ส่วนธนิช มาสีพิทักษ์ ได้คะแนนมากกว่าในอำเภอมัญจาคีรี 2,924 คะแนน) ทว่าคะแนนที่มากจากการเลือกตั้งล่วงหน้าปรากฏว่า ธนิช มาสีพิทักษ์ ได้คะแนนถึง 2,724 คะแนนมากกว่าสมศักดิ์ที่ได้เพียง 862 คะแนน ซึ่งถือว่าน้อยกว่าสมควร ไกรพน จากพรรคอนาคตใหม่เสียด้วยซ้ำที่ได้ 1,968 คะแนน ในแง่นี้ คะแนนเสียงในส่วนนี้ของพรรคฝ่ายที่ไม่เอาการสืบทอดอำนาจจึงหายไปมากกว่า 4,500 คะแนนเมื่อโยงถึงการเลือกตั้งซ่อมวันที่ 22 ธันวาคม พ.ศ.2562 (ศิวัช ศรีโกลางกุล, 2562ข)

กล่าวเสริมได้อีกว่า เมื่อการเลือกตั้งซ่อมไม่อนุญาตให้ผู้ที่อยู่นอกเขตเลือกตั้งสามารถใช้สิทธิล่วงหน้าได้ จึงทำให้ผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งน้อยกว่าการเลือกตั้งทั่วไป เนื่องจากคนชนบทจำนวนมากมักทำงานในจังหวัดใหญ่ จึงไม่ต้องการที่จะกลับมาเลือกตั้งเพียงแค่วันหนึ่งและกลับไปทำงานต่อ อีกทั้ง พวกเขาเลือกที่จะกลับภูมิลำเนาทีเดียวในอาทิตย์ถัดไปคือวันหยุดเทศกาลปีใหม่ ดังนั้น จากจำนวนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในการเลือกตั้งซ่อมครั้งนี้คือ 132,063 คน กลับมีผู้มาใช้สิทธิเพียง 81,063 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 61.38 น้อยกว่าการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 จำนวน 13,986 คน ซึ่งถือว่าเป็นจำนวนที่ไม่น้อยเลยทีเดียว และในจำนวนนี้มีแนวโน้มเป็นอย่างสูงที่จะกาให้พรรคเพื่อไทยเมื่อพิจารณาถึงผลคะแนนดังที่กล่าวไปก่อนหน้านี้

ประการที่ 2 เป็นปัญหาด้านเอกภาพในการคัดเลือกผู้สมัครของพรรคเพื่อไทย หากพิจารณาถึงคุณลักษณะของธนิช มาสีพิทักษ์ ก่อนหน้านี้ แม้ปัจจัยหลักที่ทำให้เขาได้เป็น ส.ส. ถึง 3 สมัย เพราะการที่เขาเลือกอยู่ในพรรคที่อยู่ตรงข้ามกับพรรคที่สนับสนุนคณะรัฐประหาร ก่อนหน้านี้ ธนิช มาสีพิทักษ์ เคยใช้ชื่อว่าประสิทธิ์ เตาะเจริญสุข ลงแข่งขันในนามพรรคมหาชนแข่งขันกับสมศักดิ์ คุณเงินจากพรรคไทยรักไทยในการเลือกตั้งปี 2548 ปรากฏว่า สมศักดิ์ชนะอย่างขาดลอยคือ 52,701 ต่อ 13,799 คะแนน แต่เมื่อสมศักดิ์ ในฐานะที่เป็นกรรมการบริหารพรรคต้องถูกตัดสิทธิทางการเมืองเป็นเวลา 5 ปีจากกรณียุบพรรคไทยรักไทย สมศักดิ์เลือกที่จะให้ภรรยาชื่อ ประทุมรัตน์ คุณเงิน ลงในนามพรรคเพื่อแผ่นดินในการเลือกตั้งปี 2550 แทนที่จะลงกับพรรคพลังประชาชน ทำให้ธนิช มาสีพิทักษ์ ชนะการเลือกตั้งเพราะอาศัยกระแสพรรคพลังประชาชน เช่นเดียวกับการเลือกตั้งปี 2554 ธนิช มาสีพิทักษ์ จากพรรคเพื่อไทย ชนะจรัลชัย คุณเงิน น้องชายสมศักดิ์ จากพรรคพรรคชาติพัฒนาเพื่อแผ่นดินด้วยคะแนนทิ้งห่างมากกว่า 20,000 คะแนน (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) กระนั้นก็ตาม การที่พรรคเพื่อไทยจะหวังให้กระแสของพรรคทำให้ชนะการเลือกตั้ง

ในการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 ถือว่าเป็นเรื่องยาก เนื่องจากนักร้องต้องคดีจำรวนฆ่าปลัด องค์การบริหารส่วนจังหวัด อีกทั้ง นักร้องแทบไม่ลงพื้นที่เขต 7 เลยเนื่องจากเขาใช้ชีวิตอยู่ในพัทธยา ด้วยการดำเนินธุรกิจ “แม็กซิมวไทย” มวยไทยที่มีชื่อเสียงระดับโลก (ชวนหาเรื่อง, 10 ธันวาคม 2561)

ในเมื่อนักร้องไม่ได้อยู่คลุกคลีในพื้นที่เป็นเวลานาน กลไกสำคัญในการรักษากฎเกณฑ์คะแนนเสียงให้กับนักร้องจึงคือ น้องชายต่างมารดาคือนายสุรพจน์ เตาะเจริญสุขและอดีตรองนายก อบจ. สุราษฎร์ธานี นายสุรพจน์ เตาะเจริญสุข ในฐานะเป็นสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น เขตอำเภอหนองเรือ ทั้งสองคนนี้เคยสร้างปรากฏการณ์ล้มแชมป์เก่าในการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่นในปี 2555 โดยสุรพจน์ได้ 10,978 คะแนน ขณะที่ นายสุรสิทธิ์ เคนพรม ส่วนสุรพิกาก็ได้ 10,749 คะแนนขณะที่นายจรัสชัย คุณเงิน น้องชายสมศักดิ์ คุณเงิน ข้อมูลจากงานของศิริวัช ศรีโกลางกุล (2562) อ้างว่า “การทำงานของ ส.อบจ. ทั้งสองคนนี้จะทำหน้าที่เป็นตัวแทนให้นักร้องในการลงพื้นที่พบปะชาวบ้านและเข้าร่วมทุกกิจกรรม ไม่ว่าจะเป็นงานบวช งานแต่งงาน งานศพ งานขึ้นบ้านใหม่ ฯลฯ ของคนในพื้นที่ จะมีของเงินที่ระบุชื่อของทั้ง 3 คน (นักร้อง สุรพจน์และสุรพิกาก็) บนซองเสมอ แม้แต่ขณะที่แจกเสื้อ แจกน้ำ แจกอุปกรณ์เครื่องใช้ ตามงานต่าง ๆ จะระบุชื่อผู้แจกเป็นชื่อ 3 คน เช่นกัน รวมถึงการอาศัยบงการการบริหารส่วนจังหวัดเพื่อนำประชาชนในพื้นที่หนองเรือไปศึกษาดูงานต่างจังหวัด ก็มักจะเลือกไปที่จังหวัดชลบุรี เพื่อไปพบกับนักร้อง” ดังนั้น ปฏิเสธไม่ได้ว่าสองคนนี้เป็นกลไกขับเคลื่อนสำคัญในการรักษากฎเกณฑ์คะแนนเสียงให้นักร้อง นอกจากนี้ งานของศิริวัช ศรีโกลางกุล (2562) ยังระบุอีกว่า “ฐานเสียงของนักร้องยังมาจากหัวคะแนนที่ถูกควบคุมจากสองคนดังกล่าว โดยอาศัยระบบติดต่อสื่อสาร 3 ชั้นด้วยกัน ชั้นแรกคือ ทีมเอ เป็นแกนนำหมู่บ้านละ 2 คน คอยทำหน้าที่ดูแลทีมบี คือประชาชนผู้มีบทบาทในหมู่บ้านประมาณ 30 คน และทีมเค เป็นหัวคะแนนในระดับตำบลที่ต้องดูแลทีมเอและทีมบี ตลอดจน ทำงานในสำนักงานพรรคของนักร้องด้วย สมาชิกทีมเคจะได้รับเงินเดือนทุกเดือน ประเด็นนี้จึงทำให้นักร้องรักษากฎเกณฑ์คะแนนเสียงของตนเองไว้ได้อย่างต่อเนื่อง แม้ตนเองไม่ได้อยู่ในพื้นที่เท่าไรนัก”

ผลที่ตามมาเมื่อนักร้องต้องพึ่งสภาพการเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ชื่อของสุรพจน์ เตาะเจริญสุข จึงเป็นหนึ่งในตัวเลือกของพรรคเพื่อไทยในการลงแข่งขันแทนนักร้อง ซึ่งนักร้องมีความปรารถนาให้ส่งสุรพจน์ลงเช่นกัน ส่วนพรรคเพื่อไทยต้องการส่งนักการเมืองที่เคยมีประสบการณ์ระดับชาติ และมีความใกล้ชิดกับแกนนำพรรคมากกว่า ผลที่ตามมาทำให้พรรคเพื่อไทยมีรายชื่อของผู้ควรได้รับการเสนอชื่อชิงชัยจำนวน 3 คน ได้แก่ 1) อติสร เพ็ญเกษ อติธรรมมนตรีหลายกระทรวงและ อติสร ส.ส. ขอนแก่นหลายสมัย พรรคเพื่อไทยพิจารณาว่า อติสรสามารถเป็นคู่แข่งที่สมน้ำสมเนื้อกับสมศักดิ์ อีกทั้ง จะเป็นผลดีหากอติสรซึ่งปัจจุบันเป็นโฆษกหัวหน้าผู้ฝ่ายค้านจะได้ไปทำหน้าที่ปรามครีในสภา อย่างไรก็ดี อติสรจำเป็นต้องหลบให้คนที่สองคือ 2) ธนิส มาลีพิทักษ์ ซึ่งเขาเป็นคนมัญจาคีรีโดยกำเนิด ก่อนหน้านั้นในการเลือกตั้งปี 2550 ธนิสใช้ชื่อว่า อุดมศักดิ์ มาลีพิทักษ์ ลงในนามพรรคเพื่อแผ่นดิน สามารถได้คะแนนเสียงถึง 67,886 คะแนน ซึ่งถือว่าไม่น้อย เนื่องจากธนิสเป็นนัก

จัดรายการวิทยุขวัญใจคนรากหญ้า ต่อมา ธนิกได้เป็น ส.ส. ในระบบบัญชีรายชื่อของพรรคเพื่อไทย จากการเลือกตั้งปี 2554 และเนื่องด้วยข้อจำกัดของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ที่คาดการณ์ว่าพรรคเพื่อไทยจะไม่ได้รับจำนวน ส.ส. บัญชีรายชื่อ ทำให้ ธนิกปรารถนาลงรับสมัครเป็นตัวแทนพรรคในเขต 7 ตั้งแต่ก่อนการเลือกตั้งวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 แต่ปรากฏข่าวว่า ธนิกถูกนั้วรทำร้ายร่างกายในการประชุมเตรียมความพร้อมในการเลือกตั้งที่พรรคเพื่อไทยวันที่ 15 ธันวาคม พ.ศ. 2561 เนื่องจากนั้วรต้องการลงสมัครแม้จะติดคดีความก็ตาม (เดลินิวส์, 6 ธันวาคม 2561) ดังนั้นพรรคเพื่อไทยจึงไม่ต้องการทำร้ายจิตใจธนิก จึงเลือกเขาเป็นผู้สมัครแทนนั้วร 3) สุรพจน์ เตาะเจริญสุข หากพิจารณาถึงการคลุกคลีพื้นที่ของสุรพจน์ในอำเภอหนองเรือ ซึ่งถือว่าเป็นอำเภอใหญ่กว่าอำเภอมัญจาคีรีค่อนข้างมาก จะพบว่า หากพรรคเพื่อไทยส่งสุรพจน์ลงชิงชัย โอกาสที่จะชนะสมศักดิ์ย่อมจะมีเช่นกัน แต่สุรพจน์อาจจะไม่ได้รับคะแนนเสียงจากอำเภอมัญจาคีรีเท่าไรนักเนื่องจากประชาชนที่นั่นต้องการให้ธนิกลงแข่งขัน และภาพลักษณ์ที่เสื่อมเสียของนั้วรอาจจะส่งผลให้คะแนนของสุรพจน์ลดลง แม้เขาไม่ได้มีพฤติกรรมเสื่อมเสียใด ๆ ก็ตาม ในที่สุด พรรคเพื่อไทยจึงเลือกธนิกลงชิงชัย แกนนำนพรรคเพื่อไทยคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า “ทีมงานของสุรพจน์ไม่พอใจพรรคเป็นอย่างยิ่ง นิ่งเฉย ใส่เกียร์ว่าง ไม่สนับสนุนธนิก ตรงนี้ทำให้เสียคะแนนไปไม่น้อย เพราะสุรพจน์ควรจะไต่ลงตามความต้องการของนั้วรมากกว่า” (สัมภาษณ์วันที่ 15 ธันวาคม 2562) ปัญหานี้มีส่วนโดยตรงที่ส่งผลให้ธนิกแพ้สมศักดิ์ในอำเภอหนองเรือกว่า 5,000 คะแนน แม้จะชนะสมศักดิ์ในอำเภอมัญจาคีรีกว่า 3,000 คะแนนก็ตาม จากเรื่องราวที่กล่าวมาทั้งหมดจึงเห็นได้ว่า พรรคเพื่อไทยมีปัญหาในแง่เอกภาพการจัดตัวผู้สมัครและการทำงานร่วมมือกันของเครือข่ายในระดับพื้นที่

ประการที่ 3 เป็นผลมาจากการเป็น ส.ส. เก่าแก่หลายสมัยและเป็นคนหนองเรือโดยกำเนิดของสมศักดิ์ คุณเงิน เขามีพื้นเพมาจากอาชีพเป็นนักกฎหมาย โดยได้เป็น ส.ส. ขอนแก่นสมัยแรกในปี 2531 สังกัดพรรคกิจประชาคม จากนั้นเป็น ส.ส. ติดต่อกันเรื่อยมาจนย้ายมาสังกัดกับพรรคไทยรักไทยและเป็น ส.ส. เพิ่มอีกสองสมัยคือในปี 2544 และ 2548 ก่อนที่จะถูกตัดสิทธิเล่นการเมืองเป็นระยะเวลา 5 ปี จากการที่เป็น ส.ส. ในพื้นที่มานาน และ นับจากไม่ได้เล่นการเมืองโดยตรง สมศักดิ์ได้ดำรงตำแหน่งประธานสภาเกษตรกรจังหวัดขอนแก่นทำให้เขาครองใจประชาชนในพื้นที่ได้อย่างต่อเนื่อง แม้คำที่ตลาดสดเทศบาลตำบลหนองเรือคนหนึ่งให้ข้อมูลว่า แม้ตนเองไม่ชอบพล.อ. ประยุทธ์ แต่ตนเองชอบสมศักดิ์ และอยากให้สมศักดิ์เป็น ส.ส. เช่นเดียวกับแม่ค้าอีกคนกล่าวว่า “สมศักดิ์เป็นคนเก่าแก่ ลงพื้นที่สม่ำเสมอ เรารู้จักคุ้นเคยกับเขาดี” (สัมภาษณ์วันที่ 15 ธันวาคม 2562) ด้วยเหตุจากคุณลักษณะและบารมีของสมศักดิ์ จึงทำให้ปัจจัยในการเลือกเขาในฐานะ “ตัวบุคคล” จึงเป็นปัจจัยสำคัญ นอกจากนี้ ประชาชนในอำเภอหนองเรือในฐานะเป็นอำเภอใหญ่และมีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจสูงกว่าอำเภอมัญจาคีรีแสดงความปรารถนาอยากให้ ส.ส. ในพื้นที่เป็นคนหนองเรือเท่านั้น จึงตัดสินใจเลือกสมศักดิ์ ดังที่ชาวบ้านคนหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ตนเองอยากจะทำเลือกธนิก แต่ธนิกไม่ได้เป็นคนหนองเรือ (สัมภาษณ์วันที่ 15 ธันวาคม 2562)

ประการที่ 4 ปัญหาจากความไม่ร่วมมือของพรรคฝ่ายค้านโดยตรง ในกรณีที่เป็น การเลือกตั้งทั่วไป ปฏิเสธไม่ได้ว่า เป็นเรื่องปกติที่ทุกพรรคการเมืองต้องหาเสียงเต็มที่ โดยพิจารณา พรรคอื่นในฐานะเป็นพรรคคู่แข่ง แต่หากเป็นในกรณีเลือกตั้งซ่อม เรามักพบว่า พรรคการเมืองร่วม รัฐบาลหรือพรรคร่วมฝ่ายค้านจะไม่ส่งผู้สมัครมาแย่งชิงคะแนนกันเอง หากพิจารณาถึงผลการ เลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ. 2562 โดยพิจารณาคะแนนจาก 10 อันดับแรกของพรรคการเมือง ที่ประกาศนโยบายโดยตรงว่า ไม่เอาพล.อ.ประยุทธ์และไม่เอาระบอบสืบทอดอำนาจของ คสช. จะ พบว่า พรรคเพื่อไทย 29,710 เสียง พรรคอนาคตใหม่ 12,414 เสียง พรรคประชาธิปัตย์ 9,350 เสียง พรรคเพื่อชาติ 1,767 เสียงและพรรคเสรีรวมไทย 1,062 เสียง เท่ากับ 54,303 เสียง ขณะที่พรรคที่ สนับสนุนพล.อ.ประยุทธ์คือ พรรคพลังประชารัฐเท่านั้น ที่ได้ 26,553 คะแนน นั่นหมายความว่า คะแนนที่ทิ้งได้คือ 38,010 คะแนน ซึ่งหากทุกพรรคฝ่ายค้านร่วมมือกันในการรณรงค์ให้ประชาชน ในพื้นที่ไม่เลือกพรรคที่สนับสนุนระบอบ คสช. คะแนนข้างต้น อาจจะไม่หายไปกว่า 16,000 คะแนน ในทางตรงข้าม คะแนนของสมศักดิ์ที่ได้ 40,252 คะแนน กลับมาจากผู้มีสิทธิเลือกตั้งที่ก่อน หน้านี้พวกเขาจำนวนมากได้ลงคะแนนเสียงให้พรรคที่ประกาศไม่เอาระบอบ คสช. เสียด้วยซ้ำ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสามารถเข้าใจได้ไม่ยากนัก เนื่องจากไม่ยากที่จะเห็นพรรคการเมืองผนึกกำลัง รวมกันเพื่อต้องการต่อสู้ให้คนของพรรคอื่นชนะการเลือกตั้ง เนื่องจากจะเป็นภัยต่อผู้สมัครของ พรรคตนเองในการเลือกตั้งครั้งต่อไป แต่ทว่าความไม่ร่วมมือกันเช่นนี้ ยังเป็นการปิดหูปิดตาให้ฐาน เสียงของตนเองเลือกพรรคที่มีอุดมการณ์ขึ้นพื้นฐานที่แตกต่างกับพรรคของตนเองโดยสิ้นเชิง ให้เข้าไป ทำหน้าที่เป็นตัวแทนของฐานเสียงตนเอง ในประเด็นนี้ สติธร ธนานิธิโชติ จากสำนักนวัตกรรม เพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า กล่าวว่า “เห็นได้จากการเลือกตั้งซ่อมใน 2 สนามที่ผ่านมา คือ ที่ จ.นครปฐม เพื่อไทยขอให้ผู้สมัครจากอนาคตใหม่ แต่ก็ไม่ได้ลงไปช่วยในพื้นที่ ทำให้อนาคต ใหม่ต้องใช้กระแสอย่างเดียวยังก็ไม่เพียงพอที่จะชนะ เลือกตั้งซ่อมที่ขอนแก่นก็เหมือนกัน เพื่อไทยมี กลไกในพื้นที่ก็จริง แต่อันาคตใหม่ไม่ได้ช่วยปลุกกระแสคนรุ่นใหม่ให้มีการเทคะแนนจากพรรคหนึ่ง ไปสู่อีกพรรคหนึ่งทำให้คะแนนสุสีและเพื่อไทยแพ้ไปที่สุดในที่สุด” (อ้างใน กุลธิดา สามะพุทธิ, 23 ธันวาคม 2562) อย่างไรก็ตาม พรรคเพื่อไทยอาจจะไม่ได้รับการสนับสนุนจากเพียงพรรคอนาคตใหม่ เท่านั้น ควรจะรวมถึงพรรคประชาธิปัตย์ เนื่องจากกาเลือกตั้งก่อนหน้านี้ นาวัน คำเวียง จาก พรรคประชาธิปัตย์ ได้คะแนนถึง 9,350 คะแนน

ประการที่ 5 เป็นปัจจัยโดยทั่วไปของการหาเสียงของพรรคฝ่ายรัฐบาล เนื่องจากการได้เป็น รัฐบาลย่อมสามารถสัญญากับประชาชนว่าจะมีนโยบาย/โครงการใด ๆ ให้กับประชาชนได้เป็น รูปธรรมจับต้องได้มากกว่า ปรากฏการณ์ดังกล่าวคล้ายคลึงกับการเลือกตั้งซ่อมที่เกิดขึ้นในจังหวัด นครปฐมเมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2562 ก่อนหน้านั้นที่ประชาชนจากแต่เดิมเลือก ส.ส. ของพรรค อนาคตใหม่เปลี่ยนใจกลับมาเลือกพรรคชาติไทยพัฒนาในฐานะที่เฝ้าติชมชัย สะสมทรัพย์ เป็น ส.ส. เก่าหลายสมัยและพรรคชาติไทยพัฒนาเป็นพรรคร่วมรัฐบาล ทำให้รับประกันถึงความต่อเนื่องใน การบริหารราชการและการนำงบประมาณลงสู่พื้นที่ได้ง่ายกว่าพรรคฝ่ายค้าน หากพิจารณาถึงการ

เลือกตั้งซ่อมในพื้นที่เขต 7 พรรคพลังประชารัฐได้หาเสียงถึงนโยบายของพรรคที่ทำอยู่แล้วและจะทำต่อไปในฐานะที่เป็นพรรครัฐบาล โดยเฉพาะการแก้ไขปัญหาการค้าพืชผลเกษตรกรรมและปัญหาภัยแล้ง ดังที่สตีธร ธนานิธิโชติ จากสำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า วิเคราะห์ถึงการหาเสียงของพรรคพลังประชารัฐว่า “หาเสียงด้วยการตอกย้ำนโยบายที่รัฐบาลทำอยู่แล้ว เช่น บัตรสวัสดิการแห่งรัฐ และนโยบายด้านการเกษตร ถึงขนาดที่ ร.อ.ธรรมนัส พรหมเผ่า รมช.เกษตรและสหกรณ์ ลงพื้นที่ไปให้คำมั่นสัญญาว่าจะช่วยเกษตรกร ทำให้ประชาชนรู้สึกว่าจะเกิดขึ้นได้จริงมากกว่าเลือกพรรคฝ่ายค้านที่ไม่รู้ว่าจะได้มาบริหารประเทศเมื่อไหร่” (อ้างใน กุลธิดา สามะพุทธิ, 23 ธันวาคม 2562)

ในทางตรงกันข้าม พรรคเพื่อไทยหาเสียงในประเด็นสาระที่สำคัญต่อหลักการระบอบประชาธิปไตยและพิชภัยถึงการสืบทอดอำนาจของระบอบ คสช. จึงนำเสนอคำขวัญในการหาเสียงคือ “กาโล่ลุง” ซึ่งประชาชนในพื้นที่แม้จะไม่ต้องการให้พล.อ.ประยุทธ์เป็นนายกรัฐมนตรีต่อ แต่พวกเขาก็ทราบดีว่า ลำพังต่อให้ชนิกชนะก็ไม่ได้สั่นคลอนเก้าอี้ของพล.อ.ประยุทธ์อยู่ดี ขณะเดียวกันแม้พรรคเพื่อไทยจะเน้นหาเสียงถึงความสำเร็จจากนโยบายเศรษฐกิจและระบบสวัสดิการ 30 บาท รักษาทุกโรค ตลอดจน นโยบายต่าง ๆ จำนวนมากในอดีต และแม้ประชาชนจำนวนมากจะถวิลหา นโยบายดังกล่าวจากพรรคเพื่อไทย แต่พวกเขาก็รู้ว่า หากเลือกชนิกเข้าไป พรรคเพื่อไทยก็ไม่ได้บริหารประเทศอยู่ดี อีกทั้ง ไม่แน่ว่าชนิกจะนำงบประมาณลงมาสู่พื้นที่ได้เท่ากับสมศักดิ์หรือไม่ เนื่องจากสมศักดิ์สังกัดพรรคการเมืองที่เป็นพรรครัฐบาล ปัจจัยดังกล่าวจึงทำให้ประชาชนเลือกสมศักดิ์ แต่คะแนนถือว่าห่างชนิกไม่มากนักคือ ห่างกันเพียง 2,151 คะแนน

ประการสุดท้าย เป็นความไม่ชอบมาพากลบางประการเกี่ยวกับการใช้อำนาจรัฐในการแทรกแซงทำให้การเลือกตั้งไม่บริสุทธิ์ยุติธรรม พรรคเพื่อไทยระบุว่า มีการกำชับให้กำนันผู้ใหญ่บ้านและอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านหรือ (อสม.) โน้มน้าวให้ลูกบ้านเลือกพรรคพลังประชารัฐให้ได้ นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้อนุมัติเงินจัดสรรให้เกษตรกรในพื้นที่ก่อนการเลือกตั้งเพียงหนึ่งสัปดาห์เท่านั้น บ้างก็มีข่าวว่า ผู้ใหญ่บ้านจำนวนหนึ่งในอำเภอมัญจาคีรีจ่ายเงินให้กับชาวบ้านเพื่อแลกกับการเก็บบัตรประชาชนของชาวบ้านไว้ ไม่ให้พวกเขาไปเลือกพรรคเพื่อไทย (อ้างใน กุลธิดา สามะพุทธิ, 23 ธันวาคม 2562) ขณะที่ในวันเลือกตั้งยังพบว่ากำนัน ตำบลบ้านเม็ง อำเภอนองเรือ ได้เข้าไปในคูหาพร้อมกับยายคนหนึ่งอายุ 86 ปี และกาเลือกพรรคพลังประชารัฐ ทั้ง ๆ ที่ยายคนดังกล่าวต้องการเลือกพรรคเพื่อไทย จนนำไปสู่การแจ้งความดำเนินคดีกัน อีกทั้ง บางหน่วยเลือกตั้งปรากฏรายชื่อของผู้เสียชีวิตไปแล้วจำนวนหนึ่งกลับเป็นผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จึงมีความเป็นไปได้ที่จะมีการสวมรอยคะแนนให้กัน (THE ISAAN RECORD, 22 ธันวาคม 2562) ส่วนข้อมูลจากอาสาสมัคร We Watch พบพิรุณบางประการ อาทิ พบเห็นป้ายโฆษณาหาเสียงของพรรคพลังประชารัฐติดกับบางหน่วยเลือกตั้ง โดยที่คณะกรรมการประจำหน่วยเพิกเฉย สถานที่เลือกตั้งบางหน่วยมีลักษณะปิดซึ่งอาจจะทำให้เกิดการทุจริตในการเลือกตั้งได้เพราะคนนอกไม่สามารถสังเกตการณ์เลือกตั้งได้ ในหลาย ๆ หน่วยเลือกตั้งพบหัวคะแนนมาพูดคุยกับชาวบ้านและมาถามชาวบ้านว่าเลือกพรรคใด ได้

เลือกพรรคที่คุยกันไว้หรือไม่ หัวคะแนนบางคนมีท่าทีคุกคามชาวบ้านผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียง แต่เจ้าหน้าที่ตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยเลือกตั้งก็ไม่ได้มีการคัดค้านหรือเชิญหัวคะแนนออกไปจากบริเวณหน่วยเลือกตั้งแต่อย่างใด บางหน่วยพบว่าเจ้าหน้าที่ประจำคูหาได้ทำการเข้าไปสอดส่องดูว่าผู้มาใช้สิทธิลงคะแนนเสียงนั้นกาเบอร์ไหนหรือพรรคใดซึ่งเป็นการกระทำที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย เป็นต้น (สัมภาษณ์, 23 ธันวาคม 2562)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

จากปัจจัยที่เกิดขึ้นพร้อมกันอย่างน้อย 6 ปัจจัยข้างต้น ไม่ว่าจะเป็นปัญหาของการเลือกตั้งซ่อมในระบบการเลือกตั้งของประเทศไทย ปัญหาด้านเอกภาพในการคัดเลือกผู้สมัครของพรรคเพื่อไทย คุณสมบัติของสมศักดิ์ คุณเงิน ความไม่ร่วมมือของพรรคฝ่ายค้าน การหาเสียงของพรรคฝ่ายรัฐบาล และความไม่ชอบมาพากลของการเลือกตั้งส่งผลให้พรรคพลังประชารัฐชนะการเลือกตั้งในพื้นที่เขต 7 จังหวัดขอนแก่น ซึ่งทำให้สามารถครองที่นั่งได้ 2 เขต จาก 10 เขต จากพื้นที่ที่ครั้งหนึ่งเคยเป็นเมืองหลวงของพรรคเพื่อไทย

คำถามสำคัญตามมาก็คือ คะแนนดังกล่าวบ่งชี้ได้หรือไม่ว่า คนขอนแก่นมีแนวโน้มเปลี่ยนใจเลือกพรรคที่มีอุดมการณ์ขัดกับหลักการระบอบประชาธิปไตย หากพิจารณาจากข้อมูลข้างต้นจะพบว่า กรณีของเขต 7 ประชาชนเลือกด้วยปัจจัยเชิงบุคคลของสมศักดิ์ คุณเงินมากกว่ากระแสพรรคพลังประชารัฐ กรณีดังกล่าวคล้ายคลึงกับผลการเลือกตั้งเขต 2 กรณีของวัฒนา ช่างเหลา อย่างไรก็ตามหากพิจารณาถึงการเลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 ในขอนแก่น จะพบว่า คะแนนเสียงของพรรคที่ไม่สนับสนุนการสืบทอดอำนาจของ คสช. คือ 625,490 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 60.30 ส่วนพรรคที่สนับสนุน ๆ คือ 226,140 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 21.80 ส่วนเลือกพรรคอื่น ๆ รวมถึงบัตรเสียและบัตรไม่ประสงค์ลงคะแนนคือ 185,662 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.90 ซึ่งคะแนนดังกล่าวถือว่าห่างกันค่อนข้างมาก (ศิวัช ศรีโสภากุล, 2562ก)

หากพิจารณาถึงภาพใหญ่กว่านั้น ชัยชนะของสมศักดิ์อยู่ภายใต้การออกแบบระบบการเลือกตั้งตามรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 ที่ให้ประชาชนสามารถกาบัตรได้ใบเดียว ต่างจากรัฐธรรมนูญฉบับปี 2540 และ 2550 ผลที่ตามมาทำให้ประชาชนไม่สามารถเลือกทั้งคนที่ชอบและพรรคที่ชอบได้พร้อมกัน กรณีดังกล่าวอาจจะไม่ปรากฏเป็นปัญหาในกรณีพื้นที่เขตเมือง ที่ประชาชนตัดสินใจแน่วแน่ว่าจะเลือกพรรคที่ชอบ แม้ไม่รู้จักมักคุ้นกับผู้สมัคร ส.ส. ก็ตาม เช่น จังหวัดกรุงเทพ ฯ ปทุมธานี ฉะเชิงเทรา ชลบุรี จันทบุรี ฯลฯ รวมถึง ขอนแก่นเขต 1 ที่ผู้สมัครของพรรคอนาคตใหม่ชนะการเลือกตั้งโดยอาศัยกระแสพรรคเป็นหลัก แต่หากเป็นพื้นที่ชนบท จะพบว่าประชาชนยังคงผูกพันกับ ส.ส. ในฐานะตัวบุคคล เนื่องจากการคลุกคลีกับชาวบ้าน การไปงานบวช งานแต่ง งานศพ การช่วยเหลือกิจกรรมต่าง ๆ ของชาวบ้าน ฯลฯ ยังถือเป็นปัจจัยหลักของการเลือกผู้แทน ในแง่นี้เราจะพบว่า อดีตผู้สมัคร ส.ส. พรรคเพื่อไทยหลายรายที่ยังรักษาสถานะเสียงในพื้นที่ได้ดี แม้จะย้ายไปอยู่พรรคพลังประชารัฐ พวกเขาก็ก็นั่งอยู่ดี นอกจากนี้ ผลพวงของรัฐธรรมนูญที่อนุญาตให้สมาชิก

วุฒิสภาสสามารถเลือกนายกรัฐมนตรีได้ มีส่วนสำคัญในการทำให้เสียงของประชาชนและ ส.ส. ที่มาจากการเลือกตั้งไร้ความหมาย เพราะยังงเสียงพรรคพลังประชารัฐยอมได้เป็นรัฐบาลอยู่ดี ปัจจัยดังกล่าวส่งผลให้การเลือกตั้งซ่อมไม่ว่าจะที่จังหวัดใดก็ตาม ผู้สมัครของพรรคพลังประชารัฐจึงได้เปรียบ เนื่องจากสามารถสัญญาว่าจะทำประโยชน์ให้กับพื้นที่ได้เป็นรูปธรรมมากกว่าพรรคคู่แข่งที่เป็นฝ่ายค้าน

อย่างไรก็ตาม อาจจะยังเร็วเกินไปที่จะชี้ชัดได้ว่า การเลือกตั้งทั่วไปในครั้งหน้าพรรคใดจะชนะการเลือกตั้งในจังหวัดขอนแก่นทั้ง 10 เขตบ้าง เนื่องจากกระแสของพรรคเพื่อไทยยังคงครองใจคนจังหวัดขอนแก่น แต่ด้วยข้อจำกัดของพรรคเพื่อไทยคือ การไม่ได้เป็นรัฐบาลมาเป็นเวลานาน ทำให้คนรุ่นใหม่ไม่เคยเห็นผลงานการบริหารประเทศของรัฐบาลพรรคเพื่อไทยในอดีต รวมถึงภาพลักษณ์ของพรรคในการไม่สู้อย่างจริงจังกับระบอบรัฐประหาร ต่างจากพรรคอนาคตใหม่ที่ประกาศล้างทุกมรดกของ คสช. อนึ่ง พรรคอนาคตใหม่ได้คะแนนเสียงจากชาวขอนแก่นทั้งจังหวัดจากการเลือกตั้งในวันที่ 24 มีนาคม พ.ศ.2562 ถึง 185,895 คะแนน หรือคิดเป็นร้อยละ 17.92 (คณะกรรมการการเลือกตั้ง, 2563) ซึ่งถือว่าไม่น้อยและสร้างความหวาดหวั่นให้กับพรรคเพื่อไทย ขณะที่คะแนนความนิยมของพรรคพลังประชารัฐ ขึ้นอยู่กับความได้เปรียบของรัฐธรรมนูญฉบับปี 2560 กระนั้นก็ดี ปัจจัยอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความตกต่ำทางเศรษฐกิจ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม การแก้ไขปัญหสถานการณ์ฉุกเฉิน ความเอือมระอาในผู้นำ ฯลฯ จะเป็นตัวชี้วัดในอนาคตว่า สังคมไทยรวมถึง ชาวขอนแก่นปรารถนาจะเห็นสังคมไทยในอนาคตเป็นแบบใด

เอกสารอ้างอิง (References)

- กุลธิดา สามะพุทธิ, เลือกตั้งซ่อมขอนแก่น : วิเคราะห์ความพ่ายแพ้ของเพื่อไทย – ชัยชนะของพลังประชารัฐ, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.bbc.com/thai/thailand - 50890566>, [23 ธันวาคม 2562].
- ชนิษฐา เทพจร (2561, 30 สิงหาคม). 2 ปีพุ่มงบเหี้ยมพันล้าน เพื่อ "งานปรองดอง" สุดท้าย ได้แค่ภาพลวงตา. **กรุงเทพธุรกิจ**, หน้า 14.
- ข่าวสด, จัดหนักส่งท้ายปี อัดฉีดเงินเข้าบัตรคนจน บรรเทาภาระ เพิ่มกำลังซื้อ หัวเกือบ 2 พัน!, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.kaosod.co.th/breakinnews/news_1902546, [2 ธันวาคม 2562].
- ข่าวสด. (2562, 6 กุมภาพันธ์). การเมืองขอนแก่น อนาคตสุริยะ จังหวะเรื่องกิจ เดิมพันการเมือง. **ข่าวสด**, หน้า 6.
- คณะกรรมการการเลือกตั้ง, สถิติการเลือกตั้ง, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: https://www.ect.go.th/ect_th/news_all.php?cid=13, [2563].
- คม ชัด ลึก, รัฐธรรมนูญใหม่เพื่อพวกเรา ???, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.komchadluek.net/news/scoop/352831>, [19 พฤศจิกายน 2561].

- ชวนหาเรื่อง, นวัธ อดีตส.ส.เขต 7 ขอนแก่น “พัยค์มัยไทยลึบ” กลางวงประชุมเพื่อไทย,
[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.chuanharuang.com/content/277/>, [10
ธันวาคม 2561].
- เดลินิวส์. (2561, 6 ธันวาคม). ปัดอดีต ส. ส.ทะเลาะ. **เดลินิวส์**, หน้า 2.
- ไทยโพสต์, กต.เคาะแล้ววันเลือกตั้งซ่อม ส.ส. เขต 7 ขอนแก่น, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.thaipost.net/main/detail/51072>, [25 พฤศจิกายน 2562].
- แนวหน้า. (2562, 5 กุมภาพันธ์). ไอ้ค’โผล่นำ ‘พท.’สมัครขอนแก่น ‘พปชร.’กร้าวवादเก้าอี้ยก
จังหวัด. **แนวหน้า**, หน้า 7.
- ประชาชาติ, บิ๊กตู่สัญญา 4 ปี 9 จังหวัด มัดจำ 1.8 ล้านล้าน หยั่งเสียงเลือกตั้ง, [ออนไลน์],
แหล่งที่มา: <https://www.prachachat.net/politics/news-160073>, [17 พฤษภาคม
2561].
- ประชาไท, สถิติคุกคามประชาชนยุค คสช. นับพัน ศูนย์ทนายความฯ ชี้ต้องจัดการกฎหมายที่ออก
โดย คสช., [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://prachatai.com/journal/2018/05/76985>, [19 พฤษภาคม 2561].
- โพสต์ทูเดย์, ผลโพลเผย “พลังประชารัฐ” ครองคะแนนนิยมสูงสุด, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://www.posttoday.com/politic/news/580507>, [17 กุมภาพันธ์ 2562].
- ศิวัช ศรีโคงกุล. (2562ก). การเลือกตั้งทั่วไป 2562: พรรคเพื่อไทยกับการสูญเสียที่นั่งในจังหวัด
ขอนแก่น. **วารสารการบริหารปกครอง**. 8 (2), 285-316.
- ศิวัช ศรีโคงกุล. (2562ข). การศึกษาความเคลื่อนไหวทางการเมืองและพฤติกรรม การเลือกตั้ง
สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร 2562 กรณีศึกษาจังหวัดขอนแก่น. กรุงเทพฯ ฯ สถาบัน
พระปกเกล้า.
- Kongkirati, P. & Kanchoochat, V. (2018). The Prayuth Regime: Embedded Military and
Hierarchical Capitalism in Thailand. **TRaNS: Trans-Regional and -National
Studies of Southeast Asia**. 6(2), 279–305.
- THE ISAAN RECORD, เลือกตั้งซ่อมเขต 7 ขอนแก่นคึกคัก, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:
<https://isaanrecord.com/2019/12/22/thailand-election-2019/>, [22 ธันวาคม
2562].

การเสริมสร้างพลังอำนาจสำหรับครูในศตวรรษที่ 21

Empowerment for teachers in the 21st century

ตริยพล โฉมไสว* ศักดา สถาพรพจนา** เนติ เฉลยวาเรศ***

Treeyapol Chomsavai, Sakda Sathapornphojana, Neti Chaloywates

Received: January 20, 2020 Revised: February 20, 2020 Accepted: February 28, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

การเสริมสร้างพลัง เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคล องค์กรหรือชุมชนมีความสามารถจัดการชีวิตของตน บุคคลมีความตระหนักรู้ในคุณค่าและความสามารถทั้งของตนเองและผู้อื่น การเสริมสร้างพลังอำนาจจะส่งผลให้บุคคลรับรู้ศักยภาพของตนเองและพัฒนาความสามารถของตนเองในด้านต่าง ๆ มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร มีภาวะผู้นำ มีความพึงพอใจในการทำงาน มีความสุขเมื่ออยู่ในสถานที่ทำงาน มี และรู้สึกถึงความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจจึงเป็นกระบวนการสร้างแรงเสริม ให้บุคคลมีความสัมพันธ์กัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ความรู้สึก ได้เรียนรู้การทำงาน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จึงนับเป็นกระบวนการในการสนับสนุนช่วยเหลือ และใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรในภาพรวม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ ประกอบด้วย 1.ทักษะการบริหารทักษะที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ 2.บรรยากาศที่เอื้อต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ 3. การมีทรัพยากรเพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ กระบวนการเสริมพลังอำนาจ มีขั้นตอนดังนี้ 1. การกำหนดเป้าหมายร่วม 2. สนับสนุนทรัพยากร 3. การสร้างขวัญกำลังใจ 4. การติดตามการทำงาน ผู้บริหารเป็นผู้ที่สำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานให้กับบุคลากร ผลของการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานนั้นทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร และมีความรู้สึกก้าวหน้า

*หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ค.ด.) สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Doctor of Education Program (Ph.D.) Program in Educational Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

** สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Program in Educational Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

*** สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ Program in Educational Administration, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under The Royal Patronage

เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความพึงพอใจในงาน และภาคภูมิใจในงาน ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานอันส่งผลต่อคุณภาพในการทำงานที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

คำสำคัญ (Keywords): การเสริมสร้างพลังอำนาจ, ครู, ศตวรรษที่ ๒๑

Abstract

Empowerment Is a process that helps individuals Organizations or communities have the ability to manage their lives. Individuals are aware of the value and ability of both themselves and others. Empowerment will result in people being aware of their potential and developing their capabilities in various areas. Have communication skills, leadership, satisfaction in work Happy when in the workplace and feel responsible Empowerment is therefore a process of reinforcement. For people to have relationships There is exchange of information, opinions, feelings, and learning about work. And sharing resources Therefore is considered a process of support, help and mutual use Cause benefits to the organization as a whole Factors related to empowerment consist of 1. Skill management skills that are important for empowerment. 2. Atmosphere that is conducive to empowerment 3. Having the resources to enable the organization to achieve its goals The empowerment process consists of the following steps: 1. Setting common goals 2. Supporting resources 3. Building morale 4. Monitoring work Management is an important person in empowering the employees. The result of empowerment in the work causes feelings of attachment to the organization. And feel that they are part of the organization Satisfied with the job And proud of the work Resulting in the morale of work that affects the quality of work in line with the 21st century

Keywords: Eempowerment teachers 21st century

บทนำ (Introduction)

โลกศตวรรษที่ 21 เป็นโลกแห่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถรับและส่งต่ออย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ประชาชน ชุมชน และสังคมรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็วและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ประชาชนมีความรู้ความสามารถมากขึ้น และพร้อมที่จะเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษามากขึ้น ในขณะที่โครงสร้างและระบบการศึกษายังบริหารและจัดการภายใต้กฎ ระเบียบ กติกา และแบบแผนการปฏิบัติรูปแบบเดิม ส่งผลให้เกิดปัญหาและความไม่คล่องตัวในการบริหาร จัดการและการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา อีกทั้งการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษายังเป็น ปัญหา ทั้งเรื่องการขาดแคลนครูในบางสาขา ครูไม่ครบชั้น อัตราส่วนครูต่อนักเรียนและนักเรียนต่อ ห้องไม่เป็นไปตามมาตรฐาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยิ่ง

การปรับปรุงโครงสร้างการบริหารงานของหน่วยงานส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และ สถานศึกษาควบคู่กับการปรับปรุงแก้ไขปัญหาและการพัฒนาระบบการบริหารงานบุคคลของ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น จะส่งผลให้หน่วยงานและ สถานศึกษาสามารถบริหารและจัดการศึกษาที่แสดงความรับผิดชอบต่อคุณภาพมาตรฐานให้แก่ ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลมากขึ้น รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคม อาทิ บุคคล ครอบครัว ชุมชน สังคม ภาคเอกชน สถานประกอบการ มูลนิธิ วัด สถาบันและองค์กร ต่าง ๆ ในสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษา ในรูปแบบที่หลากหลายโดยมีกฎหมาย กฎ ระเบียบ กติกาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และมีนโยบาย และมาตรการจูงใจทั้งที่เป็นตัวเงินและสิทธิประโยชน์อื่น เช่น การลดหย่อนภาษี เพื่อส่งเสริมให้เกิด เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

นอกจากนี้ ผลกระทบจากโครงสร้างประชากรวัยเรียนที่ลดลงตลอดระยะเวลา ๑๐ กว่าปี ที่ผ่านมาและต่อเนื่องไปอีก 20 ปีข้างหน้า จะส่งผลให้ประเทศไทยเข้าสู่สังคมสูงวัยอย่างสมบูรณ์ใน อีกไม่เกิน 5 ปีต่อจากนี้ และจะทำให้มีห้องเรียนและสถานศึกษาที่ต้องปิดตัวลง และจำนวน สถานศึกษาขนาดเล็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สถาบันอาชีวศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาก็ ต้องเผชิญกับสถานการณ์เดียวกัน รัฐจึงจำเป็นต้องบริหารและจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้ เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยการกำหนดที่ตั้งและจัดกลุ่มสถานศึกษาตามระดับคุณภาพมาตรฐานการ ปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาที่ปิดตัวลงให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน หรือใช้ประโยชน์ร่วมกัน ในพื้นที่ การเลือกผลิตกำลังคนในสาขาวิชาที่สถาบันมีความเชี่ยวชาญและความเป็นเลิศเน้นคุณภาพ มากกว่าปริมาณ การพัฒนาระบบการประเมินคุณภาพและประสิทธิภาพที่เหมาะสมสอดคล้องกับ บริบทและความต้องการของสังคม เพื่อให้รัฐสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน และใช้งบประมาณในส่วนที่สามารถประหยัดได้เพื่อยกระดับ คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาเพื่อตอบโจทย์การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และบริบทที่ เปลี่ยนแปลงของสังคมและประเทศ (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579)

ปรัชญาการบริหารการศึกษาของไทยที่ผ่านมาให้ความสำคัญกับงานนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลอย่างใกล้ชิดใช้อำนาจในการบริหาร โดยการบังคับ ลงโทษ เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกรงกลัวและปฏิบัติตามคำสั่งอย่างเคร่งครัด ความสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นไปในลักษณะ นายกับลูกน้อง การตัดสินใจเป็นดุลยพินิจของผู้บริหารเป็นส่วนใหญ่ การบริหารงานบุคคลในองค์กรยังให้ความสำคัญกับแนวคิดที่ว่า การพัฒนาและการฝึกอบรมเป็นการสิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายและเสียเวลา (บุญใจ ศรีสถิตนรากร, 2551) นโยบายการบริหารสถานศึกษามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาเมื่อเปลี่ยนตัวผู้นำหรือผู้บริหารองค์การ ประกอบกับวัฒนธรรมองค์การซึ่งเป็นระบบองค์การแบบเก่า ที่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบอย่างเคร่งครัด ค่านิยมระบบอาวุโส ไม่ชอบการเปลี่ยนแปลงยึดแนวปฏิบัติเดิม ๆ โดยยังมีการบังคับบัญชาจากส่วนกลางที่มีการสั่งการที่ขัดกับหลักการกระจายอำนาจ การบริหารงานบุคลากรของสถานศึกษาไม่มีอำนาจบริหารจัดการอย่างแท้จริง การสรรหาการคัดเลือก การพิจารณาความดีความชอบของบุคลากร ยังขึ้นอยู่กับเขตพื้นที่การศึกษา การติดต่อประสานงานไม่คล่องตัว มีวัฒนธรรมการทำงานแบบเฉื่อยชา บุคลากรในองค์กรยังไม่ได้ร่วมคิดค้นกลยุทธ์การปรับเปลี่ยนองค์การให้ก้าวทันต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ปล่อยให้องค์การเผชิญปัญหาที่เกิดขึ้น โดยไม่มีการร่วมคิดค้นหาแนวทางการแก้ไขปัญหาร่วมกัน (วิทยากร เชียงกูล, 2550) ปัญหาคุณภาพของครู เกิดจากผู้บริหาร ครู อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่รักการอ่าน ไม่เรียนรู้ การคัดเลือกคนมาเป็นครูและการประเมินให้ค่าตอบแทนเน้นปริมาณ ครูได้รับเงินเดือนเพิ่มขึ้น สวนทางกับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา การทำงานของครูอยู่ภายใต้ระบบราชการ ผู้บริหารสถานศึกษาแบบบรรยายตามทฤษฎีวัดผลด้วยการสอบ คัดเลือกตามอาวุโส ครูที่มึนความรู้ดี สอนเก่ง มองไม่เห็นโอกาสก้าวหน้าในอาชีพก็ไปทำอาชีพอื่น การปรับเงินเดือนครูไม่ขึ้นกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีการขึ้นเงินเดือนครูแบบหน้ากระดานเท่ากันทุกคน

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของบุคคล องค์กร และชุมชน กล่าวคือ เป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคล องค์กรหรือชุมชนมีความสามารถจัดการชีวิตของตน (Gibson, 1991; Hawks, 1992) บุคคลมีความตระหนักรู้ในคุณค่าและความสามารถทั้งของตนเองและผู้อื่น การเสริมสร้างพลังอำนาจจะส่งผลให้บุคคลรับรู้ศักยภาพของตนเองและพัฒนาความสามารถของตนเองในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการพัฒนางาน ความสามารถในการแก้ปัญหา การมีทักษะในการติดต่อสื่อสาร มีภาวะผู้นำ มีความพึงพอใจในการทำงาน มีความสุขเมื่ออยู่ในสถานที่ทำงาน มีความรู้สึกถึงคุณค่าของตนเอง มีอิสระ และรู้สึกถึงความรับผิดชอบ การเสริมสร้างพลังอำนาจจึงเป็นกระบวนการสร้างเสริม (Synergistic Paradigm) ให้บุคคลมีความสัมพันธ์กัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น

ความรู้สึก ได้เรียนรู้การทำงาน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จึงนับเป็นกระบวนการในการสนับสนุนช่วยเหลือและใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การในภาพรวม เช่น การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคให้เกิดความร่วมมือ ร่วมแรงและร่วมใจในการปฏิบัติงานสามารถส่งเสริม พัฒนาและขยายเครือข่ายในวิชาชีพได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ การเสริมสร้างพลังอำนาจยังส่งผลให้เป็นบุคคลเป็นพลเมืองที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม มีการช่วยเหลือเผื่อแผ่ซึ่งกันและกัน และสามารถดึงศักยภาพของตนเองไปสู่การทำงานได้เต็มศักยภาพ (Hawks, 1992)

การเสริมสร้างพลังอำนาจ (Empowerment) เป็นกระบวนการบริหารจัดการภายในองค์การเพื่อบูรณาการศักยภาพของบุคลากรให้ทำงานอย่างเต็มความสามารถ และเข้าใจกันได้ดีกับสภาพแวดล้อมองค์การ โดยการให้อำนาจและให้โอกาสแต่ละบุคคลได้แสดงศักยภาพของตน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระดับที่องค์การต้องการออกมาจนสามารถทำงานได้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากในทุกองค์การ ทั้งนี้เพราะในการทำงานไม่ว่าหน่วยงานใดก็ตาม สิ่งสำคัญของทุกหน่วยงานคือ ให้บุคคลทำงานอย่างเต็มกำลังและความสามารถ ใช้ศักยภาพที่มีอยู่อย่างเต็มที่ (อติพร ทองหล่อ, 2546) ดังนั้น การเสริมสร้างพลังอำนาจ จึงมีความสำคัญต่อการสร้างและพัฒนาบุคคลทั้งในระดับบุคคล ทีมงาน และองค์การ ให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ

แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจ

แนวคิดของการสร้างพลัง การสร้างพลังมีหลายมิติ ได้แก่ ด้านการพัฒนาชุมชน ด้านจิตวิทยา ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐศาสตร์ ด้านการเคลื่อนไหวทางสังคม และด้านองค์การ รวมถึงมิติในระดับบุคคล กลุ่ม และชุมชน การเสริมพลังเป็นกระบวนการทางสังคมจะเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคลมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และนำไปสู่การมองเห็นคุณค่าของตนเองและผู้อื่น การเสริมพลังเป็นกระบวนการในการเพิ่มความสามารถหรือพัฒนาบุคคลให้มีทักษะ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรที่จำเป็น มีพลังอำนาจที่จะกระทำเพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ให้ดีขึ้น และการเสริมพลังเกี่ยวข้องกับควมมีอิสระในการเลือก และการยอมรับที่จะมีความรับผิดชอบในสิ่งที่เลือก นอกจากนี้ การสร้างพลัง (Empowerment) เป็นแนวทางการจัดการรูปแบบใหม่ที่แพร่หลายพร้อมกับ การปรับรื้อระบบ (Re-engineering) และ Benchmarking รวมทั้งแนวคิดนี้ยังจัดว่าเป้าหมายแนวทางการจัดการเชิงคุณภาพเบ็ดเสร็จ (Total Quality Management: TQM) ด้วย การสร้างพลังเป็นหัวข้อหนึ่งที่พบบ่อยในการทบทวนวรรณคดีเกี่ยวกับทรัพยากรบุคคล ธุรกิจ และการจัดการจากการทบทวนหัวข้อเรื่องการสร้างพลังพื้นฐานที่รู้จักกันแพร่หลายเกี่ยวกับการสร้างพลังใน

องค์การ (Empowerment in Organizations) ระหว่าง ปี 2537-2539 เพื่อทำความเข้าใจทฤษฎีการสร้างพลังองค์การและการปฏิบัติเพื่อเห็นคุณค่าของศักยภาพเพื่อบริการและอุตสาหกรรมด้านต่าง ๆ

การเสริมสร้างพลังอำนาจเป็นแนวคิดที่มีจุดเริ่มต้นมาจากทฤษฎีการพัฒนาองค์กรโดยองค์กรเกิดจากการรวมตัวของกลุ่มคนเพื่อร่วมกันทำงาน ประกอบอาชีพหรือบริการออกสู่สังคมในสภาพการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งทางเศรษฐกิจสังคมและการแข่งขันทางธุรกิจมากขึ้นองค์กรจึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การบริหารจัดการเพื่อให้สามารถคงอยู่ได้ในยุคของการแข่งขันจากการศึกษาของ สก็อตและเจฟเฟ (Scott & Jaffe. 1991: 14) พบว่า ปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นภายในองค์กร คือ บุคลากรเกิดความเบื่อหน่าย ท้อแท้ สิ้นหวังในการทำงานและเอาใจออกห่างองค์กรเนื่องจากองค์กรมีกฎระเบียบที่เข้มงวดยึดถือเคร่งครัดและมีการเปลี่ยนแปลงยากทำให้บุคลากรขาดความมั่นคง ขาดความก้าวหน้าในการทำงานองค์กรมีการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์อำนาจผู้บริหารเป็นผู้ที่มีอำนาจในการกำหนดนโยบายวางแผน ควบคุม สั่งการและการตัดสินใจสั่งการเพียงผู้เดียว บุคลากรไม่มีโอกาสได้แสดงความคิดเห็นหรือเสนอแนะแนวทางในการบริหารงานซึ่งสอดคล้องกับปัญหาของบุคลากรจากการศึกษาของ วิสเทอร์สปูน (Witherspoon. 1997: 140-141) พบว่า ปัญหาการทำงานของบุคลากร คือ บุคลากรไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขาดทรัพยากรที่เหมาะสมเพียงพอและขาดการสนับสนุน บุคลากรขาดทักษะความสามารถที่จะรองรับการเปลี่ยนแปลงขาดเทคโนโลยีและขาดทักษะที่ต้องใช้ในการทำงานภาระงานเกินกำลังของบุคลากร บุคลากรชอบทำงานตามลำพัง ซึ่งเป็นสิ่งที่มีผลกระทบและบั่นทอนการทำงานของบุคลากร สอดคล้องกับปัญหาการศึกษา ของไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การศึกษาของไทยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เมื่อเปรียบเทียบกับนานาประเทศมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในบางวิชาต่ำกว่านานาประเทศ ผลการศึกษาเปรียบเทียบบ่งชี้ว่า ปัญหาในการจัดการศึกษาส่วนหนึ่งมีสาเหตุจากคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรที่เป็นผลมาจากขาดการเสริมสร้างพลังอำนาจให้บุคลากรในสถานศึกษา การจะช่วยให้บุคลากรมีการพัฒนาตามความคาดหวังและความต้องการต่าง ๆ ของสังคม ต้องทำให้บุคลากรมีพลังการทำงานที่ทำให้บุคลากรสามารถเรียนรู้ พัฒนาเปลี่ยนแปลงตนเอง เปลี่ยนแปลงวิธีคิด วิธีทำงาน สามารถศึกษาวิจัยและพัฒนาความรู้ สร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งที่เป็นเครือข่ายทางเทคโนโลยีและองค์กรบุคคลเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการทำงานด้านการให้การศึกษา (Office of the National Education Commission. 2000: 106)

การพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนจึงเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็นแรงงานที่มีคุณภาพทั้งนี้ปัจจัยหลักของการปฏิรูปการศึกษาคือ การพัฒนาคุณภาพบุคลากรซึ่งทุกคนต่างยอมรับว่าเป็นตัวจักรหลักในการผลักดันให้การปฏิรูปการศึกษาประสบความสำเร็จ (Reimers. 2003: 12) และปัจจุบันการปฏิรูปยังมีปัญหาต้องเร่งพัฒนา ปรับปรุงและต่อยอด โดยเฉพาะด้านคุณภาพผู้เรียน บุคลากรพบว่า มีสถานศึกษาจำนวนมากไม่ได้มาตรฐาน ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำ ขาดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งการคิดวิเคราะห์ที่ใฝ่เรียนรู้และแสวงหาความรู้อย่างต่อเนื่อง คุณธรรมจริยธรรมในด้านบุคลากร พบว่ามีปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพ มีคุณธรรม ไม่ได้คนเก่ง คนดีและใจรักมาเป็นบุคลากร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2552: 2) ปัญหาการพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นปัญหารัฐบาลไม่สนใจการคัดเลือกคนเก่ง และสร้างแรงจูงใจ เช่น ให้เงินเดือนสูง ให้มีบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมความรู้ ความสามารถมีโอกาสดำเนินการ มีความก้าวหน้าตามความสามารถ บุคลากรโดยรวมมีคุณภาพลดลง เพราะขาดแรงจูงใจในการทำงาน และการพัฒนาตนเอง ควรจะแก้ไขปัญหาการเพิ่มแรงจูงใจให้กับบุคลากร (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. 2551) วิธีการเสริมพลังอำนาจนี้จะช่วยคนเก่งให้เก่งยิ่งขึ้น ช่วยคนที่ด้อยให้เก่งขึ้นผู้บริหารต้องทำหน้าที่ควบคุมและกระตุ้นให้บุคลากรทำงานได้ อย่างราบรื่น ภาวะผู้นำของผู้บริหารสำคัญมากในการที่จะเสริมพลังการทำงานแก่บุคลากร บทบาทของผู้บริหารในเสริมพลังแก่บุคลากรนั้น ไม่ใช่เพียงแค่การส่งผ่านอย่างเดียวหากได้รับคำสั่งหรือโครงการอะไรมาแล้วก็ต้องกรองก่อนว่างานนั้น ๆ เหมาะสมกับบุคลากรคนใด ฝ่ายใด ต้องพูดและแสดงออกให้กำลังใจบุคลากร (สุวัฒน์ เงินฉ่ำ. 2553: 1-3)

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจได้แก่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ ปัจจัยที่จะสนับสนุนให้การเสริมสร้างพลังอำนาจมีส่วนช่วยให้บุคลากรเติบโตจนสามารถจัดการกับงานของตนเองได้อย่างอิสระนั้นต้องประกอบด้วยผู้บริหารและโครงสร้างองค์การดังนี้

1. ผู้บริหารต้องมีความรู้สึกลึกซึ้งในชีวิตของตนเองเสียก่อนโดยต้องคิดเสมอว่าการเสริมสร้างพลังอำนาจไปให้บุคคลอื่นนั้นมีได้ทำให้อำนาจของตนลดน้อยหรือสูญเสียแต่กลับช่วยให้ตนมีพลังอำนาจในการบริหารจัดการในวงกว้างมากขึ้นเพราะจะได้บุคลากรที่เก่งคิดเป็นทำเป็นมาร่วมงานได้แนวคิดและรูปแบบที่หลากหลายซึ่งช่วยให้งานบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิผลสูงสุด

2. โครงสร้างขององค์การต้องเอื้ออำนวยต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจให้บุคคลอื่นได้พัฒนาตนเองและมีอำนาจจัดการกับงานของตนได้ซึ่งโครงสร้างควรมีลักษณะ

2.1 โครงสร้างการบริหารเปลี่ยนจากสายการบังคับบัญชาที่ซับซ้อนจากบนลงล่างมาเป็นความสัมพันธ์ราบเรียบเชิงแนวนอนเป็นหลัก

2.2 เปลี่ยนจากการสั่งงานมาเป็นการให้ผู้ปฏิบัติงานจัดการกับตนเองแทน

2.3 ความผิดพลาดในงานให้ถือเป็นกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองจะไม่ลงโทษแต่จะใช้การชี้แนะแนวทางที่ถูกต้องแทนตลอดจนมีการฝึกอบรมทั้งภายในและภายนอกสถานที่

2.4 สร้างบรรยากาศการทำงานให้เอื้อต่อการปฏิบัติงานโดยผู้ปฏิบัติงานสามารถทำงานอย่างมีความสุขมีคุณค่าและร่วมกันแก้ปัญหา

สรุปได้ว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจประกอบไปด้วยสิ่งต่อไปนี้

1. ทักษะการบริหารทักษะที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจได้แก่

1.1 ทักษะการเป็นสมาชิกในทีมหมายถึงทักษะการฟังการมีส่วนร่วมการตอบสนองการยกย่องเห็นคุณค่า

1.2 ทักษะการเป็นผู้นำทีมหมายถึงทักษะการเป็นผู้ริเริ่มการเป็นแบบอย่างที่ดีการเป็นผู้สอนหรือผู้แนะนำ

1.3 ทักษะการประชุมปรึกษาหมายถึงการใช้รูปแบบการประชุมใช้การสื่อสารที่ดีใช้เหตุผลประกอบแก้ปัญหา

2. บรรยากาศที่เอื้อต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจได้แก่

2.1 การสื่อสารในองค์การควรมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารขององค์การด้วยการสื่อสารที่เปิดเผยและมีการให้ข้อมูลย้อนกลับ

2.2 การมีส่วนร่วมตัดสินใจของบุคลากรทุกระดับในองค์การเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ

2.3 การมีความคิดสร้างสรรค์ความตั้งใจของผู้บริหารที่จะใช้การเสริมสร้างพลังอำนาจในการบริหารองค์การ

3. การมีทรัพยากรเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้

กระบวนการเสริมพลังอำนาจ

จากการสังเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด การเสริมพลังอำนาจซึ่งนักวิชาการหลายท่านกล่าวไว้สอดคล้องกันได้มากำหนดเป็นกระบวนการเสริมพลังอำนาจ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดเป้าหมายร่วม หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารทำให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทำงานร่วมกัน ในการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นไปได้ ซึ่งเป้าหมายมีความสำคัญที่หลากหลายและแตกต่างกัน แต่จะให้ความสำคัญในภาพรวมที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติงานเห็นความสำคัญของตนเองที่มีต่อการทำงานและร่วมกันเป็นหนึ่งเดียว
2. สนับสนุนทรัพยากร หมายถึง การเตรียมความพร้อมของผู้ปฏิบัติงานโดยการมอบหมายอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ การส่งเสริมภาวะผู้นำ การฝึกอบรมและการพัฒนาความรู้ทักษะ ตลอดจนทรัพยากรต่อการทำงานให้เพียงพอ
3. การสร้างขวัญกำลังใจ หมายถึง การสร้างบรรยากาศทำให้เกิดความกระตือรือร้นและมีชีวิตชีวาในการทำงาน
4. การติดตามการทำงาน หมายถึง สร้างความมั่นใจว่างานจะต้องสำเร็จตามเป้าหมาย การประเมินผล การปรับปรุงและพัฒนาการทำงาน การสร้างและพัฒนาเครือข่าย

การเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานของครูในศตวรรษที่ 21

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการเตรียมประชากรให้พร้อมที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงเพื่อที่จะดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข การศึกษาคือสร้างพลังปัญญาแก่ประชากรเพื่อพร้อมรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ทั้งในเรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ดังนั้น การศึกษาจึงถือได้ว่าเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับพัฒนาประชากรเพื่อเตรียมความพร้อมในยุคศตวรรษปัจจุบัน แต่ทั้งนี้ การศึกษาจะต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณค่าที่แท้จริง ในความเป็นมนุษย์ ในฐานะเป็นหลักความคิดเชิงคุณภาพ ครูในศตวรรษที่ 21 จึงต้องปรับตัวให้เข้ากับการเรียนรู้ให้เท่าทันยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปด้วย ทั้งนี้ต้องพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมากในวงการศึกษานี้ ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อให้สามารถชี้แนะและส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตลอดเวลา นอกจากนี้ ครูไทยในอนาคตยังต้องมีความรู้จริงในเรื่องที่สอน และต้องมีเทคนิควิธีการให้นักเรียนสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์ รวมทั้งจัดกิจกรรมเชื่อมโยงความรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอก ฝึกให้นักเรียนทำงานเป็นทีม เป็นนักออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม จัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ และแสดงออกซึ่งความรักและความห่วงใยต่อนักเรียน ทั้งนี้กระบวนการเรียนการสอนดังกล่าวจะสัมฤทธิ์ผลได้ หาก

ทุกภาคส่วนช่วยกันหาทางลดปัญหาและอุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาครู ซึ่งแนวทางและความเป็นไปได้ในการพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องดำเนินการทั้งด้านนโยบายและด้านการพัฒนาตนเองของครูควบคู่กันไป การนำแนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจให้ครูจึงเป็นแนวทางที่สำคัญเพื่อให้ครูมีทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

การเสริมพลังอำนาจให้กับครูใน 8 ทักษะ ควรมีการดำเนินการดังนี้

1. ทักษะด้านสื่อ เทคโนโลยี และการจัดการสารสนเทศ (Media, technology and Information Management) หมายถึง ผู้สอนต้องมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีมาช่วยในการจัดการเรียนการสอน การสร้างสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัยเนื่องจากกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยีจะช่วยกระตุ้นความสนใจให้แก่ผู้เรียน และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้เข้าใจอย่างลึกซึ้ง รวมทั้งสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง มีการนำความรู้ที่ได้รับมาดำเนินการให้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และการจัดการความรู้ของทั้งตนเองและขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ทักษะอาชีพ (Carrere Skill) หมายถึง ผู้สอนต้องมีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำทักษะเกี่ยวกับการหลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ แผนการสอน สื่อการเรียนรู้ การสร้างแบบวัดผล การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งจิตวิทยาการศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดคุณภาพในตัวของผู้เรียนสูงสุดเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ขึ้นได้เอง สามารถเชื่อมโยงความรู้เดิมที่มีอยู่เข้ากับความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่ได้รับ

3. ทักษะชีวิต (Life Skill) หมายถึง ผู้สอนมีทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จได้เป็นอย่างดีโดยที่ผู้สอนต้องมีทักษะดังนี้ ทักษะการทำงานเป็นทีม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ความยืดหยุ่นและการปรับตัว ทักษะสังคม

4. ทักษะด้านการวิจัย (Research Skill) หมายถึง ผู้สอนมีความรู้ทางด้านวิจัยและสามารถนำความรู้ทางวิจัยนั้นไปสร้างองค์ความรู้ใหม่ให้กับตนเองและองค์กร รวมทั้งการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมในตัวของผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ที่สุด

5. ทักษะด้านการสร้างและใช้นวัตกรรม (Construct and Implementation in Innovation Skill) หมายถึง ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เพื่อนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาใหม่ๆ เช่น นวัตกรรมทางการสอน หรือวิธีการสอนรูปแบบใหม่ๆ การสร้างสื่อการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี การวัดและการประเมินผลที่เหมาะสมเพื่อให้เกิดคุณภาพในตัวของผู้เรียน

6. ทักษะด้านความพึงพอใจในการทำงาน (Satisfaction in task Skill) หมายถึง ผู้สอนมีจิตสำนึกที่ดีในการทำงาน เห็นคุณค่าของงานและองค์กร มีความสุขและสนุกกับการทำงาน รักการทำงาน รวมทั้งการทำงานที่ยึดประโยชน์ขององค์กรหรือส่วนรวมมาก่อนประโยชน์ส่วนตน

7. ทักษะการดูแลและการให้บริการ (Service and Caring) หมายถึง ผู้สอนต้องมีเมตตาจิตต่อผู้เรียน ต้องแสดงออกถึงความรัก ความห่วงใยอย่างจริงใจต่อผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อใจส่งผลต่อการจัดสภาพการเรียนรู้ทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ซึ่งเป็นสภาพที่ผู้เรียนจะมีความสุขในการเรียนรู้และจะเรียนรู้ได้ดีที่สุด รวมทั้งมีจิตในการให้บริการที่ดีกับผู้เรียน ผู้ปกครอง สังคมและชุมชนที่สถานศึกษาตั้งอยู่

8. ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication Skill) หมายถึง ผู้สอนต้องเป็นผู้ที่มีทักษะในการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ สามารถใช้ภาษาในสื่อสาร และการสอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเข้าใจ รวมทั้งสามารถใช้ภาษาในการสื่อสารกับผู้ร่วมงาน ผู้ปกครอง สังคม ชุมชน ให้มีความเข้าใจที่ดีต่อกันเพื่อส่งเสริมในการทำงานรวมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวทางการประยุกต์ใช้การเสริมสร้างพลังอำนาจ

การมอบอำนาจการตัดสินใจ หรือ Empowerment หรือที่เรียกว่า การเสริมสร้างพลังอำนาจนั้น ควรตั้งอยู่บนฐานความเชื่อเพิ่มเติมในประเด็นต่อไปนี้

1. ภาวะผู้นำหรือการเป็นผู้นำ นั้นเป็น เรื่องของ “กระบวนการ (Process) มากกว่าเน้นเรื่อง โดยตำแหน่ง (By Position)” พุดง่ายๆ ก็คือ ผู้ปฏิบัติงานที่มีไม่ใช่ตำแหน่งผู้บริหารก็สามารถที่จะเป็นผู้นำได้

2. การเป็นผู้นำ (Leadership) เป็นสิ่งที่สามารถเรียนรู้ได้ ดังนั้นการ Empowerment น่าจะเป็นวิธีการที่ดีวิธีหนึ่ง ในการสร้างผู้นำใหม่ให้แก่องค์กร และจะสร้างขึ้นจำนวนมากเท่าไร ก็สามารถทำได้ แม้กระทั่งในที่สุดเกิดผู้นำขึ้นมาใหม่ ทว่าทั้งองค์กร ที่เรียกว่า Organization-full leaders ก็ย่อมได้

3. การเป็นผู้นำที่เกิดจากการสร้างขึ้นโดยผ่านกระบวนการ Empowerment ดังกล่าว จะก่อให้เกิดความไว้วางใจ (Trust) และการทำงานแบบมีความร่วมมือร่วมใจ (Collaborative) ต่อกันขึ้น เป็นการสร้างพลังเพิ่มให้มากขึ้นกว่าภาวะปกติ หรือที่เรียกว่า Synergy ซึ่งทำให้ศักยภาพหรือระดับขีดความสามารถโดยรวมขององค์การสูงขึ้น จึงน่าจะทำให้เกิดการเพิ่มผลผลิตและประสิทธิผลขององค์การมากยิ่งขึ้นอีกด้วย

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องหาแนวทางที่จะทำให้ครูหรือบุคลากรในหน่วยงานเกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กรมากที่สุด ต้องเสริมสร้างพลังอำนาจในงานให้กับองค์กร เป้าหมายสำคัญก็คือการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานให้แก่บุคลากรในองค์กร ดังนั้นเมื่อพิจารณาถึงองค์กรที่เป็นโรงเรียน เป้าหมายที่จะต้องเสริมสร้างพลังอำนาจการทำงานก็คือ บุคลากร ผู้บริหาร และนักเรียน บุคลากร คือกลุ่มสำคัญที่จะต้องได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงาน เพราะบุคลากรคือผู้ที่เข้าถึงนโยบายความต้องการของโรงเรียน และเป็นผู้ดำเนินนโยบายความต้องการของโรงเรียน และเป็นผู้ดำเนินนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างถูกต้อง เหมาะสม ที่สำคัญที่สุด บุคลากรทุกคนจำเป็นต้องได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานเพื่อให้บุคลากรมีโอกาที่จะได้พัฒนาตนเองไปสู่ความเป็น “บุคลากรมืออาชีพ” ทั้งในและนอกโรงเรียน การเสริมสร้างพลังอำนาจในงานให้กับบุคลากร บุคลากรจะต้องให้ความร่วมมือในการดำเนินงานตัดสินใจ ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของบุคลากรมีความสัมพันธ์กับระดับการตัดสินใจและรู้สึกถึงความเสมอภาค รวมทั้งการมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ การเสริมสร้างพลังอำนาจในการทำงานให้กับบุคลากร จะก่อให้เกิดความรู้สึกยึดมั่น ผูกพันและเป็นส่วนหนึ่งของโรงเรียน (ศิริรัตน์ จุลสร. 2544: 7) มีความพึงพอใจในงาน ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงาน อันจะส่งผลต่อคุณภาพและการพัฒนา การที่บุคลากรจะมีลักษณะเช่นนี้ได้ผู้บริหารต้องใช้กลยุทธ์ในการให้แรงจูงใจต่อไป คือ ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ให้อิสระในการทำงานให้การสนับสนุนริเริ่มสร้างสรรค์ ให้ขวัญและกำลังใจ ให้การยกย่องยอมรับให้โอกาสในการพัฒนาตนเอง ให้การติดต่อสื่อสารข้อมูลย้อนกลับ มีการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการทำงานรวมทั้งการส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ซึ่งลักษณะดังกล่าวทำให้บุคลากรรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และมีพลังอำนาจในการทำงาน ผู้บริหารเป็นผู้ที่สำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานให้กับบุคลากร ผลของการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานนั้นทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร (Organization commitment) และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความพึงพอใจในงาน และภาคภูมิใจในงาน ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานอันส่งผลต่อคุณภาพในการทำงาน ทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จเมื่อบุคคลได้รับการเสริมพลังในการทำงานแล้วจึงก่อให้เกิดพฤติกรรมที่นำไปสู่ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมขององค์กร จะแสดงถึงการมีขวัญและกำลังใจสูงขึ้น และการเสริมพลังในงานยังทำให้เกิดความร่วมมือ ความเสียสละ ความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งความผูกพันต่อองค์กรนี้เป็นลักษณะของการมีความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้าในการยอมรับเป้าหมายและคุณค่าขององค์กร การมีความเต็มใจที่จะใช้ความเพียรพยายามอย่างสูงเพื่อทำประโยชน์ให้กับองค์กรและมีความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะดำรงรักษาการเป็นสมาชิกภาพขององค์กร (Steers. 1977: 6) หากหน่วยงานใด มีบุคลากรที่มี

ลักษณะนี้ ย่อมเต็มใจที่จะปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพซึ่งส่งผลทำให้หน่วยงานมีคุณภาพไปด้วย ความผูกพันต่อองค์กรที่มีต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ ส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน ความตั้งใจที่จะลาออกจางาน การเปลี่ยนงาน และความเฉื่อยชาในการปฏิบัติงานของบุคลากรลดลง (มณฑนา มานะประสพสุข. 2546 : 2) ความผูกพันต่อองค์กรส่งผลทางบวกต่อความปรารถนาที่จะคงอยู่เป็นสมาชิกขององค์กรและความตั้งใจของบุคลากรที่จะทุ่มเทกับการทำงานเพื่อองค์กร ลดการขาดงานมีการเปลี่ยนงานน้อย และมีความพยายาม ในการปฏิบัติงาน (Steers. 1977: 465-466)

บทสรุป (Conclusion)

การเสริมสร้างพลังอำนาจจะส่งผลให้บุคคลรับรู้ศักยภาพของตนเองและพัฒนาความสามารถของตนเองในด้านต่าง ๆ มีทักษะในการติดต่อสื่อสาร มีภาวะผู้นำ มีความพึงพอใจในการทำงาน มีความสุขเมื่ออยู่ในสถานที่ทำงาน มี และรู้สึกถึงความรับผิดชอบ มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ความคิดเห็น ความรู้สึก ได้เรียนรู้การทำงาน และการใช้ทรัพยากรร่วมกัน จึงนับเป็นกระบวนการในการสนับสนุนช่วยเหลือและใช้ประโยชน์ร่วมกัน ทำให้เกิดประโยชน์ต่อองค์การในภาพรวม ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพลังอำนาจ ประกอบด้วย 1.ทักษะการบริหารทักษะที่มีความสำคัญต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ 2.บรรยากาศที่เอื้อต่อการเสริมสร้างพลังอำนาจ 3. การมีทรัพยากรเพื่อให้การดำเนินงานขององค์การบรรลุตามเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ กระบวนการเสริมพลังอำนาจ มีขั้นตอน ดังนี้ 1. การกำหนดเป้าหมายร่วม 2. สนับสนุนทรัพยากร 3. การสร้างขวัญกำลังใจ 4. การติดตามการทำงาน ผู้บริหารเป็นผู้ที่สำคัญในการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานให้กับบุคลากร ผลของการเสริมสร้างพลังอำนาจในงานนั้นทำให้เกิดความรู้สึกผูกพันต่อองค์กร และมีความรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความพึงพอใจในงาน และภาคภูมิใจในงาน ทำให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานอันส่งผลต่อคุณภาพในการทำงานที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง (References)

- บุญใจ ศรีสถิตย่นรากร. (2551). ภาวะผู้นำและกลยุทธ์การจัดการองค์การพยาบาลในศตวรรษที่ 21. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มณฑนา มานะประสพสุข. (2546). ความผูกพันต่อองค์กรที่ส่งผลต่อสุขภาพองค์การของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม:บัณฑิตวิทยาลัย/มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- ศิริรัตน์ จุลสร. (2544). การเสริมสร้างพลังอำนาจของผู้บริหารที่ส่งผลสัมฤทธิ์ของงานและความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานของข้าราชการมหาวิทยาลัยศิลปากร. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. (การบริหารการศึกษา). นครปฐม: บัณฑิตวิทยาลัย/มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). **สภาพการจัดการศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้**. กรุงเทพฯ : วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2551). **4 ปี คณะกรรมการคุรุสภา: ก้าวแรกที่ยั่งยืน สานฝันสู่ความเป็นเลิศ : รายงานผลการดำเนินงานของคณะกรรมการคุรุสภา**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- อติพร ทองหล่อ. (2546). รูปแบบการเสริมสร้างพลังอำนาจอาจารย์พยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก . กรุงเทพฯ. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Steers, Richard M. (1977). **Antecedent and Outcome Job Organizational Commitment**, Administrative Science Quarterly.
- Scott C. D., Jaffe D T. (1991). **Empowerment: Building a committed Workforce**. California : Koga Page
- Witherspoon, Patricia D. (1997). **Communicating Leadership: An Organizational Perspective**. Boston : Allyn and Bacon.
- Reimers, Eleonora Villegas. (2003). **Teacher Professional Development: An International Review of the Literature**. Paris. CHEMS.

ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรและศักยภาพด้านการทหารของอาเซียน ในการให้
ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและภัยพิบัติ

Cooperation in the Use of ASEAN Military Assets and Capacities
in Humanitarian Assistance and Disaster Relief

สัณห์รัฐ จักรภัทรวงศ์* กิรติวรรณ กัลยาณมิตร** วิจิตรา ศรีสอน***

Sunhanat Jakkapattarawong, Keratiwan Kalayanamitra, Wijittra Srison

Received: February 10, 2020 Revised: February 29, 2020 Accepted: February 29, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

ความร่วมมือระหว่างประเทศด้านความมั่นคงหลังยุคสงครามเย็นยุติลงใน ค.ศ. 1991 ความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับภูมิภาคแตกต่างไปจากรูปแบบความมั่นคงแบบเดิม ปัจจุบันอาเซียนต้องเผชิญกับปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security หรือ NTS) เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ โรคระบาด ปัญหาแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะปัญหาภัยพิบัติที่เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ จึงมีการนำเอา ศักยภาพด้านการทหารของอาเซียน ในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและภัยพิบัติ หลายปีที่ผ่านมาแม้อาเซียนจะมีข้อตกลงความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ปรากฏผลมากนัก เนื่องจากอาเซียนขาดความสามารถในการจัดการ เพราะขาดทั้งความรู้ กำลังคน และกำลังทรัพย์ ทำให้ความร่วมมือในการจัดการกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ของอาเซียนดูเหมือนไม่มีความคืบหน้าอย่างที่ควรจะเป็น กลายเป็นหนึ่งในปัญหาที่อาเซียนต้องพัฒนาแนวทางในการ

* วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

** วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

*** วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา College of Innovation and Management, Suan Sunandha Rajabhat University.

ร่วมมือในการใช้ทรัพยากรและศักยภาพด้านการทหารของอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและภัยพิบัติ

คำสำคัญ (Keywords): การทหารอาเซียน, ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรม, การบรรเทาภัยพิบัติ

Abstract

International cooperation on security after the Cold War ended in 1991. Regional security cooperation is different from the traditional security model. Nowadays, ASEAN faces a new type of security problem. (Non-Traditional Security or NTS) such as drugs, human trafficking, epidemics, migrant workers. Especially the problem of disaster which is increasing in intensity both natural and human disasters. Therefore, bringing the military potential of ASEAN in providing humanitarian assistance and disasters. In the past several years, although ASEAN has agreed to cooperate in disaster management, but in practice it does not appear to have much effect. As ASEAN lacks management capability because they lack knowledge Manpower and wealth as a result, cooperation in managing new forms of security in ASEAN seems to have no progress as it should be. It has become one of the problems that ASEAN needs to develop as a way to cooperate in using its resources and military capabilities in providing humanitarian assistance and disaster.

Keywords: ASEAN Military, Humanitarian Assistance, Disaster Relief.

บทนำ (Introduction)

นับแต่การก่อตั้งสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Association of Southeast Asian Nations หรือ ASEAN) ก่อตั้งขึ้นโดยปฏิญญากรุงเทพ (Bangkok Declaration) หรือ ปฏิญญาอาเซียน (ASEAN Declaration) เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม 1967 เป็นต้นมา กลุ่มประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ได้สร้างความร่วมมือในด้านต่างๆ ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เพื่อความมั่นคง ความเจริญก้าวหน้าของประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศ (Ministry of Foreign Affairs, 1967) ความก้าวหน้าด้านความร่วมมือของประเทศสมาชิกสมาคมประชาชาติแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นำไปสู่การจัดตั้งประชาคมอาเซียน (ASEAN Community) เมื่อวันที่ 31 ธันวาคม 2015 เพื่อให้อาเซียนเป็นชุมชนที่มีความแข็งแกร่ง สามารถ

สร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทาย ทั้งด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยสมาชิกในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีสามารถ ประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวก มากยิ่งขึ้นและสมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน ปัจจุบันบริบททางการเมือง เศรษฐกิจและสังคมรวมทั้งความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างมาก ทำให้ อาเซียนต้องเผชิญสิ่งท้าทายใหม่ๆ อาทิ โรคระบาด การก่อการร้าย ยาเสพติด การค้ามนุษย์ สิ่งแวดล้อม ภัยพิบัติ อีกทั้งยังมีความจำเป็นต้องรวมตัวกัน เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองและขีด ความสามารถทางการแข่งขันกับประเทศในภูมิภาคใกล้เคียงและในเวทีระหว่างประเทศ ผู้นำ ประเทศอาเซียนจึงเห็นพ้องกันว่า อาเซียนควรจะร่วมมือกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็ง และมั่นคงยิ่งขึ้น จึงได้ประกาศ “ปฏิญญาว่าด้วยความร่วมมือในอาเซียน ฉบับที่ 2 (Declaration of ASEAN Concord II) ซึ่งกำหนดให้มีการสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political– Security Community : APSC) ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN Economic Community : AEC) และประชาคมสังคมและ วัฒนธรรมอาเซียน (ASEAN Socio – Cultural Community : ASCC) (สุปรีชา หิรัญบุรณะ, 2560 : 6) ในปัจจุบันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังประสบภัยธรรมชาติมากขึ้น เนื่องจากที่ตั้งทาง ภูมิศาสตร์และผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมอันส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ใน ภูมิภาคจากภัยธรรมชาติที่มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นนั้นจัดเป็นภัย คุกคามที่สำคัญ การเกิดภัยธรรมชาติแต่ละครั้งสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก การเกิดขึ้นของภัย พิบัติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง ภัยจากอากาศร้อนจัดภัยจากอากาศหนาวจัด ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว สึนามิ ฯลฯ ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยรวม เช่น การ เกิดภัยพิบัติจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิที่อินโดนีเซีย เขตปกครองพิเศษอาเจะห์ ในปี ค.ศ. 2004 เหตุการณ์พายุหมุนนาร์กิส ประเทศพม่า ในปี ค.ศ. 2008 และวิกฤติมหาอุทกภัย อาเซียน ในปี ค.ศ. 2011 ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และสูญเสียชีวิตไปจำนวนมาก

เมื่อยุคสงครามเย็นยุติลงใน ค.ศ. 1991 ความร่วมมือด้านความมั่นคงระดับภูมิภาค แตกต่างไปจากรูปแบบความมั่นคงแบบเดิมโดยมีสาเหตุมาจากรูปแบบความร่วมมือด้านความมั่นคง ของประเทศต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ จึงมีการนำเอาประเด็นปัญหาอื่นๆ ที่ไม่ใช่ ปัญหาความมั่นคงในรูปแบบเดิมที่หมายถึงภัยคุกคามทางทหารและการรุกรานของต่างชาติเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญต่อความมั่นคงของมนุษย์ (human security) “ความมั่นคงของมนุษย์” ตามคำ จำกัดความของแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2545- 2549) หมายถึง การที่ประชาชนได้รับหลักประกันด้านสิทธิความ ปลอดภัย การตอบสนองต่อความ

จำเป็นขั้นพื้นฐาน สามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีศักดิ์ศรี ไม่ประสบปัญหา ความยากจน ไม่สิ้นหวัง และมีความสุข ตลอดจนได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเอง (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2559: 2) ความมั่นคงของมนุษย์ต้องได้รับโอกาสอย่างเท่าเทียมกันในการพัฒนาศักยภาพของตนเองตามแนวคิดของแผนงานพัฒนาองค์การสหประชาชาติเป็นแนวคิดใหม่ที่เสนอเป็นระเบียบวาระโลก ในรายงาน "การพัฒนามนุษย์ 1994" ของแผนงานพัฒนาองค์การสหประชาชาติ (United Nations Development Program-UNDP) ที่เน้นการดำรงชีวิตของประชาชนโดยปลอดจากความกลัว มีความเชื่อมั่น มีความเหนียวแน่น และมีเสถียรภาพต่อภัยคุกคามต่อความมั่นคงรูปแบบใหม่ที่ค้ำจุนถึงซึ่งเป็นภัยคุกคามในทุก ๆ มิติ ไม่ใช่ภัยคุกคามทางด้านการทหาร ในขณะเดียวกัน ก็เห็นถึงความสำคัญของการรวมกลุ่มประเทศ ในภูมิภาคเพื่อสร้างความมั่นคงโดยอาศัยจุดแข็งของแต่ละประเทศส่งเสริมกันและกันในการแก้ปัญหา ด้านความมั่นคงร่วมกันและนำไปสู่ความร่วมมือในระดับภูมิภาค (regional security) (สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นดีพี), 2556 : 1) ซึ่งสาธารณภัยสำคัญที่เกิดขึ้นและสร้างความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน รวมทั้งมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศไทย ได้แก่ ภัยพิบัติภัยแล้ง ดินโคลนถล่ม แผ่นดินไหว และสึนามิ วาตภัย อัคคีภัย ไฟป่าและหมอกควัน ภัยจากการคมนาคมขนส่งและโรคระบาด

ประเทศไทยในฐานะประธานอาเซียน เมื่อปีที่ผ่านมา (ปี ค.ศ. 2019) แนวคิดหลักในการเป็นประธานอาเซียนคือ “Advancing Partnership for Sustainability” หรือ “ร่วมมือ ร่วมใจ ก้าวไกล ยั่งยืน” ในการผลักดันและส่งเสริมประเด็นที่จะเป็นประโยชน์ต่อทั้งอาเซียน โดยแนวคิดหลัก 3 ประการที่ไทยจะเน้นย้ำและผลักดันเพื่อขับเคลื่อนอาเซียนในช่วงที่ไทยเป็นประธานอาเซียน ได้แก่ (1) ‘การก้าวไกล’ (Advancing) หมายถึง การมองและก้าวไปด้วยกันสู่อนาคตอย่างมีพลวัต ใช้ประโยชน์จากวิวัฒนาการทางเทคโนโลยีและสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันควบคู่ไปกับการสร้างระบบภูมิคุ้มกันจากเทคโนโลยีก้าวกระโดด (disruptive technologies) และความท้าทายต่าง ๆ ในอนาคต เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์สำคัญ คือ การมีดิจิทัลอาเซียน (Digital ASEAN) (2) ‘การร่วมมือ ร่วมใจ’ (Partnership) คือ การสร้างความเป็นหุ้นส่วนภายในอาเซียนและกับประชาคมโลก รวมทั้งกับประเทศคู่เจรจา โดยมีเป้าหมายยุทธศาสตร์สำคัญ คือ การสร้างอาเซียนที่ไร้รอยต่อ (Seamless ASEAN) (3) ‘ความยั่งยืน’ (Sustainability) หมายถึงการสร้างที่ยั่งยืนในทุกมิติไม่ว่าจะเป็นความมั่นคงที่ยั่งยืน (sustainable security) หรือความยั่งยืนด้านการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (รัฐสภาไทย, 2562: 1-2) และยังมีการประชุม ADMM plus ครั้งที่ 6 ที่ได้ออก

แถลงการณ์ร่วมระบุถึงการเข้าร่วมการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ณ กรุงเทพฯ ประเทศไทย ยืนยันความรับผิดชอบในการรักษาความสงบสุข สันติภาพ ความมั่นคง และความมีเสถียรภาพของภูมิภาค โดยการเคารพกฎหมายระหว่างประเทศ ส่งเสริมความร่วมมือและการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ตอบสนองต่อประเด็นความมั่นคง และบริบทของโลกที่เปลี่ยนแปลงไป ทั้งนี้ อยู่บนพื้นฐานของความสัมพันธ์ที่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกัน และความมีมิตรจิตอันดีต่อกัน ซึ่งรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาจะต้องเสริมสร้างความมั่นใจและความไว้วางใจร่วมกัน ร่วมมือด้านความมั่นคงและการป้องกันประเทศอย่างเป็นทางการระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนและประเทศคู่เจรจา เพื่อเผชิญหน้ากับภัยคุกคามรูปแบบใหม่ๆ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาค และในขณะเดียวกันเป็นการดำรงไว้ซึ่งความเป็นแกนกลางของอาเซียน และความเป็นเอกภาพของอาเซียน และร่วมรับผิดชอบในการรักษาสันติภาพและเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก โดยการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด ให้ความร่วมมือเชิงปฏิบัติของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านต่างๆ ภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนและรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา ได้แก่ การช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ความมั่นคงทางทะเล ศูนย์แพทย์ทหารอาเซียน การต่อต้านการก่อการร้าย เครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพในกรอบอาเซียน การปฏิบัติการทุ่นระเบิดเพื่อมนุษยธรรม และความมั่นคงไซเบอร์ (สกฤต ประยูรสุข, 2562)

ความร่วมมือในการใช้ทรัพยากรและศักยภาพด้านการทหารของอาเซียน ในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและภัยพิบัติ เป็นประเด็นความร่วมมือที่สำคัญในระดับภูมิภาคและนอกภูมิภาคที่มีประเทศในระดับมหาอำนาจเข้าร่วมเป็นอย่างดี จึงมีข้อพิจารณาว่า บทบาททางการทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและภัยพิบัติ ความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แนวทางการใช้ทรัพยากรทางทหารในภารกิจช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย ล้วนเป็นประเด็นศึกษาที่สำคัญในการหาคำตอบถึงความร่วมมือที่เกิดขึ้นรวมถึงปัจจัยต่างๆ ที่ทำให้เกิดความร่วมมือของการใช้ทรัพยากรและศักยภาพด้านการทหารของอาเซียน

บทบาทการทางทหารอาเซียนกับการบรรเทาภัยพิบัติ

เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการปฏิบัติการทางทหารอาเซียนที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ มักจะเป็นการปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยในกรณีต่างๆ การปฏิบัติการของกองทัพจึงเป็นไปในลักษณะเชิงรับ เป็นการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าหรือเป็นไปตามการขอรับการสนับสนุนจาก

หน่วยงานอื่นเป็นหลักและถึงแม้ว่ามีแนวทางการใช้ทรัพยากรทางทหารในการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัยตามหลักสากลแล้วก็ตาม ดังที่ปรากฏในคู่มือปฏิบัติงาน เช่น (UN OCHA Guidelines on the Use of Foreign Military and Civil Defence Assets in Disaster Relief (Oslo Guidelines) UN CMCoord Guidelines on the Use of Foreign Military and Civil Defence Assets, Asia-Pacific Regional Guidelines for Use of Foreign Military Assets in Natural Disaster Response Operation (APC MADRO), Multi - National Force Standing Operating Procedures (MNF SOP) และ ASEAN Standard Operating Procedure for Regional Standby Arrangements and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations (SASOP) แล้วก็ตาม

ดังเช่นกรณีบทบาทของกองทัพก็ยังคงถูกกำหนดให้เป็นหน่วยงานที่ให้การสนับสนุนหน่วยงานหลักที่มีความรับผิดชอบโดยตรง ดังเห็นได้จากกรณีการบรรเทาภัยพิบัติจากสึนามิในพื้นที่ 6 จังหวัดภาคใต้ฝั่งทะเลอันดามันในปี ค.ศ.2004 ที่ได้มีการระดมหน่วยงานทหารจากทุกเหล่าทัพอย่างที่ไม่เคยปรากฏมาก่อน เข้าดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติดังกล่าว ทั้งการค้นหาและกู้ภัย การซ่อมแซม พื้นฟู สาธารณูปโภคพื้นฐาน สิ่งปลูกสร้างที่ได้รับความเสียหายจากภัยพิบัติ อันถือได้ว่าเป็นการปฏิบัติการทางทหารที่มีการใช้กำลังทหารขนาดใหญ่ในกรณีที่ไม่ใช่การรบ การปฏิบัติการทางทหารที่ก้าวข้ามขอบเขตของการปฏิบัติการทางทหารในกรอบเดิม จากที่เคยมุ่งแต่การปฏิบัติการรบเพียงอย่างเดียว ไปเป็นการปฏิบัติทางทหารที่สามารถนำไปใช้เพื่อสนับสนุนจุดมุ่งหมายอื่นที่มีใช้การรบได้อีกหลากหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม (Humanitarian Assistance) และการบรรเทาสาธารณภัย (Disaster Relief) อันเป็นการปฏิบัติการทางทหารในด้านการพลเรือนที่เกี่ยวข้องกับภัยพิบัติ เพื่อสนับสนุนการบรรเทาสาธารณภัยและการช่วยเหลือประชาชนภายในชาติกันเองหรือหรือในภูมิภาค หรือนอกภูมิภาคที่ประสบภัยพิบัติ อันเป็นการดำเนินงานในลักษณะสนับสนุนการดำเนินงานทางพลเรือนของฝ่ายพลเรือนและการสนับสนุนการช่วยเหลือเพื่อมนุษยธรรมในการช่วยหรือปลดปล่อย หรือลดผลจากภัยพิบัติที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ หรือที่มนุษย์เป็นผู้สร้างขึ้น หรือสถานการณ์ที่มีผลกระทบที่เป็นวงกว้าง เช่น ความเจ็บป่วยของมนุษย์ โรคระบาด ความหิวโหย หรือการขาดซึ่งพื้นฐานของชีวิตที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ในประเทศหรือในภูมิภาค ซึ่งบทบาทของกองทัพต่างๆ ทั่วโลก การช่วยเหลือผู้ประสบภัยพิบัติต่างๆ กองทัพเหล่านั้นได้ใช้กำลังคน เครื่องมือ ยุทโธปกรณ์ ตลอดจนทรัพยากรต่างๆ เข้ามาสู่กระบวนการบรรเทาภัยพิบัติ (คิลปานันต์ ลำภูล, 2558: 285-286).

การนี้ทำให้เห็นได้ว่า การใช้ศักยภาพของกองทัพในการดำเนินการ เป็นสิ่งที่บ่งบอกถึงประสิทธิภาพในการบรรเทาภัยพิบัติและช่วยเหลือประชาชน ทำให้เห็นว่า โดยนัยแล้วกองทัพจะเป็นหน่วยงานสุดท้ายในกระบวนการปฏิบัติด้านภัยพิบัติ และเป็นไปในแนวทางตามหลักสากล ดังจะเห็นได้จากบทบัญญัติใน Oslo Guidelines (2007) เรื่องแนวทางการใช้ประโยชน์จากการปฏิบัติการทางทหารและการปกป้องพลเรือน (Military and Civil Defense Assets) ภายใต้เงื่อนไขและกรอบของการปฏิบัติงานของหลักเกณฑ์ที่กำหนดโดยองค์กรตัวแทนขององค์การสหประชาชาติ(UN) ในการตอบสนองต่อภัยพิบัติทางธรรมชาติ โดยให้ดำเนินการตามแนวทางมาตรฐานในข้อที่ 2 (UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, 2007 : 10) ที่ระบุว่า การใช้ประโยชน์จากการปฏิบัติการทางทหารและการปกป้องพลเรือนจะถูกใช้โดยองค์กรด้านมนุษยธรรมของUN ในลักษณะของที่พึ่งสุดท้าย/ทางเลือกสุดท้าย (last resort) นั่นคือกรณีที่ไม่สามารถหาทางเลือกอื่นที่เหมาะสมของฝ่ายพลเรือนในการสนับสนุนความต้องการอย่างเร่งด่วนด้านมนุษยธรรมได้ตามเวลาที่กำหนดซึ่งแนวทางการใช้กำลังทหารในกรณีดังกล่าว ถือเป็นเกณฑ์การปฏิบัติของประเทศสมาชิกขององค์การสหประชาชาติ

อย่างไรก็ตาม ในอีกด้านของประเด็นเดียวกัน ก็มีมุมมองของการปฏิบัติการทางทหารที่แตกต่างออกไปอย่างไรก็ตาม ในอีกด้านของประเด็นเดียวกัน ก็มีมุมมองของการปฏิบัติการทางทหารที่แตกต่างออกไปของ Markus Werne; Deputy Head of the United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs, Regional Office for Asia and the Pacific (UNOCHA) ที่ได้กล่าวถึงการปฏิบัติของทหารเกี่ยวกับภัยพิบัติในประเทศแถบเอเชียแปซิฟิกโดยเห็นว่า แม้ทหารจะเป็นหนทางสุดท้ายในการเข้าจัดการกับปัญหาภัยพิบัติเมื่อภาครัฐ ประชาชน และหน่วยงานอื่นไม่สามารถรับมือกับสถานการณ์ต่างๆ เหล่านั้นได้ก็ตาม แต่ความจริงแล้วทหารไม่ใช่หนทางสุดท้าย หากแต่เป็นด่านแรกในการที่จะเข้าไปจัดการกับปัญหา (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์, 2555: 19)

กรณีนี้จึงมีความจำเป็นที่ทหารจะต้องเข้าใจองค์ประกอบของพลเรือน รวมไปถึงการเคารพและการปฏิบัติงานร่วมกันได้ ดังเช่น สถานการณ์ภัยพิบัติของประเทศไทยในเดือนพฤศจิกายน 2011 ที่ผ่านมากองทัพไทยได้จัดทหารและยุทโธปกรณ์ได้เข้าไปช่วยเหลือบรรเทาภัยพิบัติให้กับชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในด้านกายภาพและจิตวิทยา โดยที่หน่วยงานของทหารเป็นหน่วยงานหนึ่งที่มีและสามารถแสดงออกได้ถึงศักยภาพอันเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป ในการดำเนินการตอบสนองต่อเหตุการณ์ภัยพิบัติต่างๆ ได้ในระยะเริ่มแรกของเหตุการณ์อันเป็นผลทำให้

เกิดการลดทอนและบรรเทาความเดือดร้อนจากผลกระทบของภัยพิบัติได้ในระดับที่น่าพอใจและเป็นที่ยอมรับ

ดังนั้น เมื่อพิจารณาจากโครงสร้างของหน่วยทหารที่มีความพร้อมและศักยภาพในการเผชิญกับภัยคุกคามในทุกรูปแบบ ที่ทำให้หน่วยทหารสามารถดำเนินการได้ในหลายภารกิจพร้อมกันโดยลำพัง เพราะมีคุณลักษณะสำคัญของหน่วยทหารที่สามารถหยิบยกมาเป็นตัวอย่างพอสังเขปได้ดังนี้ การที่หน่วยทหารมีความมีเอกภาพในการดำเนินการ และทรัพยากรทั้งกำลังคนและยุทโธปกรณ์อันหลากหลายตามขีดความสามารถของแต่ละเหล่าอย่างครบครัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเครื่องมือที่สามารถใช้ในงานด้านการบรรเทาสาธารณภัย อาทิ เช่น กองทัพของไทยมีศักยภาพและทรัพยากรในประเภทเครื่องมือทางทหารต่างๆ จากหน่วยทหารช่าง หน่วยทหารสื่อสาร หน่วยทหารขนส่งและกองพลพัฒนา ซึ่งในกองพลนี้มีกองร้อยบรรเทาสาธารณภัยจำนวน 1 กองร้อยที่สามารถปฏิบัติงานด้านภัยพิบัติโดยตรงอีกด้วย (ศิลปนันต์ ลำกุล, 2558: 287).

ความพร้อมในลักษณะที่กล่าวมาแล้วนั้น สามารถสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบอุทกภัยในปี ค.ศ. 2011 ที่กองทัพไทยได้รับคำสั่งจากรัฐบาลให้ดำเนินการให้ความช่วยเหลือประชาชนอย่างสุด ความสามารถแม้ในบริเวณที่มีน้ำท่วมสูงและอันตราย และขีดความสามารถทางทหารที่หน่วยงานทางทหารนั้นมีและใช้อุปกรณ์ที่พร้อมกว่าหน่วยงานทางพลเรือนอื่นๆ ทำให้หน้าที่การช่วยเหลือประชาชนกลายเป็นของทหารโดยปริยาย

การนี้ทำให้เห็นได้ชัดถึง ศักยภาพ-ขีดความสามารถ อันเป็นเครื่องแสดงบทบาทของกองทัพ ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างต่อเนื่อง จากการประยุกต์ใช้กำลังพล เทคนิค อุปกรณ์ และยุทโธปกรณ์เท่าที่มีอยู่ในกองทัพเพื่อนำมาใช้ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัย อันเป็นบทบาทที่ย้อนแย้งกับสาระบัญญัติของกฎหมายของรัฐ และเป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงการที่รัฐยังใช้ความสามารถทางการทหารในบทบาทของการบรรเทาภัยพิบัติขององค์กรทางทหารได้อย่างไม่สมบูรณ์แบบเท่าที่ควร

แผนความร่วมมือของกลาโหมอาเซียน

กระทรวงกลาโหมในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในสาขาการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ได้มีการดำเนินการที่จะผลักดันให้เกิดผลเป็นรูปธรรม โดยใช้กลไกการประชุม คือ การประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน (ASEAN Defence Ministers' Meeting--ADMM) ซึ่งในปัจจุบันจัดการประชุมไปแล้วทั้งสิ้น 5 ครั้ง และในการประชุม ADMM ครั้งที่ 3 ได้มีการริเริ่มให้จัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน และรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Ministers' -

Plus--ADMM-Plus) เพื่อให้ความร่วมมือเกิดผลเป็นรูปธรรมมากขึ้น โดยได้ขยายความร่วมมือกับ กระทรวงกลาโหมประเทศคู่เจรจาอีก 8 ประเทศ คือ สหรัฐฯ ญี่ปุ่น จีน ออสเตรเลีย เกาหลีใต้ อินเดีย รัสเซีย และนิวซีแลนด์ ซึ่งในปัจจุบันมีเอกสารที่สำคัญ จำนวน 99 ฉบับ ที่จะต้องดำเนินการ แบ่งเป็นเอกสารในกรอบ ADMM 4 ฉบับ ได้แก่ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2555: 8-18)

1. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (Concept Paper on the Use of ASEAN Military Assets and Capacities in Humanitarian Assistance and Disaster Relief) ซึ่งยกร่างโดย กระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย

2. เอกสารแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือระหว่างกลาโหมอาเซียนกับองค์กรภาคประชาสังคมในด้านความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Concept Paper on ASEAN Defence Establishments and Civil Society Organisations (CSOs) Cooperation on Non-Traditional Security) ซึ่งยกร่างโดย กระทรวงกลาโหมไทย

3. เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน - ว่าด้วยความร่วมมือด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของอาเซียน (ADMM Concept Paper on Establishing ASEAN Defence Industry Collaboration) ซึ่งยกร่างโดยกระทรวงกลาโหมมาเลเซีย

4. เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนว่าด้วยการจัดตั้งเครือข่ายศูนย์ปฏิบัติการรักษาสันติภาพของอาเซียน (ADMM Concept Paper on the Establishment of ASEAN-Peacekeeping - Centres-Network) ซึ่ง ร่ว ม ย ก ร ่าง โด ย กระทรวงกลาโหมไทยและกระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย

เอกสารในกรอบ ADMM-Plus จำนวน 5 ฉบับ ได้แก่ (สุรชาติ บำรุงสุข, 2555: 8-18)

1) เอกสารแนวความคิดและแผนงานในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหม-อาเซียนกับ รัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ (ADMM-Plus Concept Paper and Initial Work plan of the Experts' Working Group on HADR) ซึ่งร่วมยกร่างโดย กระทรวงกลาโหมเวียดนามและ กระทรวงกลาโหมจีน

2) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี กลาโหมประเทศคู่เจรจาว่าด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านความมั่นคงทางทะเล (ADMM-Plus Concept Paper on Maritime Security Expert Working Group) ซึ่ง ร่ว ม ย ก ร ่าง โด ย กระทรวงกลาโหมมาเลเซียและกระทรวงกลาโหมออสเตรเลีย

3) แผนงานในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี-กลาโหมประเทศคู่เจรจาของคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ ระหว่างปี พ.ศ. 2554-2556 (ADMM-Plus Work Plan of the Experts' Working Group on Peacekeeping Operations 2011-2013) ซึ่งร่วมยกร่างโดยกระทรวงกลาโหม-ฟิลิปปินส์และกระทรวงกลาโหมนิวซีแลนด์

4) แผนงานในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรี-กลาโหมประเทศคู่เจรจาดำเนินการด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์ทางทหาร (ADMM-Plus Work plan on Experts' Working Group on Military Medicine) ซึ่งร่วมยกร่างโดย กระทรวงกลาโหมสิงคโปร์และกระทรวงกลาโหมญี่ปุ่น

5) เอกสารแนวความคิดในกรอบการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนกับรัฐมนตรีกลาโหมประเทศคู่เจรจาดำเนินการด้วยคณะทำงานผู้เชี่ยวชาญด้านการต่อต้านการก่อการร้าย (ADMM-Plus Concept Paper on Experts' Working Group on Counter-Terrorism) ซึ่งร่วมยกร่างโดย กระทรวงกลาโหมอินโดนีเซีย และกระทรวงกลาโหม-สหรัฐอเมริกา

จากเอกสารดังกล่าวนำไปสู่การประชุมในกรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus ประกอบด้วย กลไกหลักที่สำคัญ คือ ครั้งแรก การประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ASEAN-Defence-Senior Officials' Meeting : ADSOM) และการประชุมเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defence Senior Officials' Meeting-Plus : ADSOM-Plus) เป็นการประชุมในระดับเจ้าหน้าที่อาวุโส (ปลัดกระทรวงกลาโหมหรือเทียบเท่า) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการสำหรับการประชุม ADMM และ ADMM-Plus และโดยทั่วไปจะพิจารณาความเหมาะสมของหัวข้อการหารือ รวมทั้งพิจารณาแก้ไขร่างเอกสารต่างๆ ที่จะให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศคู่เจรจารับรองในที่ประชุม ADMM และ ADMM-Plus และ ครั้งที่ 2 การประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียน (ADSOM Working Group : ADSOM WG) และการประชุมคณะทำงานเจ้าหน้าที่อาวุโสกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ADSOM Plus Working Group: ADSOM-Plus WG) เป็นการประชุมในระดับคณะทำงาน (ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผนกลาโหมหรือผู้แทน) ซึ่งมีหน้าที่หลักในการเตรียมการด้านสารัตถะและด้านธุรการสำหรับการประชุม ADSOM และ ADSOM-Plus รวมทั้งการประชุม ADMM และ ADMM-Plus โดยที่ประชุมฯ จะร่วมกันกำหนดหัวข้อการหารือ รวมทั้งเตรียมการด้านเอกสารที่เกี่ยวกับการประชุมฯ และด้านธุรการอื่นๆ ในห้วงการประชุม ADMM แต่ละปีนั้น หากประเทศสมาชิกอาเซียน

พิจารณาแล้วเห็นว่ามีความจำเป็น เพื่อให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกอาเซียนได้มีโอกาสหารือแลกเปลี่ยน ความคิดเห็นในประเด็นใดประเด็นหนึ่ง โดยเฉพาะเจาะจงอาจเห็นสมควรให้มีการจัดการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียนอย่างไม่เป็นทางการ (ADMM Retreat) ขึ้นได้

กลาโหมอาเซียนได้ใช้กรอบการประชุม ADMM และ ADMM-Plus รวมถึงการประชุมอื่นๆ ภายใต้กรอบดังกล่าว เช่น ADSOM ADSOM-Plus ADMM Retreat และ การประชุมอื่นๆ เป็นกลไกในการดำเนินงานความร่วมมือของกลาโหมอาเซียนทั้งในและนอกภูมิภาค โดยมีแนวความคิดว่าด้วยความร่วมมือของทางการทหารอาเซียนการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ รวมถึงแนวคิดอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้เกิดผลสำเร็จตามเจตนารมณ์ของกลาโหมอาเซียนทั้งในและนอกภูมิภาคตั้งปณิธานไว้เพื่อบรรเทาภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในและนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ในปัจจุบันภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กำลังประสบภัยธรรมชาติมากขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และผลกระทบจากปัญหาสิ่งแวดล้อมอันส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในภูมิภาคจากภัยธรรมชาติที่มีหลากหลายรูปแบบ ซึ่งภัยพิบัติทางธรรมชาติเกิดขึ้นนั้นจัดเป็นภัยคุกคามที่สำคัญ การเกิดภัยธรรมชาติแต่ละครั้งสร้างความเสียหายเป็นอย่างมาก การเกิดขึ้นของภัยพิบัติต่าง ๆ เช่น อุทกภัย วาตภัย อัคคีภัย ภัยแล้ง ภัยจากอากาศร้อนจัด ภัยจากอากาศหนาวจัด ภูเขาไฟระเบิด แผ่นดินไหว สึนามิ ฯลฯ ได้ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติโดยรวม เช่น การเกิดภัยพิบัติจากเหตุการณ์แผ่นดินไหวและคลื่นสึนามิที่อินโดนีเซีย เขตปกครองพิเศษอาเจะห์ ในปี ค.ศ. 2004 เหตุการณ์พายุหมุนนาร์กิส ประเทศพม่า ในปี ค.ศ. 2008 และวิกฤติมหาอุทกภัยอาเซียน ในปี ค.ศ. 2011 ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจ และสูญเสียชีวิตไปจำนวนมาก การจัดการระบบ กระบวนการ และการดำเนินงาน ในด้านของความร่วมมือต่อภัยพิบัติในภูมิภาคนั้น คณะรัฐมนตรีอาเซียนได้ริเริ่มความร่วมมือ ด้านการจัดการภัยพิบัติภายใต้กรอบของปฏิญญากรุงเทพฯ ในปี ค.ศ.1967 โดยร่วมกันจัดตั้ง ASEAN Permanent Committee on Socio-Cultural Activities หรือคณะกรรมการอาเซียนด้านการส่งเสริมกิจกรรมทางสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งรวมเรื่องการจัดการภัยพิบัติ ต่อมาในเดือนกุมภาพันธ์ ปี ค.ศ.1976 ที่ บาหลี อินโดนีเซีย ผู้นำอาเซียน ได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วยความสมานฉันท์ใน อาเซียน (The Declaration of ASEAN Concord or Bali Concord I) โดยประเด็นที่เกี่ยวกับการจัดการภัยพิบัติ

ได้ถูกบรรจุไว้เป็นหลักการ ซึ่งได้กล่าวถึงไว้ว่าภัยพิบัติทางธรรมชาติ และภัยอื่น ๆ สามารถเป็นปัจจัยที่กระตุ้นการก้าวเดินของการพัฒนาของประเทศสมาชิกได้ ดังนั้นประเทศสมาชิกจะให้ความช่วยเหลือบรรเทาทุกข์แก่ประเทศ ที่ประสบภัย ตามกำลังและขีดความสามารถที่มีอยู่ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมา

การเสริมสร้างขีดความสามารถในสาขาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนการสร้างเครือข่ายอาเซียนเพื่อแบ่งปันข้อมูล การส่งเสริมความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและพร้อมรับมือภัยพิบัติในชุมชน (ความร่วมมือด้านการบริหารจัดการภัยพิบัติในอาเซียน โดย วิทยาลัยป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย หน้า 2 เอกสาร/ข้อมูลอ้างอิงจาก สำนักวิจัยและความร่วมมือระหว่างประเทศ) ภาวะอุทกภัย พายุ มรสุม พายุไต้ฝุ่น แผ่นดินไหว และภูเขาไฟระเบิด เป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นเป็นประจำในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อประเทศที่ประสบภัยพิบัติจึงได้เกิดการลงนามในปฏิญญาอาเซียนและจัดตั้ง “ คณะกรรมการจัดการพิบัติภัยอาเซียน (ASEAN Committee on Disaster Management - ACDM)” เมื่อต้นปี ค.ศ. 2003 ประกอบด้วยตัวแทนจากรัฐสมาชิกอาเซียนในระดับหัวหน้าหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพิบัติภัยต่างๆ ทั้งที่เกิดโดยธรรมชาติและที่เกิดโดยมนุษย์ มีหน้าที่รับผิดชอบประสานจัดการงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในอาเซียนในเรื่องการช่วยเหลือและฟื้นฟูเหตุวินาศภัยต่างๆที่เกิดขึ้นในภูมิภาคทางด้านแจ้งเตือนภัย ช่วยเหลือผู้ประสบภัยจะช่วยให้ลดการสูญเสียจึงทำให้ประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนทั้งหมดได้แก่ ไทย มาเลเซีย เวียดนาม พม่า กัมพูชา ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ลาว สิงคโปร์ และบรูไนได้เล็งเห็นปัญหา และร่วมมือกันสร้างกรอบการทำงานบริหารจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียนภายใต้กรอบการดำเนินงานนี้จะมีการพัฒนาความตกลงในภูมิภาคว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติ และการทำงานในภาวะฉุกเฉิน พัฒนามาตรฐานการทำงานช่วยเหลือ ในยามเกิดภัยพิบัติตามความตกลง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของคณะทำงานในแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อช่วยเหลือแบบฉุกเฉินฉับพลันในยามเกิดภัยพิบัติและจัดกิจกรรมซ้อมรับมือภัยพิบัติในอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ การศึกษาถึงความมั่นคงเชิงความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จะทำให้เห็นถึงสภาพปัญหาที่นำไปสู่ความร่วมมือของแต่ละลักษณะของความร่วมมือด้านความมั่นคงโดยวิเคราะห์ความมั่นคงส่วนบุคคล (individual security) และความมั่นคงร่วมกัน (collective security) ตลอดจนการวิเคราะห์ความมั่นคงดังกล่าว

แนวทางการใช้ทรัพยากรทางทหารในการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย

แนวทางการใช้ทรัพยากรทางทหารในการกิจการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาสาธารณภัย ตามที่ปรากฏในเอกสารการปฏิบัติงานที่ใช้ในกลุ่มสมาชิกอาเซียน ได้แก่ ASEAN Standard Operating Procedure for Regional Standby Arrangements and Coordination of Joint Disaster Relief and Emergency Response Operations (SASOP) มีหลักการว่าให้ใช้ทรัพยากรทางทหารและการป้องกันประเทศ เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉินเร่งด่วนในยามปกติทั้งจากภัยทางธรรมชาติหรือภัยคุกคามทางด้านเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม โดยให้เป็นทางเลือกสุดท้ายให้เป็นส่วนเติมเต็มเมื่อจำเป็น การไปช่วยเหลือประเทศที่ประสบภัยต้องไม่เก็บค่าใช้จ่าย ต้องมีการระบุความแตกต่างของกำลังพล อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้แยกให้ชัดเจนจากภารกิจทางทหารอื่นๆ หลีกเลี่ยงการพึ่งพาทรัพยากรทางทหารในระยะยาว ปฏิบัติงานในกรอบระยะเวลาและขอบเขตที่ชัดเจนให้มีความสำคัญกับการช่วยเหลือทางอ้อม (Indirect Assistance) และการสนับสนุนทางด้านโครงสร้างพื้นฐานให้กับเจ้าหน้าที่ด้านมนุษยธรรม ให้มีกลไกในการแลกเปลี่ยนข่าวสาร และติดต่อประสานงานโดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหารและพลเรือนในทุกระดับ (อิติชัย เทียนทอง, 2554 : 3) โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเร่งรัดการปฏิบัติการที่มีประสิทธิภาพของฝ่ายทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติในภูมิภาคและระหว่างประเทศ และเพื่อลดความสูญเสียที่เกิดต่อชีวิตและทรัพย์สินอันเนื่องจากภัยพิบัติทางธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้นในขณะที่ยังให้ความเคารพต่ออธิปไตยของประเทศประสบภัยโดยยึดถือหลักการเคารพต่ออธิปไตยแห่งชาติ บุรณภาพแห่งดินแดนและเอกภาพของประเทศผู้ประสบภัย มีประเด็นสำคัญดังนี้

1. ประเทศผู้ให้ความช่วยเหลือต้องเคารพกฎหมายของประเทศ และกฎระเบียบต่างๆ ของประเทศผู้ประสบภัย
2. ประเทศผู้ประสบภัย จะบริหารในภาพรวมเรื่องการอำนวยความสะดวก การควบคุมการประสานงาน และการดูแลความช่วยเหลือภายในดินแดนของตน
3. ความมีมนุษยธรรม
4. ความเป็นกลาง
5. การไม่เลือกข้าง
6. ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารควรถูกนำมาใช้โดยพิจารณาจากทรัพยากรของฝ่ายพลเรือนที่มีอยู่

แนวทางการดำเนินการการใช้ทรัพยากรและศักยภาพทางทหารอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย คือ เมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน ประเทศสมาชิกอาเซียนแต่ละประเทศจะยึดถือกรอบเวลามาตรฐานในการสนองตอบที่ได้กำหนดขึ้น กล่าวคือ การจัดกำลังพลเข้าปฏิบัติการกิจ ภายใน 24 ชั่วโมง การค้นหาและกู้ภัย ภายใน 48 ชั่วโมง การบรรเทาทุกข์ฉุกเฉิน ภายใน 5 วัน และการให้ความช่วยเหลือในการบรรเทาทุกข์ ภายใน 4 สัปดาห์ เพื่อการจัดกำลังพลเข้าปฏิบัติการกิจ และรับประกันถึงการสนองตอบที่มีประสิทธิภาพและทันเวลา ภายหลังจากได้รับการร้องขอจากประเทศผู้ประสบภัยหรือเมื่อมีการยอมรับข้อเสนอในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมของอาเซียน

บทสรุป (Conclusion)

อาเซียนเห็นว่าสันติภาพและเสถียรภาพทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ จึงมุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความไว้วางใจระหว่างกัน (Confidence building) ตลอดจนการสร้างเสถียรภาพ (Stability) และสันติภาพ (Peace) ในภูมิภาคตลอดระยะเวลามากกว่า 50 ปี อาเซียนสามารถระงับข้อพิพาทไม่ให้อาณาจักรเป็นความตึงเครียดโดยการเจรจาหารือทางการเมืองและการสร้างความไว้วางใจระหว่างกัน ผู้นำของประเทศสมาชิกอาเซียนได้เห็นพ้องในการจัดตั้งประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN Political Security Community : APSC) อันมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความมั่นใจว่าประเทศในภูมิภาคจะอยู่ร่วมกันและร่วมกับประเทศอื่นๆ ในโลกด้วยความสงบสุขในสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตยและมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยในห้วงระยะเวลาที่ผ่านมา ได้มีการจัดตั้งกลไกความร่วมมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินการให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยผ่านการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิก (ADMM) และการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมของประเทศสมาชิกและประเทศคู่เจรจา (ADMM plus) ซึ่งสามารถกำหนดกรอบความร่วมมือที่สำคัญจำนวน 5 ด้านและมีการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อจัดทำแผนการดำเนินงานในแต่ละด้านรวมถึงได้มีการจัดตั้งหน่วยงานเพื่อรับผิดชอบและได้รับการสนับสนุนความร่วมมือทั้งในภูมิภาคและนอกภูมิภาคได้เป็นอย่างดีมีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาความมั่นคงรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Security หรือ NTS) เช่น ยาเสพติด การค้ามนุษย์ โรคระบาด ปัญหาแรงงานข้ามชาติ โดยเฉพาะปัญหาภัยพิบัติที่เพิ่มความรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ ทั้งภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติและการกระทำของมนุษย์ ซึ่งแตกต่างจากรูปแบบความมั่นคงแบบเดิมที่เกิดขึ้นก่อนยุคสงครามเย็นยุคต้นใน ค.ศ. 1991 จึงมีการนำเอาศักยภาพด้านการทหารของอาเซียน ในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและภัยพิบัติ อย่างไร

ก็ดี หลายปีที่ผ่านมาแม้อาเซียนจะมีข้อตกลงความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติมากขึ้น แต่ในทางปฏิบัติกลับไม่ปรากฏผลมากนัก เนื่องจากอาเซียนขาดความสามารถในการจัดการ เพราะขาดที่ความรู้ กำลังคนและกำลังทรัพย์ ทำให้ความร่วมมือในการจัดการกับความมั่นคงรูปแบบใหม่ของอาเซียนดูเหมือนไม่มีความคืบหน้าอย่างที่ควรจะเป็น กลายเป็นหนึ่งในปัญหาที่อาเซียนต้องพัฒนาแนวทางในการร่วมมือในการใช้ทรัพยากรและศักยภาพด้านการทหารของอาเซียนในการให้ความช่วยเหลือทางมนุษยธรรมและภัยพิบัติ

การเสริมสร้างขีดความสามารถในสาขาที่มีความจำเป็นเร่งด่วนการสร้างเครือข่ายกลาโหมอาเซียนเพื่อแบ่งปันข้อมูล การส่งเสริมความตระหนัก และการมีส่วนร่วมของสาธารณชนในการลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติและการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและพร้อมรับมือภัยพิบัติในชุมชนภาวะอุทกภัย พายุมรสุม พายุไต้ฝุ่น แผ่นดินไหว และภูเขาไฟระเบิด เป็นภัยพิบัติที่เกิดขึ้นเป็นประจำในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้และก่อให้เกิดความเสียหายอย่างรุนแรงต่อประเทศที่ประสบภัยพิบัติจึงได้เกิดการลงนามในปฏิญญาอาเซียนและจัดตั้ง “คณะกรรมการ-จัดการพิบัติภัยอาเซียน (ASEAN Committee on Disaster Management--ACDM)” ค.ศ. 2003 ประกอบด้วยตัวแทนจากรัฐสมาชิกอาเซียนในระดับหัวหน้าหน่วยงานหรือองค์กรของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการจัดการพิบัติภัยต่าง ๆ ทั้งที่เกิดโดยธรรมชาติและที่เกิดโดยมนุษย์ มีหน้าที่รับผิดชอบประสานจัดการงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องในอาเซียนในเรื่องการช่วยเหลือและฟื้นฟูเหตุวินาศภัยต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในภูมิภาคทางด้านแจ้งเตือนภัย ช่วยเหลือผู้ประสบภัยจะช่วยให้ลดการสูญเสียจึงทำให้ประเทศในกลุ่มสมาชิกอาเซียนทั้งหมด ได้แก่ ไทย มาเลเซีย เวียดนาม พม่า กัมพูชา ฟิลิปปินส์ อินโดนีเซีย ลาว สิงคโปร์ และบรูไน ได้เล็งเห็นปัญหา และร่วมมือกันสร้างกรอบการทำงานบริหารจัดการภัยพิบัติในภูมิภาคอาเซียน ภายใต้กรอบการดำเนินงานนี้จะมีการพัฒนาความตกลงในภูมิภาคว่าด้วยการจัดการภัยพิบัติ และการทำงานในภาวะฉุกเฉิน พัฒนามาตรฐานการทำงานช่วยเหลือในยามเกิดภัยพิบัติตามความตกลง เสริมสร้างประสิทธิภาพในการทำงานของคณะทำงานในแต่ละประเทศสมาชิกเพื่อช่วยเหลือแบบฉุกเฉินฉับพลันในยามเกิดภัยพิบัติและจัดกิจกรรมซ้อมรับมือภัยพิบัติในอาเซียนอย่างสม่ำเสมอ

เอกสารอ้างอิง (References)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2559). “แผนพัฒนางานสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์แห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2545 - 2549)”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.m-society.go.th/ewt_news.php?nid=8643. [25 มกราคม 2563]

- ธิตชัย เทียนทอง. (2554). “กองทัพไทยกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาสาธารณภัย”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : http://www.dsdw2016.dsdw.go.th/doc_pr/ndc_2560-2561/PDF/m8426/8426กองทัพไทยกับการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม.pdf. [20 มกราคม 2563]
- รัฐสภาไทย. (2562). “ประธานอาเซียนปี 2019 (พ.ศ. 2562)”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.parliament.go.th/ewtadmin/ewt/ac/download/article/article_20190404094137.pdf. [20 มกราคม 2563]
- ศิลปนันต์ ลำกุล. (2558). บทบาทของกองทัพไทยในการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติในประเทศไทย : บทสำรวจปัญหาและแนวคิดในการแก้ไข. รายงานสืบเนื่องจากการประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนองานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ. เครือข่ายบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 15.
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์. (2555). กองทัพกับการบรรเทาสาธารณภัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- สกุณา ประยูรสุข. (2562). “แถลงการณ์ร่วม... รมต.กลาโหมอาเซียน ADMM-Plus พัฒนาความคิดรับมือภัยคุกคามรูปแบบใหม่”. มติชนสุดสัปดาห์ ฉบับวันที่ 22 - 28 พฤศจิกายน 2562. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : https://www.matichonweekly.com/special-report/article_250887. [24 มกราคม 2563]
- สำนักงานปลัดกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ศูนย์ศึกษาสันติภาพและความขัดแย้ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ (ยูเอ็นดีพี). (2556). “แผนยุทธศาสตร์ความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2556-2566”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <http://www.bps.m-society.go.th/uploads/content/download/539681f52ccac.pdf>. [20 มกราคม 2563]
- สำนักเลขาธิการอาเซียน. (2019). “ผลการประชุมรัฐมนตรีกลาโหมอาเซียน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา : <https://www.asean2019.go.th/th/new/ผลการประชุมรัฐมนตรีกลา/>. [20 มกราคม 2563]
- สุปรีชา หิรัญบุรณะ. (2560). ความมั่นคงเชิงความร่วมมือในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ : กรณีศึกษาการจัดการภัยพิบัติทางธรรมชาติ. ดุษฎีนิพนธ์หลักสูตรปรัชญาดุษฎีสาขาวิชาการเมือง. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2555). **ความมั่นคงร่วมสมัย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : โครงการมั่นคงศึกษา
จุฬาฯ.

Ministry of Foreign Affairs. (1967). **The ASEAN Declaration (Bangkok Declaration)**.
[Online]. From: [http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-
20130527-162937-870593.pdf](http://www.mfa.go.th/asean/contents/files/other-20130527-162937-870593.pdf). [22 มกราคม 2563]

UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs. (2007). **Guidelines on the
Use of Foreign Military and Civil Defence Assets in Disaster Relief.**:
Author.

เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะในสถานการณ์ปัจจุบัน

Freedom of Public Meeting in the Current Situation

พัทธพล เสวตวรรณ* พระครูอุทัยกิจพิพัฒน์**

Puttadol Swadwan, Phrakru uthaikitpiphot

Received: January 24, 2020 Revised: January 27, 2020 Accepted: January 29, 2020

บทคัดย่อ (Abstract)

เสรีภาพในการชุมนุมถือว่าเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งในการปกครองรูปแบบระบอบประชาธิปไตยโดยแต่ละประเทศยึดถือแนวคิดเสรีประชาธิปไตยต่างก็ยอมรับให้การชุมนุมเป็นเสรีภาพในระบอบกฎหมายของตน การรวมกลุ่มกันชุมนุมอาจถือได้ว่าเป็นการใช้สิทธิเสรีภาพที่ชอบด้วยกฎหมายหรือเป็นไปตามกติกาสากลก็ตาม แต่ในบางกรณีนั้นการใช้เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะก็อาจก่อให้เกิดการกระทบสิทธิเสรีภาพของพลเมืองอื่นหรือความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองได้ เช่น การชุมนุมที่เพิ่มความรุนแรงจนถึงขั้นจลาจล การชุมนุมเดินขบวนบนถนนสาธารณะทำให้การจราจรติดขัด การใช้เครื่องขยายเสียงในเวลากลางคืน ตลอดจนการสร้างความเสี่ยงภัยให้แก่สาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นต้น บทความนี้จะทำการศึกษาถึงเสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 และวิเคราะห์ถึงสถานการณ์การชุมนุมของนักศึกษาในปัจจุบัน

คำสำคัญ (Keyword): เสรีภาพ, การชุมนุมสาธารณะ, สถานการณ์ปัจจุบัน

Abstract

Freedom of assembly is one of the fundamental principles in democratic governance. Each country upholds the concept of liberal democracy, accepting

* วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; UThai Thane Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

** วิทยาลัยสงฆ์อุทัยธานี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย; UThai Thane Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

assembly as a freedom of its own law. Assembly may be regarded as a lawful exercise of rights and freedoms or in accordance with international rules. But in some cases, the exercise of freedom of public assembly can affect other citizens' rights or public order. Such as a rally that intensifies the riot Rallies marched on public roads causing traffic jams. Using the amplifier at night as well as damage to the public domain, etc. This article will study the freedom of public assembly under the Public Assembly Act 2015 and analyze the current situation of student assembly.

Keywords: freedom, public meeting, Current situation

บทนำ (Introduction)

สังคมไทยมีประสบการณ์และความทรงจำที่ไม่น่าจดจำมากนักเกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะ การชุมนุมสาธารณะนั้นเรียกได้ว่าเป็นหนึ่งในกิจกรรมสำคัญของภาคประชาชนคนธรรมดา ที่รวมตัวรวมกลุ่มกันใช้สิทธิเสรีภาพและสร้างพื้นที่สื่อสารตามความเดือดร้อนของตน ทั้งในเรื่องสิ่งแวดล้อมหรือประเด็นสาธารณะอื่นๆ ไปยังผู้มีอำนาจและให้ผู้คนในสังคมให้หันมาจับฟังและให้ความสนใจต่อข้อเรียกร้องของผู้ชุมนุมที่ถูกกลืนเพิกเฉยจากคนของรัฐไป ไม่ว่าจะเป็นเพราะความเป็นคนเล็กน้อยหรือที่ไม่มีสถานะพิเศษทางสังคม หรือเพราะรัฐเห็นว่าเป็นข้อเรียกร้องที่ไม่มีความสำคัญและไม่สอดคล้องกับสิ่งที่รัฐตัดสินใจ ปี 2562 นับเป็นการเริ่มต้นปีใหม่ด้วยบรรยากาศที่ประชาชนสามารถออกมาแสดงความคิดเห็นได้มากขึ้น ภายหลังจากการติดตาม กดดัน และสกัดกั้นมายาวนานเป็นเวลา 4 ปี โดยการยึดอำนาจของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ จากการที่มีการออกคำสั่งจากหัวหน้าคสช. ได้ปลดล็อคคำสั่งบางฉบับที่ได้เคยออกมาบังคับใช้เพื่อควบคุมการทำกิจกรรมของประชาชนและพรรคการเมือง

เสรีภาพในการชุมนุมถือเป็นหลักการพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่งสำหรับการปกครองในรูปแบบประชาธิปไตย โดยแต่ละประเทศที่ยึดถือแนวคิดเสรีประชาธิปไตยนั้น ต่างก็ได้ยอมรับให้การชุมนุมเป็นเสรีภาพประการหนึ่งในระบบกฎหมายของตนขึ้น ซึ่งอาจจะมีการรับรองอยู่ในรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติ หรือกฎหมายอื่นๆ รวมทั้งในกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญหลายฉบับก็ได้รับรองถึงเสรีภาพในการชุมนุมไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการเคารพ อย่างไรก็ตามเสรีภาพในการชุมนุมก็ย่อมมีขอบเขตและข้อจำกัดเช่นเดียวกับเสรีภาพด้านอื่นๆ ซึ่งต้องคำนึงถึงสิทธิและเสรีภาพของประชาชนและผลประโยชน์ของสังคมส่วนรวมควบคู่ไปพร้อมกัน

การรับรองเสรีภาพและการจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมภายใต้ระบบการปกครองตามกฎหมายของไทยนั้น ปรากฏว่า มีเพียงบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2550 ที่ให้การรับรองเสรีภาพในการชุมนุมไว้อย่างชัดเจน รวมทั้งเปิดโอกาสให้สามารถจำกัดเสรีภาพในการชุมนุมด้วยบทบัญญัติของกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะหรือกฎหมายอื่นๆ ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อคุ้มครองผลประโยชน์ของส่วนรวม แต่ก็ยังไม่มีกฎหมายที่เกี่ยวกับการชุมนุมโดยตรงได้รับการบัญญัติขึ้น กฎหมายที่ถูกนำมาใช้บังคับเกี่ยวกับการชุมนุมในห้วงเวลาปัจจุบันจึงเป็นกฎหมายที่ไม่ได้มีวัตถุประสงค์เกี่ยวกับการชุมนุมโดยตรง

(อภิญา รัตนมงคลมาศ, 2547: 192–195) ได้กล่าวไว้ว่า การชุมนุมสาธารณะนั้น ถือเป็น การแสดงออกซึ่งเจตจำนงของบุคคลที่มีอุดมการณ์หรือผลประโยชน์เป็นเป้าหมายร่วมกันและต้องการให้เป้าหมายนั้นบรรลุผลด้วยการเรียกร้อง ต่อรอง หรือกดดัน ต่อการกำหนดนโยบายหรือการบริหารงานตามนโยบายของรัฐ ในทางวิชาการรัฐศาสตร์ เรียกการรวมกลุ่มบุคคลเช่นนี้ว่ากลุ่มผลประโยชน์ (Interest Group) หรือ กลุ่มกดดัน (Pressure Group) เป็นการรวมตัวกันของผู้คนที่ มีเป้าหมายเชิงผลประโยชน์หรือเชิงค่านิยม เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากความสมัครใจรวมตัวกันของปัจเจกบุคคลแสดงออกซึ่งเจตจำนงให้ผู้กำหนดนโยบายแห่งรัฐได้รับรู้วัตถุประสงค์ของกลุ่มและพยายามผลักดันให้วัตถุประสงค์นั้นเกิดเป็นนโยบายหรือนำไปสู่การปฏิบัติทั้งนี้ ด้วยการกดดันทั้งทางตรงและทางอ้อมดังเช่นการจัดการชุมนุมสาธารณะ เป็นต้น

สถาบันทางการเมืองต้องประสานความต้องการของมวลชนผู้เป็นสมาชิกของกลุ่มกับฝ่ายบริหารซึ่งมีหน้าที่กำหนดนโยบายแห่งรัฐและกำกับกับการปฏิบัติตามนโยบายตามที่กำหนดไว้ตลอดจนประสานกับฝ่ายนิติบัญญัติในการตรากฎหมายอย่างเหมาะสมตามหลักนิติรัฐจึงเห็นได้ว่ากลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดันนี้ ถือเป็นภาพสะท้อนของสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนในการแสดงออกซึ่งความต้องการของตน (Freedom of expression) ที่ควบคู่กันมากับสิทธิในการรวมกลุ่มหรือจัดตั้งกลุ่ม (Freedom of organization) ของตนเอง อันเป็นสิทธิขั้นพื้นฐานของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

(จันจิรา เอี่ยมมยุรา, 2552: 27 (1)) ได้กล่าวว่า เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ เป็นการวางนโยบายของรัฐหัวใจสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นพื้นฐานสำคัญในการแสดงออกและเรียกร้องความต้องการ และเล่าถึงความเดือดร้อน อีกทั้งรัฐมีหน้าที่ให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนบางครั้งรัฐไม่สามารถให้บริการได้ทันต่อสถานการณ์อย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ การชุมนุมเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งเสริมการสร้างเสถียรภาพของประชาธิปไตย ซึ่งแสดงการออกความคิดเห็นทางการเมืองไม่ได้อยู่ที่การเลือกตั้งอย่างเดียว อีกทั้งเสรีภาพในการชุมนุม

เป็นเสรีภาพทางการเมืองที่ต่อยอดมาจากเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของปัจเจกบุคคลมาสู่การแสดงความคิดเห็นแบบรวมหมู่ (Collective)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การชุมนุมสาธารณะเป็นวิธีในการแสดงออกซึ่งเจตจำนงของมวลชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยเป็นเครื่องสะท้อนและกระตุ้นเตือนรัฐบาล อันส่งผลโดยตรงต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนให้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารราชการแผ่นดินให้เป็นไปในทางที่ถูกที่ควรและเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนให้มากที่สุด

1. การชุมนุมสาธารณะ

ตามพระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ. 2558 “การชุมนุมสาธารณะ” คือ การชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้อง สนับสนุน คัดค้าน หรือแสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงออกต่อประชาชนทั่วไป และบุคคลอื่นสามารถร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าการชุมนุมนั้นจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่ ส่วน “ที่สาธารณะ” หมายความว่า ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันหรือที่หน่วยงานของรัฐมิได้เป็นเจ้าของแต่เป็นผู้ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ บรรดาซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ รวมตลอดทั้งทางหลวงและทางสาธารณะ ดังนั้น “การชุมนุมสาธารณะ” ที่จะถือเป็นการชุมนุมตาม พ.ร.บ.ชุมนุม จึงต้องประกอบด้วย 1. เป็นการชุมนุมในที่สาธารณะ และ 2. บุคคลอื่นสามารถเข้าร่วมการชุมนุมนั้นได้

หากเป็นการชุมนุมในพื้นที่ส่วนบุคคลในบ้าน หรือหอประชุมส่วนตัว รวมถึงการชุมนุมที่บุคคลอื่นไม่สามารถเข้าร่วมได้ เช่น การประชุมหารือของสมาชิกองค์กรภายในหมู่บ้าน ก็ไม่ถือว่าเป็นการชุมนุมสาธารณะตามพ.ร.บ.ชุมนุม และไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนกฎหมายการชุมนุมสาธารณะใน พ.ร.บ. ชุมนุมจะมีความหมายที่กว้างขวางครอบคลุม

มาตรา 4 ในพระราชบัญญัติ “การชุมนุมสาธารณะ” หมายความว่า การชุมนุมของบุคคลในที่สาธารณะเพื่อเรียกร้อง สนับสนุน คัดค้าน หรือ แสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยแสดงออกต่อประชาชนทั่วไป และบุคคลอื่นสามารถร่วมการชุมนุมนั้นได้ ไม่ว่าการชุมนุมนั้นจะมีการเดินขบวนหรือเคลื่อนย้ายด้วยหรือไม่

“ที่สาธารณะ” หมายความว่า ที่ดินหรือสิ่งปลูกสร้างอันเป็นทรัพย์สินของแผ่นดินที่ใช้เพื่อสาธารณะประโยชน์หรือสงวนไว้เพื่อประโยชน์ร่วมกันหรือที่หน่วยงานของรัฐมิได้เป็นเจ้าของแต่เป็นผู้ครอบครองหรือใช้ประโยชน์ บรรดาซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้ รวมตลอดทั้งทางหลวงและทางสาธารณะ

“ทางหลวง” หมายความว่า ทางหลวงตามกฎหมายว่าด้วยทางหลวง

“ทางสาธารณะ” หมายความว่า ทางบกหรือทางน้ำสำหรับประชาชนใช้ในการจราจร และให้ หมายความว่ารวมถึงทางระบบรางที่มีรถเดินสำหรับประชาชนโดยสารด้วย

“ผู้จัดการชุมนุม” หมายความว่า ผู้จัดให้มีการชุมนุมสาธารณะ และให้หมายความว่ารวมถึงผู้ประสงค์ จะจัดการชุมนุมสาธารณะ และผู้ซึ่งเชิญชวนหรือนัดให้ผู้อื่นมาเข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะโดยแสดงออกหรือ มีพฤติการณ์ทำให้ผู้อื่นเข้าใจว่าตนเป็นผู้จัดหรือร่วมจัดให้มีการชุมนุม นั้น

“ผู้ชุมนุม” หมายความว่า รวมถึง ผู้จัดการชุมนุม และผู้เข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะไม่ว่า จะเข้าร่วมการชุมนุมสาธารณะนั้นตามคำเชิญชวนหรือนัดของผู้จัดการชุมนุมหรือไม่

“หน่วยงานของรัฐ” หมายความว่า ส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐบาล องค์การมหาชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรตามรัฐธรรมนูญ และหน่วยงานอื่นของรัฐ

“ผู้รับแจ้ง” หมายความว่า หัวหน้าสถานีตำรวจแห่งท้องที่ที่มีการชุมนุมสาธารณะหรือ บุคคลอื่นทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีประกาศกำหนดให้เป็นผู้มีหน้าที่รับแจ้งการชุมนุมสาธารณะตาม พระราชบัญญัตินี้

“รัฐมนตรี” หมายความว่า รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

ดังนั้น การใช้เสรีภาพในการชุมนุมในส่วนหนึ่งเป็นเพื่อการผลักดันนโยบายสาธารณะ โดยนัยยะสำคัญเพื่อเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของผลประโยชน์ จากกลุ่มเคลื่อนไหวทาง สังคมที่ต้องการต่อรองอำนาจรัฐ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในด้านนโยบายที่เกิดจากการผลักดันนี้ เป็น ความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียม

2. เสรีภาพ

การมีเสรีภาพในการรวมตัวของประชาชนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเพื่อใช้สิทธิเรียกร้องในการ แสดงความคิดเห็นในเรื่องใดเรื่องหนึ่งนั้นไม่ใช่เป็นการเรียกร้องอย่างไรขอบเขต แต่เป็นการเรียกร้อง เสรีภาพที่มีเงื่อนไขหรือข้อจำกัด เสรีภาพการชุมนุมถูกจัดอยู่ในกลุ่ม “เสรีภาพสัมพัทธ์ (Relative Right)” ซึ่งอาจมีข้อจำกัดได้โดยใช้กฎหมาย แต่อย่างไรก็ดีการกำหนดการจำกัดเสรีภาพการชุมนุม ต้องเป็นไปตามกฎหมายในระดับพระราชบัญญัติหรือพระราชกำหนดเท่านั้น ซึ่งได้แก่กฎหมาย เกี่ยวกับการชุมนุมสาธารณะและเพื่อคุ้มครองประชาชนที่จะใช้ที่สาธารณะ กฎอัยการศึก พระราชบัญญัติการบริหารราชการณีสถานการณ์ฉุกเฉิน

อย่างไรก็ตาม ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจะพบว่าการใช้เสรีภาพในการชุมนุมของ ประชาชนชาวไทยนั้นยังมีความสับสน หรือยังมีความรู้ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน ของ หลักการที่ถูกต้องอยู่หลายประการด้วยกันเช่นปัญหาขอบเขตในการใช้เสรีภาพ ปัญหาการละเมิด

สิทธิเสรีภาพ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และสิทธิมนุษยชนของผู้อื่น ตลอดจน ปัญหาการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่รัฐ เป็นต้น จึงเป็นที่มาของแนวความคิดในการตรากฎหมายของฝ่ายนิติบัญญัติและฝ่ายบริหารเพื่อควบคุมการชุมนุมสาธารณะให้อยู่ภายใต้กรอบของกฎหมาย ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ ได้มีการเริ่มต้น ครั้งแรกในสมัยสมานิติบัญญัติแห่งชาติ (พ.ศ. 2549 - 2550) จนถึงสภาผู้แทนราษฎรชุดปัจจุบัน (พ.ศ. 2550 - ปัจจุบัน)

เสรีภาพในการชุมนุมสาธารณะ (public meeting) ถือเป็นเสรีภาพประการหนึ่งในระบอบประชาธิปไตยซึ่งรัฐจะต้องบัญญัติรับรองไว้ในระดับรัฐธรรมนูญ นอกจากนี้ ยังมีสถานะเป็นหลักกฎหมายระหว่างประเทศที่ได้กำหนดกรอบแนวทางไว้เป็นหลักปฏิบัติทั่วไปดังปรากฏในปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชาติของสหประชาชาติ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งลักษณะการชุมนุมสาธารณะที่ถูกบัญญัติรับรองไว้นั้นจะต้องมีลักษณะเป็นการชุมนุมที่สงบและปราศจากอาวุธเป็นประการสำคัญ

(สมชาย ปรีชาศิลป์กุลและคณะ, 2558: 15) ได้อธิบายแนวเชิงขยายความว่า “เสรีภาพในการชุมนุม เป็นส่วนหนึ่งของเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเพราะประชาชนจะมาชุมนุม มารวมตัวกันเพื่อแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวเขาเอง

(บรรเจิด สิงคะเนติ) ให้ความหมายของ สิทธิ ตามรัฐธรรมนูญ และ สิทธิ ตามความหมายทั่วไป หมายถึง อำนาจที่กฎหมายรับรองคุ้มครองให้แก่บุคคลในอันที่จะเรียกร้องให้บุคคลอื่นกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่ง สิทธิจึงก่อให้เกิดหน้าที่แก่บุคคลอื่นด้วย

กล่าวโดยสรุปได้ว่า “เสรีภาพ” (Liberty) คือ อำนาจของบุคคลที่มีอยู่เหนือตนในการที่จะกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งตามอำเภอใจ เป็นภาวะของมนุษย์ที่ไม่อยู่ภายใต้การครอบงำของผู้อื่น มีสิทธิที่จะกระทำการ หรือ งดเว้นกระทำการ เช่น เสรีภาพในการเดินทาง เป็นต้น ประชาชนมีเสรีภาพโดยรัฐมีหน้าที่ทั่วไปที่จะงดเว้นไม่ขัดขวางการใช้เสรีภาพนั้นของประชาชน แต่รัฐไม่มีหน้าที่โดยเฉพาะเจาะจงที่จะต้องจัดหาสิ่งที่เป็นเสรีภาพ

3. องค์ประกอบของเสรีภาพในการชุมนุม

การใช้เสรีภาพในการชุมนุมของประชาชน จะบรรลุผลไม่ได้หากขาดเสรีภาพขั้นพื้นฐานอื่น ๆ อีก 6 ประการ ดังนี้

1. เสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) เป็นเสรีภาพที่ครอบคลุมถึงการแสดงออกของบุคคลทุกรูปแบบ การชุมนุมโดยสงบจึงเป็นการแสดงออกของกลุ่มชนที่มาชุมนุมรวมกลุ่มกัน

2. เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น (Freedom of Opinion) เป็นการแสดงความคิดเห็นของบุคคลว่ามีความคิดเห็นอย่างไร อาจได้เห็นด้วยสนับสนุน หรือคัดค้านในการชุมนุมสาธารณะ ในครั้งต่างๆ

3. เสรีภาพในการพูด (Freedom of Speech) การพูดของบุคคลในสถานที่ต่างๆ หรือชุมนุมเพื่อแสดงความคิดเห็นของผู้พูด ถือเป็นส่วนหนึ่งในเสรีภาพของการชุมนุมโดยสงบจะมีการพูดโฆษณาในที่ชุมนุมสาธารณะ

4. เสรีภาพในการเดินทาง (Freedom of Movement) เป็นเสรีภาพอย่างหนึ่ง ที่เห็นได้ว่าการชุมนุมโดยสงบถ้ามีการเคลื่อนย้ายเดินทางก็เป็นรูปแบบยุทธวิธี คือ การเดินขบวน

5. เสรีภาพในการพิมพ์ (Freedom of Press) เป็นส่วนประกอบของเสรีภาพการชุมนุมโดยสงบ เพราะจะมีการพิมพ์การเขียนป้ายโฆษณา ป้ายประท้วง เพื่อเรียกร้องเรื่องต่างๆ ในการชุมนุมโดยสงบ

6. เสรีภาพในการเลือกตั้ง (Right to Vote) เป็นการชุมนุมโดยสงบโดยมีจุดประสงค์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันในการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน

4. ขอบเขตของเสรีภาพในการชุมนุม

รัฐเสรีประชาธิปไตย เสรีภาพในการแสดงออกทางการเมืองเป็นพื้นฐานสำคัญของการปกครองระบอบประชาธิปไตย และเป็นเสรีภาพขั้นพื้นฐานภายในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ รวมถึงเสรีภาพในการชุมนุมโดยสงบเพื่อแสดงความคิดเห็น ความต้องการของผู้ชุมนุม ซึ่งถือเป็นการแสดงออกทางการเมืองอย่างหนึ่งได้รับการคุ้มครองจากรัฐธรรมนูญด้วย

การจะพิจารณาว่าเสรีภาพมีมากหรือน้อยเพียงใด ให้พิจารณาการรับรองโดยรัฐธรรมนูญเป็นหลัก การใช้เสรีภาพย่อมต้องมีขอบเขต เนื่องจากการใช้เสรีภาพอย่างไม่มีข้อจำกัดนั้น อาจเป็นการกระทบถึงเสรีภาพของบุคคลอื่น ๆ ได้ด้วย

(อภิญญาณ์ วรนนตกุล, 2546: 5) ได้กล่าวไว้ว่า เมื่อมีการชุมนุมเกิดขึ้นเจ้าหน้าที่ตำรวจในฐานะเจ้าหน้าที่ของรัฐ ผู้มีหน้าที่รักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนตามรัฐธรรมนูญ จำเป็นต้องเข้าไปมีบทบาทเผชิญหน้าต่อกลุ่มผู้ชุมนุมและเข้าไปเกี่ยวข้องกับสิทธิเสรีภาพของผู้ชุมนุมอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ เพราะแม้ว่าผู้ชุมนุมจะมีสิทธิและเสรีภาพของตนตามรัฐธรรมนูญ แต่ประชาชนทั่วไปก็ได้รับการคุ้มครองต่อสิทธิเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญเช่นกัน และเจ้าหน้าที่รัฐก็ย่อมมีหน้าที่คุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชนในสังคม คือ เจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้นหากมีการชุมนุม ผู้ชุมนุมกระทำการอันเป็นการละเมิดต่อสิทธิเสรีภาพของประชาชนคนอื่นๆ แม้ว่าจะไม่ใช่ต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยตรง เจ้าหน้าที่ตำรวจก็สามารถใช้มาตรการ

ทางกฎหมายเพื่อยุติการกระทำของปัญหาดังกล่าวได้ทันที โดยไม่ต้องรอให้มีการทำร้ายเจ้าหน้าที่ ตำรวจเสียก่อนอย่างใด แต่อย่างไรก็ดีในการเผชิญหน้าเข้าควบคุมผู้ชุมนุม เจ้าหน้าที่ตำรวจก็ต้องคำนึงอยู่เสมอว่า ผู้ชุมนุมนั้นเป็นผู้มีสิทธิเสรีภาพในการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญเป็นสำคัญ เพราะหากเจ้าหน้าที่ตำรวจไม่ได้คำนึงถึงเรื่องนี้ ประชาชนย่อมเป็นผู้รับผลกระทบจากการปฏิบัติการของเจ้าหน้าที่ตำรวจโดยตรง

5. หลักการใช้สิทธิและเสรีภาพการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ

สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ หรือแม้กระทั่งเสรีภาพในการชุมนุมก็ตามควรดำรงอยู่โดยการใช้สิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ โดยรัฐธรรมนูญของรัฐเสรีประชาธิปไตยบัญญัติรับรองสิทธิและเสรีภาพให้แก่ประชาชน ซึ่งแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท กล่าวคือ (เกรียงไกร รอบรู้ และทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ, 2554: 133 – 137)

1. สิทธิและเสรีภาพแบบสัมบูรณ์ หรือ absolute rights or liberties เป็นการบัญญัติรับรองสิทธิเสรีภาพโดยไม่มีเงื่อนไข หรือข้อบังคับใด ๆ รัฐไม่สามารถออกกฎหมายหรือกฎหมายมาจำกัดการใช้เสรีภาพเหล่านั้น เช่น เสรีภาพในการนับถือศาสนา

2. สิทธิและเสรีภาพแบบสัมพัทธ์ หรือ relative rights or liberties เป็นสิทธิและเสรีภาพที่เปิดโอกาสให้รัฐสามารถจำกัดหรือควบคุมการใช้สิทธิเสรีภาพนั้นในภายหลังได้ หากปรากฏซึ่งความจำเป็นเพื่อคุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในการที่จะใช้ที่สาธารณะ หรือเพื่อป้องกันการนำไปสู่เหตุการณ์อันวุ่นวายที่เกิดจลาจลขึ้นในประเทศ เป็นต้น

กล่าวโดยสรุปได้ว่า สิทธิประเภทแรกนั้นคือ สิทธิและเสรีภาพที่รัฐมีอาจจำกัดได้อันมีอยู่แค่อย่างเดียวนั่นก็คือเสรีภาพในการนับถือศาสนา ส่วนสิทธิและเสรีภาพอีกประเภทที่ 2 ที่เรียกว่าสิทธิและเสรีภาพแบบสัมพัทธ์เป็นสิทธิที่เปิดโอกาสให้รัฐสามารถจำกัดหรือควบคุมการใช้ได้หากปรากฏซึ่งความจำเป็นเพื่อที่คุ้มครองประโยชน์สาธารณะ เช่น เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนในการที่จะใช้ทางสาธารณะหรือเพื่อจะป้องกันการนำไปสู่เหตุการณ์วุ่นวายหรือเกิดจลาจลขึ้นในประเทศ เป็นต้น

6. สถานการณ์การชุมนุม (พ.ศ. 2563)

ปัจจุบันปรากฏการณ์พลังประชาชนนำโดยเยาวชน นักศึกษาเริ่มปรากฏขึ้นใหม่ในประเทศไทย แต่การประท้วงที่เพิ่งเริ่มต้นใหม่จะแปรเปลี่ยนเป็นขบวนการเคลื่อนไหวระดับประเทศได้หรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับยุทธศาสตร์ที่มีประสิทธิภาพ และวิสัยทัศน์ต่ออนาคตที่เป็นเอกภาพ แม้ว่าสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาไปทั่วโลกจะเป็นอุปสรรคใหม่ต่อขบวนการเคลื่อนไหว

แต่เหล่านักศึกษาก็พยายามแสวงหาการประจักษ์ออนไลน์รูปแบบใหม่ๆ และรวมเอากิจกรรมด้านมนุษยธรรมเข้าไปในรายการกิจกรรมของพวกเขา เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน

การชุมนุมของ “นักเรียน” และ “นักศึกษา” เพื่อเรียกร้อง “ประชาธิปไตย” ที่กำลังขยายตัวได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลต่างๆ นานาว่าจะนำไปสู่อะไร “ประชาธิปไตยยังล้มลุกคลุกคลานอยู่จนทุกวันนี้ ถ้าผู้มีอำนาจตัดสินใจใช้อำนาจกับการตื่นตัวของเยาวชนอาจจะนำไปสู่ ‘มิลลิเนียมลีก’” มีแนวโน้มที่มีสมาชิกรัฐสภาทั้งที่เป็นวุฒิสมาชิกและ ส.ส. เสนอให้รัฐสภาเปิดรับฟังเสียงเยาวชน

สถานการณ์ที่มีกลุ่มผู้ชุมนุมต่าง ๆ ได้แก่ นิสิต นักศึกษา รวมไปถึงนักเรียนระดับชั้นมัธยมทั่วประเทศทำการชุมนุมเรียกร้องทางการเมือง ได้เปลี่ยนแปลงรูปแบบยุทธวิธีที่แตกต่างไปจากอดีต มีการระดมกลุ่มพลังมวลชนต่าง ๆ ทอยยัด “แฟลชม็อบ” หรือ การชุมนุมแบบไม่ยึดถือและออกแถลงการณ์เพื่อคัดค้านมติการยุบพรรคการเมือง โดยต่อต้านรัฐบาลและเรียกร้องประชาธิปไตย ด้วยการร่วมกันจัดกิจกรรมชูป้าย ร้องเพลง จุดเทียนและเปิดไฟจากโทรศัพท์มือถือแล้วตามมาด้วยการชุมนุมของนักเรียนจากโรงเรียนมัธยมชั้นนำของประเทศ ท่ามกลางความพยายามสกัดกั้นของผู้บริหาร

การเคลื่อนไหวทางการเมืองของนักเรียน นักศึกษารั้งนี้ถือเป็นครั้งแรกในรอบกว่า 40 ปี เป็นการระดมพลอย่างรวดเร็ว ขาดฉาบ โดยอาศัยเครือข่ายสังคมออนไลน์ แต่ยังคงตั้งอยู่ในรัฐสถานศึกษา และออกไปตามท้องถนนเป็นบางครั้ง คำถามใหญ่ก็คือ การเคลื่อนไหวครั้งนี้จะเป็นเพียงประกายไฟในกระแที่ติดเพียงไม่นาน หรือจะกลายเป็นเปลวเพลิงที่ลามทุ่งจนสร้างการเปลี่ยนแปลง

การเรียกร้องของพวกเขาอยู่ภายใต้การจับตาของผู้อำนาจ และมีการใช้กฎหมายที่อาจส่งผลกระทบต่อการใช้เสรีภาพเช่น พ.ร.บ. ชุมนุมมาเตือนเหล่านักศึกษาผู้ใช้เสรีภาพ และการคุกคามในรูปแบบอื่นๆ ทั้งจากเจ้าหน้าที่รัฐหรือประชาชนทั่วไป

ข้อเรียกร้อง 3 ข้อ ตั้งแต่เริ่มมีการชุมนุมก่อนหน้านี้ คือ

1. ยุบสภา
2. ร่างรัฐธรรมนูญใหม่ และ
3. หักคุกคามประชาชน

แม้จะมีการปราบปราม แต่เยาวชนไทยที่หาญกล้าหันไปใช้โซเชียลมีเดีย ด้วยความเป็นวัยรุ่น รูปแบบการชุมนุมจึงเต็มไปด้วยภาษาเฉพาะกลุ่ม (subculture) ที่ใช้กันบนโลกอินเทอร์เน็ต เพื่อวิพากษ์วิจารณ์ชนชั้นปกครอง บางครั้งก็จัดกิจกรรมสันติวิธีเชิงสัญลักษณ์บนท้อง

ถนน เป็นต้น ซึ่งในเวลานี้จำต้องหยุดไว้ชั่วคราว เนื่องจากวิกฤตเชื้อไวรัสโคโรนาแพร่ระบาดนำไปสู่การประกาศ พรก. สถานการณ์ฉุกเฉินตั้งแต่วันที่ 26 มีนาคม ล่าสุดคนรุ่นใหม่ยังคงดำเนินและขับเคลื่อนการแข็งขันท้าทายต่อไป

การชุมนุมประท้วงของนักศึกษาสามประการ ประการแรก ในแง่ของการขับเคลื่อนและการจัดประท้วง การชุมนุมเหล่านี้เป็นการประท้วงแบบเครือข่าย นักเรียนนักศึกษาในแต่ละสถาบันตั้ง แอชแท็กทวิตเตอร์ เฉพาะของตัวเองสำหรับการชุมนุม โดยมาจากคำขวัญคติพจน์ของมหาวิทยาลัยหรือโรงเรียน ผสมกับข้อความต่อต้านระบอบ แอชแท็กต่าง ๆ ได้กลายเป็นแคมเปญรณรงค์ที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ได้แก่ต่อต้านระบอบ ขณะเดียวกันก็สะท้อนถึงเอกลักษณ์ที่หลากหลายของเหล่านักเรียนนักศึกษาด้วย

แต่ที่น่าสนใจคือคนกลุ่มนี้จำนวนมากไม่ใช่ผู้ที่เคยผ่านเหตุการณ์ชุมนุมประท้วงมาก่อน แต่เป็นเพียงนิสิต-นักศึกษาระดับมหาวิทยาลัย หรือไม่ก็นักเรียนชั้นมัธยม นี่คือการชุมนุมประท้วงครั้งแรกในชีวิต และแม้ว่าจะมีข้อเรียกร้องที่แตกต่างกันไปบ้าง แต่คนเหล่านี้เชื่อว่าจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองครั้งใหญ่ในประเทศไทย

โดยการชุมนุมเมื่อวันที่ 16 ส.ค. 2563 เป็นการประท้วงใหญ่ครั้งแรก นับตั้งแต่กองทัพได้กระทำการรัฐประหารในปี 2557 นักศึกษามหาวิทยาลัยการประท้วงในโลกออนไลน์และบนท้องถนน ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมหลากหลายที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาสั้นๆ เช่น ร่วมกันร้องเพลง เดินแอโรบิก ปราศัยสั้นๆ กิจกรรมล้อเลียน และเปล่งข้อความร่วมกัน กิจกรรมเหล่านี้มีข้อดี คือ ง่ายต่อการถ่ายทอดสดทางอินเทอร์เน็ต และอัปโหลดเป็นคลิปวิดีโอสั้นๆ ในภายหลังได้

การประท้วงถูกเผยแพร่สู่สาธารณะมากขึ้น อีกทั้งยังเป็นช่องทางเสริมให้ผู้คนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ โดยไม่ต้องออกจากบ้าน อีกหนึ่งคุณสมบัติที่สะท้อนถึงการผสานกันในโลกออนไลน์และปฏิบัติการบนถนนไว้ด้วยกัน คือ แอชแท็กที่เหล่านักเรียนนักศึกษาใช้ในทวิตเตอร์ ปราบฏบบนป้ายประท้วงไปด้วยพร้อมกัน ข้อความเหล่านี้โดยมากเป็นอักษรย่อและศัพท์สแลงเฉพาะในอินเทอร์เน็ต เป็นต้น

อานนท์ นานา ได้กล่าวในเวทีการชุมนุมไว้ว่า การต่อสู้ จุดยืนถึงเสรีภาพในการแสดงออก และประชาธิปไตยที่อยากเห็น ในช่วงที่กระแสรายการเรียกร้องประชาธิปไตยเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย มีการจัดชุมนุมตลอดทุกสัปดาห์ มีประชาชนที่ออกมาแสดงความคิดเห็นทางการเมืองกว้างขวาง แต่อีกมุมหนึ่ง เราก็เห็นการคุกคามประชาชนที่เกิดขึ้นตามมา มีแกนนำ และผู้ปราศรัยหลายคนถูกจับกุมตัว

การถูกจับกุมตัว และคุกคามเหล่านี้ ก็ทำให้เราย้อนกลับมาตั้งคำถามถึงเสรีภาพในการแสดงออก และสิทธิที่ถูกกลืนลงไปใน ทั้งเสียงของประชาชนที่เปล่งออกไป รวมถึงข้อเรียกร้องต่างๆ ที่ถูกพูดถึงเหล่านี้ มีผู้มีอำนาจมารับฟังหรือไม่ ?

ในฐานะนักกิจกรรม เขาเห็นว่า สภาพสังคมที่เต็มไปด้วยความหวาดกลัวแบบนี้ ไม่ได้มีผลดีอะไร จึงเริ่มต้นทำกิจกรรมเพื่อแสดงออกทางการเมืองให้สังคมได้เห็นว่า ในหลักการสิทธิเสรีภาพขั้นพื้นฐาน คนไทยทุกคนสามารถแสดงออกได้

“เราพยายามทำให้สังคมไม่เกิดความกลัว เพราะเวลาที่กลัวมากๆ มันจะกดดันจนกลายเป็นความเครียด ผมอยากให้ทุกคนรู้สึกได้ว่า ในสภาวะแบบนี้เราควรใช้ชีวิตกันตามปกติ เพราะถ้าอะไรที่ไปกดมากๆ หากปล่อยให้มันระเบิดทีเดียวมันจะแรง คนมันมีความอดทนจำกัด เราไม่ควรทำให้มันถึง รัฐเองต้องปล่อยให้ชาวบ้านได้แสดงออกความเห็นทางการเมือง อย่างผม อย่างเพื่อนๆ รวมตัวกัน ก็เพื่อทำลายบรรยากาศความกลัวให้มันเป็นปกติที่สุด กิจกรรมของเรายืนยันว่าไม่เคยไปต่อต้านอะไร คสช.” อานนท์ ระบุ

ในช่วงเวลาอันวุ่นวายนี้ บุคคลหรือองค์กรที่มีอิทธิพลต่อสังคมไทย ทั้งนักการเมือง บุคคลที่มีชื่อเสียง และสื่อมวลชน ต้องกล้าหาญที่จะยืนอยู่ข้างคนไทยและประชาธิปไตย การประท้วงใหญ่ขึ้นและกระจายไปทั่วทุกภาค รวมถึงต้องให้นานาชาติกดดันรัฐบาลไทย ขณะที่กำลังเรียนรู้กลยุทธ์ที่ประสบความสำเร็จจากการเคลื่อนไหวทั่วโลก และเผยแพร่คุณค่าของประชาธิปไตยไปทั่วทั้งแผ่นดินไทย

การต่อสู้ครั้งนี้จะไม่ใช่การเดินทางระยะสั้นๆ เพราะผู้กุมอำนาจจะไม่มีทางปล่อยให้สถานะของพวกเขาถูกสั่นคลอนหากพวกเขายังทำอะไรได้ แต่เราต้องเรียกร้องให้ภาครัฐไม่ใช้ความรุนแรงและต้องหยุดคุกคามนักเคลื่อนไหวและประชาชน การณรงค์ของเรามีขึ้นเพื่อสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานและประชาธิปไตย

“เราเชื่อว่าคนไทยจะไม่ยอมจำนน การประท้วงจะยังคงดำเนินต่อไปจนกว่าอุดมการณ์ประชาธิปไตยจะได้รับการเติมเต็มอย่างเต็มที่และจากการปฏิรูปอย่างกว้างขวาง อย่างที่คำขวัญของบรรดาคนรุ่นใหม่ที่บอกว่า ให้มันจบที่รุ่นเรา ”

บทสรุป (Conclusion)

การชุมนุมประท้วงของนักศึกษาในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ทางการเมืองในปัจจุบัน ซึ่งกรณีดังกล่าวไม่อาจปฏิเสธได้ว่าเป็นผลิตผลทางรัฐธรรมนูญว่าด้วยเรื่องประชาธิปไตยโดยแท้ ที่รับรองสิทธิ เสรีภาพการชุมนุม และการประท้วงของประชาชนหรือนักศึกษา

ที่มีต่อรัฐบาลหรือสถาบันทางการเมืองอื่นๆ อย่างไรก็ตามการใช้สิทธิเสรีภาพดังกล่าว ต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบของกฎหมายบ้านเมือง

ในข้อเรียกร้องให้มีการแก้ไขรัฐธรรมนูญนั้นเป็นประเด็นที่น่าสนใจ และรัฐบาลจึงควรใช้โอกาสนี้ทำสัญญาประชาคมและกำหนด Timeline ให้ชัดเจนในการแก้ไขรัฐธรรมนูญ และดึงภาคส่วนต่างๆ เข้ามามีส่วนร่วม หากข้อเรียกร้องดังกล่าวนี้ล่าช้าเกินควรหรือไม่ได้รับการสนองตอบจากรัฐบาลจะยิ่งทำให้เกิดความรุนแรงและเกิดข้อเรียกร้องให้รัฐบาลต้องยุบสภาหรือลาออกหรืออาจจะมีการออกมาขับไล่รัฐบาลเหมือนดังเหตุการณ์ที่ผ่านมาก็เป็นได้ ดังนั้น รัฐบาลควรรับฟังข้อเรียกร้องต่างๆ เพื่อเป็นข้อมูลในการคิด วิเคราะห์และนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อแก้ไขสถานการณ์มิให้เหตุการณ์บานปลายไปมากกว่านี้

เอกสารอ้างอิง (References)

- เกรียงไกร รอบรู้ และทัศนวรรณ สิริพรหมเจริญ. (2554). ปัญหาการใช้เสรีภาพการชุมนุมตามรัฐธรรมนูญ บทความวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. มกราคม – กุมภาพันธ์ 2554. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานคร.
- จันจิรา เอี่ยมมยุรา. (2553). กฎหมายว่าด้วยการชุมนุมสาธารณะและการเดินเท้าประเทศ สาธารณะรัฐเกาหลี. วารสารกฎหมายปกครอง.
- ฐิติกร สังข์แก้ว. พ.ร.บ. การชุมนุมสาธารณะ. สถาบันพระปกเกล้า. [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://wiki.kpi.ac.th/index>. [18 กันยายน 2563].
- บรรเจิด สิงคะนติ. (2558). หลักพื้นฐานของสิทธิ เสรีภาพ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พิมพ์ครั้งที่ 5 กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน.
- ราชกิจจานุเบกษา. พระราชบัญญัติการชุมนุมสาธารณะ พ.ศ.2558. กรุงเทพมหานคร: ราชกิจจานุเบกษา.
- สมชาย ปรีชาศิลปกุล. (2558). บทวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบกฎหมายและเสรีภาพในการชุมนุมของ 5 ประเทศ. วารสารนิติสังคมศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ปีที่ 7 ฉบับที่ 2.
- อภิญญา รัตนมงคลมาศ. (2547). กลุ่มผลประโยชน์และกลุ่มกดดัน. เอกสารการสอนชุดวิชา สถาบันและ กระบวนการทางการเมืองไทย หน่วยที่ 12. สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อภิญญาณ์ วรนนตกุล. (2546). “ความสงบเรียบร้อยหรือสิทธิเสรีภาพ: การปฏิบัติหน้าที่ของ
เจ้าหน้าที่ตำรวจเกี่ยวกับ การชุมนุมสาธารณะภายใต้บทบัญญัติรัฐธรรมนูญ”.

วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง คณะรัฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อานนท์ นำพา. **ปราศรัยงานธรรมศาสตร์จะไม่ทน**. ที่ลานพญานาคมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. ศูนย์
รังสิต. วันที่ 10 สิงหาคม 2563.

หลักเกณฑ์การเสนอบทความและคำแนะนำสำหรับผู้นิพนธ์ เพื่อตีพิมพ์ในวารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น

นโยบายและขอบเขตการตีพิมพ์เผยแพร่

"วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น" เป็นวารสารสำหรับการเผยแพร่ผลงานวิชาการและผลงานวิจัยทางสังคมศาสตร์ของคณาจารย์ นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาผู้สนใจทั่วไปและแขนงวิชาที่เกี่ยวข้องซึ่งเป็นผลงานในเชิงบูรณาการหลักการบริหารจัดการนิติบุคคล รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ การจัดการ สังคมวิทยา พัฒนาสังคม และการศึกษา เชื่อมโยงหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ตลอดจนบทวิเคราะห์ที่เสนอทางออกให้กับปัญหาที่อยู่ในความสนใจของสังคม

การพิจารณาและคัดเลือกบทความ

บทความแต่ละบทความจะได้รับพิจารณาจากคณะกรรมการกลั่นกรองบทความวารสาร (Peer Review) จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 ท่าน โดยบทความผู้นิพนธ์ภายนอกได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายในและผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกคนละ 1 ท่าน ส่วนบทความผู้นิพนธ์ภายในได้รับการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกหน่วยงานที่จัดทำวารสาร มีความเชี่ยวชาญตรงตามสาขาวิชาที่เกี่ยวข้อง และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ เช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review)

ส่วนประเภทของบทความที่ลงตีพิมพ์ในวารสาร

วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น ตีพิมพ์บทความประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. บทความวิจัย

รายงานผลงานวิจัยใหม่ที่มีองค์ความรู้อันเป็นประโยชน์ เป็นเรื่องที่อยู่ในความสนใจทันต่อเหตุการณ์และยุคสมัย ซึ่งไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใด ๆ มาก่อน ควรมีองค์ประกอบดังนี้

1.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษ

1.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

1.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

1.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่อธิบายถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย ทั้งนี้ ควรอ้างอิงเอกสารและงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้องด้วยเพื่อให้มีน้ำหนักและเกิดความน่าเชื่อถือ

1.6 วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Research Objectives) ระบุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการวิจัย

1.7 วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods) อธิบายถึงกระบวนการดำเนินการวิจัยอย่างละเอียด และชัดเจน กล่าวถึงรายละเอียดของวิธีการศึกษาประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา และวิธีการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งสถิติที่นำมาใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1.8 ผลการวิจัย (Research Results) เสนอผลการวิจัยที่ตรงประเด็นตามลำดับขั้นของการวิจัย ควรจำแนกผลออกเป็นหมวดหมู่และสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยการบรรยายในเนื้อเรื่อง และแสดงรายละเอียดเพิ่มเติมด้วยภาพประกอบ ตาราง กราฟ หรือแผนภูมิตามความเหมาะสม

1.9 อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ผสมผสานเปรียบเทียบและผลการวิจัยให้เข้ากับหลักทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเชื่อมโยงผลการวิจัยให้สอดคล้องกับประเด็นปัญหาการวิจัย เพื่อให้มีความเข้าใจหรือเกิดความรู้ใหม่ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนั้น รวมทั้งข้อดี ข้อเสียของวิธีการศึกษา เสนอแนะความคิดเห็นใหม่ ๆ ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปประยุกต์ให้เกิดประโยชน์

1.10 ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions) ระบุข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1.11 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

2. บทความวิชาการ

หัวข้อและเนื้อหาควรชี้ประเด็นที่ต้องการนำเสนอให้ชัดเจนและมีลำดับเนื้อหาที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจได้ชัดเจน รวมถึงใช้ทฤษฎีวิเคราะห์และเสนอแนะประเด็นอย่างสมบูรณ์ ควรมีองค์ประกอบดังนี้

2.1 ชื่อเรื่อง (Title) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยพิมพ์ชื่อเรื่องเป็นภาษาไทยและตามด้วยภาษาอังกฤษบรรทัดถัดต่อมา

2.2 ผู้นิพนธ์ (Author) ชื่อและนามสกุลทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.3 บทคัดย่อ (Abstract) ให้มีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

2.4 คำสำคัญ (Keywords) ให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุคำเป็นคำสำคัญของเนื้อหา ครอบคลุมชื่อเรื่องที่ศึกษา เหมาะสำหรับนำไปใช้เป็นคำค้นหาข้อมูล

2.5 บทนำ (Introduction) เป็นส่วนแนะนำและปูพื้นเรื่อง เพื่อให้ผู้อ่านทราบข้อมูลเบื้องต้นของเนื้อหา

2.6 เนื้อหา (Content) เนื้อหาบทความ มีการแบ่งประเด็นเรื่องย่อย ๆ และการจัดเรียงลำดับเป็นไปตามรายละเอียดของเนื้อหา

2.7 บทสรุป (Conclusion) การสรุปเนื้อหาในบทความทั้งหมดออกมาอย่างชัดเจน กระชับ โดยมีการสรุปปิดท้ายเนื้อหาที่นำเสนอ

2.8 เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA (American Psychological Association citation style) ทั้งนี้ การอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย

การส่งบทความ

บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารเสถภูมิวิชาการต้องส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/index>

รูปแบบบทความและการพิมพ์เนื้อหาบทความ

1. การเตรียมต้นฉบับบทความ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดต้นฉบับ ขนาดหน้ากระดาษ B5 โดยมีการตั้งค่าน้ำกระดาษความกว้าง 7.5 นิ้ว และความสูง 10.5 นิ้ว โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและด้านซ้าย 1 นิ้ว ด้านขวาและด้านล่าง 0.5 นิ้ว

1.2 รูปแบบการพิมพ์ เนื้อหาในบทความส่วนแรก จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้วิจัย บทคัดย่อ คำสำคัญ และเชิงอรรถ อยู่ส่วนหน้าแรก ส่วนที่สอง จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ คือ เนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไป

1.3 ใช้รูปแบบตัวอักษร TH Sarabun PSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟต์เวิร์ด

1.4 หัวกระดาษ ประกอบด้วยเลขหน้า ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านขวาบน

1.5 ชื่อเรื่อง/ชื่อบทความภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 20 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ

1.6 ชื่อผู้พิมพ์ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ระบุเฉพาะชื่อและนามสกุล ไม่ต้องมีคำนำหน้า เว้น 2 เคาะระหว่างชื่อและนามสกุล ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษใต้ชื่อเรื่อง

1.7 เครื่องหมายเลข¹ เขียนไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ เพื่อระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของ ผู้พิมพ์ เพื่อระบุเชิงอรรถ (Footnote) ไว้ด้านล่างกระดาษ

1.8 เชิงอรรถ (Footnote) ให้เขียนไว้ด้านล่างของส่วนหน้าแรก ที่มีเครื่องหมายเลข¹ กำกับไว้บนนามสกุลผู้พิมพ์ ให้ระบุสังกัดคณะ หน่วยงาน และอีเมลของผู้พิมพ์ ขนาดตัวอักษร 14 ชนิดตัวธรรมดา กรณีที่ผู้พิมพ์มีสถานภาพเป็นนักศึกษาให้ระบุหลักสูตรที่นักศึกษา กำลังศึกษาอยู่ เช่น นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นต้น ทั้งนี้ การระบุสังกัดคณะ หน่วยงานของผู้พิมพ์นั้น ผู้พิมพ์ต้องระบุทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษด้วย

1.9 หัวข้อของบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.10 เนื้อหาบทคัดย่อภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์ บรรทัดแรกเว้น 7 ตัวอักษรจากขอบกระดาษด้านซ้ายและพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน ส่วนเนื้อหาบทความที่อยู่ส่วนหน้าที่สองเป็นต้นไปให้จัดเป็นแบบ 1 คอลัมน์เช่นกัน ทั้งนี้ ควรมีความยาวไม่เกิน 350 คำ และลักษณะของบทคัดย่อควรประกอบไปด้วย วัตถุประสงค์ (Objective) วิธีการศึกษา (Methods) ผลการศึกษา (Results) และคุณค่าหรือการนำไปใช้ประโยชน์

1.11 หัวข้อคำสำคัญ/อังกฤษ ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย ระบุคำสำคัญที่นำไปใช้เป็นคำค้น คำสำคัญแต่ละคำค้นด้วยเครื่องหมายจุลภาค (;) ทั้งนี้ ควรมีคำสำคัญ 3-5 คำ โดยต้องจัดเรียงคำสำคัญตามตัวอักษร

1.12 หัวข้อเรื่อง ขนาดตัวอักษร 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งขีดขอบกระดาษด้านซ้าย

1.13 หัวข้อย่อย ขนาดตัวอักษร 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อยโดยเรียงตามลำดับหมายเลข

1.14 จำนวนต้นฉบับ ควรมีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า โดยนับรวมตาราง รูปภาพ แผนภูมิ และเอกสารอ้างอิง

1.15 การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา (In-text Citation) และการระบุแหล่งที่มา โดยมีรูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี คือ การอ้างอิงเอกสารไว้ส่วนหน้าหรือส่วนหลังของข้อความนั้น ๆ ให้ใช้ภาษาอังกฤษเท่านั้นทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ โดยระบุเฉพาะนามสกุลผู้นิพนธ์คันด้วยจุลภาค (,) ปีที่พิมพ์ (ค.ศ.) และเลขหน้า ตามรูปแบบดังนี้ Author/(Year of Publication : page) หรือ (Author./Year of Publication : page) เช่น Anuwat (2018: 18) หรือ (Brown, 1997: 18-22) เป็นต้น

1.16 ตาราง รูปภาพ และแผนภูมิ กรณีเป็นตารางให้ชื่อตารางอยู่ด้านบน กรณีที่เป็นรูปภาพหรือแผนภูมิ ให้ระบุชื่อรูปภาพหรือแผนภูมิอยู่ด้านล่าง

ตารางที่ 1 รายละเอียดรูปแบบการเตรียมต้นฉบับบทความ

รายละเอียด	ขนาดอักษร	รูปแบบ	ชนิด
ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	18	กึ่งกลาง	ตัวหนา
ชื่อผู้นิพนธ์ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	กึ่งกลาง	ตัวหนา
หน่วยงานที่สังกัด (เชิงอรรถ : Footnote) (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	14	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
บทคัดย่อ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
คำสำคัญ (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อหลักตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
หัวข้อย่อย	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
เนื้อหาตามรูปแบบบทความกำหนดไว้	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา
เอกสารอ้างอิง (ภาษาไทย/ภาษาอังกฤษ)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
ตาราง			
ชื่อตาราง (ตารางที่ : จัดไว้บนตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวหนา
รายละเอียดชื่อตาราง (พิมพ์ต่อจากชื่อตาราง)	16	ชิดซ้าย	ตัวธรรมดา

รูปภาพ/แผนภูมิ			
ชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ขีดซ้าย	ตัวหนา
(ภาพ/แผนภูมิที่ : จัดไว้ใต้รูปภาพ/แผนภูมิ)			
รายละเอียดชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ	16	ขีดซ้าย	ตัวธรรมดา
(พิมพ์ต่อจากชื่อรูปภาพ/แผนภูมิ)			
การอ้างอิงแทรกในเนื้อหา : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบนามปี โดยใช้เป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น			
ทั้งผู้นิพนธ์ที่เป็นชาวไทยและต่างประเทศ			
เอกสารอ้างอิง : ใช้รูปแบบการอ้างอิงแบบ APA (American Psychological Association citation style)			
โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศ			
ที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย			
จำนวนต้นฉบับ : มีความยาวอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า			

2. การเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

2.1 การเขียนเอกสารอ้างอิงให้ใช้ตามรูปแบบของ APA (American Psychological Association citation style) โดยการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทยหรือภาษาต่างประเทศที่ไม่ใช่ภาษาอังกฤษ ผู้นิพนธ์ต้องแปลเป็นภาษาอังกฤษด้วย หากผู้นิพนธ์มีมากกว่า 3 คน ให้ใส่ชื่อคนที่ 1 แล้วตามด้วยคำว่า และคณะ หรือ et al. (and others) โดยจัดเรียงตามพยัญชนะ สระ ตามรูปแบบการอ้างอิงตามลำดับก่อนหลังให้ถูกต้อง

2.2 การเรียงลำดับเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (References) ให้เรียงตามลำดับอักษรของชื่อผู้นิพนธ์ โดยไม่ต้องมีตัวเลขกำกับ ให้เริ่มต้นด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อน และต่อด้วยรายชื่อเอกสารอ้างอิงภาษาต่างประเทศ และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

2.3 ในกรณีที่อ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาไทย ให้แปลเอกสารอ้างอิงนั้นเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติม และปีพุทธศักราชให้ปรับเป็นปีคริสต์ศักราช โดยนำไปต่อท้ายรายการอ้างอิงข้างต้นภายใต้หัวข้อ Translated Thai References และให้วงเล็บคำว่า [In Thai] ไว้ท้ายเอกสารอ้างอิงด้วย และชื่อผู้นิพนธ์ให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนตามรูปแบบเดียวกันกับการอ้างอิงเอกสารที่เป็นภาษาอังกฤษ

ตัวอย่างลำดับการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

เอกสารอ้างอิง (References)

อนุวัต กระสังข์. (2560). **พื้นฐานรัฐประศาสนศาสตร์**. พระนครศรีอยุธยา: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

Cook, Robert D. (1995). **Finite Element Modeling for Stress Analysis**. New york: John wiley & sons.

3. รูปแบบการเขียนเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ

3.1 หนังสือ (Book)

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อหนังสือ**.//ครั้งที่พิมพ์(ถ้ามี).//เมืองที่พิมพ์:/สำนักพิมพ์.

Author.// (Year of Publication).// **Title of Book**.// Edition of Book.// Place of Publication.// Publisher Name.

ตัวอย่าง

กฤษณา วงษาสันต์. (2542). **วิถีไทย**. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.

Cook, Robert D. (1995). **Finite Element Modeling for Stress Analysis**.
New york : John wiley & sons.

3.2 รายงานทางวิชาการ

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อเรื่อง**.//เมืองที่พิมพ์:/หน่วยงานที่เผยแพร่.

Author.// (Year of Publication).// **Title**.// Edition of Book.// Place of Publication.// Publisher Name.

ตัวอย่าง

Hickman, George A. (2010). **The Management of Teaching for Quality Improvement Chiang Mai Thailand**. Chiang Mai: Chiang Mai University.

3.3 วิทยานิพนธ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.// (ปีที่พิมพ์).// **ชื่อวิทยานิพนธ์**.//วิทยานิพนธ์ระดับ/(บัณฑิต, มหาบัณฑิต, ดุษฎีบัณฑิตให้ระบุลงไปให้ชัดเจน)//ชื่อสถานศึกษา.

Author.//(Year of Publication).//**Title of Thesis.**//Degree of Thesis.//
Publisher Name.

ตัวอย่าง

Kaewnimitchai, N. (1996). **An Analysis of College Student
Culture in Thai Higher Education Institutions.** Doctoral Dissertation
Graduate School Chulalongkorn University.

3.4 รายงานการประชุม

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ."//**ในชื่อรายงานการประชุม.**//
วันเดือนปีที่จัด.//เลขหน้า.//สถานที่.//สำนักพิมพ์.

Author.//(Year of Publication).//“Title of Article.”//**In Title.**//
Date of Publication.//page.//Place of Publication.://Publisher Name.

ตัวอย่าง

Sinlarat, P. (1995). "Success and Failure of Faculty Development
in Thai University." In **Preparing Teachers for all the World's
Children : An Era of Transformation Proceedings of
International Conference, Bangkok.** pp. 217-233.
Bangkok : UNICEF.

3.5 วารสาร

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปี,เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ."//**ชื่อวารสาร.**//ปีที่พิมพ์
(ฉบับที่พิมพ์).//เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//“Title of Article.”//**Name of Journal.**//Year
(Volume).//page.

ตัวอย่าง

อรรคเดช สนลอย. (2020). "ปัญหาของชาวม้งลาวในเขตพื้นที่ตำบลเข็กน้อย อำเภอเขาค้อ
จังหวัดเพชรบูรณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ."**วารสารการบริหารนิติ
บุคคลและนวัตกรรมการท้องถิ่น.** 6(1): 47-59.

3.6 หนังสือพิมพ์

ชื่อ/นามสกุลผู้พิมพ์.//(ปี,เดือน/วันที่พิมพ์).//ชื่อบทความ."//**ชื่อหนังสือพิมพ์.**//
เลขหน้าแรก-หน้าสุดท้าย.

Author.//(Date of Publication).//“Title of Article.”//Name of Newspaper.//
page.

ตัวอย่าง

ปริยา เหล่าวิวัฒน์. (2549, พฤศจิกายน 6). "เกียรติอันภาคภูมิใจ." กรุงเทพมหานคร.
หน้า 6.

Jewell, Mark. (2006, November 7). "Silent Aircraft' Spreads its Wings."
Bangkok Post. p. B5.

3.7 สื่ออินเทอร์เน็ต

ชื่อ/นามสกุลผู้เผยแพร่.//(ปี).//“ชื่อบทความ.”//[ประเภทสื่อที่เข้าถึง].//แหล่งที่มา:/
แหล่งข้อมูลหรือที่อยู่เว็บไซต์/วัน/เดือน/ปีที่สืบค้น.

Author.//(Year of Publication).//“Title of Article.”//[Online].//Available:/:
Name of website.//Retrieved/Date of Publication.

ตัวอย่าง

กรมเศรษฐกิจการพาณิชย์. (2548). "พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์." [ออนไลน์]. แหล่งที่มา :
<http://www.moc.go.th/thai/dbe/ecoco/e-com 3.htm>. [3 กรกฎาคม 2548]

3.8 การสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์.//(ปี,/เดือน/วันที่).//ตำแหน่ง(ถ้ามี).//สัมภาษณ์.

Name of Interview.//(Date of Publication).//position.//Interview.

ตัวอย่าง

Waterworth, Peter. (2003, December 1). Principal lecturer, Deakin
University. Interview.

